

Közösségi mesék első gyűjteménye

Szerkesztette: Dr. Juhász Erika - Pete Nikoletta - Muliter Mariann

Kondoros-Lakitelek, 2025

Impresszum

Közösségi mesék első gyűjteménye

Online kiadvány A/4 méretben

Szerkesztők:

Dr. Juhász Erika - Pete Nikoletta - Muliter Mariann

Kiadja:

FEHÉRLILIOM Népfőiskola Kulturális Szolgáltató Kft.

és

Nemzeti
Művelődési
Intézet

Nemzeti Művelődési Intézet NKKft.

© Szerzők, 2025

Kiadás helye, ideje: Kondoros-Lakitelek, 2025

A Közösségi mesék program és a kiadvány Magyarország Kormányának támogatásával valósult meg.

Támogatói okirat száma: IV/3830/2023/KOZOSMUVFO

ISBN szám: ISBN 978-963-651-576-8

Honlap: <https://www.feherliliomnepfo.hu/mese>

Tartalom

Előszó	6
Közösségi mesék - Közösségépítő innovációs mintaprogram.....	8
Baranya vármegye meséi	13
Bogád meséje.....	14
Helesfa meséje	17
Magyaregregy meséje.....	20
Pogány meséje	24
Sátorhely meséje	27
Sellye meséje	30
Szentlászló meséje	32
Szőkéd meséje	34
Bács-Kiskun vármegye meséi.....	37
Csolyospálos meséje	38
Felsőszentiván meséje.....	42
Harta meséje.....	45
Békés vármegye meséi.....	48
Gádoros meséje	49
Kétegyháza meséje	53
Újkígyós meséje	56
Borsod-Abaúj-Zemplén vármegye meséi.....	59
Abaújszántó meséje	60
Dédestapolcsány meséje.....	64
Hét meséje	67
Karcsa meséje.....	73
Nagybarca meséje.....	76
Szentistvánbaksa meséje	79
Tiszadorogma meséje	82
Csongrád-Csanád vármegye meséi.....	85
Mindszent meséje	86
Zsombó meséje.....	90
Fejér vármegye meséi	93

Etyek meséje	94
Sárkeresztúr meséje	98
Sukoró meséje	101
Győr-Moson-Sopron vármegye meséi	103
Bezenye meséje	104
Fertőszéplak meséje	106
Máriakálnok meséje	110
Hajdú-Bihar vármegye meséi	114
Derecske meséje	115
Hajdúsámson meséje	119
Heves vármegye meséi	123
Sirok meséje.....	124
Tiszanána meséje.....	126
Vámosgyörk meséje	128
Jász-Nagykun-Szolnok vármegye meséi	132
Fegyvernek meséje.....	133
Jászdózsza meséje.....	136
Martfű meséje	139
Komárom-Esztergom vármegye meséi	142
Kecskéd meséje	143
Piliscsév meséje	148
Nógrád vármegye meséi	152
Csesztve meséje	153
Mátraszőlős meséje	157
Órhalom meséje.....	160
Pest vármegye meséi	165
Acsa meséje	166
Dabas meséje.....	171
Tápióbicske meséje	173
Telki meséje	176
Tura meséje.....	185
Somogy vármegye meséi	191
Babócsa meséje	192
Balatonlelle meséje	195

Balatonszabadi meséje	198
Barcs meséje.....	200
Lengyeltóti meséje	203
Porrogszentpál meséje	207
Somogysárd meséje	210
Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegye meséi.....	213
Mándok meséje	214
Máriapócs meséje	218
Nagyhódos meséje	221
Nyíribrony meséje	224
Tiszadada meséje.....	227
Tolna vármegye meséi.....	230
Kapospula meséje.....	231
Kismányok meséje	234
Sárszentlőrinc meséje	240
Vas vármegye meséi	243
Csipkerek meséje	244
Lócs meséje	247
Pankasz meséje	249
Vashosszúfalú meséje	252
Veszprém vármegye meséi.....	254
Bakonyszücs meséje.....	255
Karakószörcsök meséje	258
Köveskál meséje	260
Sóly meséje.....	263
Zala vármegye meséi	266
Kehidakustány meséje	267
Kerkateskánd meséje.....	269
Nagyrecse meséje.....	270
Szentgyörgyvölgy meséje	272
Vonyarcvashegy meséje.....	274

Előszó

Egyszer volt, hol nem volt egy kis falucska, ahol mindenki szerette egymást, és összetartottak. Egyik nap elhatározták, hogy csatlakoznak a „Közösségi mesék” mintaprogramhoz és megírják saját meséjüket. A résztvevők megosztották egymással ötleteiket, történeteiket. A gyerekek is szorgalmasan segítettek, és mindenki megtanulta, hogy a közös munka nemcsak szép eredményt hoz, hanem hidat épít a generációk között és összekovácsolja a közösséget. Az üres lapok gyorsan beteltek, és mindenki boldog volt, ahogy a közös munkának köszönhetően elkészült a saját közösségi meséjük. Az ott lakók rájöttek, hogy a legnagyobb kincs a közös alkotás, az összetartás és egymás segítése. És így éltek boldogan, egy szebb és összetartóbb közösségben, ahol mindenki értékes volt, és mindenkinek volt helye a közös történetben.

A Fehérliliom Népfőiskola és a Nemzeti Művelődési Intézet Magyarország Kormányának támogatásával 2024. őszén indította útjára Közösségi mesék – Közösségépítő innovációs mintaprogramját. A program célja, hogy a települési lakosokat és közösségeket közösségi aktivitásra hívja azáltal, hogy megírják saját falujuk, városuk, városrészük közösségi meséjét. Ezáltal példaértékű összefogás jött létre, amelyben a település valamennyi szereplője (települési vezetők, oktatási- és kulturális intézmények, civil szervezetek, egyéni alkotók) bekapcsolódott és generációk alkottak együtt. A meseírás hatására létrejöttek, illetve megerősödtek a települési közösségek, ami fontos kulcsa egy hosszú távú közösségépítési folyamat kibontakozásának.

„75 közösség 75 meséjével, legendájával, hitével, értékeivel, identitásával találkozni megrendítő, lélek- és életben tartó élmény.” (Láposi Terka, zsűritag, Vojtina Bábszínház művészeti vezetője)

„Összességében hatalmas egységet érzek a beküldött pályaművek kapcsán abban a tekintetben, hogy a történetmesélés, a közösség ereje milyen fontos napjainkban is, sőt megköcköztatom, hogy talán fontosabb, mint bármikor máskor.” (dr. Mátyássy Szabolcs, zsűritag, Színház- és Filmművészeti Egyetem docense)

A közösségek meséi online közönségsvotáción vettek részt, melyen a legtöbb szavazatot elért, valamint a felkért szakmai zsűri által legjobbnak ítélt összesen 26 mese került be az ország első közösségi mesekönyvébe.

Nagy örömmel olvashatjuk ebben a mesegyűjteményben a Közösségi mesék program keretében született települési meséket, az izgalmas, szórakoztató, olykor drámai történeteket, amelyek megjelenítenek egy-egy kiemelkedő alakot vagy történelmi személyt, egy-egy fontosabb történelmi eseményt, természeti vagy épített értéket, magyarázatot adnak települések kialakulására és bemutatják a települések hagyományait, szokásait.

„A régi idők tárgyainak megnevezése, sőt a tájnyelvi kifejezések is megtalálhatók a mesékben, ami a legfiatalabb korosztály számára varázslatos felfedezést biztosíthat.” (dr. Erdeiné Gergely Emőke, zsűritag, Békés Vármegyei Pedagógiai Szakszolgálat fejlesztőpedagógusa, meseterápiás foglalkozásvezető)

Ajánljuk az ország első közösségi mesekönyvét minden gyermeknek és felnőttnek, akik szeretnék a mesék segítségével kalandozni és utazni hazánk tájain úgy, hogy közben megismerhetik településeink legendáit.

Kívánunk mesés utazást minden Kedves Olvasónak!

Nagy Edina
ügyvezető
Nemzeti Művelődési Intézet

Vojtkó Ferenc
ügyvezető
Fehérliliom Népfőiskola

Közösségi mesék - Közösségépítő innovációs mintaprogram

*Nem erdő az erdő, hogyha nincsen fája,
Szomorú, ha nincsen dalos madárkája.
Mi a kert fa nélkül? S ha nincs madár benne?
Nálok nélkül ez a világ de szomorú lenne! (Benedek Elek – Emlékkönyvecskébe)*

*Nem település a település, hogyha nincsen közössége,
Szomorú, ha nincsen mesécskéje....*

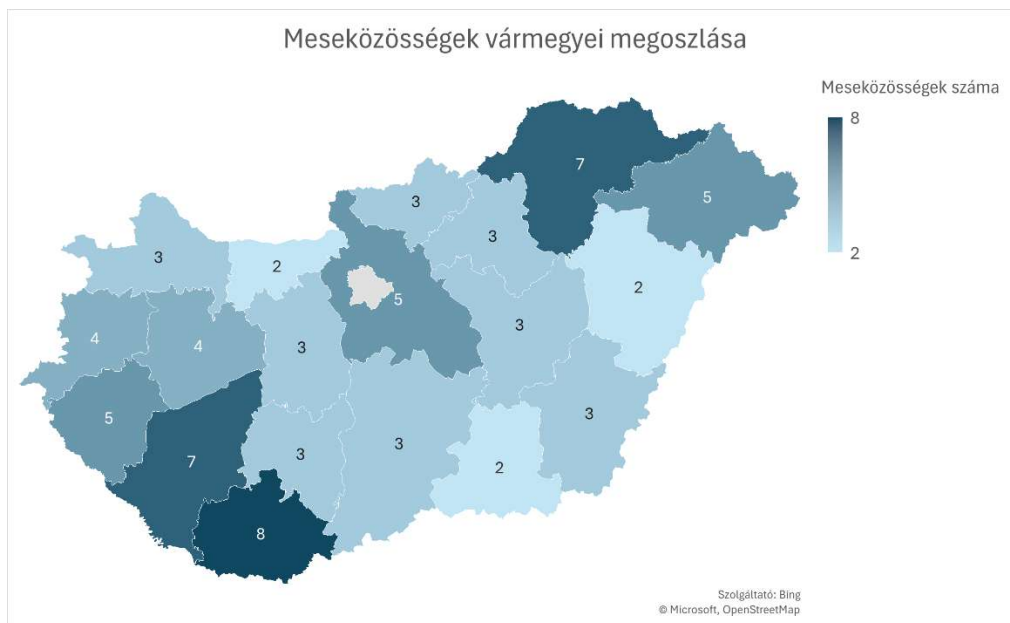
Újabb mintaprogram elindításával törekszünk a települések közösségeinek aktivizálására, erősítésére és a helyi identitás fejlesztésére, amelynek középpontjában a mese, mint közösségformáló eszköz áll. 2024. őszén indult útjára a Nemzeti Művelődési Intézet és a Fehérliliom Népfőiskola közösségi olvasásnépszerűsítő programja Magyarország Kormányának támogatásával. A program célja, hogy a települési lakosokat és közösségeket, az értéktár bizottságok bevonásával közösségi aktivitásra hívja azáltal, hogy megírják saját falujuk, városuk, városrészük közösségi meséjét.

„Mese” a mintaprogramról

A program célja, a közösségi aktivitások frissítése vagy elindítása a településeken, a közösségi mozgalom létrehozása egy helyi történet, legenda kapcsán, a közösséghez tartozás elősegítése, a helyi identitás erősítése. Fontos szempont a települési, térségi, tájegységi kulturális örökség egyes elemeinek feldolgozása, átörökítése új irodalmi alkotásban és nem utolsósorban fejleszteni a közösségi együttműködést.

A Közösségi mesék mintaprogram elsősorban a település lakosságának szól, de nem csak a mesealkotó közösséget fogja össze. Az elkészült mese a település lakosai számára is identitásformáló erővel hathat. Természetesen rajtuk kívül minden fizikálisan vagy virtuálisan a településre látogatónak, és mesekedvelőnek készül.

A közösségi tevékenység során alkalom nyílik arra, hogy a generációk találkozzanak, a meseírás erősíti a közösségi összetartozást, hiszen a mese olyan egyéni és közösségi identitás-teremtő funkcióval is bír, ami a szóbeliségből fakadóan az emberek között közvetlen kapcsolatot képes teremteni. A lényeg magának a mese megírásának a folyamata, amelyben a közösség megszületik vagy fejlődik. Több generáció dolgozik együtt például a vas vármegyei Vashosszúfalu településen létrejött meseközösségben, ahol a fiataloktól kezdve az aktív nyugdíjas közösség tagjáig bevonásra kerültek tagok a csoportba. A település polgármestere és a képviselő-testületi tagok is tevékenyen írták közösen a helyi értékeken alapuló mesét. A közművelődési szakember bevonta a Vas Vármegyei Levéltár munkatársát is, így részletesebb helytörténeti ismereteket kaptak a közösség tagjai. A program számszerűsíthető eredményeként 2025. februárjára országsszerte 75 közösségi mese és 75 közösség jött létre, amelynek vármegyei megoszlását mutatja a következő ábra.

A települési fejlesztőfolyamat, azaz a meseközösség működtetése

Módszertani útmutató készült a meséjük megalkotására vállalkozó települések, közösségek számára, amelynek felhasználásával minden településen a Nemzeti Művelődési Intézet térségi munkatársai segítették a meseírási folyamatot. A módszertani anyag javaslatot fogalmaz meg a meseíró közösség tagjainak megtalálására, bevonására, melyben nagy hangsúly került az alábbi potenciális érdeklődők, bevonható lakosok meghívására, megkeresésére:

- helyi idősek, a településtörténet iránt érdeklődők, akik régi történeteket ismerhetnek a településről, amelyek akár a mese alapjai is lehetnek,
- olvasóköri, hagyományőrző közösségek tagjai kortól függetlenül,
- olyan személyek, akik gyakorlattal rendelkeznek meseírás, mesemondás, meseillusztráció készítése terén,
- olyan személyek, akik foglalkozásukból, érdeklődési területükből adódóan kapcsolódnak gyerekekhez, nekik szóló történetekhez (pl. óvópedagógus, ifjúságsegítő, pszichológus, tanító, gyermekkönyvtáros, mesemondó, népi játszótérvezető stb.),
- olyan személyek, akik foglalkozásukból, érdeklődési területükből adódóan kapcsolódnak a helytörténeti kutatásokhoz, néprajzhoz, népi kultúrához (pl. helytörténész, történelem tanár, kutató könyvtáros, levéltáros stb.).
- proaktív települési, közösségi kulcsemberek, akik képesek további embereket bevonni a folyamatba.

A program indulása a résztvevő településeken plakáttal, felhívással került népszerűsítésre, valamint a település egyéb kommunikációs csatornáin (pl. facebook, honlap, települési újság, szórólap, hirdető táblák stb.) is közzétételre került. Természetesen, ahogyan a legtöbb közösségi folyamatban a szóbeliségnek, a település kulcsfontosságú tagjainak személyes megkeresése által tovább erősödött a Közösségi mese program híre a településeken.

A programban részt vevő közösségek minimum 5 alkalommal, alkalmanként min. 90 perc időtartamban gyűltek össze, hogy megalkossák településük meséjét. A közösségi meseírás önkéntes tevékenység, térítésmentesen igénybe vehető közösségi összejövetelekre alkalmas helyen jön össze a közösség, a szükséges minimális kelléket maguk biztosítják, sőt kiegészítik (hamubasült) pogácsával. A legnagyobb költség a közösség ráfordított ideje. Minden településen a Nemzeti Művelődési Intézet térségi munkatársai segítették a meseírási folyamat elindulását. Az első alkalommal bemutatásra került néhány jó példa települési mesére, történetre, amelyekből összeállításra került egy illusztrációkkal gazdagított mesegyűjtemény is. A közösség egy tagja felolvasott egy-egy más településhez köthető mesét, vagy youtube-on lejátszotta azt. Közös elemezték, értelmezték a mesét/meséket, amelyhez néhány olyan szempont került megfogalmazásra, amely segíti a közösséget annak megtalálásában, hogy milyen történetre, legendára lenne szükség, amely alapján elkészülhet a saját helyi meséjük. Ezek a szempontok voltak többek között, hogy milyen települési értéket, hagyományt, szokást mutat be a feldolgozandó történet vagy hogyan kötődik a település földrajzi helyéhez, esetleg létezik-e jelenleg is ez a hely. A mese magyarázatot adhat az adott település kialakulására, mint ahogyan a Borsod-Abaúj- Zemplén vármegyében található és kevesebb mint 500 főt számláló Hét község esetében, akiknek meséjéből kiderül, hogy:

*„...létezik egy ősi monda,
mely Hét község eredetét elmondja.
A Németi hegy elejében, ahol a Sajó-folyó kanyarog sebesen,
amikor még e mesés falu kietlen volt teljesen.
Valamikor a tatárjárás idejében,
hét család rejtőzött el eme nádas sűrűjében.”*

A mese bemutathat olyan természeti helyi értéket is, mint például egy növény vagy egy természeti képződmény. Nógrád vármegyében található Mátraszőlős település, akik meséjükben megjelenítik a mátraszőlősi geológiai csodát, a Függő-követ is, amely védett természeti érték. A Közösségi mesék program révén a közösség tagjai megismerkedtek azokkal a mesékkel, mondákkal, történetekkel, kulturális örökséggel, amelyek a saját tájegységükre jellemzőek. A már elkészült mesék segítségével a település további lakói, illetve a szomszédási települések is megismerkedhetnek helytörténeti elemekkel. Kulcsfontosságú a meseírási folyamatban a településtörténet, helyi legendák, faluhistóriák, történetek rövid, gondolatébresztő bemutatása, levéltáros, helytörténész segítségével, aki felvázolta a település történetét, kiemelve a jeles történelmi eseményekhez (pl. Tatárjárás, 1848-49-es szabadságharc és forradalom) kötődő helyi történéseket, felvillantva a település jeles szülöttjeit, esetleg a településen ismert mondákat, balladákat is. A közösségek ehhez meghívhattak többek között könyvtárost, levéltárost, muzeológust, helytörténészt, történelemtanárt, a település idős értelmiségi lakóját. A meghívott előadással, valamint a közösség tagjainak közös gondolkodásával tovább bővül a gyűjtés és/vagy gazdagodik egy-egy történet, mese tartalma, részletei. Ez által beindult az ötletelés, a helyi történetek gyűjtési folyamata.

Ezt követően a közösség együtt kiválasztott egy mindenki számára szimpatikus témát/történetet/mesét, amelyet részleteiben elkezdtek kidolgozni. A kidolgozást

segítette a Nemzeti Művelődési Intézet és a Fehérliliom Népfőiskola szakemberei által kidolgozott módszertani útmutató. A módszertani útmutató alapján többek között megismerkedhettek a közösség tagjai a mesék főbb típusaival, a főbb karakteralkotási technikákkal (főszereplő: szimpatikus, hősies, okos stb; mellékszereplők: főszereplőt akadályozzák, támogatják stb.), valamint helyszínleírási technikákkal (pl. részletes jellemzés, hangulatok, érzelmek keltése), a cselekmény ideális felépítésével (bevezetés: hely, szereplők bemutatása; bonyodalom: konfliktus kialakul; tetőpont: a mese csúcspontja, az izgalom fokozódik; megoldás: a jó elnyeri méltó jutalmát, a rossz pedig...; befejezés: lezárás, tanulság). Ajánlást kaptak a közösségek a mese nyelvezetére és stílusára vonatkozóan is, mint például, hogy a mese nyelvezet legyen egyszerű és érthető, alkalmazzanak élénk és színes leírásokat, és a mesében lehetőség szerint legyenek dialógusok is. A csoporttagok összedolgoztak, egymás között felosztották a feladatokat, szőtték a mesét és épült a közösség.

Az elkészült településmeséhez illusztrációt is mellékelni kellett, amelyhez kapcsolódóan a módszertani útmutatóban szintén kaptak segítséget a közösségek. Az illusztráció elkészítésére ajánlasként fogalmazódtak meg a következő lehetőségek:

- a település-mese köré szerveződött közösség készítse el;
- pályázati felhívást ír ki a közösség óvodások vagy általános vagy középiskolások körében, és a beérkező művek alapján kerül kiválasztásra a legmegfelelőbb illusztráció;
- a településen élő amatőr tehetség kerül felkérésre és az illusztráció általa készül el;
- települési óvodapedagógus, tanító, rajztanár, grafikus stb. kerül felkérésre az illusztráció elkészítésére;
- egy közösségi alkalomhoz, települési eseményhez kapcsolódóan vagy óvodai/iskolai esemény keretében bemutatja a közösség a mesét, majd utána rajzokat kér a hallgatóságtól, és a legjobban sikerült rajzok lesznek a mese illusztrációi.

Az illusztrációnak nem voltak kötött feltételei, bármely technikával készülhetett, amely lehetett színes rajz fotó, festmény, vagy akár interaktivitásra készített színező, keresztrejtvény vagy a meséhez kapcsolódó egyéb grafikus feladat. A baranya vármegyei Bogád településen pályázatot írtak ki, amelyet a lakosság körében hirdettek meg, a felhívásra közel 50 pályamű érkezett, így a falu lakosságát is meg tudták szólítani és mozgatni ezzel a helyi akcióval.

A Közösségi Mesék programot 2024. év őszén indította el országszerte a Nemzeti Művelődési Intézet és a Fehérliliom Népfőiskola, amely programban 2025. február végéig készültek el az illusztrált közösségi mesék. A közösségek által írt meséket szakmai zsűri is véleményezte kiemelve a legjobb meséket. Emellett a közösségek meséi online közönségsvavazáson is részt vettek. Az online szavazáson legtöbb szavazatot elért mesék mellett, a felkért szakmai zsűri által legjobbnak ítélt mesék is bekerültek egy nyomtatott formában is megjelenő mesegyűjteménybe. A meséket ország-világ olvashatta és szavazatával támogathatta a kondorosi Fehérliliom Népfőiskola honlapján: www.feherliliomnepfo.hu/mese. Az online közönségsvavazás 2025. március 24-április 21. között zajlott.

A Közösségépítési innovációs mintaprogram szakmai zárására 2025. május 25-én, stílusosan Gyermeknapkor került sor Kondoroson, a Fehérliliom Népfőiskolán. Az egynapos rendezvény keretében bemutatásra került a közösségi mesékből összeállított nyomtatott formában is megjelenő közösségi mesekönyv, és ezzel a legtöbb kedvelést elért meséket író közösségek. Mindemellett előszavas mesemondás, bábjáték, kézműves tevékenység és gyógynövény ismereti programok is várták a családokat Kondoroson. A programot színesítette a Nemzeti Művelődési Intézet 2024. évben útjára indított Ország Pogácsája verseny, amelynek eredményhirdetése és ezáltal az ország pogácsájának megválasztására is sor került. A Közösségi Mesék program zárásának központi helyszíne Kondoros volt, azonban országszerte voltak a gyermeknaphoz köthető rendezvények keretében felolvasások, ahol az adott vármegyék közösségi meséi bemutatásra kerültek.

A „mese” tanulsága és folytatása

A Közösségi Mesék program tapasztalata, hogy a települések nagy örömmel fogadták az új mintaprogramot, szívesen vettek részt a folyamatban és számos település tovább gondolva a mesét további fejlesztési folyamatokat tervezett vagy tervez megvalósítani a mese és a közösség további éltetésére. Sellye településen több mese is készült, ahol a projekt további hozadéka, hogy az egyik mese bekerül az óvodai és iskola nevelési-oktatási programba. A Sellyén található Kiss Géza Ormánsági Múzeum és Skanzen szóróanyagként nyomtatott formában, több nyelven (magyar, horvát, angol, német) elérhetővé teszi a múzeumban a Városi mese – Tulipános láda című történetet. Továbbá tervezik, Gróf Draskovich Iván szarvasnemesítő tevékenysége előtt tisztelegve, hogy egy csodaszarvas mese is készül, és erre a történetre alapuló köztéri szobor is elhelyezésre kerülhet a településen.

Néhány településen a kulturális gazdaságfejlesztésben is megjelenhet majd a mese. Például a fejér vármegyei Etyeken a helyi termelők termékeit is megjelenítik a mesébe, a jövőben pedig a mesék akár a termékmarketingben is szerepet kaphatnak. Számos településen a turizmushoz kötik a mesék és a meseközösség tovább élését, így például Tolna vármegyében Sárszentlőrinc településen. Sárszentlőrincen igazi lokálpatrióta tagokból álló meseközösség alakult, akik a 2024. december 6-án megnyitott, és magyar népmeséken alapuló mesesétányukat szeretnék továbbfejleszteni a települési meséikkel. A váráról országszerte jól ismert Sirok településen lelkes fiatalokból álló mese közösség dolgozott, köztük a polgármester, alpolgármester és a turisztikai információs pont munkatársai is a helyi mesén. Sirokon a vár miatt több legenda is él, így a mese írás alkalmain sok téma felmerült, rengeteg ötlete volt a résztvevőknek, a képzeletük szárnyalt, nem csak a mesét illetően, hanem a mesére építve a települési imázs kialakítására is születtek ötletek (meseút kidolgozása, településséták a helyieknek és a turistáknak, helyi mesegyűjtemény, helyi kézműves termék, ajándéktárgyak stb.). Az elkészült mesét nem csupán a turizmusban kívánják hasznosítani, hanem a települési lakosok kötődését is szeretnék vele erősíteni.

„Így volt, mese volt, minden szava igaz volt”. Így volt? Mese volt? Ahogyan mondani szokás: „Aki nem hiszi, járjon utána!” Járjon utána például azzal, hogy a Kedves Olvasó, megismerkedik a 19 vármegyénk, 75 meséjével a Közösségi Mesék – Közösségépítési innovációs mintaprogram során született közösségi mesék mesekönyvben.

Baranya vármegye meséi

Bogád meséje

Bogád meséjét lejegyezték és az illusztrációkat készítették: Villányi Rózsa, Karsainé Baktai Julianna, Vincze Hajnalka, Szőrfiné Szegedi Veronika, Bódis-Nagy Franciska, Krieglsteinné Roskovics Adrienn, Szőrfi Anna, Szabó Hajnal, Szentirmai Dorina

Bandázzunk Bogádon át!

Egy napsütötte szeptemberi délutánon a kis sün tétován ácsorgott a fűben. Nyakát nyújtogatva az ég felé bámult. Egyszer csak megpillantotta az előtte tornyosuló épület tetején a keresztet. Sosem látott még ilyet. Mi lehet ez? Miközben a fejét törte, megnyikordult az épület ajtaja, és egy bajuszká kukucskált ki rajta. Mivel mindenütt csend honolt, béke volt és nyugalom, a kis bajszos előmerészkedett.

- Hát te? Mit bámulsz? – kérdezte.
- Ezt a furcsán magas dolgot. Vajon mi lehet ez? – érdeklődött a süni.
- Ez egy templom. Nem láttál még ilyet?
- Nem. Soha. Ahol mi élünk, ott nincs ilyen.
- Miért hol laksz? Házban? Milyen jószág vagy te? – értetlenkedett a kisegér.
- Jaj, bocsáss meg! Be sem mutatkoztam: Bogági vagyok. Múlt héten költöztem ide a gazdáimmal Pécsről.

Az egérke egyik bámulatból a másikba esett. Ez a sün nem elég, hogy házban él, gazdája van, de még a neve is milyen különös. Bajuszkáját annyira csiklandozta a nevetés, hogy nem bírta türtőztetni magát.

- Hihhi! Bogági. Jó kis név. Honnan van?
- A gazdám szerint minden tuském ágasbogas, azaz bogaságas. Hát innen a Bogági.
- Ez a falu pedig Bogád. Akkor mostantól Bogádi Bogági leszel – vágta rá az egérke.
- És te ki vagy?
- Én vagyok a templom egere. A nevem Haver – húzta ki magát az egér.
- Haver? De kinek a haverja? – érdeklődött Bogági.
- Minden bogádi állaté.
- Te nem házban laksz? – kérdezősködött tovább a süni.
- Nem bizony. Ebben a csodálatos templomban.
- Egyáltalán mi az a templom? – értetlenkedett a kis sün.

- Egy olyan épület, ahova imádkozni és megnyugodni járnak az emberek.
- És mióta áll itt?
- 250 éve – büszkélkedett a kisegér.
- Te azóta itt élsz? – ámuldozott Bogági.
- Neeem, éltem én már sok helyen! Ha szeretnéd, megmutatom, hogy merre.

A sün sosem volt még ilyen boldog. Kiszabadult ketrecéből, és friss levegőt szívhatott. Úgy tűnik, szerzett egy barátot is. A gazdáján, Violán kívül egyetlen barátja sem volt. Ő igazán rendes kislány, de az állatok nyelvét nem beszéli. Barátkozás közben Haverról kiderült, hogy vadállat, amin Bogági jót kacagott. Ez a barátságos egérke nem tűnt túl vadnak. Aztán megtudta tőle, hogy a vadállatok szabadon élnek a természetben, és nincsen gazdájuk. Mindig oda mennek, ahova akarnak. Bogági irigykedett kicsit, hogy új barátja azt sem tudta, hogy létezik ketrec a világon. A süni egyre bátrabban szaladgált. Ezt látva új barátja elmagyarázta, hogy nagyon vigyázni kell, mert az autók elüthetnek.

- Sokan élnek itt? – érdeklődött a sün.
- Körülbelül 1300-an – válaszolta az egérke.
- Mindenkit ismersz?
- Dehogy! Amíg csak egy utcája volt Bogádnak, minden családot ismertem – sajnálkozott Haver, aztán rámutatott egy üres telekre. - 50 éve itt állt egy kovácsműhely. A kovácsmester gyönyörű patkókat készített minden bogádi lónak. A paripák mindig büszkén nyerítve hagyták el a műhelyt. Akkoriban itt éltem.
- Miért költöztél el végül? – érdeklődött Bogági.
- Mert ahogy a kovácsmester formálta, csapkodta a forró vasat, az nagyon hangos volt. Nyugodtabb helyre vágytam, ezért odébb költöztem, pontosan ide.
- Milyen épület ez?
- Itt volt a Bogádi Pékség, ahol a megye legjobb kiflije készült. A bogádi kifli egész Baranyában híres volt. Összefut a nyál a számban, ha rá gondolok.
- Te beleharapdáltál mások kiflijébe? – csodálkozott Bogági.
- Dehogy! Amikor bezárt délután az üzlet, felszedegtettem a

morzsákat. Nem mertem a pékségben mutatkozni, nehogy elzavarjanak. Hátról a kamrában laktam a lisztes zsákok között. Nagyon szerettem ott élni, csak egy baj volt ezzel a hellyel. A szép szürke bundácskám mindig lisztes lett. Folyton mosakodnom

kellett, ezt nehezen viseltem. Ezért tovább álltam. Találtam a falu legelején egy gyönyörű, csendes helyet. Gyere, megmutatom azt is!

A két kisállat bandukolt tovább a szürkületben. Haver mesélt a falut övező kökénybokrokról, amik szép kékek, finomak, ám szúrós tüskéik kiszakítják az állatkák bundáját, de ez Bogáginak nem okozhat problémát! A sün pedig egy folyton beszélő, színesen villódzó dobozt emlegetett, amit tévének nevezett. A gazdái minden este azt nézték. Haver egyáltalán nem értette, mit lehet nézni annyit egy dobozon. Hát nem jobb a természetben sétálni? Büszkén mutogatta Bogáginak az út mentén álló számtalan diófát. Imádta rágcsálni a termését. Felszedegették és mancsaikkal gurgatták a diókat, a fák mögül egy apró fehér épület bukkant elő.

- Nini! Egy templom! Most már felismerem ám – büszkélkedett a süni.
- Ügyes vagy! De ez itt kisebb a templomnál. Ez a Vendel-kápolna. Sokáig éltem benne.
- Akkor gyerünk! Nézzük meg belülről is! – kérte Bogági.
- Ne kérj tőlem ilyet! Ott lakik a Bölcs Bagoly, aki néha elkap egy-egy egeret. Eredj, kukkants be egyedül az ajtó résén, én addig elrágcsálom a diómat.

A sün gyönyörűnek találta a dombon lévő kis kápolnát a fák között. Persze erről is számtalan történetet tudott Haver. A legjobban azt szerette, amikor októberben, Vendel-napon összegyűlik itt a falu apraja- nagyja, és a plébános megáldja őket. Ilyenkor mindenki viheti a kutyáját, cicáját, lovát. A pap bácsi rájuk is áldást ad.

Bogági meghatónak tartotta a történeteket, de nagyon elfáradt, hiszen sosem sétált még ennyit. Útközben bevallotta, hogy megszökött otthonról, véletlenül nyitva hagyták az ajtót, ő meg kisurrant.

- Ne izgulj, hazavezetlek! Útközben megmutatom a kedvenc fát, egy százéves diófát. Ha jól sejtem, a közelében laksz.

Ahogy Bogági megpillantotta a csodálatos lombkoronát, elállt a lélegzete. Az egyik ágáról rojtocskák lógtak. Ahogy jobban megvizsgálta, két kis lábikó húzódott vissza a rojtok mögé. Vajon ki lakik itt? Haver kuncogva megnyugtatta a sünit, hogy legközelebb erről is mesél majd. Ő természetesen tudta, kihez tartoznak a lábacsókák. Bogági alig várta, hogy újra kalandozni induljon Haverral! Ahogy tudok, visszatérek – intett, és beszaladt Violához.

Este azzal a gondolattal hajtotta álomra fejét, hogy jövőre ő is részesülhet az áldásban.

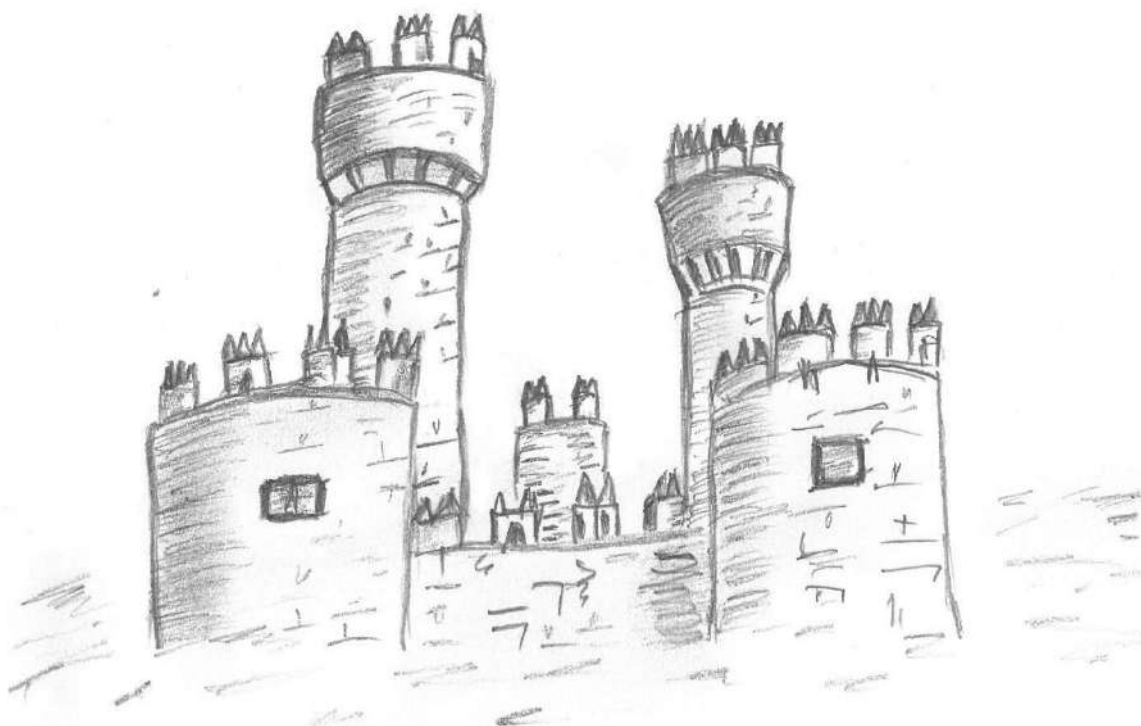

Helesfa meséje

Helesfa meséjét lejegyezték és az illusztrációkat készítették: Kiskőrösi Lászlóné,
Gondos Gyula Jánosné, Dajkáné Majer Valéria, Gondos Norbertné, Gondos Norbert,
Gáspár Diána, Varga Noémi, Dajkáné Majer Valéria

Helesfai csalafinta hősök emlékére

Patakújvár története

Helesfán a temetőnél ül, s mesél Csapó, az öreg pásztor, csöndes szavát meghallgatják jónéhányan s jónéhányszor. Szép meséje miről szólhat? Vitéz harcról, erős várról, szőlőről, borról, a falu apraja-nagyjáról - úgy mond mindent, ahogy tudja rég elporladt dédapjától.

Gyertek! Halljátok hát e rövid mesét, s vigyétek hírét:

Az országunkban akkortájt a védelmet nyújtó várak egymás után készültek. Így Helesfán is épült egy. Kicsiny volt ugyan, neki mégis jelentős szerep jutott: védelmezte a főutat, a falusiakat, jószágait, bőven termő földjeiket és rómaiaktól örökölt szőlőiket. Kincsüknek tartották a bort, hisz az még az ellenséget is levette a lábáról, adót váltott ki

török pasának és magyar úrnak. Jóval később erre járván Vörösmarty asszony szelídítőnek hívta.

Patakújvár volt a neve ennek a régi erősségnek, magas fala messze látszott, díszes tornya messze fénylett.

Király Mihály volt az úr itt, s várát bátran, hősként védte, szablyájától mindenfelé rettegett a török népe. Száz embere volt a várban, zord halálra mind elszántan, s hol ellenségre leltek, azon vérző sebet vágtak.

Hanem történt egyszer, hogy Móric, a vár hűséges szakácsa - aki volt katona, lantos, írnok és látnok is - útnak indult a pécsi vásárba. Ahogy a poros úton haladt, a falu határában meghallotta a föld alatti harangok tompa zúgását. Hogy miért onnan szóltak? Régmúlt időkben ásták el azokat elődeink a tatár elől. Varázslatos harangok voltak ezek, maguktól kezdtek vészjósló játékukba, ha ellenség vagy baj közeledett.

Móric sietett is a vásárba, ahol látta, hogy a török hadak gyülekeznek. A katonák Helesfát és környékét emlegették, sok kinccsel, gyenge várral, nőkből álló katonasággal. Móric szíve nagyot dobbant, indult is haza nyomban.

Áruját épp csak lerakta, vár urához rohant, hogy tüstént megmondja:

- A föld alól megkondultak a vészharangok, igazolódik, mit gyanított! Jön a török, héten belül támad! Vérontás lesz, szörnyű gyásznapi, ezrek ellen vagyunk százan!
- Várjunk, várjunk! Ennek utánajárunk! – mondja a vár ura, s kiküldi hű embereit fürkészni.

Egy nap sem telt el és a csapat visszatérve igazolta a rossz hírt: a török már a dombok alatt jár, nyomában csak pusztítás maradt.

- Nagy most a gond, mitévők legyünk? A várat és falu népét megvédeni kötelességünk!
- Többet ésszel, mint erővel! - a vár népe ezzel érvel.
- Népet szőlőhegyre menekíteni, földbe vájt pincékbe rejteni.

Mihály úr is tárgyal serege kapitányával, azt beszél, mit kell tenni, derék lesz, ki a népet nagy bajából kiment. Hívatják a kovácsot is, tudják milyen ügyes ember, s hamarosan előjön fölcsillanó fénylő szemmel: járjunk el az ősi magyar csellel!

Megy a kovács műhelyébe, s hoznak minden lovat sorra, legényekkel alig győzi, annyi neki most a dolga. Patkót fordít minden lovon, hátrafelé, visszajáról, s hajnaltájban minden kinccsel kinyargalnak mind a várból. Kaput zárnak maguk mögött, s elvonulnak szépen, sorban, megfordított patkók nyoma marad csak az úti porban.

Amikor Lőrinc felől közeledni kezdtek a török hadak, a föld alól a harangok ismét megszólaltak. Menekült is mindenki a környéken, a falu apraja-nagyja a földbe vájt pincékbe.

Jött is a török virradatkor, s csodálkozva, félve látja, hány lovas jött itt az éjjel, hány új nyom visz a várba. Tudták, százon felül lehetnek, de a nyomokat vizsgálva, ez már bőven a többszöröse. S szól a harang közben folyton-folyvást, vészterhesen, török hadra nehezedve. Nem mernek a várra törni, gyanús nékik a sok nyom, a harangszó mögötti furcsa csönd, s lehetnek bár ezren, mégsem támadnak.

Egyszer csak fehér zászlót lengetve lovas közeledett feléjük. Juszuf volt, az egykori janicsár, ki hűséget fogadott a vár urának, most mégis árulóvá vált. Elmondta, hol van Király Mihály s csapata. Több se kellett, a török sereg nyomban megfordult, indult is a dombtetőre, zord erdőségbe magyarokat kaszabolni. A vár népe és a menekülők a vaskapu felé mentek, de lassan haladtak, így a legjobb katonák lest vetettek a töröknek: egy szekeret keresztben hagytak a gödörútban, rajta több hordónyi borral, s alatta puskaporral. Éppen meggyújtották a kanóc végét, már jöttek is az első lovasok. Gyanakvásuk elnyomta kíváncsiságuk, felmáshoztak a szekérre és öntötték magukba az édes nedűt. Figyelmüket elkerülte az égő kanóc, így hamar az égi paradicsomukban találták magukat.

A gyalogságra a magyar vitézek lesből támadtak. Nagy csata dúlt fönn a dombon, mennyi török elvérzett ott! S továbbmenni nem tudtak, visszafordultak a vár felé, ahol nem találtak mást, csak üres pincét, pusztá falat. Keresték a zúgó harangokat, ástak mindenfelé, de azokat nem lelték.

Ott is hagyták a várat pusztaságnak, denevér- és bagolyvárnak, össze is dőlt, nyoma sincs már Patakújvár kőfalának. Fönn a dombon a harc helyét, ami ide nem is látszik – így mondja az öreg pásztor– Vaskapunak hívják máig. Békeesség is addig van a faluban, míg a föld alól a vészharangok föl nem zúgnak.

A mese alapját Kiss Géza kutató jegyezte le. Ez került átdolgozásra.

Magyaregregy meséje

Magyaregregy meséjét lejegyezték és az illusztrációkat készítették: Bágyi Zsuzsanna, Czikláné Bálint Tünde, Dicső Sándorné, Fehérvári László, Fóris László, Fülöpné Rákosa Ildikó, Glock Ákos, Judi Gergely, Koch Balázs, Koch Dávid, Kovács Vivien, Lakatos Panna, Lakatosné Dicső Piroska, Somfai Zoltán, Somfai Zoltánné, Tóth Mária, Tóth Zsuzsa, Dr. Varga Szabolcs

A Pöcör-kút kincse

Magyaregregy egy kicsiny falucska a Mecsek ölelésében. Erdők s rétek veszik körül. Telis-tele van a környék éltető forrásvizekkel. Sok történet jár szájról szájra, nemzedékről nemzedékre, ami ezeknek a vizeknek éltető, csodatévő erejéről mesél. Egyik érdekesebb, mint a másik. Hol volt, hol nem volt, valamikor réges-régen az Egregyi-patak partján állt egy erős fából készült árvas kerekű vízimalom. Itt élt Stier molnár a feleségével és egy szem lánykájukkal, Rézivel. A Molnár szomszédjai a Kleri kovácsék voltak, akik szintén egy kisleányt nevelgettek, Loncit. A két leányka örök barátságot kötött egymással. Együtt őrizgették a fehér tollú, piros lábú libákat.

Egyszer Rézi és Lonci kiballagott a libákkal a Pöcör kúthoz, ahol a kis vadméhek, mint a kis pörcök, töpörtök lepték el a kút nedves földjét. Míg a libák úszkáltak, hol a méheket figyelték, hol a közeli Likaki-sűrűbe osontak, hogy a kis rókák birkózását meglessék. Véletlen egy kiszáradt gallyra léptek, és a reccsenésre a kis rókák beszaladtak a rókavárba. Lógó orral ballagtak vissza a kúthoz. Egyszer csak nagy zúgás hallatszott, és a lányok moccanni sem mertek. A fűbe lapulva hallgatták a felbolydult rajzó pöcörkék

zümögő hangját. Csörtető hangra lettek figyelmesek. Látják ám, hogy a bokrok közül előbukkan két fiú Kisbarát Pista és Hosszúbarát Miska, akik a kezükben egy csóránggal a kirajzó méheket jöttek befogni. A fiúk, akik eddig csak bosszantották az iskolában szoknyás társaikat, meglepődtek, hogy milyen jó segíteni és gyámolítani a kis copfosokat.

Csupa ilyen jó élménnyel telt el az a néhány nyár, melyet közösen töltöttek, mígnem azon vették észre magukat, hogy kinőttek a libapásztorkodásból és felnőttek. Egyszer a learatott gabonát Pista öröltetni vitte a malomba. Míg várakozott, komótosan leballagott a patakhöz. Rézi a malomárok partján a frissen szőtt vásznat locsolgatta, melyek a naptól és a víztől lettek szép fehérek. A két fiatal egymásra pillantott. Pista bátorságot vett és megszólította Rézit. Attól fogva bálókba, multságokba jártak és alig-alig várták, hogy újra találkozzanak, és együtt járják az egrőgyi táncokat. Kedvenc találkozóhelyük a Hangya szövetkezet korlátja volt, ahol nézték a gyorsan folyó, csillogó patakot. Szerelmük beteljesedett, és eljött a kézfogó és a menyegző ideje.

Pulgeroktól hangos kettős lakodalmat tartottak Arnold Ádám vendéglőjében. Rézit Pista vette feleségül, Loncinak pedig Miska lett a hites ura. A vigasságot boldog házasság követte mindkét pár életében. Egy év múlva Loncinak és Miskának kislánya született, Mariska. Eljött a keresztlő ideje és a jó barátokból komák lettek. Pista és Rézi örömteli életére azonban szomorúság szállt. A gyermekáldás számukra nem adatott meg. Hiába szerették egymást, szerelmük gyümölcse csak nem akart megérkezni. Mikor már kezdték feladni a reményt, egy szeptemberi napon nem várt látogató, egy idős asszony érkezett hozzájuk, akit mindenki csak Bukola szülének nevezett. Az asszonynak nehéz múlt adatott. Valamikor menyecske korában esőt volt kérni Szentlászlón és az erdőn keresztül jött hazafelé. Sajnos eltévedt és a Rikájó völgyében találta magát. Szerencsétlenségére megzavarta a mecseki boszorkányok éjféli tanácskozását. A boszorkányok átkot hoztak rá. Az egyik legfőbb vágyát vették el tőle, hogy gyermeke születhessen. Sírva-ríva szaladt az erdőn át és újabb hangokra lett figyelmes. Egy odvas fából megjelent egy tündér és a szomszéd Iharos-kút kövei közül pedig erdei manók kukucskáltak rá. Felettük szentjánosbogarak táncoltak, mint megannyi kis lámpás. Meglepetésében földbe gyökerezett a lába. A tündér az átkot nem tudta levenni róla, de megajándékozta a

tudással, amivel segíteni tud a betegeknek és a gyermekekre áhítozókon. Aztán suhintott egyet varázspálcájával és eltűnt.

Az ifjú Kati megdörzsölte a szemét, de már csak a fénylő bogarakat látta. Lassan megvirradt és haza tért. Így lett a hosszú-hosszú évek alatt az ifjú Katiból Bukola javasasszony, minden titok tudója. Most is segített. Nem kellett mást tenniük, mint minden hónap utolsó vasárnapjának éjjelén kilenc hónapon át kilencféle gyógyfűből kötött bokrétát a Pöcör-kút hús vizébe helyezniük: kamillát, rózsát, pityangot, rozmaringot, zsályát, bodzát, lisztmamonyát, ökörfarkot és cickafarkot, illetve egy cső piros kukoricát, ha fiút szeretnének. Ez idő alatt még jobban kellett egymást szeretniük. Az ifjak tették, amit kellett. Az utolsó vasárnap éjfélkor a Pöcör-kút partjára tették a csokrot a piros kukoricacsővel. A tűz melegénél álomba szenderültek. Pirkadni kezdett és hangos gyereksírással ébredtek. Egy életerős fiúcskát foghattak magukhoz, akit ez a csoda kút nekik adott.

Hamarosan elterjedt a faluban, hogy a Pöcör-kút újabb kincset adott egy családnak. Máig is boldogan élnek, ha meg nem haltak. El nem vettem belőle, hozzá sem tettem. Itt a vége, fuss el véle, szaladj vele faluvégre.

Pogány meséje

Pogány meséjét lejegyezték és az illusztrációkat készítették: Molnár Andrea,
Dragovác Ágnes, Kordéné Csikós Éva, Dal Porto Brigitta, Mészáros-Tamási Kata,
Mészáros-Tamási Kata

Pogányi pimasz manók

Egyszer volt, hol nem volt, Pécsen innét és Harkányon túl, hol régen a káposzta (1) volt az úr, és a sok százéves galagonya (2) tornyosul, volt egyszer egy kis falu, ahol emberemlékezet óta pimasz manók éltek.

Főhadiszállásukat a török elől menekülő bosnyákok fedezték fel - a Lajos erdei barlangból indultak komisz kalandjaikra a falubelieket bosszantani. Két portya közt meg a Duboki bunár (3) partján heverésztek a harsogó zöld színű, roppanós galambbegyben.

Aztán a betelepülő svábok idején egy virgonc manócsapat a Keszerice malomban az éj leple alatt kiszakította az összes zsákot, és reggelig ropták a táncot a felszálló fehér lisztfelhőben.

Mire a kakas rikkantott, apró lábnyomaikkal volt tele a padló. A molnár macskája három napig prűszkölt, a falu kenyér nélkül maradt, és ugyanez megismétlődött a Nagy, a Turpics, a Tanizer és a Kugler malmokban. S ha ez még nem lett volna elég, a pökhendiek orcátlan hadüzenetet hagytak a lisztben:

SOSE KAPTOK EL MINKET!

Hej, vakarták a fejüket a pogányiak, hogy mitévők legyenek. Összeült hát a bosnyák, a sváb meg a magyar, tanakodtak erősen, de tanakodás közben újabb furcsa dolgok történtek: az asszonyok főköetői a levegőbe emelkedtek, egy lótetű nyerítve repült át

fölöttük, az ablakra meg egy kosár kökény zúdult nagy robajjal. Az egész falu a kemence mögé futott ijedtében.

A következő hetekben egy huszár a lovával fejreállt a bővízü forrásba, a falu szélén meg - ahol a monda szerint valamikor Erzsébet királyné is megpihent a susogó nyárfák hús árnyékában - a pogányi férfiak tündéreket láttak táncolni. A talpalávalót természetesen a manók húzták. S mire az emberek hajnal fele hazakeveredtek, ők maguk is csak táncoltak meg énekeltek. Az egyikük állítólag tündér-mód felszállt a fáskamra tetejére, s áttetsző szárnyain megcsillant a napfény. Az asszonyoknak Szent Mártonhoz kellett folyamodniuk, hogy újra ember legyen belőle.

De hogy tovább is mondjam, a pogányi cseresznyefákról több egymást követő nyáron eltűnt a cseresznye, és az iskolások váltig állították, hogy ehhez nekik semmi közük nincsen. A falutáblát valaki átfirkálta arra, hogy "Bogan" (4), s az emberek három napig nem találtak haza. A tanító úr konyhakertjében fejjel felfelé nőttek a hagymák, a halór meg fogott egy kettőspontyt.

Teltek-múltak az évek, és a manók egyre merészebbek lettek. Arra viszont nagyon vigyáztak, hogy soha senki meg ne lássa őket. Egészen addig a napig, amikor a harmadikos Pera Petit (5) a Zidinai forrásnál személyesen meg nem lepte egyikük. Tépett farmergatyában, csíkos pólóban, mezítláb masírozott rá a kockás plédre, ahol a kisfiú hevert.

- Hali! - vetette oda flegmán, miközben viharvert szalmakalapját hetykén hátratolta.
- Hát te ki vagy? - kérdezte a fiú meglepetten.
- Én egy helytörténetileg érdekes apró lény vagyok és mindjárt orron pöccintelek napraforgómaggal - válaszolt az apró lény és kotorászni kezdett a zsebében.
- Neked meg mi bajod van velem? - ült fel értetlenkedve az iskolás.
- Veled? Semmi. Uncsi van, egész nap egy bűdös muskátlis ládában hallgattam a rádiót, leeresztettem a postás biciklijét, megbuheráltam a Karcsi bácsi fűnyíróját, estefelé jönnek a többiek, eltérítjük a távolsági buszt, meg telerakjuk bodzával a postaládákat. Bodzalevéllal, érted... Jössz?

Peti válaszolni próbált, de szotyji koppant a homlokán. Borzasztó dühös lett.

- Ááá, szóval ti tulajdonképpen unatkoztok. Mindig is unatkoztatok. Hát ezért volt a lisztes buli meg a többi kalamajka meg hecc?
- Ecc, pecc, kimehetsz. Figyi. A tündérek lekoccoltak már régebben, néha lemegyünk a tóhoz kukoricát enni, froclizzuk a kutyákat, meg strandolni szoktunk csőtöréskor, de ennyi. Ennyi.

Sátorhely meséje

Sátorhely meséjét lejegyezték és az illusztrációkat készítették: Oszwald Hargita,
Barta Enikő, Köntös Ráhel Réka, Farkas Ervin, Frank István, Csépán Gréta

A kívánság

Az Úr 1526. esztendejében, a mohácsi csata napján, Drágffy János érezte, hogy ez a nap lesz számára az utolsó. Papírost, lúdtollat vett elő és írni kezdett:

„Drágffy János végrendelete”. Miután végzett, összetekerte a papírt, átkötötte egy zsinórral, majd apródjához, Baranyai Péterhez fordult:

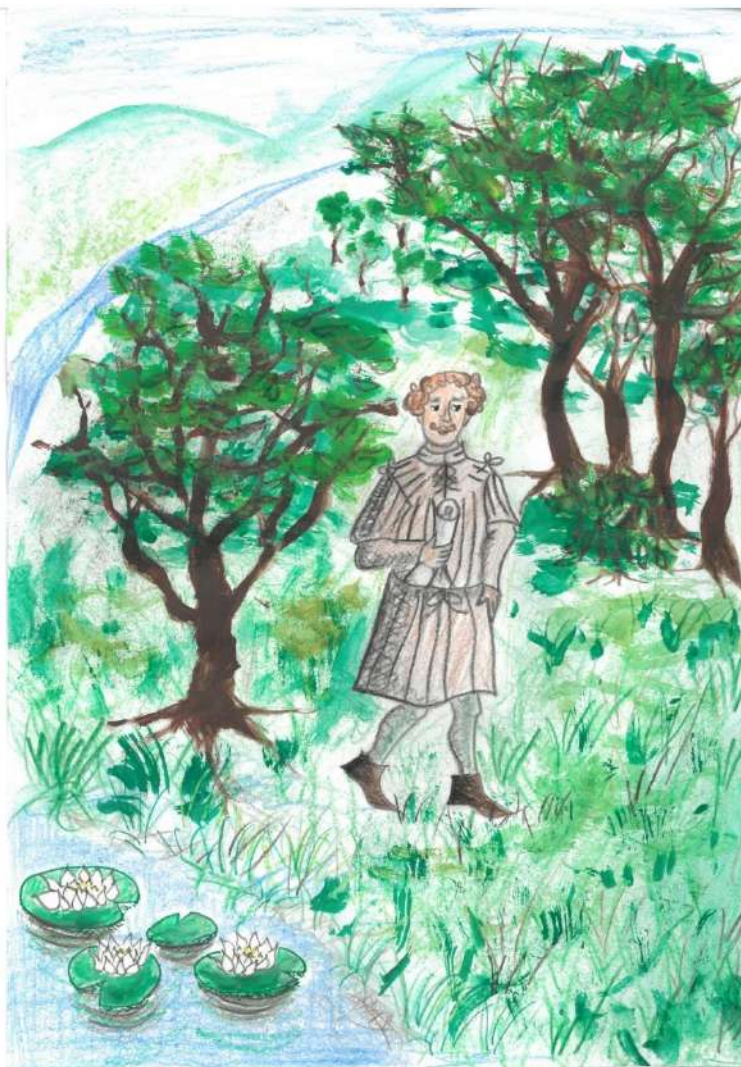
- *Fiam, Péter! Vidd el ezt a levelet a családomnak Budára! Indulj! Isten veled!*

Ezzel Péter útnak indult az erdő felé a levéllel a tarisznijában. Ismerte a területet, mint a tenyerét, így elindult a jól ismert

ösvényen, amely mentén mindig hazatalált, viszont most nem haza indult, hanem a Lajmér-patak felé vette útját.

Kis bandukolás után elérte a hidat. Szinte meg is feledkezett róla, milyen csodálatos egy hely. Lenézett a halkán csordogáló patak vizébe és több hófehér tündérrózsát látott. Tudta, hogy a híd alatti patakban tündérek élnek, a Lajmér-patak tündérei, de emberek előtt nagyon ritkán mutatkoztak. Ideje volt már tovább indulnia, így megindult a másik parton folytatódó ösvényen. Egy idő után észrevette, hogy egyre kopárabb minden, ő pedig egyre szomjasabb lett. Körül kémlelt, hátha meglát valahol egy újabb patakot, de csak egy sárból tapasztott falat látott a közelében, amelynek a közepén egy házacska árválkodott. Leült hát, nekidőlt a falnak és jóízűen falatozni kezdte pogácsáját, de ekkor kiszólt egy hang a fal mögül:

- *Nem ennél inkább velünk, fiú?* - hívta be egy kislány, ő pedig követte, majd helyet foglalt egy régi faasztal mellett. Péter úgy döntött, újból előveszi a pogácsáját és

megkínálja vele a lányt is, de amikor kicsomagolta, a kunyhóból recsegő hang hallatszott.

- *Aggyá má nekem is! Ne csak a jányomat kínálgassad!*

Péter összeresztett ugyan, de udvarias ember lévén, megindult befelé, hogy megkínálja a ház asszonyát is a pogácsájával. Amikor Péter odaért, egy ágyat vélt kivenni a sötétben, amelyen egy elképesztően csúnya asszony feküdt. A házban egyetlen fényforrás volt csak, a Lajmér-patak fogságba esett kis tündére, aki szomorúan gubbasztott egy üres bedugaszolt üvegben a sarokban.

- *Te fiú! Maradj itt szolgálni és ígérem, jó dolgod lesz!* -noszogatta az asszony.
- *Sajnálom, de nekem feladatom van. Tovább kell indulnom.*
- *Rosszul döntesz fiam, ha Földvárat megpróbálsz elhagyni, mert e falak átkozottak és aki egyszer bejött, ki nem mehet!*

Az idős asszony egy ültő helyében talpra ugrott és elrikkantotta magát, de olyan hangosan, hogy a falak is zengtek belé.

- *Vasvillát, vasvillát!*

Ebben a pillanatban egy tucat ördögfi rontott elő a ház mögül és elállták az egyetlen menekülő utat. Péter a tündérke felé rohant, felkapta az üveget, majd teljes erőből a földhöz vágta. Az üveg ripityára törött. A szilánkok közül a tündérke azonnal szárnyra kapott és elbújt a fiú tarisznyájában. A szilánkokat a boszorkány és az ördögfiak arcába vágta, aztán csak futott egyenesen az ágy mellett lévő pici ablak felé, amin kiugrott. Ahogy kiért, uccu neki, át a kapun, ki az ösvényre, azon tovább a színes-szagos mezők felé. Egészen addig futott, amíg szürkülni nem kezdett az ég. A mező füve már újra szép és üde volt. Mikor visszanézett, egyetlen ördögöt vagy boszorkányt sem látott. Hirtelen olyan szomjúság fogta el, hogy pangott a szeme is. Víz nem látott se közel, se távol, így leült az ösvény mellett a fűbe és kinyitotta a tarisznyáját, hogy megnézze, mi lett a tündérrel. Amikor kinyitotta erszényét, azonnal elámult. A tarisznya telis-tele volt a legfinomabb zölkségekkel, marhahússal és még egy kulacs víz is volt benne. Csodálkozott is, hiszen ezeknek a súlyát meg sem érezte az út alatt. A tündérke kireppent belőle és lehuppant a fiú térdére:

- *Remélem segítetttem...de adok még valamit a jószívűségedért: kívánhatsz valamit! Viszont kikötöm, hogy csak akkor kérd a kívánságod, ha azzal több magyar embernek teszel jót, mintsem rosszat!* – azzal a tündérke, amilyen gyorsan érkezett, úgy távozott is az erdő felé.

Másnap Péter út közben azon gondolkozott, hogy mit kívánjon.

- *„Több magyarnak tegyek vele jót, mint rosszat...”* -morfondírozott magában.

Ahogy ment tovább az útján, meglátott egy csoport lovas katonát. Odarohant hozzájuk és ételért cserébe egy lovat kért tőlük, hogy eljuthasson Budára. Ahogy felsegítették a lóra,

megtudta tőlük, hogy Mohács elveszett. Péter Budára érve azonnal Drágffy úr feleségét kereste a papíroson szereplő címen. Ahogy ajtót nyitott, az asszony zokogni kezdett. Kérte Pétert, pihenjen meg a hosszú útja után.

Ahogy leheveredett, álomba merült. Álmában a csata mezejét látta, melyet sokezer ember vére öntözött. Látta az oszmán pusztítást és a balsorssal küzdő, sanyarú sorsú magyar népet.

- *Kívánom, hogy legyenek, akik szülőhelyemen találnak boldogulásra. Ne maradjon árván a föld, melyet a magyar katonák vére öntözött és amelyen a török sereg sátrai állnak. Az emlékezet adjon e földnek erőt és jó termést örök esztendőkre!*

Álmában megjelent a tündér és így szólt:

- *Látod Péter, kívánságod teljesülni fog, mert ennek a helynek neve Sátorhely lesz és olyan jó termőföld fogja körülölelni, hogy még a világ is csodájára jár majd!*

Sellye meséje

Sellye meséjét lejegyezték és az illusztrációkat készítették: Kudar Mónika, Németh Anikó, Kolat Irén, Keszthelyi Mónika, Pálné Varga Valéria

Városi mese – Tulipános láda

Egyszer volt, hol nem volt a Dráván innen a Dunántúl. Az Ormánok hátán, erdők, vizek közelében, icipici talpas házban, annak is a tiszta szobájában lapult egy díszes, ékes láda. Csuda egy láda volt a tulajdonosa féltve is őrizte sok-sok emberöltőn keresztül. Hát erről a ládáról szól a mi kis mesénk.

Egy szép napon messziről jött ember érkezett az Ormánok házába, annak is Sellye városába. Elfáradt a nagy úton, pihenésre vágyott. A nagy sárga templom közelében egy kis fehér ház lapult békésen. A kidőlt-bedőlt kerítés tövébe leült a fűbe szusszanni egyet.

Ekkor jött ki a ház gazdája, aki illendően köszöntötte a messziről jött vándorembert, majd kedvesen beinvitálta a fehérre meszelt házikóba. A vendéget a kemencepadkára ültette, és finom sellyei főtt pereccel kínálta meg. Amíg a ropogós perecet majszolgatta a vándoreMBER észrevett a szoba sarkában egy virágos ládát és kíváncsian kérdezett felőle a ház urától.

- Gazduram! Mit rejt az a láda ott a sarokban? Mert én ilyen díszes ládikót még sosem láttam.
- Jaj, fiam, csuda dolgokat rejt ám az a láda. Ha szeretnéd én szívesen mesélek róla neked.

És már emelte is fel a láda tetejét. Volt abban minden, csak akasztott embör nem.

- Tudod édes fiam – mondta az öreg. Ez a láda rejtja ennek a kis városnak a szívét-lelkét. Azzal kivett egy kis hajóformát a mélyéről. A vendég kíváncsi szemekkel figyelte az öreget.
- Milyen hajó ez Gazduram?
- Ez bizony fiam a Carolina gőzhajó, itt készítették Sellyén réges-régen. A nagyobb testvérén egészen Bécsig hajóztak vele a Dunán.

És már nyúlt is a következő dologért a ládába. De attól aztán igazán megrémült a vendég, mert olyent még sosem látott életében.

- Hát ez meg mi a bogár? – kérdezte
- Nem bogár ez fiam, szarvas agancs. A szomszéd kastély régi gazdája Draskovich gróf erdeiben nevelkedtek ezek a szép gímszarvasok. Messzi földről érkeznek vadászok még mai is, hogy láthassák e nemes állatokat.

A vándor kíváncsisága nagyobb volt az illendőségnél, mert bátran nyúlt bele a ládába, kezébe véve a következő dolgot. Ami nem volt más, mint egy üvegcsé, benne pedig fura színű folyadék. Az üveg forró volt, alig bírta a kezében tartani, rögtön vissza is tette.

- De hiszen ez forró, hogy lehet ez? – kérdezte.
- Ez édös fiam a legnagyobb kincsünk, itt bugyog fel a városban, gyógyító ereje híres ám hét határon túl is. Szívesen mártózik meg benne öreg és fiatal egyaránt, mert egyből jobb kedve lesz mindenkinek tőle.
- Hát ezt én is kipróbálnám - mondta a legény. – Hiszen a sok gyaloglástól minden porcikám sajog már.

Aztán a ládából előkerült egy kisebb ládika, ami sok-sok képet rejtett. Volt, amin egy kastély, a másikon hosszú ruhába öltözött grófkisasszony sétált érdekes fák között. És az öreg belekezdett egy hosszú, végtelenbe nyúló történetbe, ami a kastélyról és az azt körül ölelő arborétumról szólt, ahol a világ minden tájékáról származó növények növekednek a mai napig.

És még most is mesélne róla, hogy milyen csuda hely ez a Sellye, ha a ládikó teteje be nem csukódott volna.

Itt a vége, de még sincs vége, mert a tulipános láda meséje sosem érhet véget.

Szentlászló meséje

Szentlászló meséjét lejegyezték és az illusztrációkat készítették: Biró Gyuláné, Budai Györgyné, Budai Kinga Andrea, Dr. Mezei Virág, Horváth Antónia, Horváth László, Ingola Istvánné, Pintér Anikó, Horváth László

Egyszer volt, hol nem volt, ott, ahol a kurta farkú malac túrt, valahol a dimbes-dombos Zselicben, ahol az erdőben tavasszal kaszálni lehetett a hóvirágot és a salimahagymát, ahol az őzek, szarvasok, vaddisznók csapatostul csörtettek, ott található az a kicsiny falu, amelynek Disznóóvó volt a neve.

Élt ebben a faluban egy kiskondás. Mindennap kihajtotta a falu disznait a legelőre és a Füzi-erdőbe makkoltatni. Éberen ügyelt a kondára, de egyszer mégis elaludt legeltetés közben egy vackorfa alatt. Álmában megjelent előtte László herceg, aki a nép szerint testében tiszta, lelkében fényes, szívében bátor volt, és csatára hívta a haza védelmében. Másnap ugyanez történt vele, megint elszunnyadt, de most már ő is ott volt László hadában, együtt harcolt vele, és látta, hogyan szabadítja meg a herceg az ádáz kuntól a magyar lányt. Harmadik nap még ennél is furcsábbat álmodott a kiskondás. Lóhalálában vágatott egy idegen a falujába Somogyvár felől, aki a kocsmába betérve azt mondta, hogy jön László, a megválasztott király. A kocsmárost nem is érdekelte tovább a mondókája,

futott, vitte a hírt. A népek néhány óra alatt felbolydultak, jön a király, jön a király mondogatták. A kétkedőket lepisszegették, és rögtön a fogadás mikéntjéről kezdtek tanácskozni, azaz, csak kezdtek volna, de a Fölsőfalu és az Alsófalu népe nem beszélt egymással. Azt nem tudta már senki, hogy mire vezethető vissza ez az ellenségeskedés, ami miatt még a gyerekek is külön játszottak a réten. Ez a valamikori perpatvar volt az akadály a közös készülődésnek. A kiskondás látta a tanácstalanságot az arcokon, és elhatározta, hogy kieszeli valamit a haragosok összehívására. Elrejtette a disznókat a csalitosban. Ezután visszament a faluba, és ostordurrogatás mellett hangosan kiabálta, hogy elszökött a konda.

Lett erre nagy riadalom. Mi lesz most, mi kerül az üstökbe a lakomán? Megindultak a fölsőfalusiak, és megindultak az alsófalusiak is a disznókat keresni. Az idő múltával kénytelen-kelletlen mégis szóltak egymáshoz, ha látták a bozótot megmozdulni, hátha ott vannak az elcsatangoltak. Mikor már a keresők elcsüggedtek, a kiskondás úgy intézte, hogy együtt találják meg az állatokat. Az emberek nagy örömmel mentek vissza a faluba, és mire hazaértek, elszállt belőlük az összes régi harag, újra beszéltek egymással.

Békésen megegyeztek, hol legyen a király fogadása és a lakoma, ki mondja az ünnepi köszöntőt, hogy ajándékként elkészítik a király Szög nevű lovának mását, a lakomához összehordják az asztalokat, a terítéket, az ételeket és az italokat, melyekkel nem vallanak szégyent. A templom előtt gyülekezett az ünneplő sokaság, és alig várták, hogy érkezzen a király. De ekkor hirtelen felébredt a kiskondás. Sajnálta, hogy nem láthatta Lászlót és a kíséretét. A jókedve azonban megmaradt, és egész nap vidám szívvel őrizte a disznókat. Később el-elmesélte ezt a történetet, és idővel más meséket is mondott. Hogy álmodta-e, vagy sem ezeket is, már senki sem tudja. A kiskondás igazi mesemondóvá vált. A falu apraja-nagyja összegyűlt nála akkor is, amikor már nagybajuszú vénember volt, és megunhatatlan történeteit mesélte az öreg vadalmafa árnyékában, az Almás-patak partján. Legjobban mindenki a László király látogatásáról szólót szerette. Mondják, hogy meséi miatt terjedt el Szent László tisztelete a nép között. A falu neve a szent lovag király emlékére Szentlászló lett.

Itt a disznókat már nem makkoltatja senki. A falubeliek szerint egy László napi búcsúra főzött pörkölt ízét nem múlja felül ma sem másféle étel, még a sült húsok, hurkák, kolbászok, a németek, horvátok, felvidékiek sóskiflije, kalácsa, kuglófja sem. A fölső- és alsófalusiak békésen élnek együtt, mióta először koccintottak a két szőlőhegy, az Ijedő- és az Öröm-hegy boraival.

Így volt? Mese volt? Aki nem hiszi, járjon utána! Ha hiszi, ha nem, Szent László Szög nevű lovának csuhé mását a kiskondás falujában most is megtalálja.

Szókéd meséje

Szókéd meséjét lejegyezték és az illusztrációkat készítették: Hetényi Katalin, Piros Dávid, Cseke László, Henczné Varga Judit, Hetényi Katalin, Horváth Gábor, Karakai Lászlóné, Piros Dávid

Szókédi történetek

Egy ragyogó nyári napon, hat kedves barát Sissy emlékére ültetett fa tövében, az árnyékban gyűlt össze. Az előző évben, itt tapasztalták meg először, hogy milyen, amikor egy egész falu gyászol. Amióta tudják, hogy miért is van ez a hatalmas fa nagy becsben tartva, más szemmel néznek rá. Abban maradtak, hogy nem mondják el senkinek miként mentek át együtt, de valamilyen módon, mind beszélgettek a szüleikkel. Kérdezősködtek a régi szókédi mindennapokról, volt, aki a buszon is beszélgetésbe elegyedett idősebb emberekkel, akik sokat meséltek neki. Nem csak a faluról tanultak, magukról is. Sokkal nyitottabbak lettek, kiléptek a megszokott kis burkukból. Megtapasztalták, milyen amikor csapatban dolgoznak. Minden megpróbáltatás ellenére, boldog hangulatban idézték fel az egy évvel azelőtti történeteket.

- Emlékeztek a tavalyi kalandunkra? - mélázott Jocó. Egy olyan kapocs alakult ki köztük, amit soha nem szakíthat el senki. Az egész kis utazás a tájházban lévő rejtélyes szekrényen keresztül indult. A mai napig nem tudják megmagyarázni, de van amit nem is kell.
- Még mindig a fülemben cseng a legelső verse, amivel kezdődött az egész. - mosolygott Ilcsire, akivel azóta is szoros kapcsolatot ápol. Szinte egyszerre elkezdtek szavalni:

„Egyszer csak nem ott vagy ahol eddig voltál,

Hirtelen sötétben botorkálsz,

De ne aggódj, ha ügyes vagy simán hazatalálsz!

*Rejtvények közt járva, helyesen válaszolva,
Kialszik a fény a helytelen irányban.”*

Mind hangosan nevettek, miközben elkezdtek felidézni a számukra legérdekesebb állomásokat. Abban egyet értettek, hogy mindegyik nagyon különleges volt és rengeteget tudtak meg Szókédéről, de volt, amire szívesebben gondoltak vissza, mint a többire.

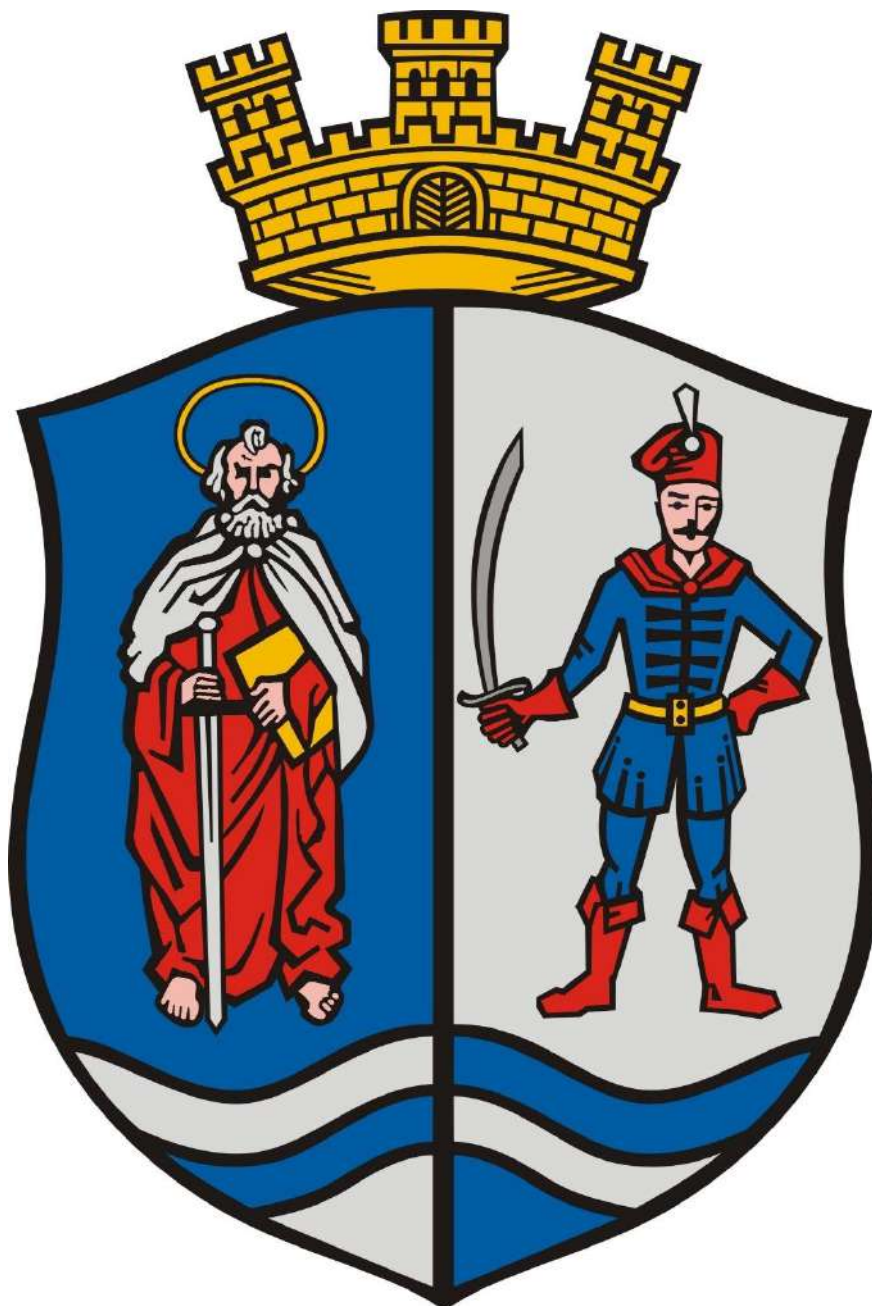

- Nekem még mindig az a kedvenc részem, amikor Steiner tanító bácsi mesélt nekünk a faluban élő különböző népek problémáiról. Olyan jó, hogy meg tudott mindenkit tanítani magyarul. -mondta Ilcsi.
- Nagyon kedves bácsi volt. Milyen kitüntetések is kaptak? -mélázott Anna.
- Pápai Aranykereszt és Signum Laudis. -válaszolta Márk. Felidéztek együtt a versikéket jól mulattak ismét azon, hogy milyen jól össze tudták szedni a helyes megoldásokat.
- A nyelvi nehézségek után lett tűzoltó testület és sokkal nagyobb biztonságban érezték magukat. -gondolt vissza Jocó.
- Vörös hajú lány, szép volt a haja. -mondta Ármin. Mind csodálkoztak, hogy annak ellenére, hogy most is még csak 4 éves, mennyi mindenre emlékszik.
- A ruhák is csodások voltak. -tette hozzá Bori. -Arra nem emlékszem, hogy ott mi is történt.
- Akkor tudtuk meg, hogy a másik tanító bácsi milyen változásokat talált ki, a falusiak felvidítése céljából. -nézett fel a könyvéből Anna. A kis vadóc nagyon sokat változott az elmúlt évben. Végre rájött, hogy merjen tanácsot kérni.
- Igen, újra táncoltak, énekeltek és színjátszó csoportot is alakítottak. Arra próbálom rájönni, hogy mi volt a neve a tanítónak. -gondolkodott hangosan Ilcsi.
- Mozsgai János és 1950-ben voltunk. Még mindig fura kimondani, hogy az időben utaztunk. -zárta le mondatát egy Ilcsi arcára adott puszival Jocó.
- Tudjátok, nekem az is jó volt, amikor a szüleinket láttuk gyerekként. -mosolygott Anna, miközben becsukta a könyvet.
- Tényleg! Az szuper volt! -tette hozzá Márk. -Ott adták át a felújított kultúrházat és akkor lett felszentelve a kápolna. Ha jól emlékszem, talán 1995-ben voltunk. -Végre ő is el tudott szakadni a számítógépétől, szívesen töltött időt a szabadban.
- Dehogy! -mondta Bori. -Anyukámmal beszélgettünk, de nyugi! Nem mondtam neki semmi olyat, amiből tudhatná, hogy ott voltunk mi is. -tette hozzá egyből, mert szúrós tekintettel nézett rá mindenki. -1991.szeptember 29-én volt a búcsú, ezek akkor történtek.
- Nekem még mindig kicsit szomorkás az az állomás. -sóhajtott Ilcsi. -Apukám nem volt ott.
- Talán legközelebb megtudjuk azt is, hogy a szüleink, hogy találtak egymásra. -lökte meg barátjánője vállát Anna, erre mind felkacagtak.
- Ajtó! -kiáltott fel Ármin. Kis csapatunk elkezdte kapkodni a fejét, keresték vajon hol láthatja. Egyszerre kibukott a kislegényből egy öblös kacaj, még a szeme is belekönnyezett. Nagy szemekkel nézték a többiek, Ilcsi megtörte a csendet:
- Látszik, hogy a te kistesód! -mondta, miközben nevetett és átölelte Anna vállát. Könnyeikkel küszködve hahotáztak percekig. -Ezért vagyok a leghálásabb anyukátoknak. -utalt az egész kaland kezdetére a nagylány. -Ha nem zavar ki benneteket aznap, most sem lennének itt, hanem otthon ülnének.

Beszélgettek még le nem ment a Nap. Abban egyetértettek, hogy ez egy életre szóló élmény volt számukra és soha nem fogják elfelejteni azt a napot.

Bács-Kiskun vármegye meséi

Csólyospálos meséje

Csólyospálos meséjét lejegyezték és az illusztrációkat készítették: Barka-Acsai Adrienn, Á-Furus Jánosné, Dudás Bence, Masáné Szekeres Ildikó, Marótiné Csík Anett, Fodor Sándorné

Álmos és Borostyán legendája

Egyszer volt, hol nem volt, volt ebben az országban két kicsi pusztá, Csólyos és Pálos. Ennek a két kicsi pusztának a határán volt egy irtózatosan nagy, odvas, vén eperfa. Ez a vén eperfa minden évben hozott 99 levelet, s mind a 99 levelére volt írva egy mese. Egy nap a sorsom arra hajtott engem, hogy azon a forró nyári délutánon leheveredjek ennek az eperfának a tövébe. Midőn ott heverésztem alatta, megláttam, hogy az odvas fa levelei egy-egy mesét rejtenek. Kiválasztottam egyet, leszakítottam, és ezt a mesét találtam rajta.

Régen volt ez, nagyon régen, de talán mégsem olyan régen, amikor Csólyoson élt egy szegény legény, Álmos, Páloson pedig egy kedves, mosolygós arcú leányka, Borostyán, aki olyan csodaszép volt, mint az ég legragyogóbb csillaga. Ez a leány minden reggel kihajtotta a libáit a pusztá határába legelni, Álmos pedig már kora hajnalban indult a rétre kaszálni. Egy borús nyári napon nagy szürke gomolyfelhők kerekedtek, és hatalmas zivatar csapott le. Szaladtak mindketten az eperfa alá, odakuporodtak, míg el nem vonult a vihar.

Egymásra néztek, tekintetük összefonódott, majd kisvártatva megszólalt Álmos:

- Hogy lehet, hogy eddig még soha nem láttalak?

- Nem jár erre az én utam (soha), csak ma a libáim elkóboroltak, így azok keresésére indultam. Hamar meggleltem őket, így indulok is gyorsan haza, mert már mindjárt alkonyodik - felelte Borostyán.

- Mikor láthatlak újra szép leány? -kérdezte az ifjú.

Borostyán nem válaszolt. Hófehér arca piros pozsgássá vált, már libbent is a szoknya, és szó nélkül eltűnt a fűben.

- Legalább a nevedet áruld el! - kiáltott utána.

A lány visszafordult, és mintha csak egy halk visszhang szólalt volna meg: Borostyán. Ezután Álmos megpakolta a szekeret szénával, és lógó orral elindult hazafelé.

- De soká jöttél, édes fiam, s miért vagy ily szomorú? – vonta kérdőre az anyja.
- Édesanyám! Én ma kint a réten olyan gyönyörű leányt láttam, mint égen a csillag. Én bizony megházasodom.

Nagyot nézett ezekre a szavakra az asszony, hogy hát vajon nem bolondult-e meg ez a fiú, hogy ilyen hirtelen házasodni akar.

- De hol láttad te ezt a gyönyörű leányt, fiam? - kérdezte az anyja.
- Kint a réten, édesanyám - felelte a legény.
- A nevét legalább tudod, te tökfilkó, ha már házasodni akarsz?
- Hogyne tudnám, édesanyám, Borostyánnak hívják.
- Na, édes fiam, ilyen nevű lány biztosan nem lakik Csólyospusztán. Ó, a teringtét! Egy pálospusztai lányba szerettél bele? Akkor nagy a baj, te gyerek, ehhez fel kell keresnünk a főkamarást.

Iván a két pusztai közös főkamarása volt, aki olyan idős volt, hogy saját korát sem tartotta már számon, de értett mindenféléhez. A pusztai népek bizonytalan ügyekben hozzá

fordulhattak. Akkoriban a házassodást szigorú szabályok határozták meg, így ennek értelmében csólyospusztai nem házassodhatott pálospusztaival. Iván ezért pipagyűlést szervezett a Sutka kocsmába. Jött a két pusztai népe, érkeztek a fiatalok, gyorsan megtelt a kurta kocsmák, s egyszer csak a tömegben Álmos megpillantotta Borostyánt. Odalépett mellé, megragadta a kezét, kivezette a tömegből, és hangosan elkiáltotta magát:

- Pusztai emberek! Én ezt a lányt feleségül szeretném venni! Segítsetek nekem abban, hogy a tervemet megvalósíthassam.

A főkamrás javaslatára megegyeztek, hogy ezt az ügyet Álmos a király elé viszi, majd hozzátette:

- De ne egyedül menjél, édes fiam! Vigyél egy okosat, egy bátrát és egy ügyeset is magaddal!

Jelentkezett a feladatra a cipész, a szakács és a pap. Hamar meg is egyeztek, hogy nekivágnak az útnak. Ahogy mentek, mendégéltek, útközben kőfejtőkkel találkoztak, akik a föld mélye alól ásták elő a kincseket. Útbaigazítást kértek tőlük, de azok sajnos nem tudtak segíteni. Ekkor lettek figyelmesek valami fura zajra. Nézték, keresték, hallgatták, hogy vajon mi lehet az, míg egyszer csak megpillantottak két hatalmas varangykövet, amelyek között egy béka pislogott.

- Segítsetek rajtam, beszorultam!

A vándorok szemügyre vették a csapdába került jószágot, és gondolkodás nélkül eltolták róla a súlyos követ.

- Köszönöm, hogy kiszabadítottatok! Hogyan tudnám meghálálni jószágokat?
- Nem várunk mi hálát, de meg tudnád-e mondani, melyik út vezet a királyhoz. Épp hozzá igyekszünk.
- Jótett helyébe jót várj! – mondta a béka - elvezetlek benneteket oda.

7 nap 7 éjén át mentek, mire megérkeztek. Ahogy átlépték a palota kapuját, hirtelen nagy fényesség kerekedett, és láss csodát, a béka királlyá változott. A vándorok alig akartak hinni a szemüknek.

- Látom, nagyon meglepődtetek, ezért elmesélem nektek, hogyan jártam. A minap egy gonosz boszorkány elátkozott, békává változtatott és magával vitt. Útközben sikerült a banya karmai közül kiszabadulnom, de a kövek közé estem és beszorultam. Ha nem segítettetek volna rajtam, soha nem jutok haza, és nem tudtam volna visszaválozni királlyá. És ti mi járatban vagytok?
- Feleségül szeretném venni Borostyánt - meséli Álmos szerelmük történetét. - Magammal hoztam a pusztáról három jószándékú embert is, akik a segítségemre voltak az út során. Az a kérésünk király uram, változtassa meg a törvényt, hogy a két pusztai népe egyesülhessen és szabadon házassodhasson.
- Hát, ha csak ennyi a kérésetek, ezen könnyen segíthetünk. Máris törvénybe iktatom, hogy a két pusztai népe egyesüljön, és a neve Csólyospáros legyen. Hálám jeléül – amiért kiszabadítottatok - építtetek egy templomot a település központjába, ahol elveheted szíved választottját.

Nagyon megörültek a vándorok a jó hírnek, s nagy boldogan hazaindultak. Útközben a szakács ígéretet tett arra, hogy olyan birkapörköltet főz a lakodalomra, hogy még a hetedik faluban is megnyalják mind a tíz ujjukat. A cipész vállalta, olyan cipellőket készít, hogy a násznép három nap, három éjjel ropja majd a táncot. Közben a pap is megszólalt:

- Én pedig összeadlak benneteket, fiam, csak ásó, kapa, nagyharang választhat el benneteket egymástól!

Hazatérve hetedhét országra szóló lakodalmat csaptak, még ma is élnek, ha meg nem haltak.

Ha szeretnél még hasonló meséket olvasni, akkor látogass el Csólyospálosra, és tépj le egy levelet magadnak a vén eperfáról.

Felsőszentiván meséje

Felsőszentiván meséjét lejegyezték és az illusztrációkat készítették: Blahó Judit,
Bernátné Kovács Zsófia, Csehiné Mátyus Mariann, Kalmár Endre, Kalmár János,
Nemesné Kovács Kitti, Mészáros Edina, Patakiné Gelányi Márta, Polyák Brigitta, Vörös
Csilla, Vörös Szilárd

A rendíthetetlen molnár legény

Egyszer volt, hol nem volt, a Kis-Barán innen, de még a Progonon is túl, ott, ahol a Fuszko kecskéje megmakacsult, élt egyszer egy szegény molnár legény, Iván. Iván gyermekkorától szerelmes volt a falu legszebb lányába, Rózsába. Mindig arról álmodozott, hogy egyszer, a húsvéti szalmázás után feleségül veszi szerelmét.

- Bizony-bizony, már hányszor szórtam szalmát kedvesemnek, de megkérni nem mertem! - ezzel őrlötte magát a derék molnár, s elhatározta, nem tétovázhat tovább, hisz már egyre kevesebb kedve volt lisztet őrlöni a szélmalomban, annyira gyötörte a vágy.

Iván bátorságot kívánt szerezni a lánykéréshez, ezért benyitott a Katica kocsmá ajtaján. Az ivóban pislákoló mécses fényénél Sanyi, a falu bohókás bolondja járta andalító szólótáncát, két kezével átölelve önmagát, s valamit dűnyögött hozzá.

- Értékellek! – szólt Ivánhoz csak úgy mellékesen, hisz szavajárása volt ez, de örömtáncát nem hagyta abba.

A Dzsínó zenekar még nem kezdte el esti műsorát, csak a primás hangolgatta tamburáját, ami aláfestése volt a táncbemutatónak.

- Egy jó erőset kérek, kocsmáros uram! – mondta a pultra könyökölve, Iván.

A Munding féle pálinka átforrósította testét, s indult is, hogy lássa kedvesét. A lányos házig ezernyi dolog jutott eszébe a legénynek, mi lesz, hogy lesz, kíváncsi lesz-e, amit hallani fognak. Bátran benyitott az ajtón, ám odabenn csak az anyát és lányát találta, akik sűrű könnyhullatások között panaszkodtak el, hogy a családfő, aki áldását adhatná a házasságra, eltűnt, utoljára a Bara partján lették nyomát, a bűdösszájú Baraszörny tanyája közelében.

Az eső is eleredt, mikor Iván bánatosan lépett ki a házból, ezért visszatért a Katicáról elhíresült ivóba. Odabent már vidám volt a hangulat, húsz pár csizma roptat a táncot egy idősebb kocsmajáró asszony körül, Sanyi bátyó csak úgy külön szólóztatott. Iván egy kupicával a kezében nekitámaszkodott a pultnak, s onnan szemlélte a sűrű, felvert porban örömködő vidám társaságot. Aztán a zenekar is elhallgatott, a szórakoztatás központjába Sanyi került, akit kórusban biztattak: mesélj, mesélj, hogyan okádott ki a szörny a Baránál! Ha nem, menj vissza, és táncolj a bűdösszájúval!

- Nem olyan sürgős – hunyorgott a bohókás, s a nagy mesélőkhöz méltón nekikezdett hihetetlen történetéhez, amivel azt bizonygatta, hogy valóban elnyelte az a valami, és csak úgy tudott megmenekülni, hogy nem volt már igazán szomjas, és volt a zsebében egy üveg Munding féle pálinka, amit elkezdett locsolni. Az olyan erős volt, hogy a szörny a száját kitátotta. Így szabadult ki a gyomrából.

Mindenki nevetett, még Iván is jókedvre derült. A kocsmáros felkönyökölt mellé a pultra.

- Te Iván! Mondd csak, hiszel-e a rémtörténetekben?
- Az attól függ barátom. Mondd, és meglátjuk!
- Sanyi nemcsak azért hord össze ilyeneket mert részeg, nem bizony! Ezt hallgasd!

A kocsmáros hasonlóan buzgón bizonygatta, hogy megtámadta őt is a bizonyos szörny!

Ugyanakkor ő maga is előkapta a Munding pálinkáját, amit ráöntött a teremtés vastag, karcos bőrére, mire az megtántorodott, ő pedig kapott az alkalmon, és kiszabadult a hatalmas bestia éles karmai közül. Iván fejében járni kezdtek a gondolatok. Ha ennyire sokan elbeszélik, miképpen találkoztak a víznél tanyázó fenevaddal, csaktán van benne igazság. Végül hirtelen jött elhatározottságtól vezérelve ő is magához vette azt a jóféle pálinkát és útnak eredt. Ekkor nagy vihar támadt. A süvítő szél minden erejével magával akarta rántani Iván kalapját, az eső sűrűn arcába zuhogott, a villámok pedig tarkán cikáztak az éjszakai égen. Az egyik még az ezeréves makkfába is belevágott, de Iván csak ment, amíg el nem ért a Szekeres Baráchoz, hol merészen hívta a szörnyet.

Bátorsága még akkor sem rendült meg, mikor a több méter magas bestia föléje tornyosult, és hammm bekapta.

Nagy sötétség vette körül, de nem ijedt meg, előkapta a pálinkát és ahogy hallotta a kocsmában, locsolni kezdte a visszataszító teremtmény bűzölgő gyomrában.

A gonosz csuklott, nyögött, tátogatta a száját, ahogy az erős ital égette a bendőjét, míg a végén, tátott szájjal feldobta a talpát. A hátborzongató vihar egy-kettőre elült, betűzött a hold a szörny szájába, és Iván akkor látta, hogy mennyien voltak még a bűdös gyomorban. Itt volt Rózsa édesapja is! A szabadságnak megörülvén, épségben másztak ki a szörny tágas bendőjéből. Nagy volt a jókedv! Örült a falu apraja nagyja! Iván és Rózsa végre egybekeltek apai áldással. Csaptak nagy lakodalmat, folyt a dínom-dánom! Az asszonyok sütöttek-föztek, a Dzsínók muzsikáltak, a vőfély meg rendezkedett, mint Mák Jani Kiscsávolyban, még a szélmalom lapátjai sem a széltől, az örömtől szálltak. Ma is viszik a búzát a szélmalomba, forog a lapátja, és mindig akad molnár, ki a búzából a lisztet csinálja. Szent Iván éjjelén nagy tüzet raknak, örülnek, vígadnak, együtt mulatoznak. Rózsavirágot is ültetnek a házak elé sorba, májusban illatával emlékeznek, hogy élt egyszer a faluban egy pár: Iván és Rózsa...

Harta meséje

Harta meséjét lejegyezték és az illusztrációkat készítették: Horváthné Schmechl Éva, Frei Lászlóné, Gillich Mária, Fröhlich-Marte Lia, Kiss Ildikó, Gombai Zsuzsanna, Gröb Gyuláné, Elisabeth Maria Gottschall.

A dunai tutajosok története

Hol volt, hol nem volt, volt egyszer egy szegény földműves. Feleségével Németföldön nevelte három fiúgyermekét, nagy nyomorúságban, a földesurak állandó sanyargatása és a magas adók miatt. Egy nap a szegény paraszt fülébe jutott, hogy Mária Terézia osztrák császárné földműveseket toboroz a törökök által kifosztott és a lakosság által elhagyott magyar területek megművelésére. A letelepedéshez pénzt, termőföldet és adómentességet ígért. A kalandvágyók – köztük földművesünk családja – együtt indultak szerencsét próbálni. A Dunán, egy dereglyén hajózva jutottak el magyar területre, jóval Buda alá, ahol a folyó melletti dúsan zöldellő erdőben Ráday Pál gróf várta és segítette őket.

A hazájukat elhagyó földművesek csakhamar felépítették házaikat, és kitartó szorgalmuknak, takarékos gazdálkodásuknak köszönhetően egyre bővült, szépült az általuk alapított település. A férfiak nehéz munkával törték fel a kemény, gypes területeket és kezdték bevetni földjeiket. Munka közben gyakran kiabáltak egymásnak:

- Hart' au! / Kemény ez a föld is!

A virágzásnak indult falu így kapta nevét: Hartau/Harta.

Az idő haladtával egykori szegény földművesünk immár megbecsült gazdaként sokat törte a fejét, milyen munkát adhatna fiai kezébe. Ezért egy nap így szólt hozzájuk:

- Hansi, te vagy a legidősebb, így a szokásjog szerint te viszed tovább a gazdaságot. A gazdálkodást mellettem egykettőre kitanulod. Peter, te ügyesen barkácsolsz, indulj

vándorútra Komáromba! Keress egy asztalosmestert és legyél bútorasztalos! Konrad fiam, neked vág az eszed, jól forog a nyelved és a tollad. Neked tanulnod kell, hogy a falunak legyen saját lelkipásztora, mert csak egy közülünk való érti meg igazán a lelkivilágunkat.

Így is történt. Hansi Hartán az apja mellett gazdálkodott, Peter beállt asztalosinasnak egy céhmesterhez Komáromba, Konrad pedig a távolban, a legjobb iskolákban evangélikus lelkésznek tanult.

Teltek az évek, idővel Peter beleszeretett a komáromi mester szépséges leányába. Gyakran figyelte, amint Christl a német óhazából származó virágmotívumokat festette az elkészült bútorokra. Ismerős volt számára a bútorok díszítése, hiszen otthon is készültek hasonlóak. Peter szerelme viszonzásra talált, így a gazda elé állt a lánykéréssel. A céhmester azonban huzakodott, nem szívesen adta volna idegen településről származó fiúnak a lányát. Három próba elé állította Petert: először is év végéig el kell készítenie egy szekrényt. Ha ezzel elkészült, a bútorfestés kék alapszínét keverje ki több színből, és találja meg az ultramarinkék színt. Végezetül készítsen festőecsetet, mert az ecsetek nem elég finomak a mintákhoz. A mester biztos volt benne, hogy ezeket a feladatokat a fiú nem lesz képes megoldani.

A szerelmesek azonban nem estek kétségbe, egymást támogatva igyekeztek megoldást találni. A szekrénykészítés gyorsan és szépen haladt, a kék szín előállításával azonban nem boldogultak.

Egy ragyogó reggelen azonban zápor kerekedett, és a felhőket megtörve szivárvány alakult ki. Felette megjelent egy tündér, aki varázspálcájával, a szivárvány egyes színeit kiemelve, megfestette az égboltot az ultramarinkék színnel.

A fiatalok boldogok voltak, hiszen már csak egy feladatuk maradt: elkészíteni a megfelelő vékony ecsetet. Ekkor ismét rájuk köszöntött a szerencse: a céhmester két macskája dorombolva dörgölőzött Peter lábához. A legény lehajolt hozzájuk, meglátta a sok elhullatott macskaszőrt a nadrágjához ragadva és felkiáltott:

- Itt is van az ecsetszőr!

Peter határidőre megalkotta az ecsetet, mellyel Christlrel együtt csodálatos mintákat festettek a szekrényre. A céhmesternek mit volt mit tenni, áldását adta a fiatalokra, akik elindultak Hartára, hogy hazavigyék a megszerzett tudást.

Otthon nem volt nehéz megtalálni Hansi új lakóhelyét, mert téglakirakásos, nevével ellátott ház mutatta, hogy nagygazda lett az elsőszülöttből.

Hamarosan Konrad is hazatért, aki megkapta az evangélikus lelkészi hivatalt, nagy szeretettel terelgetve a telepeseket Isten útján. Ragaszkodását falujához saját verseiben örököltte meg. Szorgos munkájának nyomát nemcsak a lakosok emlékezete, hanem az egykori egyházi anyakönyvek is őrzik.

Peter a bátyja támogatásával céhmester lett és Christlel szebbnél szebb festett bútorokat készítettek, melynek tudományát az unokáikra hagyományozták. Itt a mese vége, fuss el véle a Duna menti Hartára! Keresd a hajdani telepések nyomait! Máig is élnek, mert nevüket, örökségüket unokáik viszik tovább. Nem hiszed? Gyere el és járj utána!

Békés vármegye meséi

Gádoros meséje

Gádoros meséjét lejegyezték és az illusztrációkat készítették: Higyed-Horváth Viktória, Dr. Szilágyi Tibor, Kissné Horváth Hajnalka, Garab Rozália, Varga Balázsné, Banka Anikó, Molnárné Szabó Ágnes, Tóth László, Nagy Gergely Tibor

Miska három kívánsága

Egyszer volt, hol nem volt, valahol Békés vármegye egyik szegletében, Bánfalva és Pusztaszentetornya határán élt egy parasztlegény, akit Miskának hívtak. Csodák csodájára egyetlen Miska volt a faluban, összetéveszteni sem lehetett bárkivel. A legény nagyravágyó volt, világot akart látni, s mivel ez az ötlet igen tetszetős volt számára, hát nem érte be azzal, hogy naphosszat a földeken dolgozzon a többi jóra való legényhez hasonlóan. Inkább lopta a napot, és azon ábrándozott, mihez is kezdjen magával.

Történt egyszer, hogy Miska fülébe jutott, hogy a környéken parasztszínház készül, és színészeket keresnek. Úgy érezte, ez már neki való feladat lenne. Elindult hát szerencsét próbálni magához Justh Zsigmondhoz, aki több nyelvet is elsajátított és zenei műveltségével, előadóképességével is kitűnt. Kellemes és szellemes társalgásával mindenütt szerették. Nagyon kedvelték a parasztemberek is. Nem véletlen, hisz kedves, közvetlen ember volt.

Erdőn, mezőn, dűlőutakon át vezetett útja. Útközben, ha elfáradt, megpihent az árokparton. Egyik ilyen pihenője alkalmával látta, hogy egy bajbajutott madárfióka vergődik az árnyékot adó fa alatt, ahol ő megpihent. Szegény pára kiesett a fészekből, kétségbeesetten kereste testvéreit és anyját. Miska finoman kézbe vette, felmászott a fára, és fészkébe helyezte a riadt kis szárnyast. Ekkor érkezett meg a fiókák édesanyja, aki így szólt a legényhez:

- Kedves Miska, jó tett helyébe jót várj! Megmentetted kicsinyemet, a földön biztos ragadozók prédája lett volna. – A madár csőrével kitépett egy tollat szárnyából, és a legénynek adta. - Fogd ezt a tollat, bármikor szorult helyzetbe érsz, csak fújj rá háromszor, és én ott termek neked segíteni!

Miska megköszönte a jóságát, és tovább indult útján, hiszen még hosszú kilométerek vártak rá, míg Justh Zsigmondhoz érkezne. Következő pihenője alkalmával egy mezei nyulat látott csapdába esni.

- Miska, nézd, csapdába estem! Ha jó a szíved, segítesz rajtam, és meglásd, én se leszek hálátlan!

Megsajnálta a mezei nyulat is, kiszabadította a csapdából. A hálás kis ugrifüles kitépte egy bajuszszálát, és a legénynek adta:

- Mint mondtam, jó tett helyébe jót várj! Fogd ezt a bajusz szálát, ha kutyaszorítóba kerültél, fújj rá háromszor, és én menten ott termek neked segítő jobbomat nyújtani. A fiú megköszönte a bajuszkát, és tovább eredt vándorútján. Már majdnem elérte Justhmajort, ahol Zsigmond fiatalúr úr a toborzást tartotta, amikor újabb bajba jutott

állatra lett figyelmes. Egy felbőszült bika szorult a karám kerítésbe. Hangosan bődült fel, amikor meglátta a legényt:

- Miskaaa, tovább ne menj segítség nélkül, meglásd, nem maradok adósod! A legény ugyan kicsit tartott a jószágtól, de jó szíve győzedelmeskedett. Bátran odalépett segíteni a bikához. Az állat hagyta magát vezetni, és bizony megmentőjét se bántotta.
- Derék legény vagy te, és mit ígérek, megtartom! Nézd, szarvam úgyis sérült, letört darabját neked adom, ha segítségre szorulsz, koppints rá háromszor, és én ott termek nálad. Hálám nem marad el!

Miska megköszönte a bika ajándékát is, majd fürgén nyakába vette a lábát, hogy mihamarabb a toborzásra érjen.

Gyorsan rátalált a társulatra. A Justhmajori kastélyt övező kert üvegházában tartották a meghallgatást, A mi suhancunk csak ámult és bámult, míg hallgatta és nézte az előtte lévő jelentkezőket. Mind lelkesen daloltak, verset mondtak vagy táncukkal igyekeztek megmutatni szívük tehetségét az uraságnak. Amikor sorra került, Justh Zsigmond így szólt hozzá:

Na, te legény, lássuk, mit tudsz! Dalolj nekem úgy, mint ahogy tavasszal a legszebb énekesrigók tudnak csak!

Miska kicsit elszontyolodott, hiszen tudta, kappanhangja nem lesz kedvére való a hallgatóságnak.

Ekkor azonban eszébe jutott a bajba jutott fióka, elővette a tollat, és háromszor ráfűjt.

A madárka rögtön oda szállt. Belerepült Miska szájába, és Justh Zsigmond meglepve hallgatta gyönyörű énekét.

- No, fiam erre én sem számítottam, az első próbát kiálltad. De mondd csak, ha a színpadon futni, ugrálni kell, vajon tudsz-e olyan fürgén mozogni, mint a leggyorsabb mezei állatok?

Miska már nem félt, tudta mit kell tennie. Elővette az ajándékba kapott bajusz szálát, ráfűjt háromszor. A mezei nyúl nyomban ott termett, beleköltözött Miska testébe, és azonnal olyan fürgén járt –kelt fel alá a színpadon, hogy alig tudták szemmel követni.

- Miska, te bizony ezt a próbát is kiálltad, már csak az erődre vagyok kíváncsi! No, nézd, itt van ez a szépséges, kerekded leányzó, Rebeka, elbírsz - e vajon vele is, meg tudod – e pörgetni fejed fölött fél kézzel ezt a menyecskét?

A legény csak ámult és bámult a leány szépségén, kerek e földön nála szebbet ő még nem látott. Nem tétovázott sokáig, megkoppintotta a bikától kapott szarv darabot, az nyomban megjelent, testébe költözve neki ajándékozta hatalmas erejét. Felkapta rögtön Rebekát, feje fölött megpörgette, feldobta elkapta, úgy, hogy a leány is belepironkodott. Justh Zsigmond ekkor így szólt hozzá:

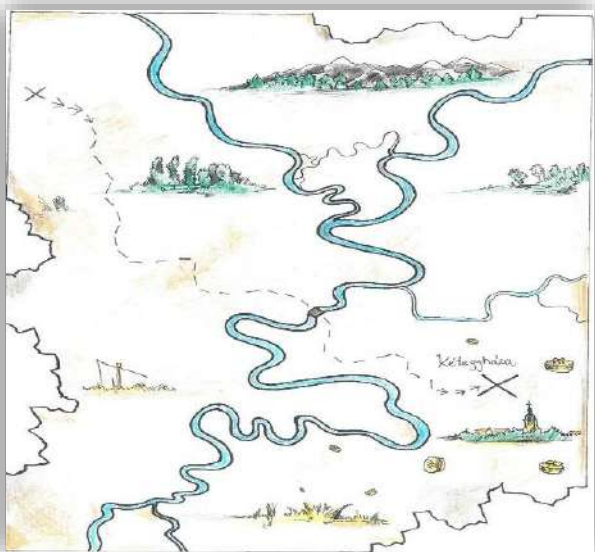
- Miska, minden próbám kiálltad, tehetséges, fürgé és erős vagy, pont ilyen legényt kerestem én ebbe a színházba!

Az ifjú nagyon megörült, és ettől fogva hosszú éveken át a színház tagja lett. Időközben Rebeka szívét is elnyerte és szép sikereket ért el. Így élt Miska boldogan, s míg még meg nem halt mesélte kedves történetét a falusiaknak arról, hogy ő bizony Justh Zsigmond parasztszínházában tanult és játszott szerepeket.

Kétegyháza meséje

Kétegyháza lejegyezték és az illusztrációkat készítették: Fekete Gabriella,
Czervenková Ambrus Valéria, Csasznyi-Borsós Bianka Petra, Hargittainé Megyeri
Valéria, Abrudán Andrea, Dr. Rákócziné Tripon Emese, Kalcsó Örs

Az aranyfogácsa

Hetedhét országon túl, ahol az ember sárpogácsát gyúr, ott esett meg ez a kis történet.

Élt valamikor egy gróf, aki a királynak nagy szolgálatot tett a törökök elleni háborúban, s ennek jutalmául hatalmas birtokot kapott kastéllyal és jól termő földekkel egy messzi-messzi vidéken. A gróf egy napon elindult jussát megnézni egyetlen leányával, Amáliával. Három nap, három éjjel mentek hosszú poros úton az ismeretlen Békés vármegyei birtokhoz. Kaptatott a kocsi hegyre, gurult völgybe,

keltek át folyókon és patakokon.

Egyszer aztán végre megérkeztek a síkság közepére, ahol sárgálló búzatáblák fogadták őket, mert a föld oly termékeny volt, hogy minden mag arannyá vált benne. Itt állt egy kicsiny település is, amelyet ma Kétegyháza hívnak, csak egy kicsi szétszórt falu volt, ahol román földművesek dolgoztak szorgalmasan.

A grófnak igencsak megtetszett a falu és a birtok, úgyhogy aranyhajú és kék szemű leányával, Amáliával a kastélyba költözött. Teltek-múltak az évek és a kastély urát, Löwenburg Jakab Jánost a helyiek nagyon megszerették, bölcs és igazságos embernek tartották. Mindenki tisztelte, mert ügyelt rá, hogy a parasztok megéljenek a munkájukból, és a környéken béke honoljon. Mindeközben a gróf leánya, Amália felcseperedett és nemcsak szépségéről, hanem kedvességéről és kíváncsiságáról is híres lett. Szívesen beszélgetett a földeken dolgozó parasztokkal, gyakran sétált a faluban.

Egy napon találkozott egy fekete szemű, jóképű parasztfiúval, akit Petrunak hívtak. Petru a falu legjobb gazdájának fia volt, akit nemcsak erejéről, hanem eszéről is ismertek. Amália és Petru hamar egymásba szerettek, de tudták, hogy a világuk túlságosan távol áll egymástól.

A gróf hamarosan hírt kapott, hogy a környéken egy másik nemes, Almásy Alajos szemet vetett a zsíros földjeire. Az idegen gróf mohó ember volt, aki nem törődött a föld népével, csak saját gyarapodása érdekelte. A két gróf úgy döntött, hogy oly módon döntenek a falu sorsáról, hogy egy különleges versenyt tartanak.

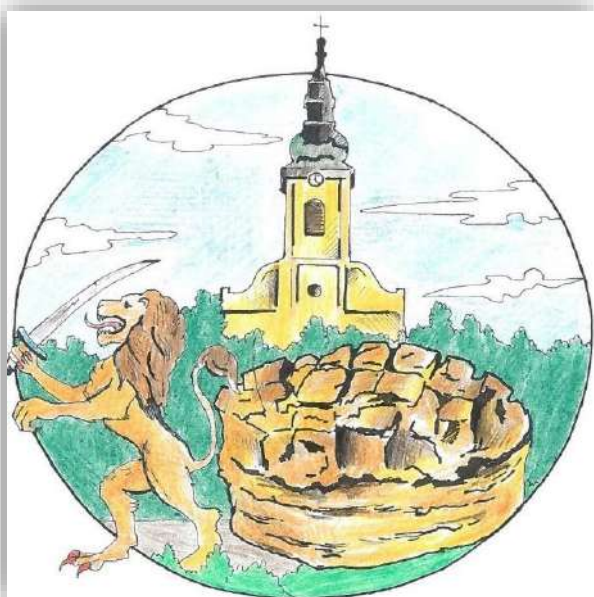
A verseny szokatlan volt, ugyanis mindkét gróf egy-egy sárpogácsát formázott birtokuk legjobb termőföldjéből. A szabály szerint a pogácsákat Löwenburg gróf kastélyának udvaráról gurítják el, és akié messzebb jut, azé lesz a település.

Petru, aki jól ismerte a szülőföldje termőföldjét, segítette a grófnak a pogácsa elkészítésében. Közben pedig Amália titokban elhozott egy marék aranyport a kastély kincstárából, amit Petru belegyúrt a sárpogácsába. Így az nemcsak erős, hanem különösen sima és csillogó lett.

A verseny napján, Mária mennybemenetelének ünnepén, augusztus 15-én a falu aprajagya ott volt a kastély előtt. Elkezdődött a verseny! A két sárpogácsa egyszerre indult útnak, de a bitorlóé egyre lassult és lassult, míg a Löwenburg grófé csak gurult és gurult, mintha sohase állna meg. Így a versenyt Löwenburg nyerte, míg ellenfele Almásy Alajos vesztésként, lógó orral hagyta el a falut. Dúlt-fúlt haragjában, és bosszút forralt magában. A parasztok ujjongtak, a gróf pedig boldogan hirdette ki, hogy a földeket továbbra is békében művelhetik.

Azóta is úgy tartják, hogy Kétegyháza földje azért különösen termékeny, mert az aranypor megigézte.

Amália és Petru szerelme titokban maradt, sohase teljesülhetett be. A gróf felismerte, hogy Petru milyen sokat tett a győzelemért, így felajánlotta, hogy legyen Petru a falu bírája. Ezt a lakók örömmel fogadták, Petru pedig élete végéig igazságosan szolgálta a szülőfaluját.

A kastély ma is áll, a falu pedig virágzik, hiszen békében élnek együtt magyarok, románok és más népek, akik megőrizték a sárpogácsa legendáját és a szeretet erejét. A falubéliek a sárpogácsa méltó helyét a domb tetején álló román templomban találták meg, ahol történetéről minden évben, Mária mennybemenetelének napján megemlékeznek.

Így lett Kétegyháza nemcsak egy földrajzi hely, hanem az összetartás és a béke jelképe is, aminek megnyilvánulása a 2007 óta megrendezett „Pogácsafesztivál”.

Újkígyós meséje

Újkígyós meséjét lejegyezték és az illusztrációkat készítették: Horváth-Gazsó Adrienn, Nagy-Laczkó Balázs, Kéri László, Király Henrietta, Rákóczi Antal, Harangozó Imre, Lukoviczkiné Rozsnyai Ildikó, Gedó László

Kígyós mese

Aztán, az csak úgy lehetett bizonyosan, hogy ez az egész falu arról a híres kígyóról kapta a nevét, amely itt talált minden kedve ellenére melegedni a lángba borult nagy erdőn, amit ma pusztaként ismerünk – nem hiába, ha már egyszer leégett.

- Csak mostan pusztá, igazán a pusztá! – mondta Antal, aki éppen a dohányt ment kapálni oda, ahol a sikló se jár. Leszámítva azt a szerencsétlen eleven grill kolbászt, ami ott tekergőzött a lángok között. Megsajnálta Antal, meg hát valljuk meg, éhes se volt.
- Új vagy itten! – jegyezte meg a kis lábatlan jószágnak, akit sosem látott azelőtt, miközben amaz aranyszínű kígyóbőrkabátját szabadította meg villás nyelvecskéjével a rátapadt koromtól.

A kígyó munkája végeztével rögvest szabadkozott, hogy nem holmi közönséges porban csúszó-mászó féle ő, hanem az Őskígyónak, a nagyhatalmú hullő grófnak egyszülött fiacskája személyesen. “Vigyél el az apámhoz – mondta –, nem bánod mög!” És útközben megmentőjét kitanította, hogy bármit is kínáljon neki az apja hálája jeléül, csak azt a kis ütött-kopott kutyarágta, gyermek tele firkantotta szakadt régi könyvecskét fogadja el, ami a kemence vállán csücsül.

Nem igen tudta ugyan a beépített légkeveréses villanytűzhelyhez szokott Antal elképzelni, miféle kemence lehet az, aminek még válla is van – amin ráadásul valami ócska iromány üldögél! –, de azért megfogadta a jótanácsot. Mikor aztán a kastélyhoz értek, ígért is neki az öreg gróf mindenfélét. Aranyat, ezüstöt, a fele királyságát magas hivattal, alacsony rezsi költségekkel, továbbá kamattámogatott hitelszerződést és különböző kedvezményes induló számlacsomagokat is. De a mi jó Antalunk kötötte az ebet a karóhoz, hogy a gyermekkígyó megmentésének fedezetéül, már pedig ő csakis a radiátor térdén kuksuló újságot tudja elfogadni, semmi mást.

- Legyön – szöszögte rá az öreg kígyó –, de ki nő nyisd ezt a könyvet édös fiam, csak ha hazaérsz! Ha ki nem bírod, möglátod, nagy bajod lössz!

Megígérte ugyan Antal, de ahogy az már lenni szokott, nála is győzött az örök kíváncsiság. Hazafelé az Apáti úton csak kinyitotta a kis könyvet, amiből aztán ami barom ma akad a világban, az mind kiszaladt. Szürkemarha, fehér liba, tarka kecske, kendermagos tyúk, mind ott szaladt, ahol megyen a gyalogút. Csupán szegény Antal küzdött könnyével mindhiába konokul, amikor is arra jött a vasfejű farkas – amolyan régi, közönséges alföldi

szőrös vasaló vagy dízelmozdony féleség –, aki éppen akkortájt gyalulta le böszöm fejével felénk az utolsó hegyeket.

- Én mindent behajtok neked a kiskönyvbe – kezdte amaz –, ha te, amikor megnősülsz, adsz egy falat húst magadból, mondjuk az oldaladból. Vagy hát – tette hozzá kegyesen –, egye-fene, a combodból is jó lesz, ha úgy kényelmesebb.
- Fene a gusztusodat – jegyezte meg Antal, hanem azért csak beleegyezett, mire a farkas rögvést teljesítette is ígéretét.

Telt-múlt az idő, Antal nagy gazdagságra tett szert hála a számolatlan jószágnak, melyet odahaza a portán könyvéből szabadon eresztett. A vasfejű pedig egyre leste és leste az anyakönyvi híreket, hogy mikor talál végre ez az Antal megházasodni. Végre is elunta a dolgot és beállított hozzá:

- No, hát tán sosem nősülsz már meg? – kérte számon, miközben nyálcsorgatva leste Antal gazda szépen kikerekedett oldalát és vastag combjait.
- De hiszen már akkor házas voltam, amikor először találkoztunk! – nevetett Antal.

A pórul járt farkas azonban nem hagyta annyiban a dolgot: szépasszony alakját vette magára, úgy indult elcsábítani Antalt magával.

A kis kígyó éppen akkor hajtott arra vadonatúj robogóján, amikor a farkas az öreg szőlőben nőbe öltözött. Uccu szaladt is volna régi megmentőjéhez, ám a farkas bőszen ráförmedt:

- No-no, nem úgy van az, ereszd csak le a kerekeket! A csöppnyi kígyó úgy is tett, mintha szót fogadna a hatalmas nehézfejűnek: ráhajolt egyik kerékre a másik után:
- Pssz, pssz! - sziszegte, mintha csak a leengedő gumik szólnának. Miután pedig a szépasszonnyá lett farkas elindult a maga útján, a kis kígyó rögvést ott termelt Antaléknál egy kerülőúton, de csak a feleségét találta otthon.

No, de őt sem kellett féltetni! Mikor nem sokkal később megérkezett a rozsdahajú szép asszony és az ura felől érdeklődött, azt mondta neki, hogy kint találja bizonyosan az istállóban a jószágok között.

Hanem a vasfejű szép asszony nem talált ott más egyebet, csak tükör gyanánt a falra függesztve egy fényesre törülgetett hét colos érintőképernyős telefont. Sehogyan se tudott ellenállni a csábító kísértésnek, hogy meg ne csodálja benne frissen magára öltött szépségét.

Ott állt előtte és csak nézte, nézte mindaddig, mígnem arra az elhatározásra nem jutott, hogy magával viszi. Még jobb is, mint a hús.

Hanem, ahogy a telefonba beleveszve hazafelé ballagott a faluból, nem vette észre, hogy mindeközben az útjába Antal és a felesége egy mélységesen mély gödört ástak. Ahogy a saját bűvöletébe, úgy esett a gödörbe is a gonosz vasfejű, akire aztán telefontok gyanánt föld került. Ma is ott van a temető.

Mesélik még, hogy mindezután Antal Kígyóson oly szépen, becsülettel élt, hogy mikor végül az ő miséje is véget ért, már maguk az apostolok várták. Azóta is ott ül közöttük.

Harangozó Imre "Vasfejű farkas" című helyi gyűjtése felhasználásával írta Nagy-Laczkó Balázs. Újkígyós, 2025. 01. 23.

Borsod-Abaúj-Zemplén vármegye meséi

Abaújszántó meséje

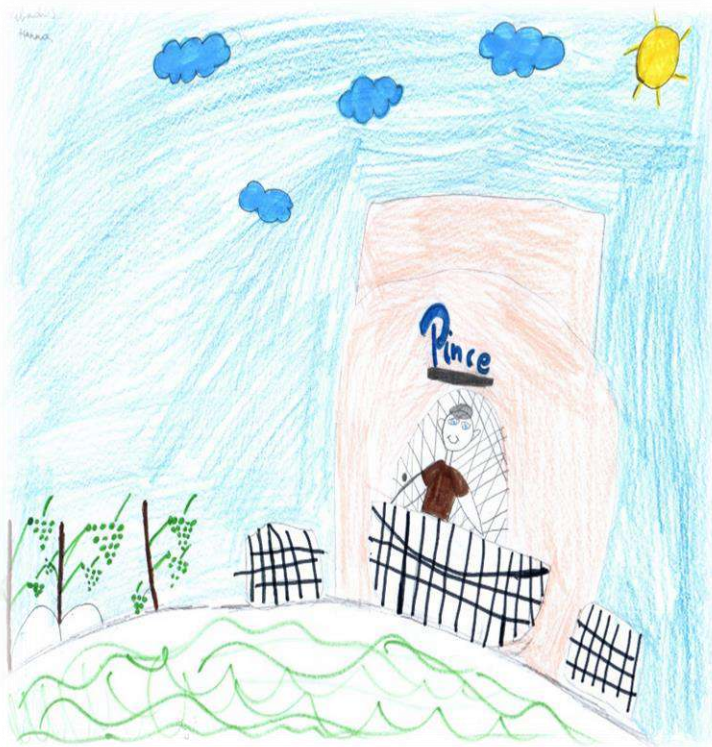
Abaújszántó meséjét lejegyezték és az illusztrációkat készítették: Kulik Dorina, Orosz Anna, Budai Luca, Dobos Dalma, Molnár Mária, Szajkó Leila, Bánóczy Lia, Varga Jázmin, Lipták Maja, Galamb Kármin, Stefanovics Gréta, Szabados Hanna, Molnár János

A Sátor-hegy legendája

Valamikor régen a szőlőket termő borvidéken, minek mesefinom borát négy égtáj urai dicsérték, élt egy rátarti borosgazda. Ennek a gazdának olyan szépséges leánya volt, hogy aki ránézett, maga is jókedvre derült. Amikor pedig apja földjein énekelve a tókék közt táncolt, még a szőlőszemek is mosolyogtak gerezdjeiken, mitől ízük még édesebbé vált.

Bár nagy keletje volt a család finom borának, s nem nélkülözött a gazda, munkásainak mégis szűken mérte bérét. Nem is maradt mellette aztán csak a vincellérje, de az is csak azért, mert vén volt, mint az országút.

Így a gazda a szomszédos falvak ifjait csábítgatva szőlőjébe feleségét és Sára lányát dolgoztatta. Nem kímélte őket, hiszen gondolatai örökké vagyonának gyarapítása körül forogtak.

S bár a munkától eltörődött a leány, növekedve szépsége mégis gyarapodott. Vasárnaponként megakadt rajta a legények szeme, s csiklandozta őket a lánykérés szándéka, minthogy nem láttak szebbet s talpraesettebbet nála. De leginkább a lelkész fia, Palkó esett a szerelem fogságába.

Hogy közelében legyenek a leánynak, a legények ismét beálltak a rátarti gazda szőlőjébe. S noha oly kevés fizetséget kaptak, hogy még a vincellér is vörös képpel osztotta a napszámot szegényében, mosolyogva gyarapodott az édes nedvet adó föld munkásainak száma. Alig várták, hogy kapálni, metszeni, kötözni, szüretelni kelljen. De mind közül Palkó áhította leginkább a leány közelségét. S bár nem ő volt a legerősebb az ifjak közt, eltörődött teste minden nap új erőre kapott, ha Sára látására gondolt.

El is bízta magát a gazda.

Lepaktált a báróval, miszerint, ha a háza felett magasodó, sátor alakú hegy lábánál található földeket tavaszig termővé teszi, bortizedért övé lehet az egész föld, míg világ a világ meg hét nap.

Szüret napján hát a tőkék közé ereszkedett, s hímes szavakkal illette az ifjakat, kiknek szeme többet járt a lányán, mint a gerezeken.

- Hej, áldom a sorsomat! Egyikőtök jobban kapkodja a fürtöket, mint a másik! Bizony mondom, szívem szerint közületek választanék férjet a leányomnak! Sárám, nézd csak meg, ki a legügyesebb e legények közt!
- Dehogyan nézem! – pirult el a leány. Maga se árátsa szegényeket!
- Nem én? No, azt mondom, annak adlak, ki a legnagyobb részét szántja be a Sátor-hegynek!

Lett is csodálkozás az ifjak közt, még az ujjukat is elmetstették a nagy álmélkodásban. Aznap éjjel a legtöbbjük úgy hajtotta álmra a fejét a szüreti bál után, hogy övé a lány tavaszra, akárhogy is lesz.

Palkó le sem feküdt aznap éjjel, hanem apja mihaszna szerszámaikat forgatta, hogyha kell, hát foggal-körömmel, de ő varázsolja termővé a legtöbb területet a hegy oldalában.

A kelő nap munkában találta őt, ahogy a bokrok, fák irtásán fáradozott. Ám hamarosan minden legény a hegy lábát kapirgálta, tisztogatta hasonló reményeket dédelgetve szívében, mígnem az megrázkódott, s morogva tudatta nemtetszését.

- Kutya teringette! Szép zöldem letaroljátok! El innen, vagy tüzes mérgem emészti el az egész seregletet! – mordult nagyokat a hegy.

Nem értették szavait, de tudták, valami nagy baj van készülőben, és ahányan voltak, annyifelé szaladtak rémületükben. Csak Palkó tiszta lelke értette a hegy szándékát, így könnyörgőre fogta.

- Hadd dolgozhassak itt szép Sárámért!
- Nem érted legényke? Nem engedhetem, hogy lábamat faragjátok, s lelkemet facsarja a rátarti gazda hordóinak aljába!
- Ha el is kell így vesztenem Sárát, akkor legalább a házainkat óvd meg!
- A kapzsiság felgerjesztette haragomat. De lásd a jó szándékom! Ha a hármass próbát kiállod, nem perzselem fel a vidéket.
- Ácsolj hat öl magas keresztet!

- Húzd fel a sátram tetejére!
- Napnyugtára állítsd fel úgy, hogy mindenki tudja, mihez tartsa magát! – azzal mordult egyet, s megrázkódott belé.

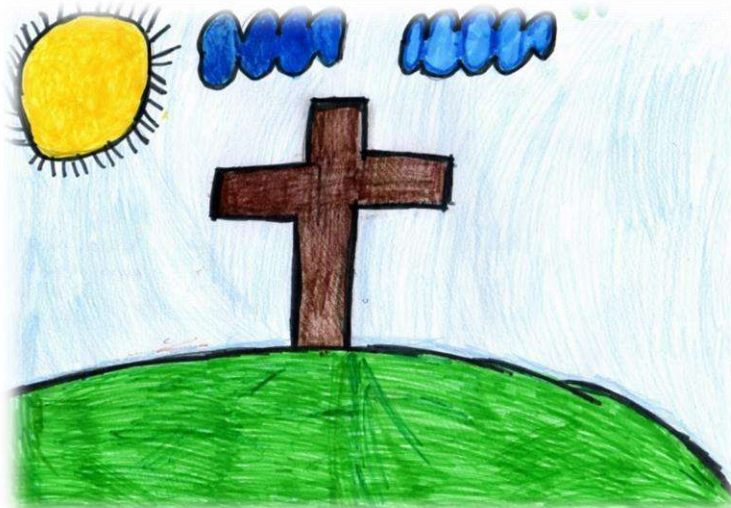
Palkó keservesen indult fát keresni, közben buzgó imára fakadt. Mentében egyszer csak három tikkadt vándorba botlott. Megkínálta őket vizéből, hisz alig ivott valamit hajnal óta. Majd érdeklődőre fogta.

- Mi járatban atyácskák?
- Hallottuk a hegy morgását – szóltak –, s jöttünk imádkozni, tartsa benn haragját.
- Az becses, de több kell az imánál! – s amint volt, töviről hegyire elmondta az esetét.
- Segítünk neked, mert jólelkű vagy. Egyikünk favágó, másikunk ács, harmadikunk pedig a leggyorsabb hírvivő. Vágunk neked fát.
- Meg is ácsoljuk.
- Én hozok segítséget – mondták, és neki is láttak.

Mire a nép félve Isten haragjától, fohászkodva megérkezett, kész is lett a kereszt. Belekapaszkodott a környék apraja-nagyja, hogy a hegytetőre állítsa. Imáik elnyomták a hegy morgását, csak rázkódásai hűtötték meg ereikben a vért.

S mikor helyére került a feszület, a lemenő nap fénye arany köddel ragyogta be azt, melyben a vándorok – kik Isten angyalai voltak – eltűntek.

Látva mindezt a bűnbánó gazda a legtisztább szívű ifjúhoz, Palkóhoz adta leányát. Azzal csaptak olyan lakodalmat, hogy épp csak el nem fogyott az összes boruk. De senki se bánta, hiszen Isten bő terméssel ajándékozza meg azt, aki tiszta szívvel gondozza szőlőjét.

Dédestapolcsány meséje

Dédestapolcsány meséjét lejegyezték és az illusztrációkat készítették: Élesné

Kovács Jutka, és a Dédestapolcsányi Könyvtár rajz szakkörösei

Deédes meséje

Egyszer volt, hol nem volt, hetedhét országon is túl, ahol se a hold, se a nap, se a csillagok nem sütöttek, élt egyszer egy Jákó vezér és annak szépségesen szép felesége, Bősárkány. A Hangun folyó partján, Ordos városában éltek, míg megszületett messzeföldön híres nevezetes leányuk, Deédes, aki az úzok királynője lett.

Ahogy felcseperedett, ügyibevaló lány lett belőle, aki a 15. születésnapján elindult a Nagy Süánon, az ifjak lovasversenyén. A fiús természetű lány az egyik legvadabb lóval meg is nyerte a 24 hun törzsszövetség fiataljainak rendezett versengést, mellyel övé lett az Aranyasszony kitüntető cím.

Történt egyszer, hogy a világhódítónak nevezett, Attila fejedelem, aki Deédes unokatestvére volt, elhatározta, hogy a meseszép Duna - Tisza vidékére hívja a fegyverkovács úzokat. A nagy hun birodalom a Kárpátok ölelésében, gyönyörűsége tájon terült el. Csudás, selymes fűről, halakban bővelkedő vizekről és az erdőségek fényes szőrű vadjairól szólt a fejedelem levele.

Hetvenhét lovas vitézből állt a küldöttsége, akik három éven át nyargaltak, míg végül megérkeztek a hun király üzenetével.

A fejedelem tudta, hogy ilyen kiváló leánynak joga van három kérőt választani hun szokás szerint, ezért a hosszú vándorlason vele tart majd Maros, a széki hun vezér, Eszék, a magyar vezér és Nekese, az úz kovácsok főbírája.

Deédes mindhárom kérőjével megtanácskozta a hun király üzenetét, mindannyian úgy döntöttek, hogy ellátogatnak az új hazába és ki karja erejével, ki csavaros észjárásával, mind megtalálja ott majd a helyét, hogy letelepedve, gyermekeiknek szebb jövőt álmodhassanak.

Attila szíves örömet fogadta Deédesüket a Tiszántúlon. A kérői között Maros és Eszék vágyott a hadi diadalra, ők harcosnak születtek, kalandvágyó természetük miatt lelkendeztek a nagy terv hallatán.

Nekese próbálta szép szóval meggyőzni a vezéreket, hogy a már otthonuknak tekintett, gyönyörű tájon letelepedve, békességben, két kezük munkájából teremtsék meg utódaik, népük jövőjét. Tudta, hogyan kell a vasat olvasztani és úgy tervezte, a kovácsmesterséggel hasznos dolgokat készíthet saját használatra és akár más népek számára is.

Ez az ellenállása háborította a királyt, haragjában a hóhér elé akarta állítani, csupán Deédes meggyőző szavaira függesztette fel a halálos ítéletet, mondván, ha a sereg csatát vesz, akkor Nekese kegyelmet fog kapni.

Deédesnek sokáig várakoznia kellett, hogy menyegzőjét megtarthassa. A hosszú hadjárat évekig tartott, míg végül a hun sereg visszatért a Tisza vidékére, de sok harcosuk odamaradt. Nekese végül kegyelmet kapott.

Deédes korábbi két kérője elesett a csatározásban. Az úz királynő kezét ezért Nekese nyerte el. Ezután három hétig tartó pompás lakodalmat ültek Attila palotájában. Nekese vitézei az új hazába érkezvén kilenc faluban telepedtek le: Várkony, Ózd, Center, Hangony, Mogyorósd, Putnok, Velezd, Daróc és Deédes. Nekese pedig, a később róla elnevezett községben.

Deédes vagyonos, irigyelt aranyasszony volt, Nekese főbíró szintén, és mindketten nagy elhatározásra jutottak. Attila halála után elszöktek az úzokkal a vonuló törzsektől egy viharos, sötét éjjelen, hogy a Bükk vadregényes tájai között elrejtőzve, új hazájukban maradhassanak. A viharban megáradt Tiszán, mocsarakban menekültek, éjszaka lovagoltak lapulva, kora hajnalban bújva, magukat álcázva.

Az avarok a hunok szövetségesei voltak, Deédesék tőlük tartottak leginkább. Menekülésük közben esély volt arra, hogy elárulják a bujkálókat és a rejtekhelyeiket. Az Aranyasszony népe végül a Bükk mészkősziklás, hatalmas vonulatai között talált biztonságos területet. A Bükkháton telepedtek le, hét napi bolyongásuk után, ott találtak igazán bő vizű patakot, őzekkel és szarvasokkal teli cserfaerdőket. Deédes és népe a kincseit nem hódításra, csatákra fordította, így békés és szorgalmas időszak következett az életükben. A Csernely-patak völgyében vasat találtak, ahol vasolvasztókat, kovácsműhelyeket készítettek. A világhódító nagy király rossz példáján okulva, a tárkány parancsa szerint a vasból nem készülhetett fegyver, kizárólag munkaeszköz, erről lettek hírek hetedhét határon is túl az úz kovácsok. Az Aranyasszony szőni, fonni tanította a lányokat. Sok gyermekük született, kilenc fiú és hat leány.

Fél évszázaddal előbb, Deédes élete első napján ünnepet ültek, amikor megszületett Bősárkány és Jákó vezér kalandos életű leánya. Ünnepeltek akkor is, amikor élete utolsó

napjához érkezett. Örömtüzeket gyújtottak a Bálványon, Deédes asszony 52. születésnapján, mert megszületett a 24. unokája.

Az ünnep végén az Aranyasszony lelke eltávozott ebből a világból, de előtte még magához szólította gyermekeit, unokáit, elmondta nekik, milyen boldognak érzi magát, mert tudja, hogy szép családja folytatni fogja, amit ő elkezdett. Utolsó kívánságának megfelelően, hatalmas tüzet gyújtottak a Bálványon, hogy emléke ott ragyogjon népe fölött. Ezt követően Nekese még 24 napig mesélte az úzok több ezeréves történetét a népnek. Aki nem hiszi, járjon utána.

Hét meséje

Hét meséjét lejegyezték és az illusztrációkat készítették: Halásziné Szeles Julianna, Juhász Lajosné Erika, Keszler János, Kucserákné Szeles Mónika, Péter Gáborné Marika, ifj. Juhász Lajos

E Hét meséje

Egyszer volt, hol nem volt,
talán igaz sem volt,
létezik egy ősi monda,
mely Hét község eredetét
elmondja.

A Németi hegy elejében, ahol a
Sajó-folyó kanyarog sebesen,
amikor még e mesés falu kietlen
volt teljesen.

Valamikor a tatárjárás idejében,
hét család rejtőzött el eme nádas
sűrűjében.

E hét család alapította meg a falut,
s megnyitották maguk előtt a kaput.

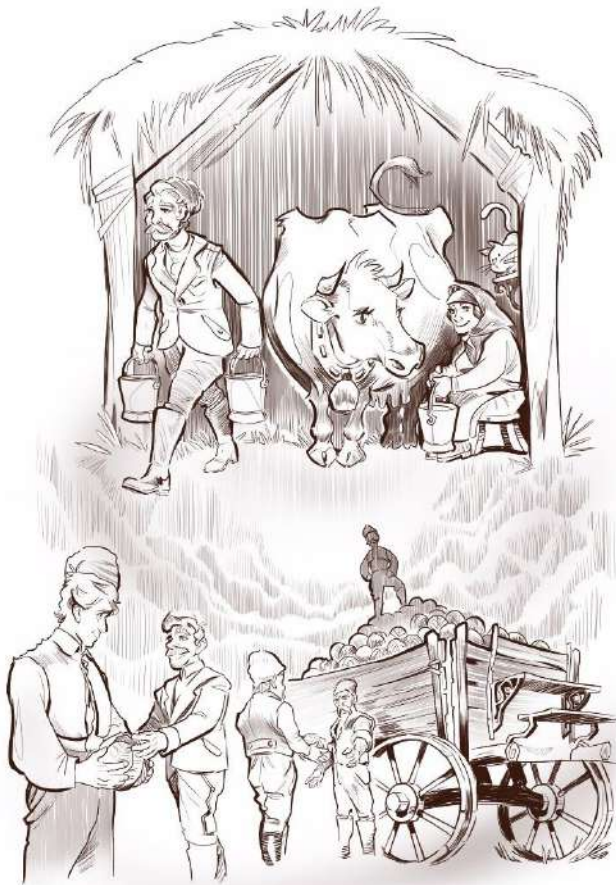
Gyarapodtak is szépen,
mint a felhők az égen.

Rét, legelő volt az bőven,
ki is használták azt bőszen.

Művelte a falu apraja-nagyja,
míg csak a káposzta lett minden
család fő falatja.

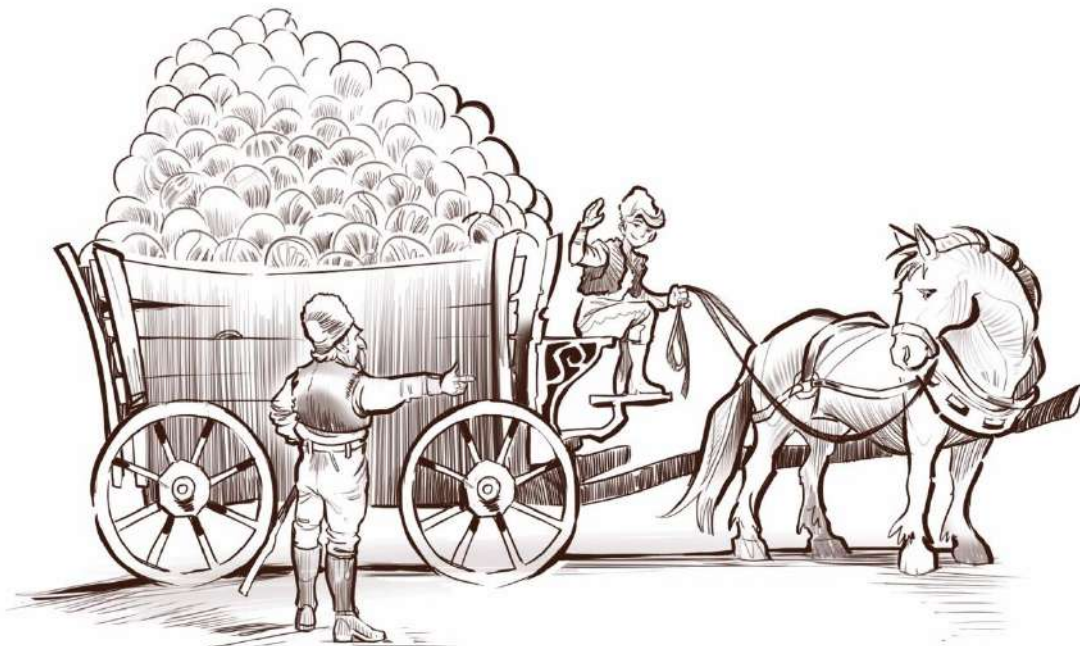
Aki nem a földet túrta,
az a tehén tőgyét húzta.

Ugyanis régen minden háznál volt
kettő-három,
s vitték a tejet a csarnokba télen-
nyáron.

E faluban élt egy szegény legény,
kinek volt egy apja, elég kemény.
-Menjél fiam szerencsét próbálni,
hátha később nem kell majd másokat
szolgálni.

Elindult hát szegény szerencséjét
keresni,
így a szekerét káposztával rakta teli.
Megélezte körkését gyalujának,
s vitte hírét falujának,
csodájára jártak heted-hét határnak.

Ment mendegélt,
míg csak a hetedik vármegyébe nem ért.
Ott talált egy fogadót, fura volt a neve,
cégtábláján kiírva: „Mersz fogadni? He-
he!”

Furcsállotta legényünk, de mivel elfáradt,
káposztáján túladvá, betért, hogy igyon
egy párat.

Azon vette észre magát betérte után,
hogy versengés folyik, találósat
kérdeznek, megfejtí-e valaki netán?

Mondják egymásnak a fejtörőket,
de sorban meg is fejtik őket.
Kérdezi egy apó: - Ha feldobják fehér, ha leesik sárga,
megmondjátok- e mi az, valahára?
Felnevet a jónép, nem lehet ez más,
csakis a tojás!!!
Szomorúan elmegy, de jön a másik,
felteszi kérdését, mint hat másik:

-15 veréb ül a fán.
Ha egyet lepuffantok, hány marad, tudjátok-e tán?
Ismét csak nevetésbe torkollik a kérdés.
- Hát a durranástól egy sem marad a fán,
de ezt tudja még a legkisebb is talán.
Mondták a fejtörőket százával sorban,
de mind meg is fejtették azon nyomban.
Benevezést is kellett fizetni, ahányan csak voltak,
mindenki letette a borraivalókat.

Gyűlt a sok pénz, hangzottak el a fejtörők,
de mindet tudták, így csak a nyeremény nőtt.
Legényünk volt az utolsó, aki elmondhatta.
Kérdésére választ ugyan ki mondhatna?

- Feltenném én is a kérdésem!
mondja ő kissé szerényen.
-Vajon tudják-e hogyan kell hat libát HÉT felé hajtani?
A választ várom, bár úgy vélem, lesz mit behajtani!
Lett is bizony, hisz a kérdésre nem tudta senki a választ.
- Tiéd a nyeremény! Csak mond már ki, s ne válass!

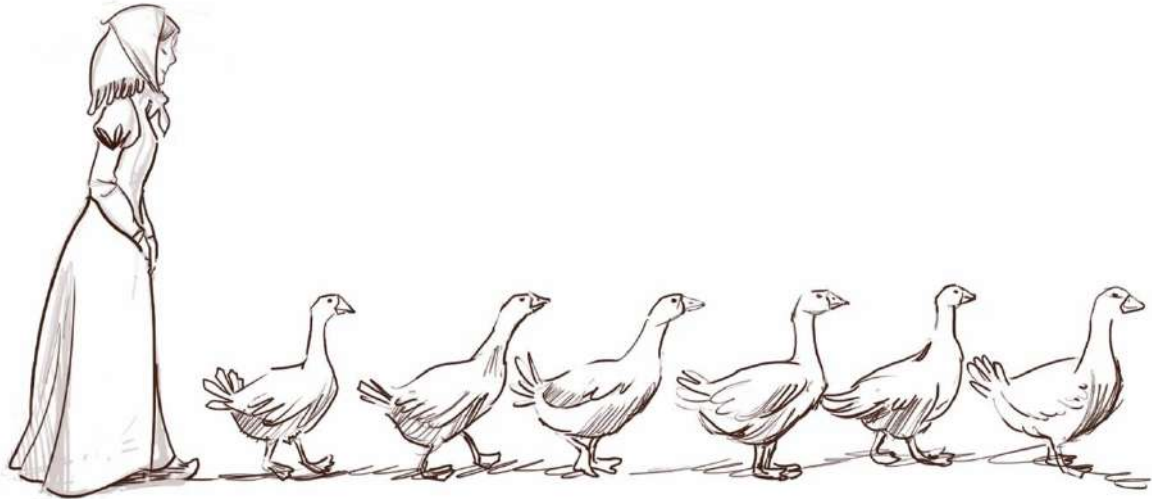
- Hát ahonnan én jöttem, az egy kicsike kis falu,
Hét a neve, és ez nem kamu!
Ha a falu elejibe teszem a libákat,
Hét felé hajtom, nem egyet-kettőt-hármat,
még hatot is, és ez nem varázslat.

Mesélt kis hősről az ő kis falujáról,
mindennél jobban szeretett
otthonáról:
- Hegyek és földek között a Sajó-folyó
fut át,
régóta nem okoz gondot, mert
megépült ott a gát.
Ki kirándulni szeretne,
és kimegy a Németiへgyre,
onnan látja igazán,
milyen gyönyörű ez a táj.
Földjei sorban katonásan követelnek
rendet,
a kis templom harangja töri meg néha
a csendet.
Széjjátva hallgatták a fogadó vendégei,
meséjét befejezve, büszkén ment
onnan ki.
Szerencsét hozott neki a sok liba,
nem is volt ebben semmi hiba,
büszkén emlegeti őt sok embernek fia.
De kanyarodjunk vissza a mi kis
falunkhoz,
mert van ott mit megnézni, ami nem is
olyan rossz.
Van még ott egy tavunk, Héti tó a neve,
ami hajdanán kavicsokkal volt tele.
Kitermelték azt régen,
így lett tó a falu közepében.
Fürödhettek benne kicsik és nagyok,
ringatóztak vizén a csónakok.

De ez mára megváltozott,
a benne lévő úszás megtiltatott.
Most már csak halak élvezik a tó vizét,
a pecások meg a kifogott hal ízét.
Te is lógathatod kukacodat benne,
csak keress meg minket és bízatsz benne,
üres kézzel csak az távozik,
aki nem viszi el a halat, csak lefotózkodik.

Ha erre jársz, te is megláthatod,
ami e mesében benne foglaltatott.
Egy fiatalembert megihletett a történet,
s igaz fából, de kifaragta az összképet,
ahogy a lány hat libáját Hét felé tereli,
s így legalább találóskérdésünk is értelmét nyeri.

Karcsa meséje

Karcsa meséjét lejegyezték és az illusztrációkat készítették: Bodnár Ágnes, Ignác Viktória, Pásztor Lászlóné, Bodnár Jánosné, Tóth Martin, Dakos Csaba Benedek, Simon Gyula, Lakatos Márió, Kovács Aida, Dakos Nikoletta

Az elveszett talizmánok

Réges-régen, amikor még tündérek és manók éltek a földön, a Bodrogi Kisalföldet buja erdők és csillogó patakok szőtték át. Ezen a varázslatos tájon keletkezett egy tiszta vizű tó, amelynek Karcsa volt a neve. Az embereknek annyira megtetszett ez a vidék, hogy letelepedtek és építettek egy kis falut a Bodrogköz szívében, amelynek szintén a Karcsa nevet adták. Ebben a faluban állt egy régi templom, mely különös titkokat őrzött. A templom harangozója Józsi bácsi volt, aki feleségével Anna nénivel a templom melletti kis házban élt. Fia és családja a városban lakott, de unokájuk Marci minden szünidőt a nagyszülőknél töltött. A kisfiú nagyon szerette a természetet. Mezítláb szaladgált a réten, hallgatta a madarak énekét, barátkozott az állatokkal, horgászott. Szívesen segített nagyapjának a templom körüli teendőkben is. Az öreg rengeteg mesét és történetet ismert, amiket nemcsak az unokája, de a környékeliek is szívesen hallgattak. Egy nyári délutánon unokájával a tornácon üldögélt, amikor megszólalt:

- Tudod kisunokám! Most, hogy már betöltötted a 12. évedet, ideje, hogy megismerj egy olyan legendát, amit még soha nem hallottál. Elmondom neked, hogy milyen titok van a templom és a közeli tó között.

Marci kíváncsian húzódott közelebb nagyapjához, és feszülten figyelte az öreg minden szavát. Józsi bácsi elmesélte neki, hogy a templomot több száz évvel ezelőtt tündérek építették, akik a tó mélyén

laktak. Palotájukat elbontották, és annak köveiből építették fel a templomot, mert ők más tájra költöztek. Itt maradt azonban egy őrtündér a tó mélyén, aki továbbra is őrizi és védi a tavat.

- A tó vize és a templom falai ősidők óta összefonódnak. Őrzik a falu békéjét. – mondta nagyapa.
- Gyere csak, Marcikám! Mutatok valamit a templomban – hívta magával unokáját az öreg harangozó.

Marci követte nagyapját a templomba. Az oltár mögé mentek, ahol egy faragott kőszobor állt, rajta egy hal és egy liliom alakú mélyedéssel.

- Tudod, valamikor ebben a két faragásban két talizmán állt, amelyek az idők folyamán elvesztek. Az emberek szerint mindkettő varázserővel bírt, amely megvédte őket a viszontagságoktól, betegségektől – magyarázta Józsi bácsi.

- Nagypapa... – töprengött Marci. – Szerinted meg lehetne keresni azt a két talizmánt? – kérdezte a kislány.
- Megkeresni meglehet, de csak az tudja őket megtalálni, akinek a szíve tiszta és bátor. – mondta az öreg.

Marci nemcsak a természetet szerette, hanem kalandvágyó is volt, ezért elhatározta, hogy ő bizony reggel felkerekedik és megkeresi azt a két talizmánt. Úgy is lett. Másnap reggel elindult a templom mögötti ösvényen, amely az erdőn keresztül a tóhoz vezetett. Jól ismerte az utat, de most mégis olyan volt, mintha soha nem járt volna arra. Az ösvényen hatalmas, öreg tölgyfák sorakoztak, amelyek mintha suttogtak volna egymás között. Marci kíváncsi volt, így követte a suttogást, ami egy kis tisztásra vezetett. A tisztás szélén egy különös kő állt, amelyen ősi faragások látszottak, mintha valami titkos üzenetet rejtettek volna. Meglepetten fedezte fel a hal és a liliom szimbólumát a faragások között. Tudta, hogy jó helyen jár.

- Üdvözöllek Marci! – szólalt meg egy hang.

A kislány megfordult és egy kicsi, zöld ruhás manót látott maga előtt.

- Én vagyok Zizeg, a bodrogközi erdők védelmezője – mutatkozott be a manó.

Tudom mi járatban vagy – folytatta.

- Keresem a két talizmánt, ami eltűnt a templomból. – válaszolta félénken Marci.
- Mivel a szíved tiszta és igaz, el fogod érní a célotat – bízatta a manó Marcit.
- Adok neked egy kulcsot, őrizd meg jól, ez az egyik a két kulcs közül, amelyik azt a ládikát nyitja, amelyikben a talizmánok vannak – mondta a manó.
- Folytasd tovább az utadat, és megtalálod a másik kulcsot is! – azzal a manó elbúcsúzott a kislánytól.

Marci megköszönte a manó kedvességét és elindult tovább az ösvényen. Kis idő múlva egy újabb tisztáshoz ért, melynek közepén egy régi, faragott kút állt. Marci óvatosan belenézett és úgy látta, mintha a kút vizében halványan tükröződött volna a templom képe. Ekkor meghallott egy apró, csilingelő hangot:

- Üdvözöllek Marci! – mondta egy hang a kút mélyéről.

A fiú lenézett és egy apró, kék ruhás manót látott a víztükör alján.

- Én vagyok Vízyöngy, a bodrogközi vizek őrzője – mutatkozott be a manó.
- Mivel a szíved tiszta és igaz, megkapod a második kulcsot is, mely a ládikát nyitja.

Marci ennek a manónak is köszönetet mondott, és ismét folytatta tovább az útját.

Rövid gyaloglás után végre érkezett a Karcsa tóhoz. Úgy érezte, hogy egy varázslatos helyre érkezett. A tó körüli fák ágain mintha fények gyúltak volna, a tó vize pedig különösen csillogott a napfényben.

Hirtelen egy szelíd női hang szólalt meg:

- Üdvözöllek Marci! – mondta a hang.

A kisfiú meglepetten vette észre, hogy az addig szelíd tó tükre fodrozódni kezdett és kisebb-nagyobb vízcseppek emelkedtek ki belőle. A legnagyobb vízcsepp pedig tündérré változott.

- Én vagyok Karsa, a templom és a tó őrzője. Te vagy az, akinek a szíve elég tiszta ahhoz, hogy megtudd a tó és a templom közötti kapcsolat titkát. – mondta a tündér.

Karsa elmondta Marcinak, hogy a templom kövei varázserővel bírnak, amit a tó vizéből nyernek. Amíg a tó vizében megmarad a béke, addig a templom falai is megvédik a falu lakóit. Ha valaki megbontaná ezt a békét, akkor a varázslat megtörne. Marci megértette, milyen fontos szerepe van a falu lakóinak abban, hogy vigyázzanak mind a templomra, mind pedig a tóra. Átadta Karsának a manóktól kapott két kulcsot, akitől

megkapta a két talizmánt cserébe. Elköszöntek egymástól és Marci a jól ismert úton elindult haza. Karsa visszatért a tóba, hogy tovább őrizze azt. Otthon Marci megmutatta nagyapjának a két követ.

Együtt vitték be a templomba és helyezték vissza őket a helyükre.

- Soha ne feledd, hogy a templom és a tó a falu békéjét őrzik – mondta Józsi bácsi unokájának.

A falubeliek azóta is vigyáznak a tóra és a templomra, mert tudják, hogy a kettő együtt tartja meg településük békéjét és boldogságát. Így szól a mese Karcsáról, a bodrogi kis faluról, ahol a szeretet és a természet ereje örökre összefonódott.

Nagybarca meséje

Nagybarca meséjét lejegyezték és az illusztrációkat készítették: Bárány Anna, Bartha Bence, Bartháné Kelemen Enikő, Bartha Ádám, Üveges Balázs, Kelemen Zsoltné, Putnoki Marianna Tímea

A kettészakadt falu története

Réges régen, mikor az emberek hittek a tündérmesékben, létezett egy eldugott kis hely. Ez a hely sűrű fák között feküdt a Bán-patak völgyében. Ott, ahol élénk fűszálak versenyeztek a lombok közt beszűrődő napfény kegyeiért. Hol reggelente megcsillant a harmat, s a természet érintetlen buja ágai egymást keresztezték. Ismeritek Nagybarca és Kisbarca történetét? Nekem elmesélte nagymamám.

Az erdőben élt egy tündér, gyönyörű kék szemekkel, szorgos kis kezekkel. Életének célja nem volt más, minthogy ápolja, és megvédje varázslatos erdejét. Ahogy telt az idő, nem maradt rejtve a világ előtt a völgyben fekvő terület. Ismeretlen volt számára kiket meglátott, embernek hívták magukat. A tündér egy nap elszánta magát, hogy meglátogassa újdonsült szomszédságát.

Már odaért a tisztásra, ahol az emberek éltek, amikor szörnyű haragra gerjedt. S mi volt az oka? Fákat vágtak ki, növényeket tapostak el, állatokat tűntettek el. Az emberek, kik oly kedvesnek tűntek, hirtelen rombolni kezdtek. A tündér szíve elsötétült, zengett az ég, elbújt minden állat, ki közelében élt. Az emberek megijedtek, ugyan ez mi lehet? Szíve mélységesen

elkeseredett, még a föld is beleremegett! Ahol eddig mező volt, ott hirtelen hatalmas szakadék lett, az emberek itt és ott rekedtek, akárhogy próbáltak egymáshoz át nem kelhettek. A tündér senki sem tudta merre ment. A szétszakadt családok még hetekig sírtak, míg nem befejezték új otthonaikat. Megépült a község mindkét oldala, csak a szakadék mely őket elválasztotta. A természet sem volt rest, kis patak indult útnak, a szakadékban oly csodásan tört utat.

Egy napon azonban egy gyermek meglegelte a sok sírást. Tóbiás, alig múlt 10 éves, de bátorsága már akkor a felnőttekével ért fel. Édesanyja megmosolyogta, mikor elindult a nagy útra, biztos volt abban, hogy a határnál visszafordul, de azért ráhagyta. Tóbiás szíve nagyot dobbant, amikor a határról letérve az erdőbe toppant. Csodálatos volt a fák sokasága, apró kis virágok, égis éő füvek, varázslatos levegő mi átjárta. Hallotta a tücsköket ciripelni, látott valamiféle világító bogarakat is a fák között repkedni. Ahogy haladt az erdőben egyre érdekesebb lett a körülötte lévő világ, majd egy lápos részhez érve tavakat vett észre. Nem akármilyen tavak voltak, varázslattal bírtak! Csak az láthatta, kinek szíve tiszta volt, akárcsak a víz tükörsima képe. Tóbiás habozott, de végül odalépett, s a tóból egyszer csak egy béka kilépett.

- Mit keresel itt, felelj te kis ember! Nem szeretem a fajtád, túl sokra tartja magát.
- Nem ártok én senkinek, egy gyermek vagyok, a tündér ki után én kutatok!
- Őt ne keresd! Ha olyan bátor vagy, próbára teszek, de nem garantálom az épséged!
- Lássuk béka, mi az mivel bizonyíthatom jószándékom?
- Látod körülöttünk a tavakat? Egyben kincs van, mit felkutathatsz. Ám jól vigyázz, csak egy lehet!
- Hőszünk belülük nézett, s látott szebbnél szebb dolgokat, volt ott arany, ezüst, azonban tekintetét egy növény ragadta meg.
- Béka uram, nem nagy a tapasztalatom, milyen virág ez itt, mondd meg kérlek.
- Brekkent egy nagyot. Vad írisz, talán az a válaszod?
- Igen, érzem! A vad írisz a kincs, mondd, hogy eltaláltam, kérlek!

A béka mosolygott, s a fiú fülébe egy útvonalat súgott. A gyermek elindult észak-nyugatra, majd kicsit srégan, s a Szeles tetőhöz érve rátalált a lépcsőre. Tudta, a tündér kastélya az, minek lábánál áll. Egyet lépett előre, kettőt vissza, gyerünk Tóbiás, magát bízta. A tetején az ajtón bekopogott, mit a tündér dühösen kicsapott. Szeme kikerekedett, hisz egy gyermek volt az. Tóbiás kihúzta magát, és elkezdte mondandóját:

- Szépséges tündér, engedd, hogy nagymamám újra ölelhessen végre! Nem vágyunk másra, csak az ölelő karjára, hidd el megbántuk mit tettünk, mindahányan, akik ott élünk. Édesanyám mai napig sírva alszik el, apukám is szomorú, hiába erős ember! Kérlek, itt állok előtted, adj nekünk egy esélyt, élünk majd vele hidd el! A tündér meglepődött, de látszott a szemében az, amit rég érzett már. Tóbiást hirtelen elkapta az álmoság, becsukta szemét, s mire felébredt otthon találta magát. Szívét szomorúság járta át, hangos zokogásba kezdett, hisz nem érte el a célját.

- Miért sírsz gyermekem? – kérdezte az édesanyja. Tóbiás mesélni kezdett, ám ekkor zaj hallatszott az utcáról. Nem tudták mi történik a faluban. Majd meglátták a kiabálás okát:
- Egy híd! Ott egy híd! Át tudunk kelni!
Leírhatatlan öröm volt, mi átjárta az emberek szívét. Tóbiás sírva ugrott mamája ölelő karjába, el sem eresztették egymást percekig utána. Mintha a varázslat, melyet az erdőben érzett ott lett volna Nagybarca és Kisbarca összes lakója szívében. Csillogott mindenki szeme, hosszas órák teltek el, mire a falu elcsendesedett. Este boldogan feküdt le Tóbiás, s ahogy álomra szenderült vendége érkezett. A tündér volt az, a fiú nem tudta, hogy miért gondolta meg magát.
- Tudod, régen elvesztettem a hitem az emberekben. Nem gondoltam, hogy létezik közöttük olyan, akiben hihetnék. Azonban a szíved tisztasága meglepett engem. Köszönöm, hogy visszaadtad a hitem, és kérlek maradj mindig ilyen! Tóbiás soha többé nem látta a tündért, azonban élete végéig becsülte, amit átélt.

Képzeljétek, napjainkban is indulnak túrák a hét tóhoz. Ha nem hiszed, hát gyere Nagybarcára, járj utána!

Szentistvánbaksa meséje

Szentistvánbaksa meséjét lejegyezték és az illusztrációkat készítették: Babos András Lászlóné, Kádasné Kassai Judit, Vizi Károlyné Horváth Mónika Zsuzsanna, Hornyák Borbála, Kocsis-Rontó Erika, Hornyák Dorka, Koleszár Richárd

BAKSAI MESE

Mári néni elment a fonóba,
a keze nem járt, a szája annál jobban.
Regélt a falunkról: honnan jött, mivégre
ez a nyakas népség erre a vidékre.

Kecskét tartott, bakot, szóta a rossz
földet, gúnyáját kenderből szőtte, s
lobogó lett vére a szép lánynak, a nyalka
legénynek, születtek is szépen baksai
szegények.

Ajaj, hol volt, hol nem, volt egyszer egy iciri-piciri falucska a Hernád ölelésében, ott volt és van Szentistvánbaksa, s róla szól a mese a következőképpen: Mári néni szétterítette sokredős szoknyáját, kötényét kisimította, igazított egyet a kendője csücskén, s belekezdett a történetmesélésbe. Az asszonyok, lányok szorgalmasan fonták a szösz, időnként összenevettek a nénike háta mögött, de azért kíváncsian várták, mit hallanak ma a fonóban.

Mári nénit valaha Serfőző Mariskának hívták, s hét határban nem volt nála derekabb szép leány. Tudható, honnan kapta becenevét, ácsingózott is rá az egész falu meg a környék, de Mári nagyon rátarti volt, lenézte mindet. Addig-addig, hogy már a vénlegények is mind elmentek deszkát árulni – no, nem Földvár, csak a domboldali virágos kis temetőbe –, Mári néni meg magára maradván a falucska szeme, füle, de főképp szája lett. Amiről ő nem tudott, az meg sem történt, vagy ha igen, azt is ő találta ki, de azért arra ügyelt, hogy senkit ne haragítson magára.

Azt vajon tudjátok-e, hogy a falunk sok évvel ezelőtt nem ezen a parton volt? Egyszer egy pásztorlegény unalmában halászgatván kifogott egy fényes hátú halacska. Hát ez a hal egyszer csak kicsusszant a kezéből, s gyönyörű tündérré változott. Sóbálvánnyá válva hallgatta a legény a hálálkodását:

- Egy gonosz boszorkány irigységből elátkozott, ettől szabadítottál meg azzal, hogy kifogtál. Épp jókor, mert tudom, nemsokára úgy megárad a Hernád, hogy elmossa az egész falut. Szalad a legény:
- Mindenki költözzék a bal partra, ott lesznek biztonságban! Nemigen akartak hinni neki, de a tündér nagy hullámokat gerjesztett a vízen, amit jelnek vettek, s szót fogadtak.

Volt egy leányzó, egy Klári nevű kisasszony, aki nagy világszája pletykás volt a faluban, ő aztán kitalált mindenfélét szegény tündérről meg a pásztorfiúról. Már addig is sokat

keserítette a falu népét, mert mindenhova beszagolt, mindig tudta, ki kinek a kertje alatt jár, honnan van a Zsigának tyúk a fazekába, és hova lett Kató néni kedvenc kendermagosa.

A tündér figyelmeztette - Itt a falu szélén legelnek a kecskék, ha nem hagyja abba a szájaskodást, közéjük kerül.

Klári bezzeg csak azért is folytatta, így hát a tündér beváltotta ígéretét, kecskévé változtatta. Haj, elbúsult szegény, de nem volt mit tenni, nyalhatta ő is a sót a többiekkel együtt.

Klári kecske örökké elcsámborgott a társaitól, búnak eresztette a fejét - miért is nem tudott féket tenni a nyelvére.

Egy szép tavaszi napon aztán megint a dombon bóklászott, amikor a falu véne, Csámpás Feri bátyó úgy döntött, hogy utoljára még kisántikál a „hegyre”, hadd lássa a szőlőjét, a szép folyópartot, a távoli hegyeket, érezze a melengető napsugarat. Nagyon megszomjazott, de sehol egy csepp vizecske. Klári meghallotta a sóhajtozását, gondolt egyet, hátha tehet még jót ő is. Patájával lyukat ütött a domb oldalába, s lássatok csudát, tiszta forrásvíz fakadt annak nyomán. Hűvös, édes, szomjoltó víz. Ez lett aztán a Klári Lyuka, minek vize soha nem fagy be.

Feri bátyó ivott jóízűen, és boldogan tette meg utolsó útját a dombról hazafelé. Sánta Józsi megint közbeszólt - Nem is igaz! A többiek ráförmedtek - Igen is igaz, mert mi is ittunk a forrás vizéből. Csodát tett velünk, mert szépen kezdtünk énekelni a varázslatos víztől.

Mári néneje folytatta a mesélést, mert még nem fejezték be az asszonyok a munkálatokat. A falubeliek persze nem mind tanultak Klári példájából, mindenki a másikon köszöri a nyelvét. A tündér pedig a legszájasabbakat kecskévé változtatta és beterelte a Kecselakba. Ha van olyan jótét lélek, aki meg akarja őket szabadítani a varázslattól, oda kell mennie, megsimogatni az egyik kecskét s közben ezt kell mormolnia - „Ne legyen már tovább ez a leány kecske, legyen inkább nekem jó feleségecske”. Ha még meg is csókolja, megkaphatja.

De ne feledkezzünk meg szegény jó útra tért Kláriról sem: A forrás, amit fakasztott soha ki nem szárad, a falu népe meg őt dicséri jótette miatt. Örömeiben felugrott a templomtorony tetejére, onnan került aztán a mi kis falunk szépen formált címerébe. Mári néni nagyot szusszant - Vége a mai mesének. Vigyázatok, holnap nem akarok sok mekegést hallani a faluban!

Aki nem hiszi járjon utána. Egy biztos, hogy a szentistvánbaksai címeren ott a kecske, a faluban ott van a Klári Lyuka, a Kecskelak is máig híres és szappant készítenek a kecskék tejéből.

Ezt is mindenki kipróbálhatja és meggyőződhet róla.

Itt a vége fuss el Szentistvánbaksáig véle. MEEEEEEK

Tiszadorogma meséje

Tiszadorogma meséjét lejegyezték és az illusztrációkat készítették: Széki Gézáné Malvin, Farkasné Bóta Zita, Bíró Edmond, Szemán Gáspárné, Santa Ernőné, Vasas Jánosné, Gazdag Dóra, Mészár Alexa, Molnárné Dankó Mária

Legenda a „vesszők” falujáról

Egyszer volt, hol nem volt, a Tisza folyó partján volt egy kis falu, amelyet Dorogmának hívtak. Elnevezését az itt élő barátságos, kedves emberekről kapta. „Dorugmát,” ahogyan csak az öregek nevezték már a honfoglalás előtt is avar törzsek lakták, majd az ide érkező honfoglaló magyarokat is megfogta a hely szépsége természeti gazdagsága. Igazi kis boldogságziget mondogatták, majd itt letelepedtek, házakat építettek. A faluban élők mesterei voltak egy ősi foglalkozásnak: a vesszőfonásnak. Az emberek keze alól csodálatos kosarak, varsák, tapogatók, illetve egyéb mindennapi- és halászati eszközök kerültek ki, melyek messze földön híressé tették a falut. A mindennapjaikat a folyó határozta meg, ami az életet jelentette számukra. De a falu sorsa mégsem volt könnyű, mert a Tisza nem mindig volt kegyes hozzájuk.

Az első otthonuk egy dús, zöld réten terült el a folyó partján, ahol azok a fák nőttek, amiből a remekművek készültek. De egy tavaszon a Tisza haragra gerjedt, hatalmas árvíz zúdult a falura, elmosva házakat, kerteket, és csak néhányan menekültek meg csónakokon. Az emberek sírva nézték, ahogy mindenük odavész, de nem adták fel.

- *Új otthont ípitünk, de egy kicsit távolabb a folyótól* – mondta András bátyám a legöregebb fonómester.

Úgy is tettek. Távolabb, egy dombos részen telepedtek le, ahol már biztonságban hitték magukat. Dolgoztak, házat építettek, és a falu újra virágzásnak indult. Ám néhány év múlva a Tisza újra megáradt, és valami megmagyarázhatatlan erő odáig sodorta a vizet, hogy elárasztotta az új falut is. Az emberek ismét elvesztették otthonaikat.

- *Oszt most mit tegyünk?* - kérdezték a falu lakói.

- *Ípítsük újra házainkat vagy hagyjuk el e helyet?*

A falusiak között csend lett, majd Imre bátyám a falu legöregebbje megszólalt:

- *Nem hagyhatjuk el szíp szülőföldünket, ide kötnek az emlékeink!*
- *Talán imádkoznunk kéne, a Tisza mírges, haragját valahogyan csendesíteni kell* – mondotta.

A falu lakói fohászkodni kezdtek és Isten segítségét kérték. Ekkor egy különös dolog történt. Megjelent előttük egy idős asszony. Az asszonynak hosszú, szőke ám mégis ezüstösen csillogó haja volt, és ruhája úgy ragyogott, mint a hold fénye a vízen.

- *Ne féljete, jó emberek* – szólt a titokzatos asszony. – *Én vagyok a Tisza szelleme. Nem bántani akarlak benneteket, de rossz helyre építettétek falutokat. A Tisza vize szeszélyes, de ha hallgattok rám, megmutatom, hol lelhetek végre békére.*
- *Honnan tudjuk, hogy tényleg te vagy a Tisza szelleme?* - kérdezte András bátyám
- *Nem emlékeztek, már kétszer elmosta az ár a falut!*
- *És te miért engedted?* – kérdezte Malvin néni
- *A Tisza nem csak az embereknek, hanem a madaraknak és a közvetlen környezetében élő állatoknak az élővilága is. A folyó fontos feladata a természet egyensúlyának megteremtése.*
- *A varsákban lévő halak is ide tartoznak?* – kérdezi Dóra, András bácsi legkisebb unokája.
- *A gólya, béka és a sikló is?* – kérdezi Alexa, Dóra testvére.
- *Igen, mert mindenkinek élnie kell a saját életét, úgy ahogyan azt Isten elrendelte.*
- *Mondd hát, jó asszony, hol találjuk meg azt a helyet, ahol a Tisza nem fenyeget?* - kérdezte András bátyám.

A Tisza szelleme mosolyogva válaszolt: - *Kövessétek a vesszők tanácsát, Ők megmutatják a helyes utat.* Az asszony a falu kosaraiból és varsáiból kihúzott egy-egy marék vesszőt, amit magához vett, és a földre szórta őket. A vesszők különös módon egy irányba mutatva álltak meg.

- *Kövessétek a vesszők útját* – mondta a Tisza Szelleme. – *Oda építsetek, és ott végre nyugalmat leltek.*

- Köszönjük a segítségédet! – hálálkodtak a falu lakói.

Mire feleszméltek a Tisza szelleme, ahogyan megjelent, úgy el is tűnt.

Az emberek másnap elindultak, követve a vesszők mutatta irányt. Nem telt el sok idő, és találtak egy széltől védett, magas partot, ahol a Tisza nyugodtabban folyt. Itt felépítették harmadik falujukat, és nem csak házakat, hanem a szívük minden reményét is beleépítették az új otthonukba.

A Tisza azóta is csendesen folyik a falu mellett, és soha többé nem áradt ki annyira, hogy elpusztítsa azt. Az emberek pedig tovább dolgoztak, fonták kosaraikat, varsáikat így a vesszőfonás mestersége generációról generációra szállt, öröklődött.

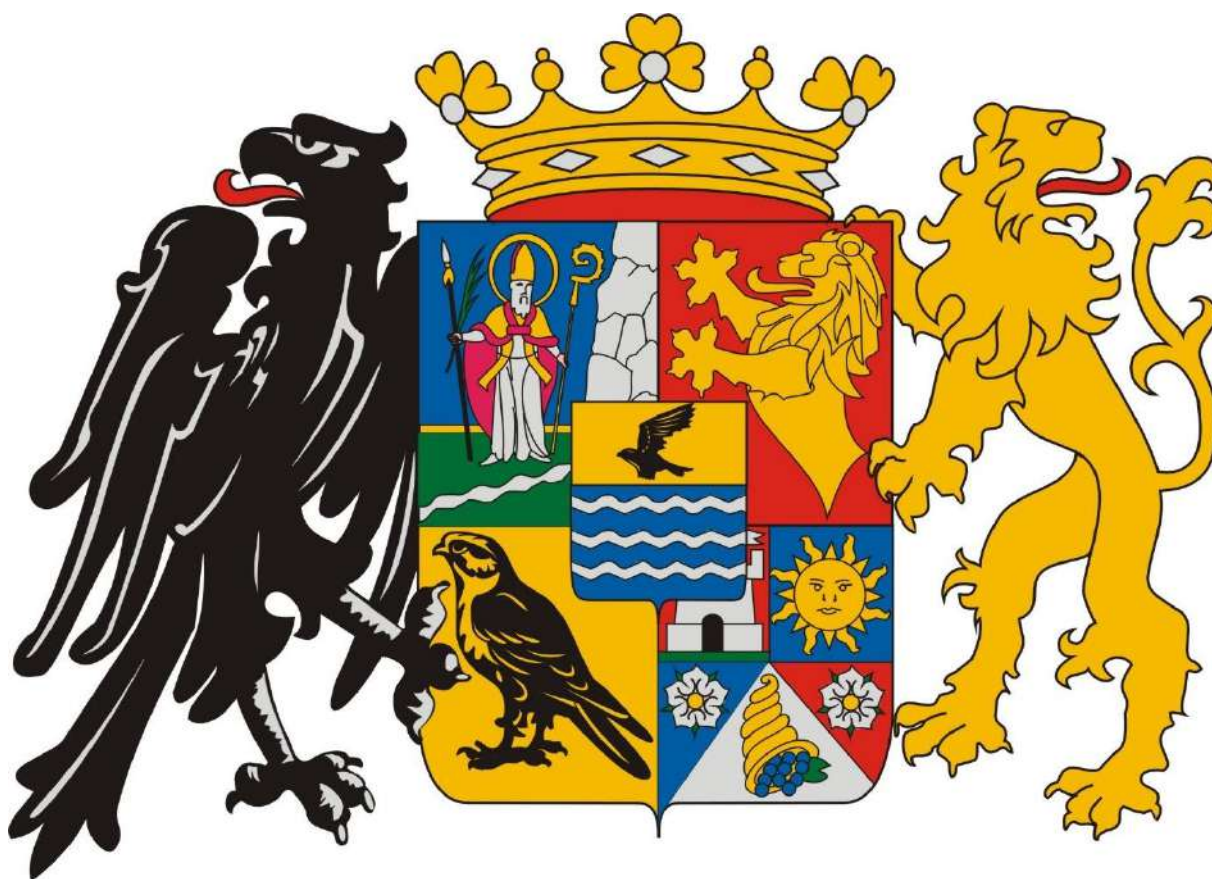
A falubeliek sosem feledték a Tisza Szellemét és a tanácsait. Ezért minden évben, amikor a Tisza áradni kezdett, a falu apraja-nagyja összeült, és hálát adott a folyónak a nyugodt életükért és a megélhetést biztosító mesterségükért. Ezért szeretett falujuk nevét az ott élők Tiszadorogmának keresztelték, címerük pedig a Tisza halait szimbolizálják.

Így lett Tiszadorogma a „**vesszős falu**” a béke és a szorgalom jelképe, amíg csak a Tisza hullámai hömpölyögnek, és a vesszők hajladoznak a partján.

Itt a vége fuss el véle! Aki nem hiszi járjon utána Tiszadorogmán.

Csongrád-Csanád vármegye meséi

Mindszent meséje

Mindszent meséjét lejegyezték és az illusztrációkat készítették: Tóth Anett,
Szécsényi Tímea Noémi, Vargáné Jancsó Irén, Tatárné Hajnal Anita, Tóth Imréné

CSALIMESE - MIND SZENT-é vált boszorkányok, ördögök

Hol volt, hol nem volt, nem is olyan messze volt, a Tiszán innen, a Kurcán túl, van egy hatalmas halom, melynek neve Boszorkányhalom. Réges-régen ezen a halmon boszorkányok laktak. Szemben vele, a közeli kis faluban, Ördögösön az ördögök éltek. Békességben megvoltak egymás mellett a boszorkányok és az ördögök.

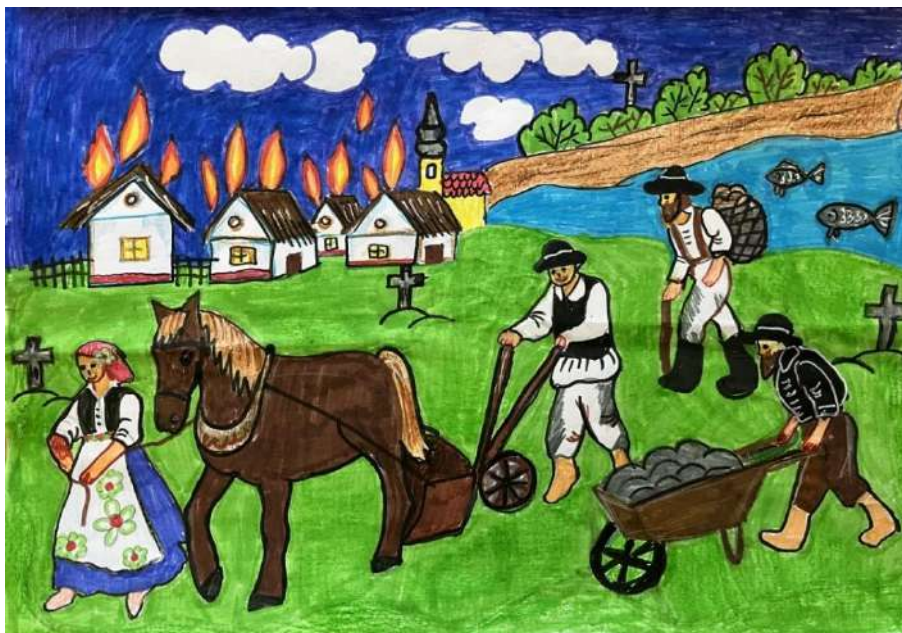

A főboszorkány, Gulyás Julcsa és a főördög, Patás Palkó vezetésével a boszorkányok és az ördögök gyakran ellátogattak Mindszentre, az elnéptelenedett faluba, mely a Boszorkányhalom előtt terült el. Éjszaka a Tisza partján együtt táncoltak, mulatoztak. Reggel a homokos parton látni lehetett az ördögök patáinak a nyomát. Olyan gyakran eljártak a kihalt faluba, hogy szinte már magukénak tartották. Történt egyszer, hogy az elnéptelenedett faluba hét halászcsalád érkezett. Vándorlásuk során értek el a Kurca partjához, ahol letelepedtek. Idővel más vándorok és érkeztek, lassan benépesült a falu. Nem tetszett ez Gulyás Julcsának, és elhatározta, hogy lidérceket és rontásokat küld a falubeliekre, hogy azok ijedtségben továbbálljanak. Kevésnek bizonyult a varázsereje, mert nem tudta elűldözni a lakókat. Felkereste Patás Palkót, hogy a boszorkányokkal együtt zúdítsanak nagy árvizet a falura. Így is történt, jött a nagy árvíz, a Tisza már-már elmosta a falut. Nem ijedtek meg a falusiak, a halászmester vezetésével már jöttek is a halászok, hogy elhárítsák a veszedelmet. A kerítőhálóikkal körbekerítették a nagy vizet, majd a halászmester hívta a takácsokat.

- Gyertök gyorsan takácsok, szőjjétek körbe a hálóinkat! Ügyes mester volt valamennyi takács, gyorsan körbeszőtték a hálókat, így visszaterelték a vizet a mederbe. Nagyon mérges lett a fő boszorkány.
- Na, a második csapás majd elűz bennetöket - gondolta. Megint összefogtak a boszorkányok és az ördögök, együttes erővel pusztító tüzet küldtek a falura.

Most sem ijedtek meg a mindszentiek. Segítségül hívták a kubikosokat. Jöttek is szép számmal a kubikos legények! Talicskáikkal földet hordtak a tűzfészkekre, és eloltották a tüzet. A maradék földből gátat emeltek a Tisza megfékezésére. Dúlt-fúlt a főboszorka, hogy most is sikerült megvédeni magukat és a falujukat a mindszentieknek.

- Na várjatok csak mincentiek! Mindön szentjeitök sé tunnak majd mögvédeni bennetöket a harmadik csapástú - gondolta kárörvendve.

Harmadszor is összefogtak az ördögökkel, és hatalmas sártengerré változtatták az egyik határrészt. Telt-múlt az idő, az itt élő emberek nagyon elkeseredtek. Nem tudtak vetni, éhínség fenyegette a lakosokat. Mindent sár borított. Küldöttségbe mentek a faluba és felkeresték a kubikosok vezérét, Kubik Jóskát. Szép szál legény volt Jóska, az esze úgy vágott, mint a beretva.

- Jóska, segiccs rajtunk! –kérlelték a küldöncök - az emböröknek elege van mán a sárbú! Elege lött a neve a lakhelyünknek, az embörök csak így emlögetnek, csúfolnak bennünket. Valamit tönni köll, de mink nem tuggyuk, hogy mit tögyünk!

Jóska meghallgatta a küldöttség panaszát és úgy gondolta, hogy itt már csak csellemel győzhetnek a mindszentiek a boszorkányok és az ördögök ármánykodásai felett.

- Né aggógyatok tovább, mönnyetök haza Isten hírivee, mindön jóra fordul. Segítünk nektök - mondta Jóska, és útjára bocsátotta a küldöttséget.

Elment a falu véneihez, akik bölcs tanácsokat adtak neki. Kubikostársaival elindult Jóska a Boszorkánydombhoz és Ördögösre. Kössünk békét - ajánlotta Jóska Gulyás Julcsának és Patás Palkónak.

- Gyertök el a faluba a társaitokkal. Az „Újvilágba”, Karvaly Panna korcsmájába tarcsunk égy nagy mulaccságot. A kibékülést így erősiccsük mög!

Örültek a meghívásnak a boszorkányok és az ördögök, fel is kerekedtek rögvést. A korcsmában az ördögök muzsikáltak, a kubikos legények hajnalig ropták a táncot a boszorkányokkal.

Amíg a mulatozás tartott, a vének vezetésével felkerekedett a falu apraja-nagyja. Mindszent területén hét keresztet állítottak fel az útszéleken hálájuk jeléül, hogy megszűnt a viszálykodás. Amikor az utolsó kereszt is felállításra került a Boszorkánydomb tetején, csoda történt. A boszorkányok szépséges lányokká, az ördögök daliás legényekké változtak. Jó emberek lettek, mind szenté, mindszentiekké váltak. Letelepédtek a faluban, és az utódaik még ma is köztünk élnek. Aki nem hiszi, járjon utána. Itt a vége, fuss el véle!

A hét kereszt ma is áll Mindszent határrészein: Elegében, Alsó Ludason, Ludas oldalon, Tégláson, Högyöshalmon, Kurca oldalon és a Boszorkánydombon.

Zsombó meséje

Zsombó meséjét lejegyezték és az illusztrációkat készítették: Ács-Sánta Imréné, Ács-Sánta Imre, Gyuris László, Polyák Pálné, Polyák Pál, Szalma Imréné

Napsugár Zsombolyán

Így mesélik a zsombói vének, nekik pedig hinni kell. Valamikor az 1800-as években, Csongrád-Csanád vármegye udvarában élt Szöged legszebb leánya, aki a vármegye főispánjának lánya volt. A lány aranyszínű haja, kék szeme és ragyogó mosolya mindenkit elbűvölt. Kacagásától pedig minden szomorúság elillant, bearanyozva az udvarházban élők életét. Ezért elnevezték Napsugárnak.

- Napsugár az egyik nyár eleji reggelen arra ébredt, hogy szobája ablakán bekopogtattak az énekesmadarak:
Napsugár, ébredj fel, hív a természet!

A leány kipattant az ágyból, az ablakához sietett, és kinyitotta azt, majd üdvözölte az őt hívogató madarakat:

- Jó reggelt nektek is!

A reggeli halvány szellő megérintette orcáját, melytől egy kicsit kipirosodott. A csodás rónaságot látva elhatározta, hogy ma kilovagol, felfedezi a környéket. Hívta is Júlia nevelőnőt:

- Júlia, készülj! Reggeli után kilovagolunk a földekre!
- Igen, kisasszonyom, szólok a lovásznak, hogy nyergelje fel a lovakat.

Júlia volt a legjobb barátja, testvéreként szerette. Némi elemózsia elkészítése után útnak indultak. A várost elhagyva egy zöldellő mezőn árvalányhaj, majd mezei virágok sokasága mellett haladtak el. Színes, tarka lepkék kísérték útjukon. A lovak lassan poroszkáltak, egyre távolabb kerültek a várostól. Már az akkori Zsombolya határában jártak, amikor a távolban megpillantottak egy nagy kerek erdőt, melynek zöld lombjai hívogatóan integettek feléjük. Arra vették hát útjukat.

Az égis érő mocsári tölgyek között haladtak, ahol egyszer csak egy tündéerkert tárult eléjük. Nem akartak hinni a szemüknek, olyan csodálatos volt. Egy víztükrök előtt találták magukat, melynek felszínén a Nap sugarai tükröződtek, miközben a tiszta víz tóban

tavirózsák bólogattak, a partján pedig békakórus készült az esti koncertre. De a jövevények láttán a békák beugráltak a tóba, eltűnve a tavirózsák között. Napsugár felkiáltott:

- Itt álljunk meg! Ilyen szemet gyönyörködtetőt még nem láttam! – szólt Júliához.

A tó mellett meglátták a közeli tisztáson álló nádfödeles vendégfogadót. A fogadó kéménye gomolygó füstöt eregetett, jelezve, hogy készül az ebéd az arra járó vándorok számára. A fogadó egyik szegletében egy fiatalember mulatta az időt, finom borocskát kortyolgatva várta az ebédet.

De Napsugár figyelmét egyre csak a csillogó tó és a felszínén lebegő tavirózsák vonzották, amelyek ámulatba ejtették a lányt ragyogásukkal.

Júlia ezt látván figyelmeztette Napsugárt:

- Kisasszony, az a mocsár veszelmes hely! Jobb lesz, ha nem megyünk túl közel.

De Napsugár nem hallgatott rá.

- Ezeket haza kell vinnem! – kiáltotta Napsugár, és még mielőtt Júlia megállíthatta volna, leugrott a lováról és a virágok felé indult.

Ahogy közelebb és közelebb lépkedett, a lába alatt egyre jobban süllyedni kezdett a talaj. Az iszap mohón húzta magához, egyre mélyebbre merült, és hamarosan mozdulni sem tudott.

- Segítség! – kiáltotta kétségbeesetten.

- Ne félj, kisasszony, rögtön segítséget hozok! – mondta Júlia, és sietve visszalovagolt a városba.

Lélekszakadva közölte a főispánnal, hogy nagy baj történt. A főispán a kisbíró segítségével kihirdette a városban, hogy aki a leányát kimenti a mocsár fogságából, egy zsák aranyat kap jutalmul. Szöged városában nagy volt a zsongás, a tanácskozás, mindenki a zsák aranyról beszélt.

Közben a vendégfogadóhoz is eljutott a szomorú hír egy kismadár által. A borocskát kortyolgató fiatalember nem habozott a hír hallatán, felpattant a lovára, és a tóhoz vágatott. Amikor meglátta a tavi rózsák között az aranyhajú Napsugárt, leakasztotta a lova hátáról lassóját, ügyesen megpörgette, és pontosan a lány dereka köré vetette. Majd a lova segítségével kiszabadította a mocsár fogságából.

- Köszönöm, hogy megmentetted az életemet! – mondta Napsugár hálásan.

A legény ekkor vette észre a leányzó sugárzó szépségét. Nem hitt a szemének, a leány úgy elvarázsolta, hogy pár percig meg sem tudott szólalni. De nem tarthatott sokáig a varázs, mert eszébe jutott, kinek is segített. A főispán leányának. És tudni illik, hogy a legény jószíve ellenére nem mindig volt jóban a törvénnyel. Napsugár közben lenézett a ruhájára, és így szólt:

- Jaj, így nem mehetek az édesapám elé! Mit fog szólni? Az emberek is kibeszélnék, ha így jelenek meg a városban.
- Ezt könnyen meg lehet oldani, elviszlek a fogadóba, ott majd a fogadósné helyrehozza a ruhádat – mondta a legény.

Fel is ültette a lovára a leányt, és elvitte a vendégfogadóba, ahol ruháját rendbe hozta a fogadósné, majd a legény visszakísérte a vármegyeházához. Érkezésüket nagy örömmel fogadták a kapuőrök, átadták a zsák aranyat az ifjú legénynek. Napsugár megköszönte az ifjú jótevőjének, hogy visszahozta családjához. A délceg legény a zsák aranyat felerősítette nyergéhez, és felpattant lovára. A kapuőrök parancsnoka még megkérdezte:

- Ki a szerencsés jótevő?

Mire a jövevény azt felelte:

- Rózsa Sándor vagyok, a híres délföldi betyár. – Megsarkantyúzta a lovát, és már el is tűnt a láthatáron.

A parancsnok, mikor ezt meghallotta, elkiáltotta magát, és azonnal riadót fújt. Hiszen egy körözött bűnöző csúszik ki a kezük közül! De mire a pandúrok felnyergelték lovaikat és utána eredtek, már bottal üthették Rózsa Sándor nyomát. Aki még azon az éjszakán felkereste a zombolyai tanyákon élő szegény embereket, és egyenlően szétosztotta a zsák aranyat.

A legenda szerint Rózsa Sándor a szegények támasza volt, Napsugár pedig élete végéig jó szívvel emlékezett a megmentőjére.

Rég volt, tán igaz sem volt, de a mocsár szélén a tavi rózsák ma is nyílnak, mintha azt suttognák az arra járóknak, hogy a bátorság és az önzetlenség mindennél értékesebb kincsek.

És ha egyszer Zsombón jársz, és rálelsz a ragyogó tavi rózsákra, talán te is meghallhatod Napsugár kacagását, amit a szél hordoz magával.

Fejér vármegye meséi

Etyek meséje

Etyek meséjét lejegyezték és az illusztrációkat készítették: Gulyásné Nádpór Noémi, Farkas Nikolett, Kattr Judit, Kattráné Gánszki Klára, Halápiné Kriston Judit, Hegedűs Dóra, Bogeschütz Dániel, Ferenc Dóri, Rieder Zsuzsanna, Deák Józsefné, Sütő Andrea, Szíjjártó Előd, Zsoldos Renáta

A szép völgyi Királyleányka

Hol volt, hol nem volt, a Kárpátokon is túl, hazánk fővárosának szőlőskertjében, Pannónia Szívének legszebb részén, az Etyek melletti Szépvölgyben élt a jószívű BiBor király. Mindennél jobban szerette Bianka lányát, akit csak Királyleánykának nevezett. Királyleányka nőtt, cseperedett, napról napra szebb lett. Olyannyira gyönyörűséges volt, hogy a Napra lehetett nézni, de őrá nem.

Szomszédságukban élt a gonosz, gőgös Lisztharmat királyné, aki azt gondolta, hogy ő a legeslegszebb a világon.

Minden reggel, mikor felkelt, kinyitotta szobája ablakát és elkiáltotta magát az Öreghegy felé:

- Mondd meg nekem, ki a legszebb Pannónia Szívében?

Rekedt, mély hangjának visszhangja pedig ezt mondta:

- Úrnőnk, senki sem lehet szebb nálad! - Mikor ezt meghallotta, mély hahotázásba kezdett és úgy csukta be az ablakát, hogy a párkányon pihenő kismadarak ijedten rebbentek szét.

Egy reggel, mikor feltette ezt a kérdést, más választ kapott, mint eddig. A visszhang így felelt:

- Szép vagy Úrnőnk, de Királyleányka szebb nálad!

Lisztharmat királyné éktelen haragra gerjedt és megfogadta, hogy bosszút áll. Sérült kismadárként berepült BíBor király kertjébe. Királyleányka épp ott sétált és azonnal észrevette a gyenge kismadarat. Mikor odament hozzá, hogy segítsen neki, az átváltozott óriás seregéllé, karmaival megfogta Királyleánykát és elragadta.

Egy elhagyatott régi kápolna tornyába vitte, bájítallal elaltatta és varázslatot szórt rá, amit csak egy ifjú szerelmes csókja és az élet vizének egy cseppje törhet meg.

Mikor BíBor király kiment a kertbe, elkezdte keresni leányát. Az egész kertet tűvé tette, de nem találta. Nagyon elkeseredett, több napig csak sírt-rítt, majd kihirdette egész birodalmában, aki megtalálja, jutalmul megkapja lánya kezét és fele királyságát. Volt sok jelentkező, azonban senki nem járt sikerrel.

A szomszéd faluban élt egy szegény fiú, Szürkebarát, aki nagyon szorgalmas volt, egész életében a szőlőkben dolgozott, és ha bármilyen bajban lévő állatot vagy növényt látott soha nem ment el mellettük segítségnyújtás nélkül. Egyszer a szőlősor legvégén álló gyenge, szinte kiszáradt szőlőtőkét mentette meg a kivágástól. Kérte a gazdát, még ne vágja ki, adjon egy kis időt, meglátja, a legtöbb szőlőt termő tőke lesz belőle. Így is lett.

A fiú gondozta és csodák csodájára több szőlő termett azon az egy tőkén, mint az egész völgyben. A tőke így szólt:

- Jó tett helyébe jót várj! Segítettél rajtam, vágd le egyik vesszőmet, tedd el, és ha szükséged lesz rám, suhints egyet, én ott leszek!

Szürkebarát megmentett már egy partra vetett halat is. Mikor észrevette, óvatosan megfogta és visszaengedte a tóba.

A hal egy pikkelyét adta jutalmul és azt mondta:

- Ha szükséged lesz rám, vedd elő a pikkelyt, zárd a tenyeredbe, rázd meg az öklödet háromszor és én ott leszek.

Egy napon, amikor Hercegföldön, a virágzó mandulafasornál sétált, egy fészekből kiesett madárfiókát mentett meg.

Az anyjuk viszonzásul egy madártollat adott a fiúnak és azt mondta:

- Tedd el, és ha szükséged lesz rám, fogd a tollat a tenyeredbe, fújj rá hármat és én ott termek.

A fiú meghallotta, hogy milyen nagy bánata van BíBor királynak. Gondolta elmegy ő is szerencsét próbálni.

Szürkebarát először elővette a szőlővesszőt és suhintott vele. Ekkor csodák csodájára nagy szél támadt, a vessző felemelkedett és mutatta az utat, merre induljon el. Felült a drótszamárra és tekert egészen a falu közepéig, a Kálvária-dombig.

Nagyon megszomjazott, mikor megpillantotta a Katolikus Templom alatt lévő Magyar-kutat. Odament inni és a kulacsát is megtöltötte. A fiú ekkor még nem sejtette, hogy ez az élet vize.

Azon töprengett, merre induljon tovább. Ahogy a kútnál állt, eszébe jutott a pikkely, amit a haltól kapott. Elővette tarisznyájából, a tenyerébe tette, háromszor megrázta öklét és csodák csodájára a Magyar-kút vizében megjelent egy aranyhal. Ráültette a fiút a hátára és elúszott vele az etyeki halastóig. Ott kitette és további szerencsés utat kívánt.

Szürkebarát a parton a madárcsicsergést hallgatta, és ekkor eszébe jutott a madártoll. Elővette, ráfűjt hármat és abban a pillanatban megjelent a Körpincék felől egy hatalmas fénix madár. Hátára vette a fiút és odarepült vele a Boti kápolna tornyába, ahol Királyleányka feküdt.

Szürkebarát még soha nem látott ilyen szépséget. Amint megpillantotta, azonnal beleszeretett. Azt hitte a lány már nem is él. Odahajolt fölé, óvatosan megcsókolta, majd egy kis vizet csepegtetett harmatos ajkaira. Ekkor Királyleányka kinyitotta szemét, nem tudta, hogy hol van, majd hamarosan mindent megértett: az átok, a mély álom, a fiú csókja és a pár csepp az élet vízből volt az, ami megtörte mindezt.

Királyleányka hálásan mosolygott, a fiú pedig boldogan fogta meg kezét és elindultak a király palotája felé.

Volt aztán nagy boldogság, azonnal örök hűséget fogadtak egymásnak. Csapra ütötték a hordókat, folyt a sok bor és volt minden, mi szem-szájnak ingere: sülték, sajtok, sonkák. Én is a vendégük voltam, jót mulattam! Aki nem hiszi, járjon utána, jöjjön Etyekre, legyen Budapest szőlőskertjének vendége!

Sárkeresztúr meséje

Sárkeresztúr meséjét lejegyezték és az illusztrációkat készítették: Nagy Lajos,
Rudniczai Rudolfné, Csutiné Turi Ibolya, Kovács Tibor, Rudniczai Rudolf

A Sárkány-tó

Egyszer régen, a végtelen zöld mezők közepén, egy kis falu bújt meg, Sárkeresztúr. A falu határában, ahol a fák árnyéka és a víz csillogása találkozott, egy csodálatos, tiszta tó terült el. Nem is akármilyen, a Mezőföld szívében egy sós vizű tó, amiben vígan úszkáltak az édes vízi halak és a partján számtalan különleges madár költött. Élt itt gulipán, gólyatöcs és széki lile is, de ritka állatok és virágok is, mint a bagolyfű.

Egy napon, a nyár illata mindenütt érződött és a Tobán felől megérkeztek a cigányok a falu melletti névtelen tó partjára, mert nagyvásár volt, a Főszegtől egészen a Tóaljig tartott. Sorban a sok finom portéka, aranyos ruhák, tükrös szív és még ezer féle más, amit felsorolni is nehéz. Kint volt a falu apraja s nagyja, vigadtak és beszélgettek. A lányok pántlikát választottak, a fiúk meg ellopták tőlük. A legények, férfiak mulattak a csárdában. Valaki egy verset szavalt a tér közepén, mintha így hangzott volna: „Szép és igaz a falum neve/ sár is, kereszt is, úr is /Mint minden ember élete, sár is, kereszt is, úr is”.

Szóval örültek egymásnak, szerettek együtt lenni, együtt élni, vidám hely volt mindig is a benne élők miatt. Matyi, a fiatal cigány legény, is ott volt. Családja teknőt árult a vásárban, ő pedig virágot, amit a tó partján szedett.

- Tessenek tessenek, szép bagolyfűt tessenek. Szép lányok, nagyságos asszonyok! Ekkor hajtatott arra a falu tekintélyes bírója és a lánya, Rózsa. Matyi megfogta a lovakat, hogy megálljon a kocsi.
- Szép virágot méltóságos uram? – kiáltott fel Matyi a bírónak?
- Talán inkább a lányomnak. – nevetett a bíró és szólt a lányának – Rózsa, nézd milyen különleges virágot hozott ez a cigány legény.

Matyi eddig nem is vette észre a lányt, de mikor kihajolt, hogy elvegye a virágot elakadt a szava és elejtette a csokrot. A virágok körül dongó méhecskéktől a lovak megijedtek és összetaposták.

- Óó de kár értük. – szólt Rózsa – Hoznál nekem másikat? – mosolygott Matyira.

Matyi elrohant oda, ahol szedte a virágokat, de nem talált többet akárhogy kereste, kétségbe volt esve, már esteledett a faluban, hazamentek a legények a csárdából, a vásárnak lassan vége lett, elcsendesedett a világ. Matyi még mindig kutatott a parton, legnagyobb tanácstalansága közepette, a legváratlanabb pillanatban, egy hatalmas sárkány repült el a mező felett. Szárnyai csattogása, mint a mennydörgés, Matyi megijedt, de nem értette, hogy más miért nem riadt fel rá, a sárkány sérülten zuhant a tó partjára. A bőre megperzselődött, szárnyai megtörtek. Matyi azonnal odaszaladt, hogy segítsen. Mivel a cigányok sokat tudtak a természet titkairól, Matyi tudta, hogy a sárkányt gyógyítani kell, ha meg akarja menteni. A javasasszonyhoz sietett, akitől gyógynövényeket kapott. Hamar enyhítette a sárkány fájdalmát, de tudta, hosszú idő lesz míg felépül. Matyi heteken át gondozta a sárkányt, megtanulta mely növények segítenek neki és azokkal ápolta. Sokan már összesúgtak a háta mögött, mikor a mezőre ment, majd a sűrűbe, hogy megbolondult, hiszen más nem látta a sárkányt, csak ő. Teltek

múltak a hetek, a sárkány egyre jobban lett, Matyinak pedig újra eszébe jutotta a vásár, a virágok és Rózsa. Búsan ment a sárkányhoz az aznapi kezelésre, észrevette a sárkány, hogy valami nem állja.

- Mi a baj Matyi? – kérdezte.

Matyi igen meglepődött, mert eddig még nem szólalt meg a sárkány.

- Te tudsz beszélni? Eddig miért nem mondtál semmit?

- Mert eddig nem láttalak búsnak. – mondta kedvesen a sárkány – Mi történt?

Matyi mindent elmesélt sorban neki, a vásárt, a bagolyfüves csokrot és Rózsát. A sárkány megkérte Matyit, hogy hozzon neki a tóból egy fadarabot. Matyi nem értette mit akarhat vele, de keresett egyet és neki adta. A sárkány olyan nagy tűzcsóvát zúdított a fára, mint ezer égő kemence tüze, nagyon megterhelő volt ez a még mindig beteg sárkánynak, de mikor a tűz kialudt egy gyönyörű, gazdagon díszített hegedű termett Matyi előtt, aminek a nyaka egy sárkány fejét formázta.

- Ha ezt húzod Matyi, minden lány, minden ember megkönnyezi a muzsikádat.

Matyi megfogta a hegedűt és a vonót és elkezdett játszani. Olyan szépen szólt, hogy a fák meghajoltak előtte, a virágok kivirultak, a tó vize pedig elkezdett ragyogni. Matyi nagyon szép nótát húzott: „Keresztúri csárdába, ott mulat egy betyár bújába. Azért iszik szegény bújába, elhagyta a kedves babája.”

Hegedűszóval ment a faluba, sorra keltek fel az emberek és követték, a nagy tömegben ki a könnyeit törölgette, ki énekelte a nótát és egyszerre csak a bíró házához értek. Matyi

most zendített rá igazán, gyönyörűen szólt a hangszer. Szavak sem kellettek már, Rózsa kiszaladt és Matyi nyakába borult, sírtak mind a ketten örömben. A bíró ekkor így szólt: -No fiam, ha már itt a pap és az egész falu, legyen itt az ifjú pár is, aztán kezdődjön a lakodalom.

Az egész falu elvonult a templomba, aki nem fért be éppen ételt és italt kerített és a menyegző után egy hatalmas lakodalmat csaptak. Ott volt mindenki, mulattak, ünnepelték a fiatalokat. Amikor már senki nem Rózsára és Matyira figyelt, megfogta a lány kezét és a tóhoz vezette.

- Bemutatlak a jótevőnknek. – Matyi az odavezető úton elmesélt mindent Rózsának a sárkányról és a hegedűről.

Amikor odaértek hűlt helye volt a sárkánynak, nyoma sem volt, hogy valaha lett is volna. Matyi elszomorodott, de ekkor Rózsa szólt neki.

- Nézd, Matyi, itt van! Ott a feje, amott a szárnyai, arra pedig a farka.

Matyi ekkor a tóra nézett és már ő is látta. A tó pontosan egy sárkányt formázott. A tó azóta is megvan, Sárkány-tó lett a neve. Rózsának és Matyinak pedig azóta dédunokáinak is már az ükunokái élnek. A hegedű most is megvan valahol, ezernyi prímást adott azóta Keresztúrnak és a világnak, Budapesttől Belgiumig. Keresztúron azóta is muzsikálnak és azóta is vigyáz ránk a sárkány.

Sukoró meséje

Hiszticske, az akaratos óriás (Tanmese)

Egyszer volt, hol nem volt, még az idő is megállt egy pillanatra, régen, amikor Sukoró tájain még nem jártak emberek, hanem csak Óriások uralkodtak az öreg földön. A tájat óriási hegyek, völgyek és tiszta vizű tavak szőtték át, a fű olyan magasra nőtt, hogy a napfény alig hatolt át rajta. Itt, ezen a különleges földön született meg egy kislány, akit Hiszticskének hívtak.

Bár a kislány csodaszép volt, egyetlen dologgal nem tudtak mit kezdeni a szülei és az Óriások bölcs tanácsa sem: Hiszticske szüntelenül sírt. Mióta megszületett, alig szűnt meg a sírása, és mihelyt megtanult beszélni, elindult a követelés lavínja: "KELL!", "ADD IDE!", "AKAROM!" – kiáltotta, s nap mint nap egy újabb szeszélye borzolta a kedélyeket. Ahogy telt az idő, Hiszticske egyre nagyobb lett, és egy nap, mikor már szinte felnőtté cseperedett, nagy ötlete támadt: elhatározta, hogy saját földet szeretne, egy kis területet, ami csak az övé. A bölcs óriások összegyűltek, hogy a lány kérését megvitassák, három napon s három éjen át tanácskoztak, a legöregebb és legbölcsebb óriás végül így szólt:

- Hiszticske már elég nagy ahhoz, hogy felelősséget vállaljon, ha ezt kívánja, megkapja, de csak akkor, ha betartja a szabályokat – mondta, majd a lányhoz fordult:
- A terület, amit kérsz, a tiéd lesz, de figyelned kell, hogy ne lépj ki belőle. Az itt élő állatok és a növények békéje a te kezében lesz. Téged választunk a béke őrévé.

A fiatal óriáslány arca boldogságtól ragyogott, büszkén vállalta, hogy ő lesz a föld védelmezője. Évek teltek el, és a terület érintetlen maradt. Az állatok békésen éltek, a természet virágzott, ám azonban egy nap váratlan vendégek érkeztek: nomád pásztorok, juhásaikkal és nyájaikkal, azért, hogy letelepedjenek e gyönyörű tájon. A föld varázsa ugyanis elragadtatta őket.

Ez azonban nem tetszett Hiszticskének. Ahogy a pásztorok egyre inkább benépesítették a vidéket, Hiszticske minden évben, Húsvétkor, mikor a kisbárányok megszülettek, mennydörögve megjelent, s elrabolta őket. A pásztorok kétségbeesetten próbálták megoldani a helyzetet, de semmi sem segített, Hiszticske szeszélyei mindig újra és újra romba döntötték az életüket.

Ekkor egy különös ötlet kezdett formálódni a pásztorok fejében. Az idősebb juhászok úgy döntöttek, hogy valami igazán különleges megoldást kell találniuk, hogy megállítsák a kízó óriást. Egyesek úgy vélték, hogy ásni kellene egy hatalmas gödröt, de gyorsan rájöttek, hogy az nem segítene, hiszen a gödör csak bokáig érne. Mások egy hatalmas kő gördítését javasolták, de hamar kiderült, hogy az óriás olyan erős, hogy még egy hatalmas követ sem tudnának mozdítani.

A pásztorok hét napig ötleteltek, s végül úgy döntöttek, segítséget kérnek a sámánoktól. A sámánok, akik a tűz körül, ősi varázslatokat mormolva kérték régi Istenek segítségét. A tűz pattogása közepette az Istenek elárulták nekik Hiszticske titkát:

- Ha elhagyja a neki kijelölt földet, és átlépi a határt, kővé válik.

No, erre a pásztorok örömben dalolni kezdtek, s úgy döntöttek, kővé változtatják a leányt. De ekkor egy fiú, aki a faluból szökött el, hogy meghallgassa a tanácskozást, előlépett, és azt javasolta:

- Mi lenne, ha kutyákat nevelnénk? Majd, amikor Hiszticske jön, hogy elvigye a kis bárányokat, a kutyák elkergetnék, s addig üldöznék, amíg át nem lépi a határt!

A pásztoroknak tetszett a fiú ötlete. A kutyákat: pulikat, komondorokat és kuvaszokat kemény munkával képezték ki, a következő Húsvét reggelén pedig, amikor Hiszticske megérkezett, hogy elrabolja a kis bárányokat, a kutyák nekirontottak. Pulik, komondorok, kuvaszok tucatjai rohantak, csípték, harapták, és kergették Hiszticskét, aki futott, csak futott, fejvesztve próbált menekülni, miközben a zsákjából potyogtak a kisbárányok. A kutyák egészen addig kergették, míg végül, Hiszticske szerencsétlenségére át nem lépte a határt, s kővé vált.

Az óriáslány kővé változott, akárcsak a kutyák, akik addig üldözték és harapták őt, de még a zsák is kővé merevedett. Ma, a Gyapjaszsák őrzi emlékét a béke órének és a hősies juhász kutyáknak, akik lehetővé tették, hogy a sukorói táj nyugodtan pihenessen. A fák lombjai alatt, ahol a napsugarak épp csak megcsillantják a zöldet, ott, a szellő lágy mozdulatainak kíséretében, a táj őrzi azokat a történeteket, amelyek már csak a szél susogásában élnek tovább.

Győr-Moson-Sopron vármegye meséi

Bezenye meséje

Bezenye meséjét lejegyezték és az illusztrációkat készítették: Borus Milán,
Grafleitner Márk, Tóth Zorán, Csiba Szofi, Németh Zorka, Hajnal Szabolcs, Petrik Nóra,
Végh Emőke, Végh Flórián, Vida Natasa, Schmatovichné Radits Klaudia

Jive

Tudjátok-e hol van Bezenye? Jártatok-e már ott?

Északnyugat-Magyarországon, a Kisalföldön bújik meg ez a kis horvát falu, ahol sok izgalmas, kalandos esemény történik. Ezek közül mesélek el most egyet. Az 1990-es években élt a faluban egy szorgos, becsületes tizenéves fiú, Jive, aki, mint ebben az életkorban mindenki, kereste a helyét a világban. Imádott focizni, de mivel barátja alig-alig akadt, gyakran rúgta egyedül a labdát a falu focipályáján. Egy estébe hajló nyári délutánon éppen ott dekázgatott társakra várva, amikor megérkezett a falu népét rettegésben tartó tízfős banda. Rögtön felkapaszkodtak törzshelyükre, a pálya szélén álló, acélcsövekből összetákolt, kékre festett, magaslesszerű építményre. Itt szoktak esténként hangoskodni, miközben ármányokat szöve fújták a füstöt nagyokat röhögve. Meglátták a labdával zsonglörködő magányos fiút, aki félt tőlük, de valamiért vágyott is közéjük. A vezér, a legidősebb, egyben legerősebb fiú maguk közé invitálta Jivét, aki vegyes érzelmekkel ugyan, de csatlakozott a csapathoz. Megbeszélték, hogy minden este találkoznak és ez a magasles lesz a támaszpontjuk, innen indulnak éjszakai portyáikra.

Hétfőn a faluszéli temetőt vették célba. Virágokat törtek, cserepeket borogattak fel, ágakat húztak ki, egészen addig, amíg meg nem érkezett a rendőrség. A randalírozó kamaszok persze szétszaladtak a szélrózsa minden irányába és magára hagyták a dermedten álló Jivét. A fiút azon nyomban bezsuppolták és az óvári rendőrkapitányságra vitték. Mivel mindenki tudta róla, hogy milyen jóra való, persze hamar szabadon engedték. Előtte azonban hosszan elbeszélgettek vele. Jive elmondta, mennyire megbánta, hogy a fiúk közé állt, s azt is, mennyire rosszul érezte magát mikor részt kellett vennie a temetődúlásban. Abban egyezett meg a rendőrökkel, hogy megpróbálja ezeket a megtévedt bárányokat jó útra téríteni, hiszen senki sem születik eleve rossznak, mindenkiben megbújik – még ha mélyen és rejtve is – a jóság és a szeretet. Másnap, kedden a csapat újra bevetésre indult. Ezúttal a tájházat vették célba. Az ablakot szerették volna betörni, de Jive az ablak elé állt és megakadályozta a rongálást. Elmesélte a tájház történetét, hosszan beszélt a szegény Wurcz családról, akik itt tengették megpróbáltatásokkal teli életüket. Elmesélte, hogy ez a ház a falu legrégebben épült háza, a megözvegyült Wurcz néni lakott benne, aki egyedül nevelte beteg gyerekeit, akik velük egyidősek lehetnek. Az asszony dolgozni nem tudott, hisz ápolni kellett a gyerekeket, ezért a falu sokat segített nekik, méltánytalan lenne, ha ezek után ők megrongálnák a házat, melyre évtizedek óta vigyáz a falu.

A zsvány fiatalok könnyes szemmel hallgatták a történetet, megindította őket a család sanyarú sorsa és a törés zúzása ezúttal elmaradt. Jive azt érezte, a küldetése talán nem reménytelen.

A hét végén a templom előtt találkoztak. A bezenyei templom csodálatos épülete, kertje minden idelátogatót elvarázsol. A bandatagok hatalmas rongálásra készültek, de ahogy beléptek a templom ajtaján, mintha megbabonázták volna őket, térdre rogytak, megbánták bűneiket és megfogadták, hogy mindent jóvátesznek.

Nagyon elcsodálkozott Jive a csapat viselkedésén, de a templomról hallott történetnek tudta az be. Ő ugyanis tudta, hogy az 1800-as évek elején a templom felszentelést a győri püspök végezte Albrecht herceg jelenlétében. A templom titulusa Szűz Mária születése, búcsúját szeptember 8. napján, Kisboldogasszony ünnepén tartják. A felszentelés napján a faluba érkező megyéspüspököt és a herceget lovas bandérium kísérté a község határtól a templomhoz. A falu előjárói kigondolták, hogy az ünnepséget emlékezetesebbé teszik, hogy mikor megérkeznek az előkelő vendégek, egy a magyaróvári várból származó régi ágyút elsütnek. Ez az ágyúdörrenés mai napig emlékezetes Bezenyén, hírét generációk örökítik tovább, nagy eseménynek számított ez abban az időben, nem volt mindennapi cselekedet. Jive is büszkén mesélte a történeteket újonnan szerzett barátainak. Másnap a falu búcsúja volt, a bandatagok ünnepi ruhában, elegánsan, kedvesen megjelentek a szentmisén. Csodálkozott is a falu apraja-nagyja. Nagyon boldogok voltak, ezt a csodát Szűz Máriának tulajdonították, hiszen a bezenyei búcsú Szűz Mária születése napja. Jive titkon bízott benne, hogy a csodához neki is van egy kevés köze. A fiúkra rá sem lehetett ismerni, ezután mindenkinek segítettek csak a jót cselekedték.

Fertőszéplak meséje

Fertőszéplak meséjét lejegyezték és az illusztrációkat készítették: Czifra Luca, Köő Liliána, Zsadony Zsombor Márk, Balázsne Kiss Angéla, Köőné Szalai Katalin

A széplaki haranghajsza

Van a földgolyón egy érdekes pici kis kincses doboz három táj találkozási pontján, a fertőtáj egyik gyöngyszeme Széplak. Az országot ért sok-sok támadás során úgy esett, hogy a falu templomának harangját is beolvasztották. A falu csöndes lett a harangja nélkül. A reggeli harangszó is feledésbe merült, a kakas elfelejtett kukorékolni, a kutya elfelejtett ugatni, a fickók elfelejtettek felkelni, a kiscickók elkéstek az iskolából - ennek a csajszi nagyon örültek. De hát ez így nem mehetett sokáig és falugyűlést tartottak mitévők is legyenek. Az emberek úgy gondolták harangszó nélkül nem maradhatnak tovább, nélküle nem élet az élet.

Mivel a faluban senki nem tud harangot önteni, a legjobb felkeresni egy harangöntőgondolták.

Adrián és Tóni lett a kiválasztott, akik elmentek Harangozó Harold Günther Fábián harangöntő mesterhez, akiről azt hallották szépen szóló harangot készít. Az infláció* miatt azonban nagyon magas árat kaptak a legények. A farsangi bálra érkezett haza Adrián és Tóni, elmesélték a többieknek, hogy milyen árat mondott Harold Günther Fábián, és megbeszélték a bálon, hogy bizony pénzt kell gyűjteni a harangra.

A templomba be is került egy pénzgyűjtő doboz ezzel a felirattal: Harangra gyűjtünk Széplakra.

Ez a pénzgyűjtés hamar kudarcba fulladt. A búcsú napján kibontották a dobozt és kiderült nagyon kevés pénz gyűlt össze.

A falu bölcsei, agyasai összegyűltek megbeszélmi mi is legyen. A pénzgyűjtés nem vált be új terv szükséges, hogy elérjék céljukat. A falu vezetőjének agyából kipattant egy ötlet: a falu papja hirdesse ki, hogy mindenki nézzon otthon körül és gyűjtse össze a felesleges vasat.

Ebből az összegyűjtött vasból fogjuk kiöntetni a falu harangját Harold Günther Fábiánnal. A falu lakói a kastély udvarára kezdték gyűjteni a vasat. A késő nyári, őszi esők miatt elázott a sok vas és elkezdett rozsdásodni. Így aztán behordták a kastély magtárjába. Ádám és András voltak a legerősebb emberek a faluban, így Ők vitték el ökrös szekéren Harold Günther Fábián műhelyébe az összegyűjtött vasat. Ádám ment az egyik szekéren, András pedig a másikon. Az udvaron lepakolták a sok vasat. Kijött Harangozó Harold Günther Fábián és rácsodálkozott a nagy kupacra.

Megegyeztek, hogy több harangot gyárt a falu templomába. Ádám és András kérte Harold Günther Fábiánt, hogy karácsonyra a falu népét szeretnék vele meglepni és legyen kész. A mester nem tudta, hogy elkészül-e karácsonyig a meglepetéssel. Ádám és András visszakocsikáztak a faluba és megállapodtak, hogy titokban tartják a meglepetést. Harangozó Harold Günther Fábián postagalambja megérkezett és nekirepült András ablakának. András éppen nem volt otthon csak kislánya Júlia, aki nagyon megijedt. Eszébe jutott milyen jó gulyás lehetne belőle De aztán meglátta, hogy levelet hozott a madár, aki postás volt. András hazaért elolvasta az üzenetet, csak felét értette és elvitte

a falu agyasaival. A levélben megírta a mester, hogy „fertig das harang kommen zu in hozzám”

Így aztán kiderült, hogy készen vannak a harangok és lehet érte menni.

Ádám, András és a falu vezetője Bendegúz elmentek a harangokért.

Nagy titokban hazahozták a harangokat és eldugták a kastély borospincéjébe. Sok- sok éjszaka eltelt mire a harang felkerült a templomtoronyba.

Eljött szenteste napja. A falubeliek készültek a szentmisére és várták kereplő hangját, de egyszer csak a kereplő helyett megszólalt a templom harangja. Mindenki futott a templomba és nagy buli kerekedett ki a szeretet ünnepén. Végre helyreállt a rend a falu életében és a harangok meghozták csengésükkel az örömet és boldogságot!

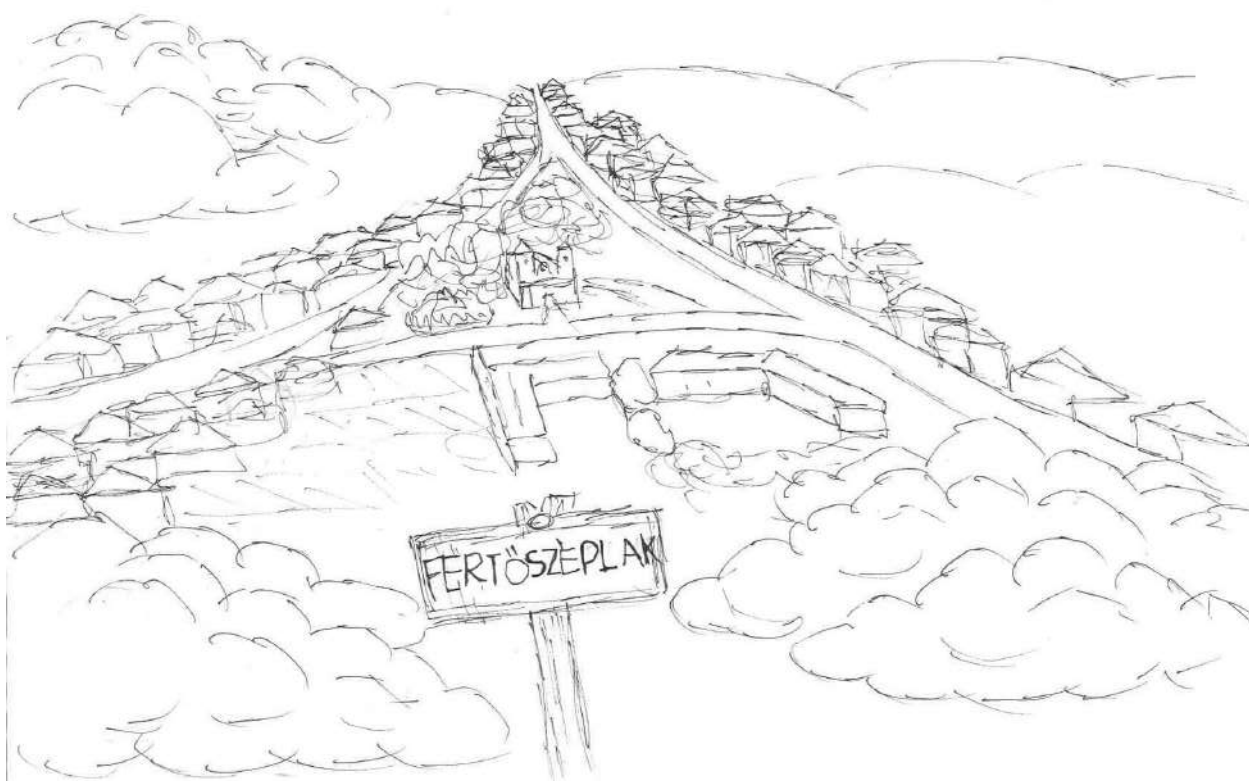
*a pénz értékének romlása

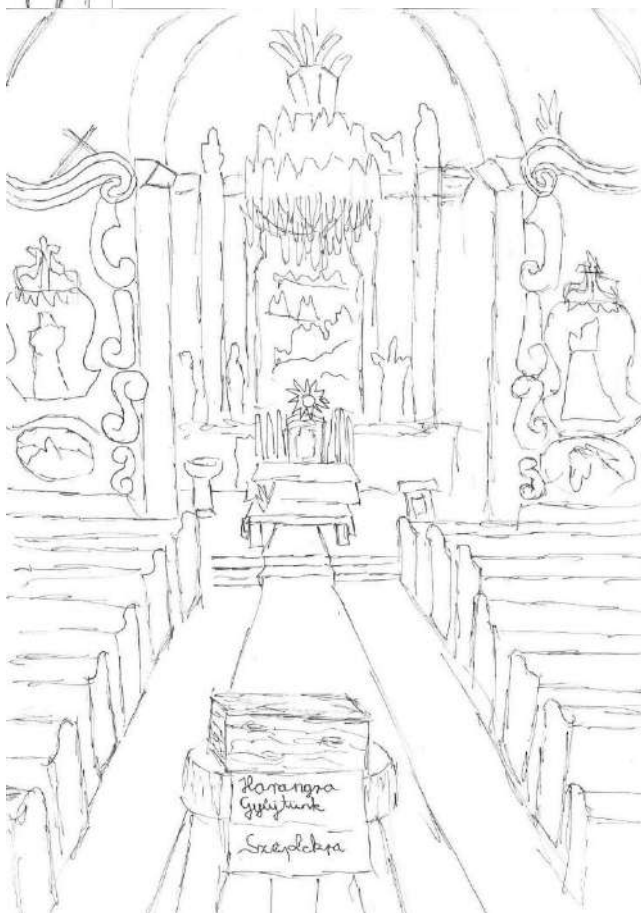
Kedves Olvasó!

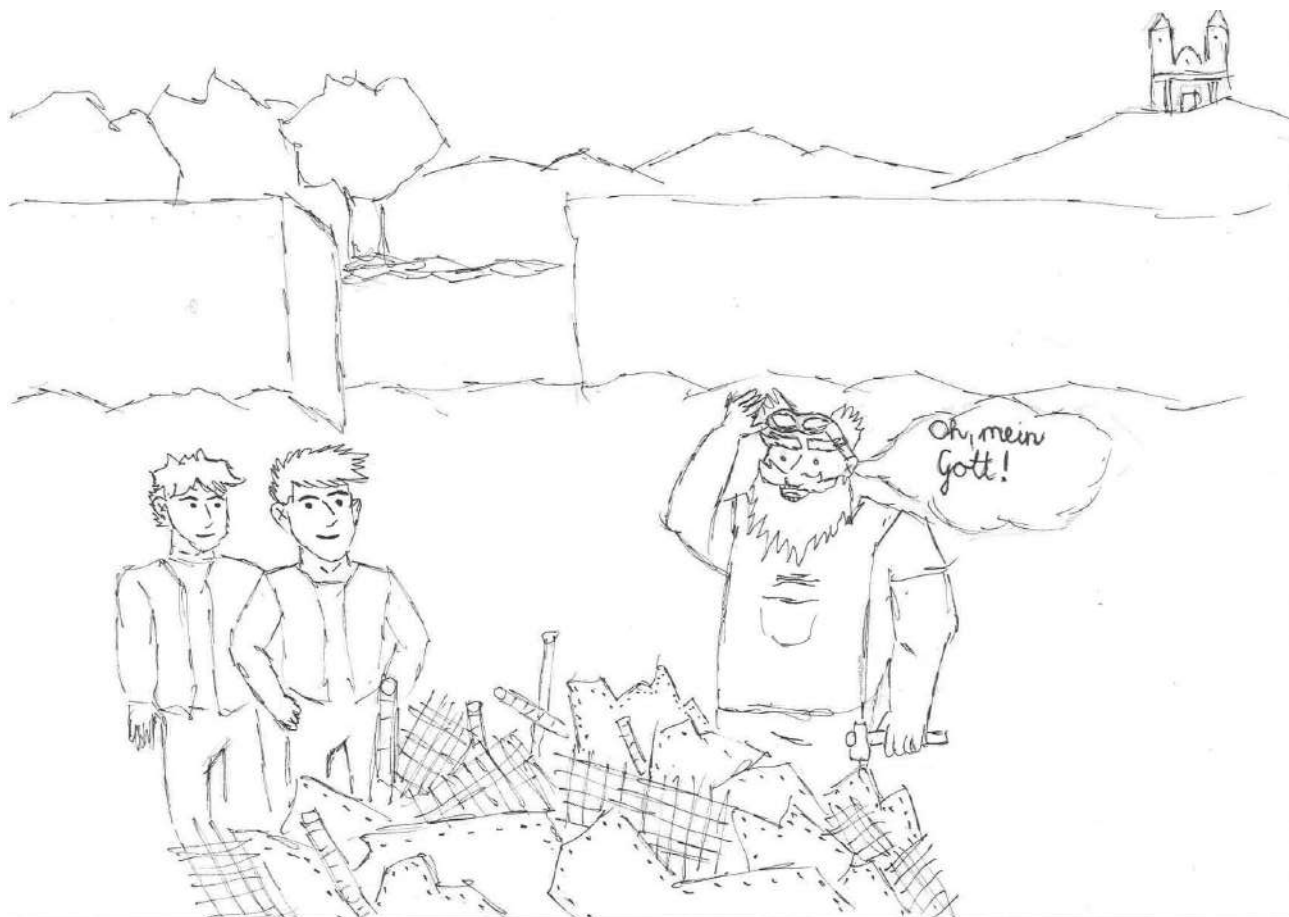
Ez a pár sor Neked szól, hogy felkérjünk légy Te is a mi kis mesénk részese. Hogyan is tudod ezt megtenni? A mesénk illusztrációit szándékosan nem színeztük ki, hogy a kedves Olvasó is részese legyen a történetnek nem csak olvasás során, hanem a munkában is. A fantáziánk szabhat csak határt annak, hogy hogyan is tudjuk igazán életre kelteni a történetet a színek által és elvarázsolni magunkat. Mellékletben csatoltuk a rajzokat és a kedves nevednek is hagyunk helyet, hogyha elkészültél akkor kérjük, hogy Te is írd oda a neved és akkor lesz a mi mesénk teljes.

Köszönjük, hogy Te is részese vagy a mi történetünknek.

A mesét színezte:

Máriakálnok meséje

Máriakálnok meséjét lejegyezték és az illusztrációkat készítették: *Valentin-Gyurics*

Nikoletta, Frauhammer József Alajosné, Komka Tamás, Dr. Horváth Ilona, Hammerl

Frigyesné, Mezei Dorottya

Balázs Kálnokon

- Hihetetlen, hogy itt kell lennem bezárva, és még Julcsa mama is ilyen ellenséges velem – dühöngött félig magában, félig hangosan Balázs.

Kócos sötétszürke fűrtjei keretezték az egyre nagyfiúsabb vonásait, de a máskor derűs zöld szemei most szinte feketének tűntek – beárnyékolta a düh, a csalódottság, a szomorúság és a félelem. Nem azt mondtátok, hogy nem büntetésből kell Kálnokra jönnöm, hanem azért, hogy jobban érezzem magam?! – szegezte a kérdést a szüleinek a kiskamasz.

- Balázs, ezt már megbeszéltük otthon – mondta a könnyeivel küszködve édesanyja. Látjuk, hogy nem vagy jól. Az iskolában folyamatosan zűrökbe keveredsz, nem tudunk veled beszélni, mert amint hazaérsz, már vonulsz is be a szobádba és bezárkózol. Telefon és számítógép nélkül csak pár órát vagy el, szinte semmivel nem foglalkozol, amiben korábban örömet lelted. Az otthoni feladataidat nem végzed el, a biciklid a garázsban porosodik, még a legjobb barátod, Gábor sem járt felénk már hónapok óta.
- Aggódunk érted, fiam – csatlakozott az édesapja. De elfogytak az eszközeink. Arra gondoltunk, hogy talán Julcsa mamánál sikerül egy kicsit jobban lenned. Hiszen annyira szeretitek egymást!
- Akkor miért azzal kezdte a nagymama a látogatást, hogy tegyem ki a kredencre a telefonom? – folytatta egyre hangosabban a vádaskodást Balázs. Nem elég, hogy ebben a nyomorult házban csak a konyhában van wifi ti, letiltottátok a mobilnetemet, még boomer offline játékokkal sem játszhatok, mert be kellett tennem abba a nyomorult kosárba a telefonom! Hazudtok! Csak le akartok passzolni. Utállak benneteket! Menjetelek és éljétek a rendkívül fontos életeteket nélkülem, én meg majd halálra unom magam itt a világ végén – azzal fogta magát és dülva-fúlva, a könnyeit gondosan leplezve kiszaladt a hátsó udvarra.

Meg sem állt a disznóólig, felmászott az réges-régi foghíjas létrán a szénapadlásra, ahol gyerekkorában annyira szeretett gondolkodni, vagy épp bújócskázni a nagyival és a papival. Most viszont dühében elkezdett ütni, vágni mindent, ami a szeme elé került. Ennek a sok kacatnak úgysem árt, és legalább nem kell magyarázni, mitől érzi így magát. Ha tudná, elmondaná, de ő sem érti, mi van vele.

Ahogy kezdett alábbhagyni a lendület, észrevett egy hatalmas kopott, talán szürke, talán kék faládát, egy ősrégi lakattal lezárva. Egy pillanatra megállt és győzött a kíváncsisága. Vajon mi lehet benne? De hiába feszegette, a lakat nem nyílt, kulcsot nem talált... Márpedig mindenképp ki akarta nyitni. Ahogy körbenézett, észrevett egy nehéz, törött nyelű kalapácsot. Ugyan először alig bírta megemelni a szerszámot, de hála a makacsságának addig próbálkozott, amíg a lakat meg nem adta magát és le nem esett. Balázs kifulladásra és várakozással telve közelebb kúszott a ládához, hogy felemelje a

tetejét, de újból csalódnia kellett. A láda telis-tele volt használhatatlan lomokkal. Ugyan kinek jutott eszébe egy kopott pipát, halászhálót, zablát és tengernyi ismeretlen, törött, rozsdás dolgot itt elrejteni és lakattal lezárni?

Ha már ennyit dolgozott, és úgyse volt telefonja, a legérdekesebbeket kiválogatta magának. Ahogy elszállt a mérge, eszébe jutott, hogy jött ki a házból. A szülei már biztos hazamentek, és különben is megérdemelték, amit kaptak. De Julcsa mama... Ő valószínűleg aggódik, és lehet, hogy nem is akart rosszat, mikor elkérte a telefont – tűnődött magában Balázs. Végül arra jutott, hogy fogja magát és a kincseit, és bemegy a házba. Az igazat megvallva már kezdett kicsit éhes is lenni, és mintha sütemény illatot érzett volna a konyhában, mikor megérkeztek. Szégyellte magát amiatt, ahogy viselkedett, de tudta, hogy a nagymama megérti majd.

- Julcsa mama, sajnálom! – lépett be a kis parasztház konyhájába Balázs. Nagyon csúnyán viselkedtem, nem is értem, mi ütött belém. És mostanában olyan sokszor érzem így magam. A barátaimmal összevesztünk, anyáék pedig még azt a kevés örömet is elvették tőlem, amit a játékok adtak -hadarta egyszuszra a fiú. Meg tudsz nekem bocsátani?
- Nincs mit megbocsátanom, kisunokám. Úgy szeretlek, ahogy vagy. A dühöddel és a nagy hangoddal együtt. Ráadásul nagyon hasonlítasz a papira is.
- Tényleg? De jó! – nyugodott meg immár teljesen Balázs. Nagymami, amíg dühöngtem, találtam egy ládát a szénapadláson egy csomó kacattal – fordult a mamája felé a fiú. De hiába találtam benne csak hasznavehetetlen dolgokat, mégis úgy érzem, itt valami izgalmas dolog van a háttérben. Nézd, egy párat be is hoztam belőlük! - mutatta bátoritanul a kincseit, mire Julcsa mama szája mosolyra húzódott, a szeméből mégis könnyek kezdtek záporozni.
- Ó, Balázs! Abban a ládában csupa olyan holmi van, ami az őseinktől származik. Képzeld, minden tárgyhoz kötődik egy mese, ami Máriakálnokon játszódik. Szeretnéd meghallgatni őket? – kérdezte szelíden az asszony az unokáját.
- Nagyon szeretném, nagymama!
- Rendben. Ezentúl, amíg itt maradsz nálam, minden nap elmondok egy mesét egy tárgyról, amit Te választasz a ládából. De most kezdjük azzal, hogy öntesz magadnak egy bögre friss tejet, én pedig felszeletem a kalácsot. Nem is ettél, mióta megérkeztetek.
- Julcsa mama, ezt a tárgyat ismerem! Ez egy zabla, bár nem teljesen olyan, mint abban a lovardában, ahova alsóban jártam – mondta Balázs, majd egy pár pillanatra elmerengett valamin. Mintha egy kis szomorúság suhant volna át az arcán, de rögtön tovaszállt; megrázta magát és már fel is tette a kérdést: -Hogy került ez a ládába?
- Jaj, kisunokám, hiszen ez a Csillag zablája! – derült fel Julcsa mama arca. Már az anyja, Csinos is a dédapádé, az én édesapámé volt. Csillag nálunk született, együtt dolgoztak, együtt is mentek nyugdíjba apámmal. A legjobban mégsem hozzá, hanem a bátyámhoz, Öcsihez ragaszkodott. Ők ketten a világ végére is elmentek volna együtt. Ami azt illeti, egyszer meg is próbálták, de még a kimlei határig sem jutottak – kuncogott a nagyí.
- Hú, ez izgalmasan hangzik! – derült fel Balázs arca, és kérlelőn nézett nagymamájára. Ugye elmeséled, hogy történt?

- Nagyon szívesen, csak előbb tegyünk fel egy kanna teát a sparheltre! Maradt még egy kis almáspite tegnapról, szerintem jól fog esni a forró tea mellé, amíg hallgatod a kalandot. – kacsintott nagy, és mire Balázs kettőt pislogott, nagymamája már elé is tette a süteményt és a gőzölgő bögrét, elhelyezkedett a karosszékekben, majd belekezdett:
- Tizenegyen voltunk testvérek. Öcsi - aki igazából János, de soha nem szólította így senki - volt a legidősebb mindünk közül. Nagyjából olyan korabeli lehetett, mint te most, mikor ez az eset megtörtént. Akkoriban sok állatunk volt – disznók, fejős tehén, bikák, nem beszélve a baromfiudvar lakóiról. Minden gyereknek megvolt a maga feladata a ház és az állatok körül: minél idősebbek voltunk, annál felelősségteljesebb munkát bízta ránk. Az igazat megvallva nem mindig fűlött a fogunk ahhoz, hogy hajnalban és hétvégén is az állatok körül sűrödjünk - forogjunk, bármennyire is szerettük őket. A szüleink azonban számítottak ránk. Az egyik héten dédiéknek el kellett utazniuk az alföldi rokonokhoz valami halaszthatatlan ügyben, és ránk, nagyobb gyerekekre hagyták a házat és az állatokat. Öcsi feladata volt a jószág etetésének, itatásának felügyelete. Minden rendben ment, egészen a harmadik napig, amikor is – ki tudja, hogyan - 2 bika megszökött és összetiporta a határban Imre gazda vetését.
- Hú! – borzongott bele Balázs. Biztos nagyon mérges lett dédipapa, amikor ezt megtudta!
- Biztosan az lett volna – válaszolta Julcsa mama -, csak hogy akkoriban nem terjedtek ám olyan gyorsan a hírek! De várj, máris mondom, mi következett ezután. Ahogy Öcsi megtudta, mi történt, a bikák után eredt, hazavitte őket, majd minden bátorságát összeszedve odaállt Imre gazdához, hogy megbeszéljék, ledolgozza az okozott kárt. Szerencsére Imre bácsi kedves ember volt, aki ráadásul nagyra értékelte az őszinteséget; így kezet ráztak a bátyámmal, és megegyeztek a jóvátételben. Igen ám, de ahogy közeledett a szüleink hazatérésének időpontja, Öcsi úgy kezdett egyre jobban rettegni apánk haragjától. A hazatérésük előtti éjjelen már aludni sem bírt a félelemtől és a szégyentől. Hajnalban, ahogy lehetett, ellátta az állatokat, majd fogta Csillag kantárját és felszerszámozta őt.
Nekünk semmi nem tűnt fel, a nagyok közül ki-ki a saját dolgával volt elfoglalva, a kicsik pedig még az igazak álmát aludták. Egészen addig gyanútlanok voltunk, míg észre nem vettem egy négybe hajtott füzetlapot a bátyám ákom-bákom betűivel: „Szégyellem magam. Elmegyek világgá, ha gazdag leszek, visszajövök. Csillag hazatéréséről gondoskodom. Öcsi”

Loholtunk a faluban szerte-széjjel: ki futva indult a templom felé, ki biciklivel a kápolna irányába, ki a komp felé vette az irányt és egyre csak Öcsi nevét kiáltoztuk, de hiába. Ő teljesen más úton indult el: az utcánk végén a nyárfasort követve egyenesen a Kimlei járóút célzott meg és azon ügetett végig Csillag hátán, csak úgy parasztosan, szőrén megülve a széles hátú pej kót. Bár sokan használták a földutat, aznap mégsem találkozott senkivel, így semmi akadálya nem volt annak, hogy világgá menjen.

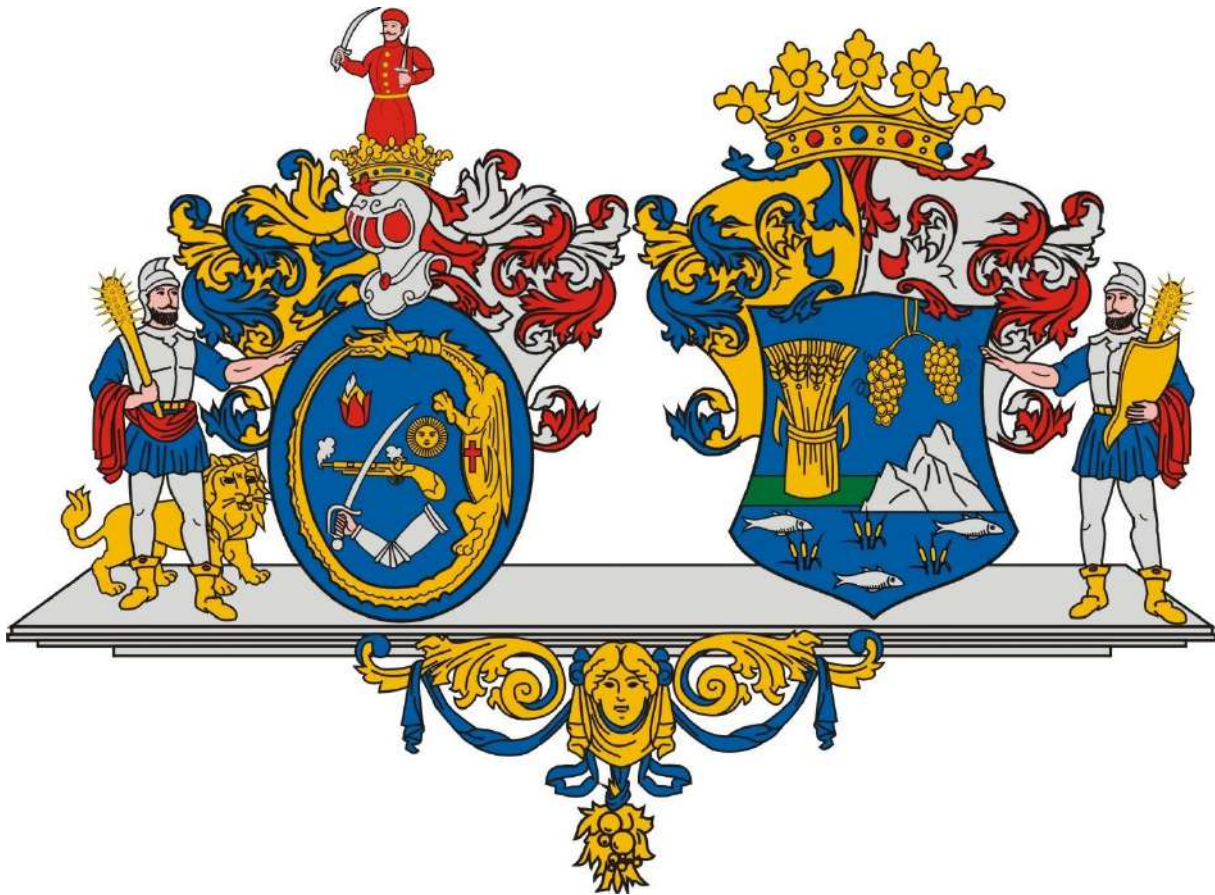
Már majdnem elértek a kimlei határig, amikor Csillag a füleit hegyezve magasra emelt fejjel elkezdett nézni egy pontot az erdőben; előbb lépésre váltott, majd teljesen lecövekelt. Hiába noszogatta szóval, cuppogással, hiába sarkallta Öcsi, a hatalmas pej kanca nem mozdult egy tapodtat sem. A lovása már leugrott és a talajról próbálta jobb

belátásra bírni őt, de sem a kantárszárat fogva, sem hátulról mogyoróvesszővel hajtva nem járt sikerrel. A bátyám jobbhíján elkezdte vizsgálni, hú hátasa vajon mit láthat, ám a közeli forrás csobogásán kívül semmi nem tűnt fel neki.

Ahogy tanakodott, eszébe ötlött, hogy Csillag talán megszomjazott: lehet, hogy a nagy reggeli sietségben elfelejtette megitatni? Gondolatait tett követte, a szárat fogva elindult a forrás irányába. Az állat azonnal követte. Mindketten bőven kortyoltak a forrásvízből. Öcsi indult volna tovább, mikor meglátott valamit körözni a partmenti kövek körül. Olthatatlan vágyat érzett, hogy közelebből is szemügyre vegye, mert méretben egy szitakötőhöz hasonlított, de mintha emberi arca, karjai, lábai lettek volna. Talán csak a szökés izgalma láttatott vele mást - ezt sosem fogjuk megtudni, mert mire odaért, a lénynek nyoma veszett. Pontosan azon a helyen talált viszont pár pénzért, amik bizonyára valami idegen országból származhattak, mert korábban sosem látott hasonlót. Öcsi volt a legbecsületesebb legény – ma már úgy mondanánk, kamasz – akit ismertem. Így ahelyett, hogy magának akarta volna a kincset, rögtön pattant Csillag hátára, hogy megkeresse a jogos tulajdonosát. Úgy gondolta, a templomban biztosan jó helyen lesznek az érmék, talán a pap még ki is hirdeti a következő prédikációján. Öcsi, mivel pont a déli etetésre ért haza, gyorsan megcsinálta a feladatát, majd úgy döntött, inkább befogja Csillagot a kocsiba és a szüleink elé hajt. Bárhogy is igyekezett, a pénz gazdája nem lett meg, így az akkori szokás szerint két hónappal később a családuk kapta meg, és bőven ki tudtuk fizetni belőle a bikák által okozott kárt. Öcsi többet nem ment világgá, Csillaggal viszont még számtalan kalandban volt részük. De erről majd legközelebb – mosolyodott el Julcsa mama, és megsimogatta Balázs kobakját.

Hajdú-Bihar vármegye meséi

Derecske meséje

Derecske meséjét lejegyezték és az illusztrációkat készítették: Hokné Zákány

Mariann, Makleit Zsolt, Lénárt Attila, Jóbarátok Nyugdíjas Klub

Múltunk és jövőnk! Mese a derecskei csodahagymáról avagy “Értéket őrzünk, értéket termelünk....”

I. fejezet: **Egy nagyon régi történet a múltból a derecskei hagymáról**

Egyszer volt, hol nem volt, még az Édenkert hajnalán, amikor Ádám és Éva boldogan sétálgattak a gyümölcsfák árnyékában, egy különös illat csiklandozta meg az orrukat. Nem volt ez sem édes, sem virágos, hanem valami egészen más – erős, fűszeres, de mégis kellemes.

Éva kíváncsian körülnézett, honnan jöhet ez a különleges illat. A bokrok között egy kis hagyma nőtt, amely aranyló héjával ragyogott a napfényben. Óvatosan kihúzta a földből, és Ádámhoz fordult:

- Nézd csak, milyen különleges növényt találtam! Vajon milyen lehet az íze?

Ádám is megszagolta a hagymát, és meglepetten felkiáltott:

- Ez valami egészen más, mint amit eddig ismertünk! Lehet, hogy ez az Édenkert egyik titkos ajándéka?

Ahogy így tanakodtak, az ég felől egy lágy szellő érkezett, és egy hang szólt hozzájuk:

- Ez a hagyma a jövő egyik legnagyobb kincse lesz. Ahol majd emberek dolgoznak és gondozzák, ott különlegesen zamatos és erős hagyma terem. Ezt hívják majd derecskei hagymának, és messze földön híres lesz.

Ádám és Éva elcsodálkoztak, és finoman megkóstolták a hagymát. Bár csípős volt, hamar rájöttek, hogy különleges zamatot ad az ételüknek, s az életüknek.... Így aztán elhatározták, hogy továbbadják ezt a tudást az utódaiknak.

És valóban, ahogy teltek-múltak az évek és ugyan az emberiség egyre messzebb vándorolt az Édenkerttől, a derecskei hagyma hírneve sohasem halványult el. A földművesek generációkon át gondozták, és a hagyma nemcsak ízével, hanem erejével is híres lett.

Így történt, hogy még Ádám és Éva is megismerhették a derecskei hagymát, amely azóta is büszkén díszleg a magyar földeken, és ízével megfűszerezi az emberek ételét, s életét....

II. fejezet **A Derecskei Csodahagyma örökké élni fog**

Derecskén, az Alföld szívében, ahol a föld illata édes és a nap simogatóan süt, egy különleges hagymáskert, hagymaföld terült el. Ezen a földön termett a világhírű derecskei hagyma, amelyről mindenki tudta, hogy nemcsak ízletes, hanem valami titokzatos erő is rejlik benne.

Egy nap három kislány, akik kifejezetten jóbarátok voltak, különleges kalandba keveredtek. Annuska, Gizuska és Emmuska mindig kíváncsi természetűek voltak, mindhárman szerettek énekelni, és imádtak új kalandokba keveredni. A lányok éppen segédkeztek nagyapjuknak a hagymaföldön. Miközben a frissen kihúzott hagymákat tisztogatták, egy különös, aranyosan csillogó hagymára lettek figyelmesek. Amint Annuska megérintette, finom rezgést érzett a kezében, és halkán egy suttogó hangot hallott:

- Köszönöm, hogy rám találtatok lányok! Én vagyok a Derecskei Csodahagyma és különleges képességekkel bírok.

Annuska, Gizuska és Emmuska először azt hitték, hogy csak képzelődnek, de a hagyma megrezzent Annuska tenyerében, és folytatta:

- Ha a szívből jövő kívánságaitokat elmondjátok nekem, segítek teljesíteni!

A kislányok ámulatlan hallgatták a beszélő csodahagymát....

Annuska rögtön kapott a lehetőségen és gondolván, arra, hogy a család mennyire szeret finom ételeket enni megfogalmazta a különleges kívánságát:

- Azt szeretném, hogy a derecskei hagymával készített ételek olyan finomak legyenek, hogy még Kazinczy Ferenc is megírja azt majd az utókornak....
- Különleges kívánság és örömmel teljesítem. Nemcsak magadnak, hanem az egész családnak is jót tettél, vigyetek haza a hagymából és készítsetek pörkölt ételt, mert olyan finom lesz a vacsora mint még soha.....

Aki nem hiszi járjon utána, Kazinczy Ferenc több művében is megemlíti, hogy milyen páratlan a derecskei földben termett hagyma.

Gizuska sem késlekedett sokat hiszen eszébe jutott, hogy régóta várta már a vonattal utazó udvarlóját, hogy megérkezzen hozzá a szomszéd faluból, de sajnos Derecskére addig a napig nem ment be a vonat, mert a masiniszta szemét csípte a településen terjengő hagymaillat, ezért a következő kívánságot fogalmazta meg a lány:

- Azt szeretném, hogy Derecskére is érkezzen vonat, hiszen így senki sem tud utazni, kedves hagyma találj ki valami megoldást err
- Egyedi kívánság, eddig eszembe se jutott, hogy ez bárkit zavarhat, de természetesen örömmel teljesítem. Nemcsak magadnak, hanem az egész településnek is jót tettél, máttól a vonat farral jön be Derecskére, így utazhat mindenki kedvére....

Emmuska következett harmadjára és tudta, hogy ez az utolsó lehetősége, neki sem szabad önző kívánságot tennie, ezért egy kis gondolkodás után így szólt:

- Azt szeretném, hogy a derecskei föld mindig termékeny maradjon, és soha ne legyen olyan időjárás, ami tönkretenné a termést!

A hagyma finoman megcsillant, majd egy lágy, aranyló fény hullámszórt végig a földeken. Attól a naptól kezdve Derecske hagymái még dúsabban, egészségesebben nőttek, és soha többé nem pusztította el őket sem aszály, sem vihar.

A három kislány a titkukat csak a nagyapjuknak mondták el, aki könnyes szemmel ölelte magához őket és meghallgatta a közös éneküket:

*“Derecskei gyerek vagyok
A Hagymáskertben születtem
Ott ahol a dédnagyapám is
A híres hagymát termelte.*

*El is vitte Nagyváradra
Jó sok pénzért eladta.
A vonat is farral jött be,
A hagymaszagot nem bírta...*

*A Jóbarátok hagyományként ápolják,
s városunk e régi hírét örökké gondozzák!”*

- Bölcs döntéseket hoztatok, kisunokáim. Nemcsak magatoknak, hanem az egész falunak, sőt az egész világnak jót kívántatok.

Így a Derecskei Csodahagyma soha nem tűnt el teljesen és aki igazán hisz benne sőt még jószívű kívánságot is tesz, annak talán egyszer újra szerencséje lesz még rátalálni a jövőben...

Hajdúsámszon meséje

Hajdúsámszon meséjét lejegyezték és az illusztrációkat készítették: Tóthné
Szathmáry Irén, Tarné Hajdú Judit, Szabóné Kozma Zsuzsanna, Süvöltős Szilvia, Szinai
Odett

Rákóczi és a sámsoni boszorkány

Egyszer volt, hol nem volt, az égnek kékje volt, a fűnek zöldje volt, akárhogy is, de volt egyszer egy asszony meg egy ember. Igencsak szegények voltak. Volt nekik egy gyermekük, akit Ferinek hívtak. Az apja erősen megbetegedett. Napról- napra csak hagyta el az ereje, az élet lassan kiszivárgott belőle, pedig a gyermeke minden egyes nap az ágya mellett vigyázta álmát, és könnyörgött neki:

- Édesapám, édesapám, ne hagyjon itt engem! Mi lesz akkor édesanyámmal, meg velem itt ebben a lélekvesztő erdőben, ahol soha senki sem jár? Lám még én is csak kicsi legény vagyok, hogy fogok gondoskodni anyámról?

- Gyermeke, az Úr lassan magához szólít. Erős, derék fiút igyekeztem faragni belőled, hiszem, hogy pár év múlva olyan legény kerekedik belőled, akinek messze megy a híre! – azzal lecsukta a szemét, és többet már ki sem nyitotta.

Onnantól kínkeservesen éldegéltek tovább ketten. Egyszer a fiú, az anyja elé állt, és azt mondta neki:

- Édesanyám! Ideje, hogy kicsit beljebb menjek az erdő mélyére, találnom kell ennivalót. Tarisznyaljon fel engem drága anyám egy kis szalonnával, meg kenyérrel, a hagymát se hagyja ki, hadd induljak utamnak.

Ígérem, hogy nem üres kézzel térek vissza.

Az anyja úgy tett ahogy a fia kívánta, majd nehéz szívvel ugyan, de útjára engedte.

A legény meg csak ment, ment egész nappal. Éjszakára megpihent, napkelte után megint felkerekedett, és estére bizony olyan mélyre ért az erdő belsejébe, hogy az orra hegyéig sem látott, a sötétség mindent ellepett. Egyszer csak valami világosságot látott derengeni a távolban. Gondolta, ő már aztán tovább nem megy anélkül, hogy meg ne lesné honnan jön, ugyanis nagyon kíváncsi legény volt. Csendesen közelebb osont, és egy roskadozó kulipintyót pillantott meg. Belesett az ablakon, és hát olyan csúnyát látott, amit addig még soha. Egy banya éppen valamiféle varázsfőzetet kotyvasztott egy üstben. Ez a banya telis-tele volt akkora bibircsókokkal, mint egy-egy pogácsa, és akkora lógó orra volt, hogy majdcsak a földet verte.

A szeme, a szeme olyan szúrós volt, ahogy észrevette Ferit leskelődni az ablakban, hogy a legény lába szinte földbe gyökerezett a félelemtől, mert úgy érezte mintha egyenesen átszúrná a szemével. Egy szempillantás alatt feltépte az ajtót, és visító boszorkány hangján ráförmedt a legényre:

- Hát te meg mi az istenfáját keresel itt? Ki engedte meg, hogy a házam körül ólálkodj? – ordította a fiú orcájába olyan közről, hogy a fiú szinte érezte magán a banya bűzös leheletét. -Mondd csak nem félsz tőlem?
- Én? Hát miért félnék én magától öreganyám? Van énnékem nagyobb gondom, mint a félelem. Egyedül élünk édesanyámmal a Savós-kúti erdő szélébe, nincsen már ennivalónk. Gondoltam, lábamat a nyakamba veszem, osztán útra kelek, hátha szerencsével járok-mondta a legény, bátran állva az öregasszony tekintetét. Az meg csak nézte-nézte csodálkozva.
- Derék legénynek látszol fiam, akárki is volt az apád. Ide figyelj! Segítek én neked. Van nekem egy olyan sípom, amit, ha én háromszor megfújok, tele lesz az erdő őzekkel, nyulakkal, szarvasokkal, és egyet, de csak egyet levadászhatsz közülük. De cserébe kérek tőled két dolgot. Az egyik, hogy hozd el nekem a Martinkai erdő legközepén növény legmagasabb, legvastagabb törzsű nyárfa legfelső ágát. Szükségem van a leveleire egy gyógyító főzethez. De vigyázz, mert egy farkas őrzi. Csak akkor enged a fa közelébe, ha helyes választ adsz egyetlen kérdésére. Ha elvéted a választ, a farkas nem kegyelmez majd neked.
- Igen nagy kérdés ez öreganyám egy kis ennivalóér', de lássa kivel van dolga, én istenuccse megpróbálom. - mondta eltökélten, és már indult is az útjára, de a banya még utána kiabált:
- Járj szerencsével fiam!

Hét teljes napon keresztül bandukolt a fiú, kereste azt a vastag törzsű legmagasabb nyárfát amiről a banya beszélt, mígnem egyszerre csak a telihold fényénél meg nem pillantott egy óriási farkast, aki miután beleszimatolt a levegőbe, vérszomjas morgásba kezdett.

- Ki vagy te? Elvesztetted az eszed, hogy ide merészkedtél? – kérdezte a farkas vészjóslóan.
- A Savós-kúti boszorkány küldött egy ágáért ennek a nyárfának itt ni. Mégpedig a legmagasabban lévő ágáért. Engedj felmásznom!
- Nem addig van az te legény! Előbb válaszolj helyesen a kérdésekre! De jól vigyázz, ha rosszat mondasz, el kell, hogy szorítsam a torkodat.
- Mondd csak azt a találós kérdést, hátha tudok rá felelni.
- Fénnyel kezdődik, sötéttel végződik, amíg ebben vagy, sok jó s rossz történik. Azt tartják nehéz jól élni, és könnyű elfecsérelni.

A legény törte a fejét, törte erősen, mígnem egyszer csak eszébe jutottak édesapja szavai az életről. És hirtelen rávágta: -Ez bizony nem más, mint maga az ÉLET.

A farkas elismerően bólintott: - Jól vág az eszed te legény. Eredj hát, szerezd meg azt az ágat!

Feri könnyedén felmászott a fa tetejébe, bicskájával levágta a legfelső ágat, aztán szinte két ugrással lenn termett a fáról, és már vitte is a banyának. Hét nap múlva már együtt ültek az üst mellett, amibe belekerült az ág minden egyes levele, ami éppen tizennégy volt, amikor a fiú azt kérdezte:

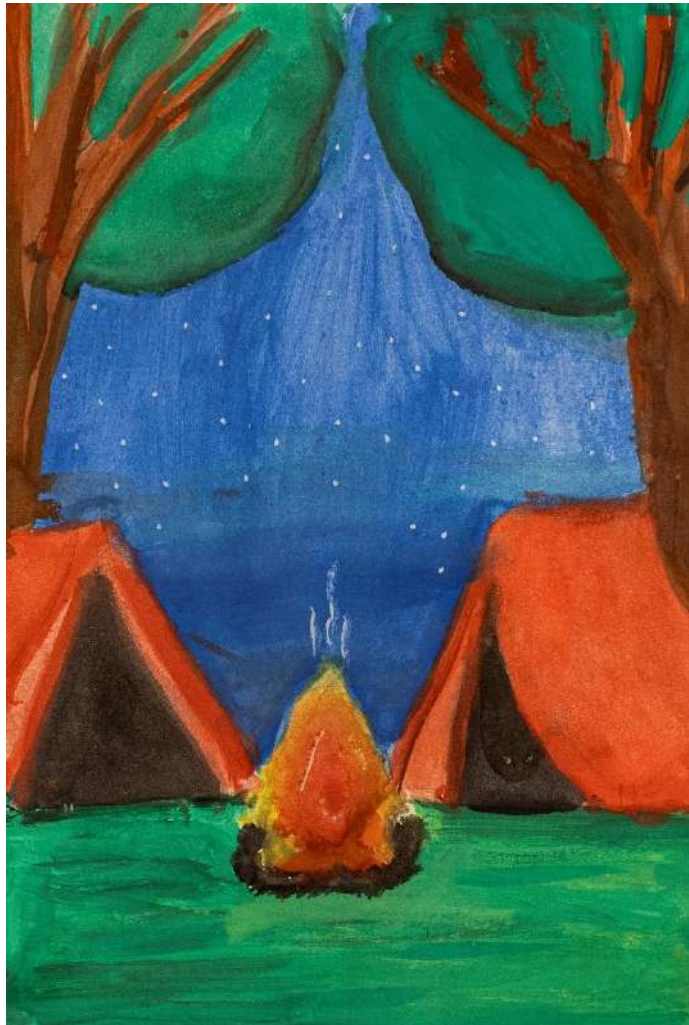
- Mi légyen öreganyám másik kérése?
- Semmi egyéb fiam, csak belenézni a tenyeredbe, ha megengednéd. -de erre már húzta is maga felé a legény kezét, és fürkészően nézegette. -Belőled gyermekem nagy ember lesz egyszer. Az emberek tisztelni, becsülni fognak, te pedig harcolni fogsz értük, a szabadságukért. Úgy fognak emlegetni, Rákóczi fejedelem. Fogd ezt a nyárfa ágat, és vidd magaddal szerencsehozónak. Isten áldjon fiam!
- Isten áldja öreganyám, magát is. Köszönöm a próbatételt!

Évekkel később Rákóczi seregével Sámson határában állomásozott. Beteljesült a banya jóslata, hadvezér, vezérlő fejedelem lett belőle, az emberek megváltójukat látták benne. Azon a napon irtózatos hőség volt, a sereg lovai már roskadoztak a fáradtságtól, az éhségtől és szomjúságtól. Ellátták lovaikat, majd Rákóczi katonái élelem után néztek. A tarisznyákból előkerültek a szalonnák, cipók, míg néhány katona nyársakat vágott. Majd, amikor elkezdték a szalonnákat felszurkálni a botokra, kiderült, hogy egy bizony hibádzik, egy híja van a nyársnak.

- Nesze fiam Bényei vitéz! Itt van ez a bot, az én szerencsehozóm, amit egy boszorkány adott nekem sok évvel ezelőtt. Ezen süsd a szalonnádat! Én pedig elmondom nektek,

hogyan találkoztam a banyával. –
azzal már hozzá is fogott a
meséléshez, amit a sereg
kikerekedett szemekkel
hallgatott, majd evés után rájuk
ereszkedett az álom nehéz
fátyola. De Bényei még nem
aludt, Rákóczi fejedelem szavai
visszhangoztak a fejében, és
eközben fogta a nyársat, és jó
mélyen leszúrta a földbe.

Másnap reggel, ahogy felébredtek, nem hittek a szemüknek. Ott, ahol előző este még semmi nem volt, most egy akkora nyárfa terebélyesedett, hogy a tetejét sem látták, a törzsét pedig tízen sem érték körül. Rákóczi így szólt:

- Nem a hatalom, hanem a népem hite és ereje vezetett idáig. A fa élni fog, és áldott legyen mindenki, aki árnyékában megpihen!

Rákóczi hitt a csodákban. Amikor pedig hirtelen boszorkány kacajt és farkasüvöltést hallott a távolból, már tudta. A csodákban amíg csak él hinni fog. Ez a csodafa a sereg jelképévé vált, évszázadokon át állt, Rákóczi neve pedig legendává vált. Ha a nyárfa ki nem nőtt volna, az én mesém még tovább tartott volna.

Heves vármegye meséi

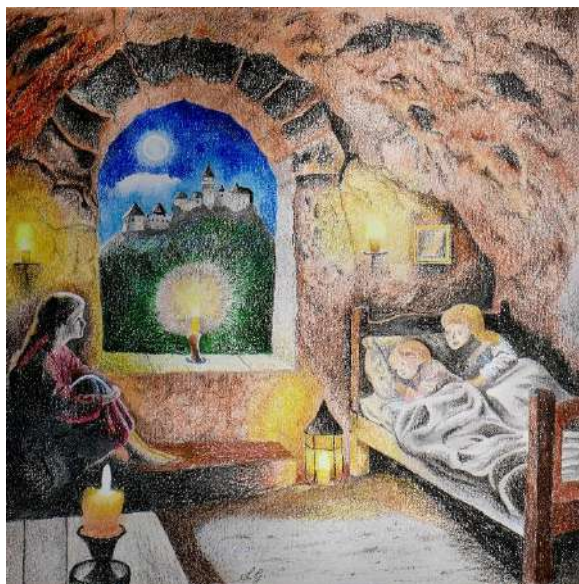

Sirok meséje

Sirok meséjét lejegyezték és az illusztrációkat készítették: Biricz-Lajtos Judit, Gál Zoltán, Hadady Gabriella, Ipacs Beáta, Lengyel Gábor, Tóth-Déri Adrienn, Tuza Gábor

Amiről a siroki kőlyukak mesélnek... - Tarna és Árnyas legendája

Ahol a Mátra és a Bükk találkozik, közöttük bújik meg az árnyas fák lombjai alatt a kacskaringózó Tarna-patak mentén Sirok kicsiny falva. A falusiak többége a hegyoldalba vájt kőlyukakban élte csendes mindennapjait. Az egyik takaros kőlyukban lakott egy család két gyermekével, egy kislánnyal és egy kislánnyal. Este volt, már csak néhol lehetett látni világosságot a falu házainak ablakán. Kitekintve sejtelmesen körvonalaódott a hegyoldalon álló Darnó király vára, mely évszázadok óta őrökdi a falu felett.

Gyertyafénynél készülődtek a gyermekek az esti lefekvéshez és izgatottan várták, hogy milyen mesét hallhatnak ma az édesanyjuktól. Édesapjuk eközben fát hozott a tűzre. A dunya alá bebújva, tágra nyílt szemekkel várták a gyerekek, hogy elkezdődjék a mese. A dobkályhában lobogó tűz mesealakokat festett a kőlyuk mennyezetére.

Hallottatok már a tündérekről és a lidércekről? – kérdezte az édesanya. – Nem? Akkor elmondom...

Sirok erdeiben élnek a tündérek. Nyáron a természetből, napfényből, virágokból magukba szívják a szépséget és jószágot. Télre az emberek szívébe költöznek, hogy szeretetet árásszanak a zordabb időkre. Ősi ellenségeik a lidércek, akik a Nyírjes-tó legsötétebb mocsaras zugaiban rejtőznek, és csak a hajnali ködben járkák ördögi táncukat. Ez a tó hajdan tiszta vízű volt, tele halakkal, békákkal, körbeölelve madár csicsergéssel. Ám a tó egyszerre csak megváltozott. Lidércek költöztek oda. Aki arra jár, azt körül fogják. Kedvesen énekelnek neki, hogy minden féle mézes-mázos dolgokkal a mocsárba csalják.

- És mi lesz velük azután? Elnyeli őket a láp!

Ezek a gonosz lények nappal nem mutatkoznak, de éjszaka felveszik kékes-lilás lángruhájukat és eszeveszett táncba kezdenek. Mint a forgó szél, úgy suhannak a mocsár fölött. A fák lehajolnak, a nádas szinte sír, az avar az égig repül. Jaj annak, aki arra téved! Egy éjjel Tarna, a szépséges fiatal tündérkirálylány álmatlanul forgolódott ágyában, sehogyan sem tudott elaludni, gondolta kísétál a tölgyerdőbe. Egyre beljebb és beljebb merészkedett az erdő sűrűjébe, mígnem egyszer csak ott találta magát a békanyálas, sötétvízű lápnál, ahol a lidércek járták bűvös táncukat. A tündérlány egy bokor mögé bújva, megbabonázva nézte őket. Egy lidérc, akit Árnyasnak hívtak észrevette és a háta

mögé lopódzott. Hosszasan figyelte a tündérlányt, aki hirtelen megfordult. Pillantásuk találkozott. Árnyast azonnal megigézte Tarna magával ragadó szépsége. Szívük lángra lobbant, de tudták, hogy az őseik közötti örök hadakozás miatt sosem teljesülhet be szerelmük. Tarna bánatában csak sírt és sírt, könnyei lecsorogtak a várfalon, ezzel duzzasztva a patakot szélesen hömpölygő folyóvá. Darnó király szíve összeszorult lánya keserves zokogását látva.

- Mi a baj édes lányom? – kérdezte - Miért sírsz itt naphosszat?
- Sírok, sírok, hogyan sírnék édesapám, hiszen hatalmas bánatom van. Egy lidérc rabolta el a szívemet.

A király ezt hallván éktelen haragra gerjedt, és mérgében akkorát csapott a török asztalra, hogy a hegytetőn imádkozó barát és apáca menten kővé dermedt. Tarna bánatában kiszaladt a várból és csak szaladt, szaladt egészen a kőkútpusztai nyírfaerdőig, ahol kimerülten összeroskadott. A király szíve idővel megengyhült és lánya keresésére indult. Meg is találta a nyírfaerdő kellős közepén.

- Ne bánkódj édes lányom! Megálmodtam mit kell tennetek, hogy egymásé lehessetek! – kezdte Darnó király.
- Ha Szentiván éjjelén isztok a mágikus erdei forrás hűvös vizéből, attól azonnal emberré változtok. De azt tudnotok kell, hogy onnan nincs visszaút. Ha egyszer emberré változtatok soha többé nem térhettek vissza sem a tündérekhez, sem a lidércekhez. Nagyon fáj ez nekem, de a te boldogságod mindennél fontosabb számomra.

Tarna izgatottan várta a hajnali találkozt. Árnyassal, hogy elmesélje kedvesének, hogyan lehetnek egymáséi. Árnyas megörült, hogy nem csak szíve választottját nyerheti el, hanem a lidércek gonosz világát maga mögött hagyva egy jobb útra térhet. Szentiván éjjelén elmentek a mágikus erdei forráshoz, megmerítették a szerelem kelyhét és mindketten ittak belőle. A varázslat megtörtént, már emberként pillantottak egymásra. A forrás vizének tükrén megcsillant a hold fénye és azt suttogta: Legyen a nevetek Gergely és Sára!

- De hát titeket is így hívnak, Édesanyám! – kiáltott fel egyszerre mindkét gyermek. Anya és Apa egymásra néztek és sejtelmesen elmosolyodtak.

Tiszanána meséje

Tiszanána meséjét lejegyezték és az illusztrációkat készítették: Lázár Tünde, Lázár Gyuláné, Sáfárné Lányi Mária, Szabó Istvánné, Szabó István, Fábián Sándor, Orosz Károly, Orosz Károlyné

A Tiszanánai Tekercs Királyi Meséje

Hol volt, hol nem volt, még az Óperenciás tengeren is túl, ahol a kurta farkú malac túr, volt egyszer egy gyönyörű falu a Tisza ölelésében, úgy hívták: Tiszanána. Ebben a faluban békességben éltek egymás mellett a katolikus és református emberek, és olyan különleges ételt tudtak készíteni, amelyet még a király szakácsai sem ismertek. Élt itt egy kedves református asszony, Tekercs Róza néni, aki híres volt a konyhájában készült finomságokról. Különösen a levese volt messze földön híres, amit az emberek csak református tekercslevesnek hívtak. Ez nem volt akármilyen leves ám! Azt mesélték az öregek, hogy egyszer, amikor nagy szárazság volt a faluban, és az emberek már nem tudták, mihez kezdjenek, Róza néni összehívta az asszonyokat.

- Gyertek! – mondta nekik.
- Készítsünk olyan levest, ami összetekeri a gondokat, mint ahogy mi tekerjük a levesbe a tésztát!

Az asszonyok először csak néztek, de aztán megértették: a leves készítése közben az emberek összegyűltek, beszélgettek, megosztották egymással a gondjaikat. Míg a zöldségek főttek a fazékban, az asszonyok gyúrták a tésztát, majd szeretettel és

gondossággal megkenték zsírral, megszórták borssal, és ügyesen feltekerték, mint ahogy az élet is feltekéri néha a nehézségeket, hogy aztán kisimítsa őket. A leves illata belengte az egész falut, és lassan az emberek mind összegyűltek Róza néni háza körül. Katolikus, református, mind ott voltak, és ahogy ették a gőzölgő levest a tekercestésztával, úgy oldódtak a gondjaik is.

Történt egyszer, hogy maga a király utazott arra héthatáron túlról. Olyan éhes volt már szegény király, hogy a gyomra úgy morgott, mint száz medve. Pedig volt ám szakácsa vagy háromszáz, de egyik sem tudott olyan ételt főzni, ami csillapította volna különös éhségét. Ahogy a király és kísérete a faluba ért, különös illat csapta meg az orrukat.

- Mi az a mennyei illat? - kérdezte a király, és már fordította is hintóját az illat irányába. Egy kis házhoz értek, ahol épp Tekercs Róza néni, a falu leghíresebb református szakácsa főzte az ő híres levesét.

- Adjon Isten! - köszönt be a király. Olyan illat száll ki az ablakon, hogy még a koronám is táncra perdült tőle! Mi készül itt?

Róza néni nem ijedt meg, hiszen őt még a király sem tudta kizökkenteni a főzésből.

- Épp a mi híres református tekercslevesünket főzöm, felséges királyom. Van benne minden földi jó: zöldség, amit a kertben termesztünk, és egy különleges betét, amit úgy tekerünk, mint ahogy a Tisza tekergőzik a határban.

A király csak nézte, ahogy az asszony gyúrja a tésztát, kenegeti zsírral, szórja rá a fekete borsot, majd olyan ügyesen tekeri fel, mint senki más.

- Ez valami varázslat? - kérdezte a király.

- Nem varázslat ez, felséges uram, hanem szeretet. Mert mi itt Tiszanánán tudjuk ám, hogy az ételt nem csak megfőzni kell, hanem szeretettel készíteni.

Mikor a leves elkészült, a király az első kanálnál már tudta: ilyen finomat még soha életében nem evett. A második kanálnál már azt érezte, hogy minden gondja-baja elszáll, mint a madár. A harmadiknál pedig már azon gondolkodott, hogyan szerezhetné meg a recept titkát.

- Mondd, jó asszony, mi ennek a csodálatos levesnek a titka? Aranyat adok érte, amennyit csak kérsz! Róza néni csak mosolygott.

- Nem eladó ez, felséges királyom. Ez a mi kincsünk, amit őseink hagytak ránk. De szívesen megtanítom, hogyan kell készíteni, ha megígéri, hogy továbbadja majd másoknak is, hogy soha ne vesszen el ez a tudás.

A király megígérte, és három napig tanulta Róza nénitől a tekercs készítésének minden csínját-bínját. Azóta, ha valaki Tiszanánára látogat, és megkóstolja ezt a szeretet levest, azt mondják, olyan boldogság költözik a szívébe, mint amilyen a királyéba költözött azon a napon. Még ma is mesélik a faluban, hogy időnként egy díszes hintó áll meg Róza néni háza előtt, és maga a király jön el inkognitóban, hogy egy tál tekercslevest egyen. Mert aki egyszer megkóstolja, annak örökre a szívébe lopja magát ez a különleges étel. Aki nem hiszi, járjon utána! Itt a vége, fuss el véle!

Vámosgyörk meséje

Vámosgyörk meséjét lejegyezték és az illusztrációkat készítették: Kovácsné Medve Mária, Balogné Ványi Diána, Nagy Adrienn, Szedmák Istvánné, Stassné Petró Judit

A Kedves-kő

Egyszer volt, hol nem volt, ott, ahol az ég és a föld összeér, a Mátra hegység lábánál élt egyszer egy Vasparipa. Hatalmas erejéről csodákat meséltek. Parazsat evett és tüzet okádott, dübörgő hangja megrengette a földet. Óriási acélpataival hosszú utakat tett meg, segítette az embereket a kereskedésben.

Teltek, múltak az évek, és a Vasparipának csikója született. Szőre fekete volt, mint a sötét éjszaka, sörénye selymes, mint a hajnali harmatos fű. Szénfekete szemei ragyogtak a napsütésben. Acélos patái vidáman csillogtak, amikor anyja mellett ugrándozott. Pajkos nyerítésére csicseregve válaszoltak az énekesmadarak. Anyja parázssal etette, forró gőzzel itatta, amikor elég erősnek találta, így szólt hozzá: - Kedves Fiam! Indulj, keresd meg a gazdád, akit életed végéig hűségesen kell szolgálnod. Györk vitéz birodalmában, egy elvarázsolt kastélyban lakik, egy vad sasmadár tartja őt és háza népét fogva. Szabadítsd ki! Ez a te küldetésed. Járj szerencsével!

A lovacska elindult vándorútján. Hamarosan megérkezett Györk vitéz birodalmába, ahol a Gyöngyös-patakon átívelő hídon vámszedők állták útját. Éppen országos vásárra érkeztek az emberek, hatalmas tömeg gyűlt össze. A lovacska nem tudott vámot fizetni, ezért munkára fogták. Szorgalmasan, szívósan hordta az elvámolt árut napokon, heteken keresztül. A hídnál dolgozó vámszedők annyira megszerették, hogy nem akarták útjára engedni. Megérezte ezt anyja, a Vasparipa, és éktelen haragra gerjedt. Acélos patáival óriásit dobantott, megdördült az ég, majd hatalmas lángcsóvákat fújt az ég felé, amelyek izzó villámokká váltak. Félelmetes égiháború keletkezett. Megnyíltak az ég csatornái, és napokon át úgy zuhogott az eső, mintha dézsából öntötték volna. A Gyöngyös-patak óriásira duzzadt, az árvíz elnyelte a házakat, kerteket, utcákat. A Vasparipa fia hatalmas erejét összeszedte, kiszabadult igájából, és mentette a menthetőt. Sörényébe belekapaszkodtak a menekülő emberek. Emelte őt a víz magasra, magasra, míg elérte a templomtornyot, ide letette az utasait, és így szólt:

- Nekem tovább kell mennem, megkeresni a kispapát, akit egy vad sas őriz egy elvarázsolt kastélyban. Ez a küldetésem. Azzal továbbbúszott. Az emberek hálás szemmel néztek utána.

Megérkezett a falu határában álló dombra, ahol kimerülten esett össze. A Vasparipa ismét megérezte, hogy fia bajba került, anyai szíve megdobbant. A föld megrázkódott, az árvíz visszahúzódott. Azon a helyen, ahol a sebesült paripa hevert, három szál tulipán nőtt ki a föld szívéből, ők voltak a Jóság-, a Szeretet- és a Hűség- Tündérek, akik segítségére siettek. Bekötötték a lovacska sebeit, megfésülték sörényét, megetették, megittatták, majd faggatni kezdték:

- Hol jársz itt, ahol a madár se jár?
- Tudod-e, hogy itt egy elvarázsolt kastély áll, a vadszőlő benőtte, parkja elvadult, s egy óriás sas őrzi a kapuját?
- A kispapát keresem, akit életem végéig szolgálnom kell. Ez a küldetésem - felelte a lovacska.

A Tündérek látták elszántságát, ezért felvértezték őt a Jóság, a Szeretet és a Hűség erejével. A sebesült lóból gyönyörű paripa lett, szénfekete szemeiben az elszántság tüze égett, szilaj vágtaival átrepült az elé gördülő akadályokon. Acélpatkóival szétvágta a vadszőlő indáit, kitárult a kastély kapuja. Itt egy vad sas körözött támadóan. Felé tüzes csóvákat fújt, melyek megolvastották az óriás madár szívét, és megtört az átok. Ebben a pillanatban a nap sugarai beragyogták a parkot, a vadszőlők helyén tündöklő tulipánok nyíltak. Ekkor mertek előjönni a kastély lakói bűvőhelyükről.

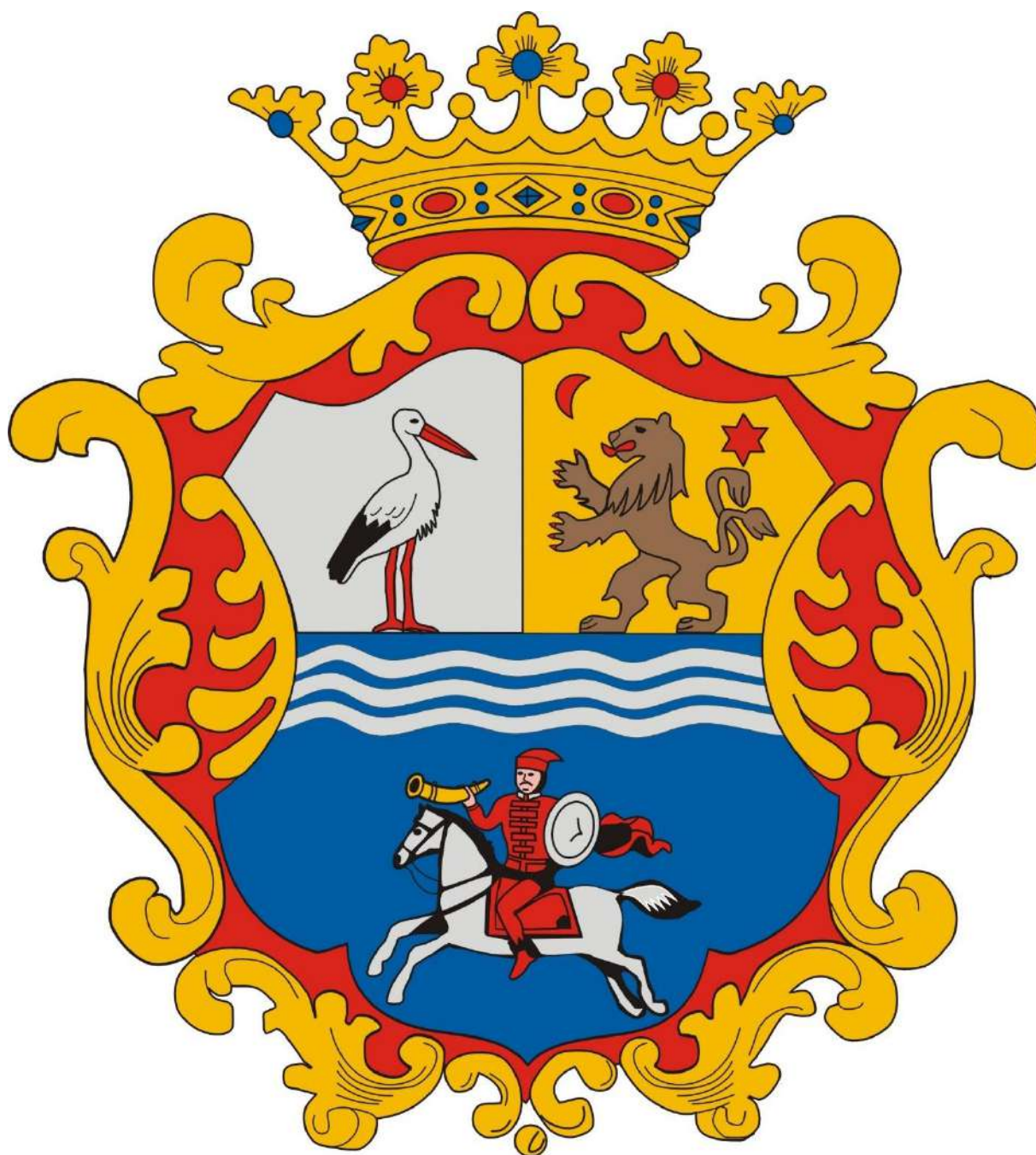
A hőiesen küzdő paripa megtalálta gazdáját. A segítőkészségéről, jóságáról ismert földesúr befogadta szolgálatába. A falucska lakói nagyon megkedvelték a Vasparipa fiát. Hatalmas erejével, szelídségével kivíta mindenki elismerését, ezért kapta a „Kedves” nevet. Gazdájával elválaszthatatlanok lettek, amikor háború dúlt az országban, a „Kedves” ló tűzön-vízen át követte. Az egyik csatában súlyos sebet kapott a kastély jószívú ura, lova hazahozta a messze távolból, és így megmentette az életét. A Vasparipa fia, a „Kedves” nevű ló beteljesítette a küldetését, élete végéig hűségesen szolgált gazdáját.

A hálás földesúr szeretett lova emlékére egy hatalmas terméskövet állított birtokán: melyre ezt vészték: „Kedves 1848-49”.

A Kedves-kő ma Vámosgyörk központi parkjában áll, őrizve emlékét ennek a hűséges lónak. Minden évben, amikor márciusi szellők fújdogálnak, óvodások és kisiskolások veszik körül a Kedves-követ, és kézzel festett papírtulipánokat szúrnak a friss tavaszi földbe a hős paripára és jószívú gazdájára, Visontai Kovách Lászlóra emlékezve.

Forrás: Horváth László: Vámosgyörk évszázadai c. könyve, 2002. Vámosgyörk Községi Önkormányzat kiadványa.

Jász-Nagykun-Szolnok vármegye meséi

Fegyvernek meséje

Fegyvernek meséjét lejegyezték és az illusztrációkat készítették: Mága Amanda,
Mészáros Ildikó, Nagy Miklósné, Szerémi Nikoletta, Dollinger Dorina

A fegyverneki Csonkatorony titka

A nap jókedvűen és vidáman ébredt. Boldogan integetett a szellőnek, miközben az körbefutotta a fegyverneki mezőt.

A három jóbarát: Lili, Máté és Soma, mint mindig, most is együtt játszottak. A város minden zegzugát ismerték, de volt egy hely, ahová soha nem merészkedtek: a Csonkatorony! Egy titokzatos legenda keringett arról, hogy a toronyban kísértetek laknak, sőt! – egy titkos alagút is vezet a torony alá, ahová egy kincsesládát rejtettek el. A felnőttek mindig csak elmosolyodtak, ha szóba került, de a gyerekek fantáziáját sosem hagyta nyugodni a hely. Egyik nap a barátok a Malomnál¹ üldögélve azon tanakodtak, igaz lehet-e a történet? Soma, a huncut, fekete szemű, kócos göndör hajú volt a legbátrabb közülük – hirtelen felkiáltott:

- Mi lenne, ha bemennénk a toronyba, és kiderítenénk az igazságot?

Lili, a szőke hajú kislány ijedt, zöld szemeivel megszeppenve Mátéra nézett.

- Jóóóó – mondta, de szavai nem bátorságról vallottak.

Máté, aki a legfiatalabb volt köztük, hogy ne tűnjön gyávának, végül bólintott. Reszkető lábbal, de mégis bátorságot merítve, elindultak a Csonkatorony felé, melynek ajtaja félig nyitva állt. A szél ijesztő, nyöszörgő hangja félelmet keltett. A torony fala megviselt volt, az idő vasfoga nyomot hagyott rajta, mégis büszkén magasodott előttük. Egymást kézen fogva bátortalanul beléptek. Odabent hűvös félhomály és szokatlan csend uralkodott. Ahogy egyre beljebb haladtak, az öreg padló félelmetesen nyöszörgött és hatalmas reccsenéssel beszakadt a lábuk alatt. A gödör mélyén megláttak egy hatalmas ládát.

- Hurrá! Megtaláltuk! – kiáltottak fel egyszerre.

Ez lenne a kincses láda? Ugyan mi lehet benne? Izgatottan próbálták kinyitni a ládát, de a rozsdás lakat nem engedett. Somának jó ötlete támadt. Lili hajából gyorsan kikapta a hajcsatot, és egy szempillantás alatt kinyitotta a zárat. Az áhított kincsek helyett, egy pókhálóval átszőtt térképet találtak. Csalódottan néztek egymásra. Lili, aki a legjobb tanuló volt földrajzból, hirtelen felkiáltott:

- Nézzétek! Ez Fegyvernek térképe! Látjátok rajta a megjelölt helyeket? Menjünk, fedezzük fel, mert szerintem ott találjuk a kincseket!

A gyerekek elhatározták, hogy követik a térképet, és felfedezik annak rejtélyét. Amint elindultak, a közeli bokor megmozdult, árnyékából egy titokzatos alak figyelte őket, majd a nyomukba eredt.

A térkép útvonalát követve elindultak a Malom irányába, amely a Holt-Tisza partjára² vezette őket. Az öreg fűzfák árnyékában leültek pihenni, fáradtan nézték a lágy hullámok játékát.

Ekkor érdekes hangra lettek figyelmesek. A közeli fa tövében egy kóbor kutya kapart. Biztos az elrejtett csontját keresi – gondolták. És valóban, a kikapart csonttal a szájában a kutya boldog farkcsóválás közepette tovább állt. A kikapart földkupacban, azonban megcsillant valami. Kíváncsian léptek oda. A csillogó dolog egy régi medál volt. A rátapadt földtől megtisztították és látták, hogy a hátuljára báró Orczy Anna³ nevét vésték. Látjátok! Mégis igaz, megvan az első kincs! A Malom felől felbukkant a fekete árnyék, mögójük lopkodott és el akarta ragadni a láncot, melyen a medál lógott. A gyerekek futásnak eredtek, szerencsére gyorsabbak voltak az árnyánál, sikerült elmenekülniük. A térkép következő jele a Kálvária domb. Odaérve csodás látvány fogadta őket. A dombot pipacsmező ölelte, melynek szépségét a pillangók örömtánca még fokozta. Tetejére kanyargós út vezetett a gyógyulás reményében.

A gyerekek amint felértek, sólyomcsapat közeledett feléjük és tiszteletkört téve a domb körül tova repültek, miközben tollukat ejtették. Ezt jelnek tekintették, s a tollak után eredtek. Az egyik a betyár Zöld Marci emlékkövén landolt, a másikat a kereszt mellett találták meg. Amint kezükbe vették a tollat, megmozdult egy kő. Alatta rábukkantak egy gondosan átkötött csomagra. Megvan a következő kincs! Kibontották a csomagot és Gyuri bácsi⁴, a híres solymász rég elveszett könyveit találták benne. A kereszt mögöl az őket követő sötét alak ismét előlépett, szeretne volna ezt a kincset is megkaparintani. A nap megvilágította arcát, ekkor ismertek rá a kapzsi kereskedőre. Izzó szemekkel, haragosan kiáltott rájuk:

- Adjátok ide! Ez mind az enyém, oly régóta keresem ezeket! Eladom és gazdag leszek!

Máté, Lili és Soma ijedten hátráltak, miközben az alak

a kincs felé nyújtotta a kezét.

- Ez a kincs nem a tiéd, ez a fegyverneki embereké! – kiáltották a gyerekek! A sólyomcsapat ezt látván a segítségükre sietett, hatalmas vijjogással úgy elijesztették a gonosz kereskedőt, hogy sohasem tért vissza!

A gyerekek a talált kincseket a múzeumnak ajándékozták, hogy biztonságban legyenek és mindenki láthassa Fegyvernek múltjának értékes emlékeit. A kiállítás megnyitóján részt

vett a város apraja-nagyja. Halkan szólt Fegyvernek dala, és mindenki a Csonkatorony titkának felfedezőit ünnepelte. Itt a vége fuss el véle, aki nem hiszi, jöjjön el Fegyvernek városába és járjon utána!

¹ Malom: A gőz-és hengermalom 1860-ban épült, az akkor még élő Tisza partjára. A gőzfűrészfűrész üzem a Tiszán érkező rönkfát dolgozta fel, míg a malomban őrlött liszt országos hírű volt.

² Holt-Tisza part: Egy vadregényes tiszai holtág, melyet sporthorgászatra hasznosítanak. Az Alsóréti Holt-Tisza ág 1856-ban, a Tisza 74. számú átmetszéséből keletkezett.

³ báró Orczy Anna: 1810-ben született, férjével, gróf Szapáry Józseffel 1830-ban házasodtak össze. A török után elnéptelenedő Fegyvernek betelepítését tudatosan vállalták. Az egyik településrészt róla nevezték el Annaházának. A bárónő 1852-ben iskolát alapított Annaházán.

⁴ Galántai Lelovich György (1913-1993): Fegyverneken született, világhírű solymász, ornitológus, szakíró. Homoki Nagy István díjnyertes filmjeiben szerepelt sólymaival (Gyöngyvirágtól lombhullásig, Egy kerecsensólyom története, Vadvízország) és idomított állataival. A Magyar Solymász Egyesület társalapítója.

Illusztrációk:

1. **Csonkatorony** (Pusztatorony): Fegyvernek, s egyben Jász-Nagykun-Szolnok Vármegye legrégebbi műemléke a gótikus stílusban 1480 körül épült torony, melyhez korábban egy egyhajós, íves záródású templom csatlakozott.
2. **Kálvária domb:** A város egyik nevezetessége a gyógyhatásáról elhíresült Kettőshalom egyike. Ez tulajdonképpen egy kunhalom, más néven kurgán, egykoron lehetett sírhalom, lakódomb vagy őrhalom. A dombon kereszt és magassági pont található. A Magyar Tudományos Akadémia által elismert módszerrel mért geomágneses érték (földsugárzás) az átlagtól jóval magasabb értéket mutat, ennek tulajdonítják gyógyító hatását. Itt akasztották fel a betyár Zöld Marcit és társait, amiről Petőfi Sándor verset is írt. A Kálvária-domb szolgál helyszínül a „Kerecseny ünnep”-nek is, mely szintén egy ősi magyar szokást idéz fel, és a téli napfordulón tartják. Őseink a kerecsensólymot a fény madarának tartották, és a téli napforduló idején a sötétség legyőzésére reptették.
3. **Sólyom:** Kerecsensólyom, mely a fegyverneki sólyomröptetés hagyományához, és Galántai Lelovich György emlékéhez is kapcsolódik.

Jászdózsa meséje

Jászdózsa meséjét lejegyezték és az illusztrációkat készítették: Angyal Norbertné,
Kovács Istvánné, Rédei Ilona, Simó Lászlóné, Dr. Béres Bernadett, Szabóné Dr. Béres
Beatrix

Piros madarak

- Dósai mese-

Ott, ahol tulipánok és bazsarózsa nyílnak a szépséges jászsági falu szívében, melyet a Tarna folyó szel ketté, élt egyszer egy özvegyasszony, Holló néni. Naphosszat sóhajtozott a diófa alatt, mert mióta az ura meghalt, a műhely minden gondja az ő vállát nyomta. Egyetlen Laci fia tovább folytatta apja mesteriségét, s műhelyükből továbbra is mesés, virágmintákkal festett tükrök,

fűszertartók, ékszerdobozok és bugylibicskák kerültek ki. De egyre kevesebb portéka fogyott a vásárokon és Holló néni attól félt, hamarosan útilaput kell kötnie az inasok talpára.

Éppen ezen tépelődött, amikor Bodri kutya éktelen ugatással rontott neki a kapunak. Fialat legény érkezett Csipcsi báró¹ levelével: „A méltóságos Csipcsi báró eljövendő lakodalma alkalmából tündérszép mátkájának nászajándékkul festett étkezőbútort kíván készíttetni. E hónap 29. napján, hétfőn a Holló műhelybe² látogat. Ha a mester tervei elnyerik a tetszését, Dósán készülhet a jövendő báróné sublótja³ és tálalószeletrénye.”

- Édesanyám, meg vagyunk mentve! – kiáltott bizakodóan az ifjú mester és örömeiben felkapta és megölelgette Holló néni. – Olyan bútort tervezek a bárónak, hogy az egész világ csodájára fog járni!
- Sora van annak, fiam, mint a Beke hagymájának⁴! – csitította az édesanyja csendesen. – Nem bízhatjuk el magunkat. Te készíted a környék legszebb bútorait, de új mintára is szükség lesz, hogy a báró elégedett legyen.
- Igaza van, édesanyám! Ideje, hogy válasszunk az inasok közül új első festőt. Mind gondosak, jól dolgoznak, de lássuk, melyikük tervezi meg a legszebb mintát a báróné bútorához!

Az inasok a műhelyben dolgoztak, Pista és Jancsi éppen tükörkereteket illesztettek össze, Pola lecsiszolta őket, Amálka pedig fehér festékekkel alapozta a kész darabokat. Szavuk sem volt egymáshoz, hallgatagon dolgoztak akkor is, amikor a mester átlépte a küszöböt.

- Nagy hírem van, barátaim! – szólította meg őket kedvesen a mester, aki nem sokkal volt idősebb az inasoknál és igencsak szíven viselte a sorsukat. – Csipcsi báró látogat meg bennünket egy hét múlva! Ha elégedett lesz a terveinkkel, mi készíthetjük el jövendőbelije új tálalószeletrényét és sublótját. Mostantól öt napon át mindannyian ezen dolgozzatok, s amelyikőtök terveit a báró a legszebbnek találja, az lesz a műhely első festője!

Az inasok mindotthagytak csapot-papot, s a faluban szétszéledve gondolkodni kezdtek az új mintán. Jancsi leszaladt a Tarna-partra és a folyóban fickándozó halakat figyelve kezdett el rajzolni. Pista az édesapja háza előtt álló eperfák lombját nézte, s faleveleket vetett papírra. Amálka pedig a Pap-erdőben sétálva hallgatta a madarak tavaszi dalát, jókedvében arra gondolt, egy kedves, színes kis madár milyen szépen mutatna a báróné étkezőbútorán. Pola azonban bosszúsan bolyongott a határban, mert sehogy sem jutott eszébe semmi más, mint a már ezerszer megfestett virágok. Teltek-múltak a napok, az inasok a műhely egy-egy sarkában dolgoztak nagy titokban a saját munkadarabjukon. Csiszoltak, alapoztak, rajzoltak, színeket keverték, majd nagy gonddal megfestették az új mintákat. Pista, Jancsi és Amálka felváltva dalolt és fütyörészett, észre sem vették, hogy Pola körülöttük settenkedik rosszkedvűen. Hiába volt ő a legidősebb, legtapasztaltabb az inasok között, képtelen volt eredeti ötlettel előállni. Ezért aztán kétségbeesésében vasárnap este belopakodott a műhelybe és a saját, üres deszkáját kicserélte Amálka csodaszép, piros

madaras munkadarabjára.

Amikor hétfő reggel az inasok megérkeztek a műhelyhez, az ajtóban már ott állt Holló néni. A tisztaszobába vezette az inasokat, ahol Laci fia, valamint Csipcsi báró és mátkája várt rájuk. A mester így szólt az inasokhoz:

- Elérkezett a nap, amikor megmutathatjátok, ki közületek a legméltóbb a Holló műhely első festőjének címére. Hozzatok elénk egyesével a munkáitokat! Elsőként Pola, majd Pista és Jancsi, végül pedig a legfiatalabb, Amálka mutathatja meg az új mintáját!

Futottak az inasok a műhelybe, ahogy csak a lábuk bírta. Pola térült-fordult, vászonnal letakarva már vitte is az elkacsmart munkadarabot a báró és a mester elé. Pista és Jancsi is jöttek a sajátjaikkal. Amálka izgatottan húzta elő a munkadarabját, csak hogy az üres volt! Idegesen járkált fel s alá a műhelyben. Mindenhová belesett, mindenhol

kereste a piros madárkáit, amiken olyan sokat dolgozott, de sehol nem lelte őket. Keservesen sírni kezdett és még akkor is potyogtak a könnyei, mikor a mester hívatta. Nem is tudott megszólalni, csak mutatta az üres munkadarabot. De még nagyobb lett a

szomorúsága, amikor meglátta Pola kezében az általa megálmodott és megfestett piros madaras motívumot. A mester jól ismerte az inasait, gyorsan átlátta a helyzetet, s mikor a báró mátkája csillogó szemmel rámutatott a piros madarakra, így szólt Polához:

- Milyen színekből keverted a madarak tollát, Pola?

Pola mélyen hallgatott és szemlesütve állt. A mester folytatta:

- De te tudod, ugye, Amálka? Hiszen ezek a madarak a te kedvességed és szelídséged nyomát viselik magukon. S a kezeden is ott látszik az a piros festék, melytől olyan bájosak ezek a kis madarak! Mától fogva bizony te vagy a dósai Holló műhely első festője!

Amálka olyan boldog volt, hogy még Polának is megbocsátotta a csalást. Az étkezőbútor elkészült a nyár végére, a báró hetedhét országra szóló lakodalmában már a piros madaras sublótból kerültek elő a sütemények. Az egész ország csodájára járt a dósai műhelyben készült meseszép bútornak. Holló néni újra vidáman járt-kelt a tulipánjai között, a műhelyben pedig alig győzték teljesíteni a sok megrendelést. Eddig volt, mese volt, Kelemennek kedve volt. Aki nem hiszi, járjon utána Jászdózsán!

¹ Jászdózsán használt ragadványnév volt. Jászdózsán hagyománya volt a fokhagyma termesztésnek.

² A Holló műhelyt 1926-ban alapította Holló Mihály és felesége, Nagy Katalin.

³ Nagy, fiókos tárolószekrény. Más néven: sejtes.

⁴ Jászdózsai szólás.

Martfű meséje

Martfű meséjét lejegyezték és az illusztrációkat készítették: Samu Enikő, Kovács Andrásné, Szállás Tímea, Eiler Zita, Kengyel Éva, Vámosné Kókai Ilona, Deákné Szilágyi Andrea, Székácsné Tóth Gabriella, Polák Boglárka, Bihari Erzsébet

Tiszán innen – ifi mese Martfűről

Hol volt, hol nem volt, volt egyszer egy cipőgyár a Tiszán innen, Martfű szegletében. A kapuján reggel, délután és este megannyi munkás tódult be, mind-mind a lábbelik hősei.

- Nem haladok. - szomorkodott Etelka - Mindjárt fúj a gyár és még itt ez a sok bőr. - mondta magának. Most mit csináljak? – tépelődött, aztán szomorúan visszafordult a varrógépe fölé, ami egyre lassabban és csúnyábban varrt, míg végül teljesen leállt.

Gondtól görbült vállai fölött egyszer csak megszólalt egy mély férfihang:

- Segíthetek?

Etelka hátrafordult. Két szempár tekintett egymás lelki tükrébe, aztán Etelka zavartan arrébb nézett.

- Engedje meg, hogy bemutatkozzam! Dezső vagyok az aljakörről, de a hobbi a szerelés. Megengedi?

Dezső fél óra alatt megjavította a rosszalkodó gépet.

- Hogyan köszönhetem meg? - kérdezte Etelka.
- Meghívhatom a Táncsics Bisztróba egy Traubira?
- Nem-nem, hová gondol!- utasította vissza a találkozó Etelka, aki fekete hajú, szép arcú, tizennyolc éves lány volt.

Dezső jó pár hétig visszajárt hozzá, hogy megérdeklődjön, még mindig jól működik-e a varrógép, közben a lány szemeit fürkészte. Egyszer újra erőt vett magán, és meghívta a lányt egy fagyira. Etelkának tetszett Dezső kitartása, hetyke kis bajusza, gondosan hátrafésült haja, ezért igent mondott, bár zavarában a munkában használt kismamacipőjét bámulta.

- A barátnőmmel találkozom itt a gyárkapuban, fagyizni megyünk a Habranyi Cukrászdába.
- Elkísérhetem Önöket? - hangzott fel a szép, mély férfihang.
- Rendben - mondta Etelka.

Ezen az orgonailatú májusi délutánon kezdődött el a két martfűi fiatal között valami szép, rejtélyes varázslat.

Azóta eltelt néhány évtized. Új májusok jöttek, nyarak, ősök, telek nyargaltak tova. Etelka anyuka lett, majd nagymama. Már nem dolgozik a Tisza Cipőgyárban, a nyugdíjasok életét éli.

- Hol van már az a gyár, és hol van már az az ifjúság... - mélázik el időnként.

Aztán egyszer csak nagy baj történt. Rosszul lépett le a buszról, és eltört a lába. A férje és a lánya dolgozott, de tizenéves unokája, Dorka szívesen átment segíteni. A nagylány telefonja eleinte gyakran jelezte üzenet érkezését, aztán pár nap múlva egyre ritkábban hallatszott a pittyegés. A barátnők nyaralni mentek, Dorka pedig unatkozott. Etelka mama az egyik szekrényéhez tipegett.

- Tudom, nagyon érdekel a ruhatervezés, nézz szét itt egy kicsit!

Dorka eleinte csalódottan nézte a vállfákon lógó műszálas ruhákat.

- Nagyi, ti ebben jártatok?
- Hát, tudod, a hetvenes években csak néhány eltérő szabású ruhaneműt lehetett kapni, mindenki ilyet viselt. Iskola, később munka után átöltöztünk az otthoni ruhánkba. Szerencsére a nagynéném varrónő volt, és próbált nekem is beszerezni a kísérleti anyagokból. Így aztán lett egy-két

divatosabbnak mondható viseletem. Nézd meg ezeket is itt, a polcon!

Dorka meglepődve vizsgálgatta a dzsörzé, krepp anyagú, harangujjú, szép vonalú ruhákat, raglán ujjú blúzokat.

- Azért furcsa volna, ha valaki ilyenekbe öltözne most - jegyezte meg nagymamájának. Pár nap alatt más titkokra is rátalált abban a régi szekrényben. Egy szíves borítójú dalszöveges füzetre, egy lepréselt virágokkal teli könyvecskére. Minderről beszámolt barátnőinek messenger üzenetben. Azok sajnálkozó szavakkal írták, nehogy már vénkisasszony legyen, aki osztálybulik helyett nyugdíjas klubba jár. Mindez nagyon rosszul esett neki, de azért érdeklődve kérdezte nagymamáját a két könyvecskéről.

- Nagypád hosszan udvarolt, és ez tetszett nekem, meg hát így is illett.
- Mama, és végig tudtad, hogy ő az igazi?
- Majdnem így volt, de egyszer olyasmi történt, ami kis híján elszakított bennünket egymástól... Volt egy kolléganőm, a Joli. Láttam, hogy nagyokat pislog az udvarlómra, de nem foglalkoztam vele. Egyszer aztán a Kultúrban a Piki-Miki diszkóban, míg én az ismerősökkel beszélgettem, ráakaszkodott Dezsőre, ő meg hagyta!
- Ó Mama, ez durva! De mit csináltak pontosan?

- Együtt lassúztak! A szám végén Joli bekiáltotta, hogy hölgyválasz, úgyhogy még jó hosszan egymásba fonódtak. Láttam én, hogy Joli a hínár, ő nem engedi, de úgy tűnt, nagyapád sem bánja. Aztán jó ideig nem álltam vele szóba, de ő megpróbálta helyrehozni, amit elrontott. Virágcsokrokat rejtett a varrógépemre, dalokat kért a kívánságműsorban. Egy idő után aztán megbocsájtottam neki.

Sokat beszélgettünk. Szép virágokat gyűjtöttünk, amikor a Tisza gáton elsétáltunk a kastélyig, vagy a gesztenyefák alatt a strandig. Jó időben a „Gilisztában” ittunk meg egy üdítőt. Amikor hűvösebbre fordult, beültünk a Tejboltba uzsonnázni, ahol a tejeskávé, kakaó mellé különleges péksüteményt választottunk. Barátságos hely volt, és olyan jó illat volt benn.

- Mikor csókol meg először? - kacsintgatott huncutul Dorka.
- Jó néhány hónap múlva az egyik bál után. Nem sokkal korábban volt az is, hogy először fogta meg a kezem a gyárkapuban. Rövid séta volt így kéz a kézben, mert a Bata-házak egyikében laktunk. Akkoriban minden sokkal lassabb volt. Nagyapádnak meg kellett várnia, hogy egy műszakban dolgozzunk. Akkor tudott újabb randevúra hívni. Jut eszembe, hogy vannak mostanában a barátnőid?
- Á, Nagyi, haragszom rájuk, megsértettek! - legyintett a lány.

Etelka nem is kérdezett többet, ám örömmel látta, hogy nap nap után Dorka újabb ruhaterveket rajzol, sőt néhányat a szomszéd néni segítségével el is készít a régi anyagokból.

A nyárközepi, nagy múzeumi ünnepségen ki is állították divatrajzait, és az öt újraálmodott ruhát. Nem tudja, hogyan történt, de a barátnői mind ott voltak a megnyitó ünnepségen, és büszkén tekintettek Dorkára. Ott voltak a szülei és Etelka mama Dezső papával. Amikor Dorkát a mikrofonhoz hívták, elmondta, hogy a ruhái nem csak anyagok és formák. Ott van bennük nagyszülei fiatalkora, azok a martfűi helyek, amelyekre szívesen emlékeznek vissza.

- Már alig várom, hogy téli szünet legyen, és újabb „nagyi-titkokat” tudjak meg! - fordult a családjá felé mosolyogva.

Komárom-Esztergom vármegye meséi

Kecskéd meséje

Kecskéd meséjét lejegyezték és az illusztrációkat készítették: Busch Józsefné, Depnerné Nekernusz Borbála, Eck Ferencné, Eck Zita, Kovácsné Horváth Viktória, Jakobi Marianna, Rijaveczné Jókuthy Zita, Kaszányiné, Ruppert Tímea, Köcse Ramóna, Mészáros Csaba, Számné Áprily Margit, Tromposch Klára, Bata Tiara Amina, Dörnyei Hanna, Horváth Amira, Marchl-Falvai Flóra, Miló Tamás, Miskolczi Csenge, Pálfi Laura, Rácz Elina, Varsányiné Wicha Noémi

ÉN KECSKÉM - TE KECSKÉD Mégis, kinek a kecskéje?!

Gyerekkoromban mindig az a kérdés foglalkoztatott, vajon mi köze a kecskének a mi szép kis falunkhoz. Meg is kérdeztem dédikémet, Ojgyiállt, tud-e erről valamit.

(I wáz táz jo szíha! Khum héa, zetz ti nída!)

Bezzeg, hogy tudott! Máris maga mellé ültetett és elkezdett mesélni.

- Ezt a történetet még a dédanyámtól hallottam, aki szintén az ő dédanyjától tudta.

A mi falunk helyén lévő kis településen - amelyet akkoriban Csetkédnek neveztek - a

nagyurak nyájait őrző pásztorok laktak. Sajnos a török veszedelem után a faluban egy lélek sem maradt.

Ennek a falunak a helyére telepítették Németországból a mi elődeinket, akik azért jöttek el hazájukból, hogy jobban éljenek.

A *dunai hajó, az Ulmer Schachtel* „az ulmi doboz” orrában üldögélt Hartmann Resi, a hátsó végében Nekernus Paul. Mindketten szomorúan gondoltak vissza elhagyott szülőházájukra. Szüleikkel, testvéreikkel és még sok idegennel osztoztak a szűkös helyen, amint lassan ringatózva szelték a habokat az ismeretlen jövődő felé. A két család nem ismerte egymást.

A két fiatal egy-egy kis kecskét gondozott. Resi egy lány, Paul egy fiú gidát. Egy nap kikötött a hajó, hogy a családok egy kicsit megpihenhessenek és állataikat legeltessék.

Mindkét család a fiatalokra bízta az állatok gondozását. Paul és Resi ekkor ismerték meg egymást

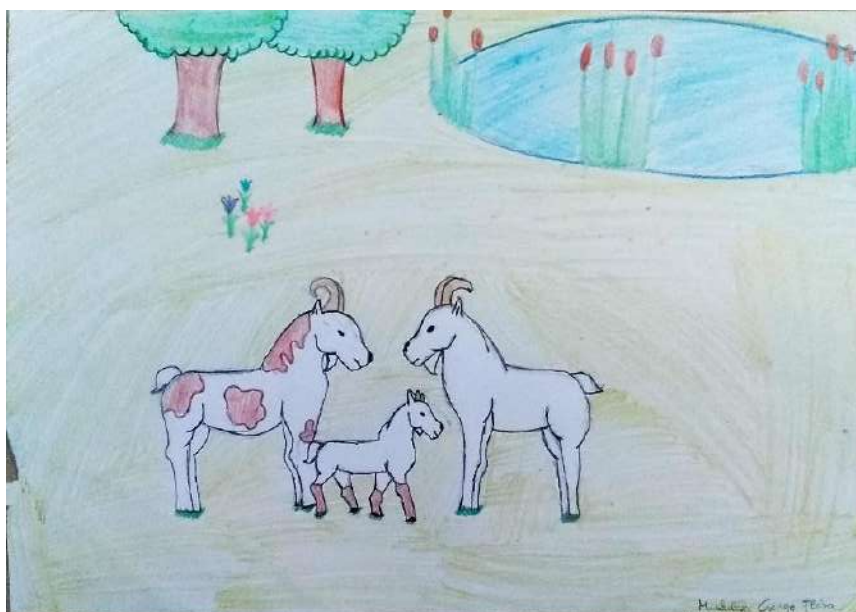

Ezentúl a hajón is többször találkoztak. Kérték szüleiket, hogy ugyanarra a településre kerüljenek. Szerencsére így is történt, ugyanabba a faluba költözhetek. Itt alakíthatták ki a családok a lakóhelyüket.

Később is gyakran töltötték együtt az időt a település szélén lévő tónál, ahol az állatokat itatták.

A Nockal (Nokedli) kecske - amelyik Paulé volt, - és a Mitzi kecske - amelyik Resié volt - mindig együtt kóborolt. Nem csoda, hogy hamarosan egy kisgidájuk született.

De vajon melyik családé legyen?

Paul, aki már nagyon megszerette Resit, azt mondta:

- "Wóz szógszt tácu, Reszi, wan i ti hájradn téd? Szó iz mái káz tái káz á."

[-Mi lenne, ha elvinnék feleségül, így az én kecském a te KECSKÉD is lenne.]

- Reszi hod trauf kszogt:

[Resi rögtön ráfelelte:]

- Und mái káz iz tái káz á.

- [Az én kecském pedig a te KECSKÉD is!]

Így is történt. Hamarosan összeházasodtak. Vidám lakodalmat csaptak, s mindenkinek

elmesélték megismerkedésük és a kisgida születésének történetét. Bizony, híres kecske lett belőle, s az emberek később már csak úgy emlegették a falut is, hogy „Ahol az én Kecském, a te Kecskéd”. [Wo mái Kätschka iz, iz tái Kätschka á.]

Rajta is ragadt a név, mind a mai napig!

Paul és Resi pedig boldogan folytatták közös életüket.

Hogy így történt-e, nem tudom. Aki nem hiszi, járjon utána!

[Ob téz szó kwézt iz, wáz i ned. Wéa ned klaupt, szöi nóhkáj!]

Piliscsév meséje

Piliscsév meséjét lejegyezték és az illusztrációkat készítették: Bendur Istvánné, Csányi Csilla, Csányi Zsófia, Csapucha Katalin, Csordás Csenge – Fortághné Rosen Andrea, Fortágh Viktória, Fortágh Dominik, Jurkovics Istvánné, Rosen Izabella, Rosenné Mális Ágnes, Szávai Lili, Szávai Márton

Csévi 'barangolás' mese

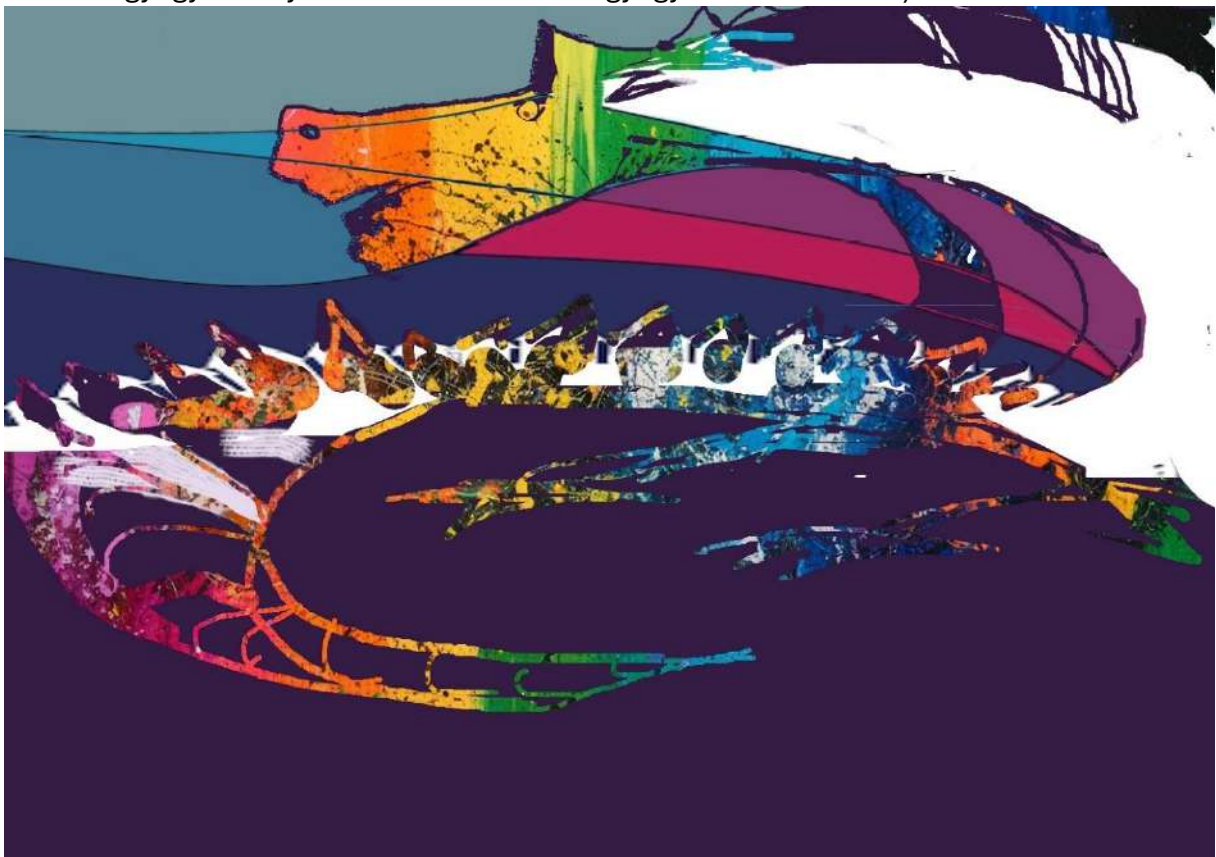
A minap, a jeleket követve barangoltunk egy napfoltokkal pettyezett, kerek erdőben. A tisztáson bájos nyulacskák bukfenceztek, az ösvényen sete-suta, pöttyös őzgidácska keresztezte az utat. A barlangokat inkább elkerültük. Egy forrásnál a táblán az állt, hogy Eszperantó-forrás a neve. Kunyhó, pihenőhely és fára felkötött lengőhinta csábított az elidőzésre. Meg is pihentünk egy kicsit, elolvastuk az erdő fohászát, szedtünk pár szem szamócát, de nem volt soká maradásunk, csábított az ösvény, hogy haladjunk tovább rajta, mert még további mesés helyek is várhatnak. Úgy is volt, az utunk egyre varázslatosabb lett. Az erdőből kiérve, zöld bársony pázsittal terített, dimbes-dombosan hullámozó táj nyílt ki előttünk, a távolban ezüst tükrű tóval. Utunk mellett terebélyes hársfa alól, római mérföldkő talapzatának magaslatáról Szent Orbán szobra szemlélte időtlenül a tájat és a fehér ösvényen különleges, utcácskába rendeződött kis mézeskalács-házak rengetegéből álló, fura falucskába érkeztünk meg.

Innentől letértünk az ösvényről és egy kis kék Pipit - illetve a kis kék Pipi lábnyomait - követtük kíváncsian, amelyek bevezettek a Piliscsévi Pincefalu háromszáz kis

pinceszékelyje közt kanyargó utacskák labirintusába. (A kék Pipi a Piliscsévi Pincefalu emblematis kú állata.) Az út mellett képes táblák során újabb és újabb kú titkait fedte fel az érdekes hely és itt kezdődött el igazándiból a mese Piliscsévről, a faluról, amihez a tőle távolabb eső Pincefalu is tartozik.

Hol volt, hol nem volt, egyszer volt, máskor meg nem, de ma is van: egy hegy lábánál megbújó, varázslatos kú falucska, Csév, ahol még a nap is másként jár az égen! A cséviere egy picit kedvesebbet nevet.

Hajdanában, réges-régen, még annál is sokkal régebben, mint amikor a mesék születtek, akkoriban még kisebb-nagyobb sárkányok és sárkánykígyók is megfordultak erre felé. Egy nagy sárkánynak különösen megtetszett a hely! A Pilis fölött repült, körözött, bémészködött... A különleges hegy teljesen lenyűgözte és az a nagy sárkány úgy elgyengült tőle, hogy leheveredett a hegy tetejére, ott édesdeden elaludt és többet fel sem ébredt, azóta sem. Benőttek a hangák és füvek, bozótos lett a háta, végül már fák is nőttek rajta és csak a dobogó kőszívről lehet tudni, hogy itt egy sárkány pihenget... Meg a háta vonaláról, ami kirajzolódik a gerincen. (Vajon felébredne-e, ha homlokra csókolná valaki? Vagy ez a varázslat csak a békákra hat? Szerencsére, már úgysem tudja senki sem, hogy hol-merre lehet a homloka! Azt viszont igen, hogy ritka virágok nyílnak rajta és hogy az ott növekvő gyógynövények ezerszerre erősebb gyógyhatással bírnak!)

Kövezték őt időről-időre távoli rokonai, de egyre satnyább és kisebb sárkánykák jöttek utána, végül már csak akkorácskák, mint egy gyíkocská. Csak a színük mutatja, hogy nem gyíkok, hanem sokkal különlegesebb kú lények. Ők már nem ártanak senkinek sem, egy szalmaszálat sem tudnának meggyújtani... Néha itt-ott különös villódzást lehet látni, ahogy a fák között surrannak, hallgatózva, hogy meghallják-e valahol az ő-sárkány szíve

dobbanását.

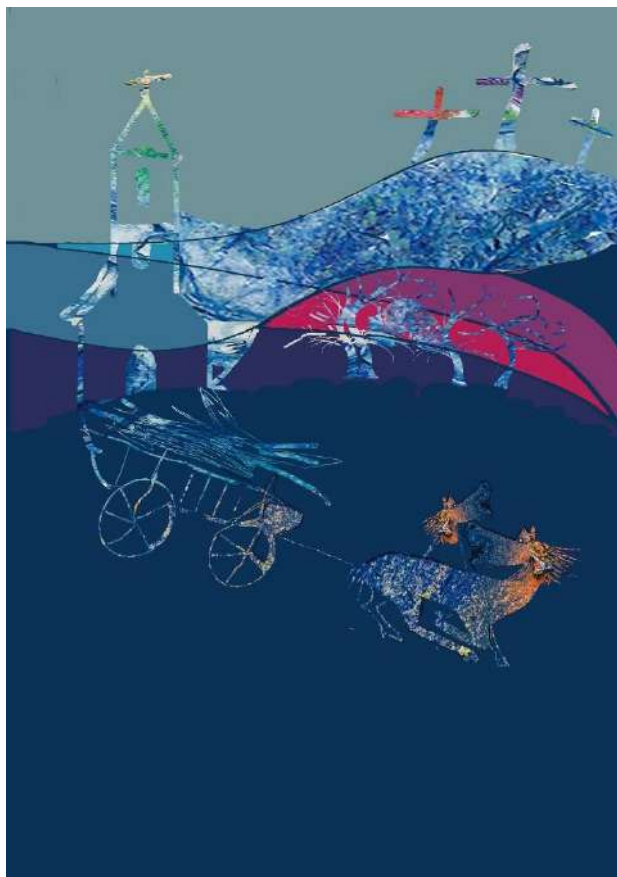
Sárkányok ma már leginkább csak házisárkányokká szelídült, (vagy vadult?!) formájukban fordulnak elő, de úgy, annál többen! (Ők foglalták el a falu főbb pozícióit). Ebbe a faluba csak egy út vezet, aki ide betér, az azon az úton mehet vissza, amin bejött. Vagy itt marad. Hát, pont így jártak az első cséviak, akik ide betértek. Elvarázsolta őket is a hely és nem is mentek tovább. Nem voltak sokan, gyalog jöttek, kordékkal, batyukkal, egy-két gyerekecskével, kecskével, tyúkocskával. (És macskával: velük jöttek batyuban megbújva Foltos és Csíkos, a ravasz cicák is, ők az első csévi macskák lettek.)

Messzi-messzi tájról, egy másik hegy tövéből indultak el szerencsét próbálni a világba, s hát épp ennél a hegynél találták meg azt.

Megszelídítették, a saját nyelvükön el is nevezték a dombokat, völgyeket ('Kadubszki', 'Cigánszki', 'Vršek', 'Holé Vršky', 'Szkalka', 'Dolina', 'Basina', 'Elletis' és hasonló neveket adtak nekik), meg a hosszú réteket, káposztás földeket és szérűskerteket is (Dlhé lúky, Kapusznyci, Húmná). Kis házakat és nagy templomot építettek. Hársfákat ültettek, szőlőket telepítettek, pincéket vájtak, prэшázakat építettek, szorgalmasan egy új világot építettek maguknak.

Kálváriát is emeltek, kereszteket állítottak úton-útfélen. A határt Szent Vendel, a szőlőket Szent Orbán vigyázta, a tűztől Szent Flórián védte a házakat. A falut minden bajtól, rossztól, veszedelemtől Kisboldogasszony óvta. Még csodát is tett, amikor igaz szívvel kérték rá, vagy másfélszáz éve! Ennek az volt a története, hogy a falu bírása a fiát, Zubovics Tituszt lovas szekérrel fáért küldte az erdőre. A hegyoldalban a fiatal fiú alaposan megrakodott és indult is hazafelé. A csúszós úton lefelé a nehéz szekeret láncokkal kellett fékeznie, mégis megcsúszott és a legény hiába igyekezett visszafogni a lovakat, a tehetetlen teher megindult a lejtőn lefele. Végzetes tragédia következhetett volna be, de csoda történt, a fiú kétségbeesett fohászára: „Segíts drága Szűz Mária!”, egy fa a kocsit megállította és azon a helyen, ahol mindez történt, tiszta vízű forrás fakadt fel. A megilletődött legény hálából kegyhelyet alakított ki. A forrást kiépítette, keresztet állított fel mellette, faragott rá egy korpuszt is. A Sztudenka-forrás Mária képe előtt azóta is, mindig van friss virág, erdőszerető emberek rendben tartják a kis pihenőhelyet és még geoládája is van!

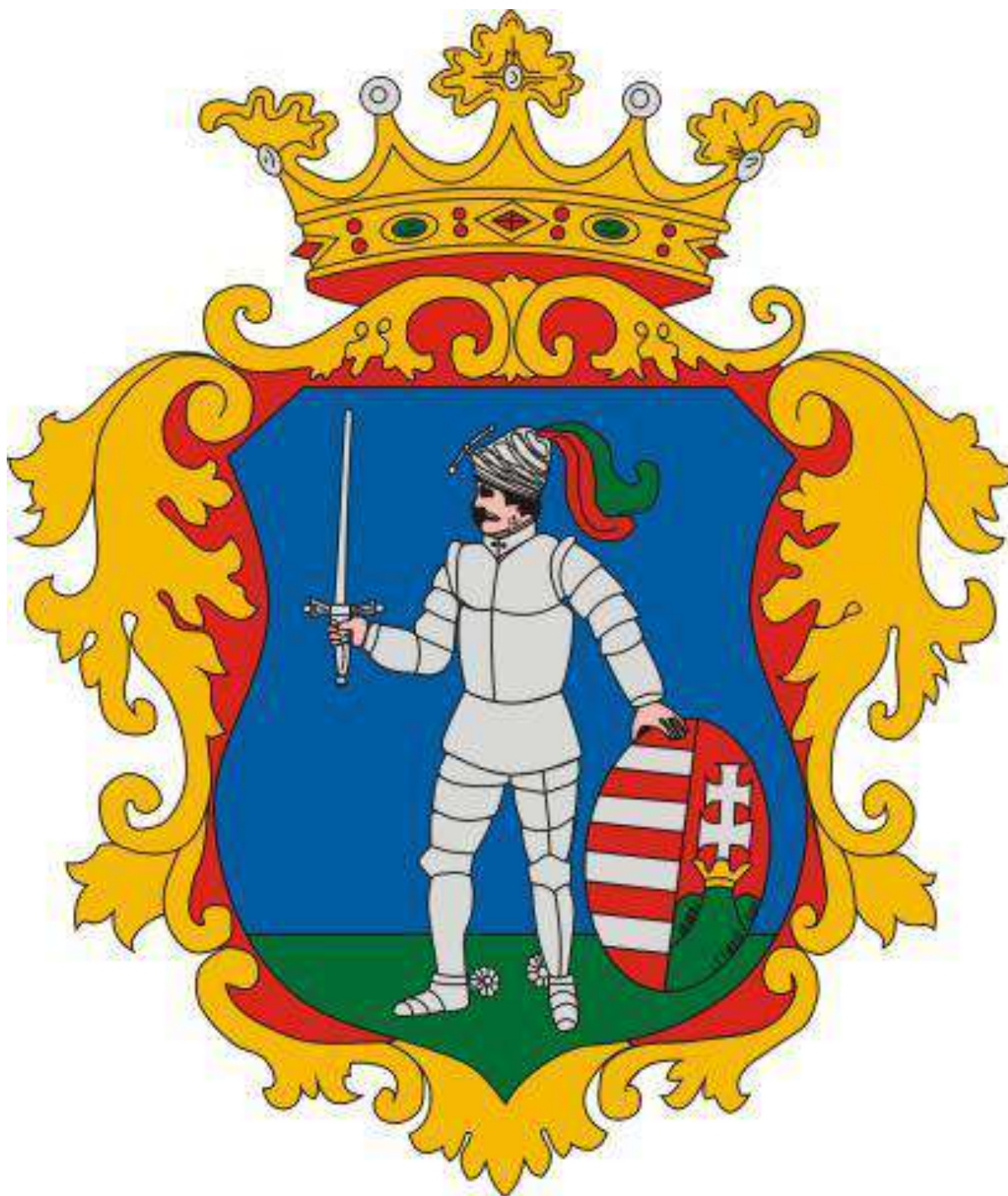
Sokáig az anyanyelvükön, szlovákul beszéltek az itt megtelepedett cséviak, az iskolában is és a templomban is. Máig is tanulják az iskolában a gyerekek, és az utcán, a buszon is előfordulhat, hogy aki nem itt nőtt fel, a beszédből, amit itt-ott hall, nem minden szót ért meg... Azóta

már, hogy az első csévik itt találták meg azt a helyet, ahol végül meg is öregedtek, már 325-nél is többször lepte be puha fehér hótakaró a tájat, majd bontott rügyet és virágot az illatos tavasz. Már tíznél is több generáció nőtt itt fel. Közben mások is felfedezték a hely varázsát, gyarapodott a falu. Már nem ismerik egymást mind arcról az emberek, de az utcán még így is köszönnek egymásnak, odafigyelnek a játszótér felé rollerező gyerekekre és az elkószált kutyákra, macskákra, a szomszéd portájára is. Óvják a kétszáz éves vén gesztenyefát, tisztelettel bánnak az öreg fákkal. Itt még látni lehet este az égen a csillagokat és nyári napforduló idején kis lámpásaikkal világítanak az erdőben a Szent János bogarak.

Aki hiszi a mesénket– és aki nem -, járjon utána! Jöjjön el és nézze meg Piliscsévet!

Nógrád vármegye meséi

Csesztve meséje

Csesztve meséjét lejegyezték és az illusztrációkat készítették: Dudás - Grényi Judit, Erdei Zsuzsanna Margit, Máté Józsefné, Mócz Zoltánné, Ország Józsefné, Popovics Edit, Rácz Irén Ágnes, Rácz Jenő

A csesztvei fenyő manói

Valamikor réges-régen élt egyszer egy nemesember a családjával egy kicsiny falu domboldalában álló sokablakos házban. Az ember sokat írogatott verseket és történeteket, később nagyon híres író vált belőle. Szeretett a háza körüli kertben üldögegni, hallgatni a madarak csivitelését, a levelek susogását, nézni a szellőben himbálódzó lombokat. Nem is tudta, hogy kertjében van egy fenyő, amelynek az ágai között csodálatos manók éltek. Hét manó, név szerint: Csesztve, Bakó, Miklós, Göröc, Lőrinc, Galiba és Kincsem.

Szerették, tisztelték az öreg fát és a fa is ragaszkodott hozzájuk, minden este várta, hogy visszatérjenek hozzá és álomra hajtsák fejcskéjüket az ágain. Reggelente kiültek a legvastagabb ágra és megbeszélték, ki mit csináljon, hová menjen aznap, mert minden nap útnak indultak, hogy valami jót cselekedjenek. Nem hiába voltak manók, értették a módját, miként lehet segíteni az embereknek. Amikor eltelt a nap, visszatértek az öreg fenyőhöz és elmondták kalandjaikat.

Telt-múlt az idő és a manócskák már sok jót cselekedtek. Az erdő tündére köszönetet mondott az öreg fenyőnek, amiért ilyen jóságos, segítőkész manókat nevel. Egy szép napon így szólt:

- Kedves öreg fenyő, kérlek, engedd el a manókat távolabbra, mert máshol is szükség lenne rájuk!
- Nagy kérés ez, kedves tündér - felelte a vén fenyőfa, miközben az egyik ága sírt, a másik nevetett, de engedett a kérésnek.

Csesztve manó volt a legfáradtabb a csapatban, neki kellett a legtöbb emberre vigyáznia és bizony a falu lakói bőven okoztak fejtörést számára. Egy kora tavaszi reggelen meglátott egy szomorú képű embert, követte őt és kihallgatta, miket mond: „Azt írta az úrnő, jelöljek ki telket a pap leendő házának! Hát honnan tudjam én, hol lenne jó helyen az a parókia? A Tabánban nincs már hely, a templom mellett ott a temető meg a cselédek házai. Az uraság kastélya mellé mégsem mutathatok, de messze sem lehet, mert akkor a papocska mindig lihegve érkezik a templomba.” Amint így sorolgatta kérdéseit, felbukkant az ispán macskája, akinek a manó jelt adott, hogy vezesse az embert a templommal szemközti dombra, épp oda, ahová az úr házából egyenes ösvény vezet. A cica odadörgölözött az intéző lábához, dorombolt és lépésről lépésre mutatta az utat. Amikor végre leült a fűbe, az intéző felkiáltott: „hiszen ez a legjobb hely a parókiának! Hej, te cirmos, ezt jól megtaláltad!” A macska elégedetten nyújtózott egyet, összekacsintott a manóval és elbaktatott, intéző uram ábrázatja pedig felderült.

Hát így találta meg Csesztve manó a helyet, ahol több, mint 200 éve áll a parókia. Bakó manó a falu közelében maradt. Réges-régen mikor még V. István király uralkodott, Bakópuszta tündöklően szép falu volt, telis-tele meseszép virágokkal és jólelkű emberekkel. Mindenki közös erővel építette a falut és békességben élt. Egyik nap azonban valaki megtörte a nyugalmat és elkezdett irigykedni, hogy neki soha semmit nem köszönnek meg és a szomszédjának többet segítenek, mint neki és elkezdett furkálódni. Úgy összeugrasztotta a falu népét, hogy azóta is irigységben, szeretetlenségben tengetnék mindennapjaikat, ha nem jött volna Bakó manó, és nem békítette volna ki őket. Ha egyszer elmész Bakó pusztára, vagy ott élsz és békétlenkedni támadna kedved, ültess egy virágot, mert az felvidíti a szíved.

Miklós manó megfigyelte, hogy a falubeli pásztorok a juhokat, kecskéket a falutól délre fekvő mezőre hajtották, és délben a falu határát jelentő hegy alatti patakból itattak.

Estére visszatereltek, reggel ki, és ez így folyt Szent György naptól Szent Mihály napjáig. Az egyik tavaszon az öreg pásztornak nem akadt segédje. Miklós manó vállalkozott rá, hogy elszegődik kisbojtárnak. Az ő ötlete volt, hogy ne kelljen nap, mint nap ide-oda terelni a jószágot. Építettek egy karámot a patakhoz közel, s mellé egy kalyibát, ahol az öreggel meghúzhatták magukat. Az állatok gazdái váltásban vitték ki számukra hetente az ételt és haza a juhászatban készült gomolya sajtot, túrót és tejet. Idővel, ahogy nőtt az állatállomány, több pásztor vigyázott az állatokra, egyesek méheket is tartottak. Két helyen is és nagy karámokat, melléjük házakat építettek, ahol már a feleségek készítették a túrót és sajtokat, nevelték a gyermekeiket, a jövőbeni kisbojtárokat. Ez a hely lett Miklós pusztája.

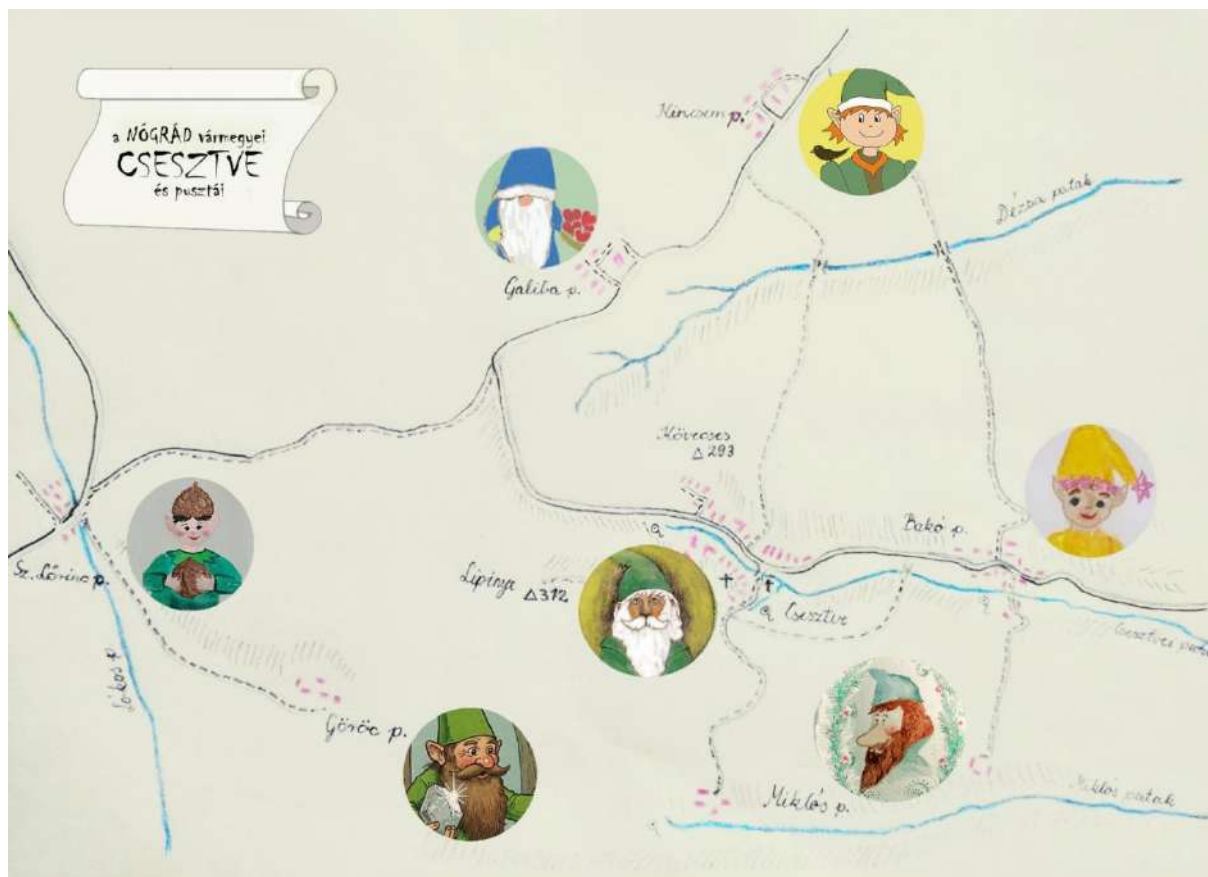
Göröc és Lőrinc együtt indultak útnak. Átkeltek a Lipinye hegyen, és a szőlők aljában megtalálták az első házakat. Göröcnek nagyon megtetszett a hely, keresett is magának egy szép cseresznyefát lakóhelyül, elhatározta, hogy ezentúl mindig ezt a gyönyörű tájat fogja óvni minden bajtól. A táj, amit ismert, megváltozott: a fű száraz, a fák kopaszak, az állatok eltűntek, ugyanis egy vörösen izzó kristály szívta el a természet erejét. Göröc, emlékezve nagyapja történeteire, a varázskő keresésére sietett. Útközben egy kiszáradt tó mellett haladt el, ahol valaha vadkacsák úszkáltak. A tómederben egyszer csak megpillantott egy békát, közelebb érve pedig látta, hogy az éppen a varázskövön ül. A manó ezután visszatért, hogy zsákmányával elpusztítsa a kristályt. A természet újraéledt, Göröc pedig büszke volt, hogy helyreállította az egyensúlyt.

Lőrinc tovább ballagott egyedül. A Lókos-patak mellett szép kastélyt és körülötte néhány házacska-talált. A kertben gyermekek játszadoztak. Lőrinc letelepedett egy diófa ágai közé, amikor szipogás ütötte meg a fülét. A kis szipogóhoz odament a tanító bácsi. –Hát te miért bújtál el?– kérdezte. –Félek, hogy nem tudom jól a leckét, – jött a halk felelet. A fáról épp egy dió pottyant le, a tanító a gyermek zsebébe dugta, s mondta: Ez a kis dió a zsebedben bátorságot ad neked! Lőrinc manó láthatatlan varázspont fújt a dióra, s láss csudát, a kisgyermek máris bátran sétált be az iskolába. Lőrinc ezentúl mindig az iskola kis diákjait vette pártfogásba, nekik segített varázserejű gyümölcsökkel, ha elbizonytalanodtak a tudásukban. Később, mikor a városi iskolába jártak, az út menti gyümölcsfákról bármikor falatozhattak.

Galiba volt a legidősebb manó. De ne gondoljátok, hogy azért volt a neve Galiba, mert szerette, ha valahol valami gubancot okozhatott. Épp ellenkezőleg! Ő volt az, aki igyekezett megoldani a problémákat, aki megtisztította az erdő ösvényeit, hogy az erdei állatok könnyebben találjanak maguknak ételt. Meglangyosította a szellőt, hogy a madarak ne fázzanak. Galiba pusztát ma is szép erdő övezi. Kincsem, a legfiatalabb manó nagyon szerette az állatokat és a növényeket. Az öreg fenyő „szíve csücske” volt, úgy hívta magához, hogy „gyere kincsem, meséld el, milyen állatkákkal találkoztál, kellett-e valamelyik kedves virágodat cirógatnod, valamelyik gyenge fácskádat vigasztalnod?” Ma is óvó szemmel figyeli a szomszédban az új Nyírjesi Fűvészkertet és Vadasparkot, és az onnan induló Meseösvényt.

Így lett Csesztve körül Bakó, Miklós, Göröc, Lőrinc, Galiba és Kincsem pusztja. A tündér pedig hálából megajándékozta a fenyőfát azzal a képességgel, hogy teljesítheti mindazok kérését, akik kívánságukkal nem ártanak másoknak. Azóta is, minden évben egy napon a manók visszatérnek az öreg fenyőhöz és elmesélik legszebb történeteiket. A fenyő ilyenkor megjutalmazza őket egy-egy tobozzal.

Ha Csesztvén jársz, keresd meg a Madách kertben te is a vén fenyőfát, öleld meg és kérj tőle valami kedveset.

Mátraszőlős meséje

Mátraszőlős meséjét lejegyezték és az illusztrációkat készítették: Nagy Miklósné,
Huber Katalin, Bagyinszkiné Oroszi Katalin, Huberné Bognár Edit, Szabó Györgyné,
Szabó Sándor, Tóth Lionella, Kiss Lili Gréta

Szőlős krónikája, rímbe farigcsálva

Mátraszőlősről szól most a mese, rajtad áll, hogy elhiszed-e. Amit most elmondok, nagyon figyeljétek, egy szót is kihagyni, a legnagyobb vétek! Palócföldnek szélén, ahol a gólyák meg-megállnak, az őzek a kertekbe bejárnak, hol fészket rak a daru, no ott van ez a falu. Egyszer réges-régen – mert így kezdik a népmesében - megindultak hazájukból a kelta népek, mikor ide értek érdeklődve körbe néztek. A völgség hosszán folyó morgott, a gyomruk már régről korgott. Az erdőben sok vad lapított, így a keltaság itt birodalmat alapított. Meghallgatásra talált végre népük imája, így megkoronázásra került a kelták királya. Itt a szkíták is elégedetten éltek, hisz minden megvolt mit korábban reméltek. De a királynak volt egy nagy bánata, ám a népnek azt nem mutatta. Nem volt gyermeke a királyi párnak, a gólyára hiába vártak. Eljárt az idő mindkettejük felett, a sámán csontot mindhiába vetett! A Cserhátot régen vulkán szülte, így lett aztán hegy belőle. Volt kő bőven, vörös, sárga és fehér, mindhárom értékes kinccsel felér! Akadt ennél puhább anyag, a jó minőségű fehér agyag. A mészégetés így kapott erőre, ez vitte az itt élőket mindinkább előbbre.

De térjünk vissza az erdei útra, ahol a királyunk a lovát nógatta, miközben az orrát lógatta. A kanca véletlen megbotlott egy kőbe, és az eséstől jó nagy seb tátongott a királyi főbe. Ahogy az avarban aléltan hevert, a zajra odafutott a mészégető, aki épp mészkövet szedett. Talicskáján eltolta a királyt a kunyhójába, és nem hiába, mert amikor király az ágyon magához tért, kezével véletlen agyagszoborhoz ért. Kérdezte is rögtön, ahogy széjjel nézett, mert az érintéstől nagy szívdobogást érzett. Kinek a szobra ejtette őt fogva, a daliás legényke kinek fia-borja? A házaspár készségesen elmesélte, hogy sokáig szomorú volt élete, mert házasságukból nem született gyerek, így életük nem volt kerek. A mészégető gondolt egy nagyot, ami miatt, mindent félbe hagyott. Hosszasan gyúrta, formázta az agyagot, mígnem egy gyönyörű ifjút faragott. A mészégető kemencébe kiégette, és tudta, ez volt élete legnagyobb tette. Este lett már mire kész lett, és Isten úgyse, nagyon szép lett! Hazavitte, mert szentül hitte, a házba boldogság költözik vele. A fiúkkal bár ő nem szólt-, mindent megbeszéltek, s ettől fogva vidáman békességben éltek. A király fejében - bár lüktetett még nagyon, legjobb lett volna nyugtatni a fagyon - kipattant a szikra, hisz ez az erdő csupa-csupa szikla! Ha a mészégető az agyagból oly szép daliát csinált, ami majd megszólal, és szinte kényszerít, hogy csodáld, akkor ő is talál arra módot, hogy a kőkemény sziklából faragtat utódot. Hazaérve felhevülten mondta el a tervét, meg is hozta ezzel a királyné kedvét! Kőfaragót bíztak meg a tervvel, mert a feladatra nem találtak helyi mesterembert. Teltek a hetek, majd múltak a hónapok, a kastélyból gyakran szálltak a sóhajok. A kőbányába küldött szolgák visszatérve, csak ötöltek hatoltak, de biztatót nem mondtak. Mígnem a király erőt nem vett magán, s elindult a hegyekbe a kedvenc lován. Meglepte a mestert, mert bizonyosságot akart. Szabódott a mester, hebegett-habogott, mentegetőzött, hogy nem csak egy lányt, de hármat is faragott. Mivel mindhárom szép

lett, s valamennyit féltett, nem tudott választani melyiket küldje az udvarba, hogy a királyt a döntéssel ne hozza zavarba. Le is esett a király szívéről a kő! És lássatok csodát, a három gyönyörűséges szobor előtt a szava is elállt. A szíve rögtön jelezte neki, mindhármát megveszi! Örült a mester is, bár a szíve szakadt, hogy mindhárom lányára ily gyorsan vevő akadt. Örült a királyné, hiszen az udvarnak lett három gyémánt éke.

Ám az egyik éjjel megmozdult a szoba, futásnak eredtek, de nem tudták hova. Érezték, hogy reszket a talaj, s egyre erősödik a félelmetes moraj. Hirtelen megnyílt a hegy a lábuk alatt, s kilövellt magából egy erős vízsugarat. Ahogy visszahullott rájuk a gejzírből az „eső” érezték jóleső, mert meleg víz tört elő. E perctől kezdve megállt minden mozgás, abbamaradt rögtön az omlás. Szaladtak lányaik felé, bár szemük a lányokat sehol sem lelé. Csüggedten feküdtek vissza az ágyba, hogy holnap épen találják őket arra vágyva. Reggel korán keltek, siettek a kertbe, s látták megtörtént a csoda! A három királylány épségben feküdt a kertben. De nem ez volt a megdöbbenő, hanem hogy emberré lett mindhárom földönfekvő! Volt nagy öröm, ölelkezés. A király úgy gondolta eljött hát a nagy alkalom, lehet eztán lakodalom! Országszerte kihirdették, aki kiállja a próbát, legyen gazdag vagy szegény, az lesz a vőlegény, egyik lánya férje, s korona kerül a fejére. Próbálkoztak sorba, fejük hullott a porba. Végül jött egy ismerős legényke, kitől a király remélte, kiállja a próbát és átveszi a trónját. A mészégető fia volt az, kit a Hévíz keltett életre. A megbízatása az volt, fojtsa le a Hévíz szökőkútját, mert a környék csatak, a sok vizet nem tudja elvinni a patak, bár a király sejtette, lányait a feltörő víz keltette életre. Oly erővel lökte magából a vizet, hogy a faluban minden házat elvihet. Elég lesz, ha csörgedez, a víztől itt a szőlő is éledez.

A legény megmozgatott sok követ, amik a kútba beszorultak. Meggyengült a víznek ere, nem is volt több gondjuk vele! A király szavát betartotta, lányát a fiúnak adta. A koronázási dombon volt az esketés. Mulattak három éjjel három nap, boroztak és táncoltak. Felpezsgett az élet a birodalomba, így került Mátraszőlős a meseirodalomba. A mesés Sőlős magával ragad, győződj meg róla te magad. A kisvár a sziklás dombon állott, ahonnan a vízfogót is látod. Geológiai csoda a vulkáni Függőkő és a másik két kőbánya. Patakjaink vizét két tó hasznosítja, mely a szabadidő parkot gazdagítja. A tájat az Országos Kéktúrát járó is csodálja, aki a Tepke-kilátóról még a Tátrát is láthatja. Híres templomunknak ékessége, Szent-Erzsébet oltárképe, aki a világnak példaképe. Búcsúra a Mária úton Szentkútra mehetsz, az út a Rákóczi-kápolna mellett vezet. Itt a vége, túrázz ide.

Órhalom meséje

Órhalom meséjét lejegyezték és az illusztrációkat készítették: Barázné Takács Ágnes, Benőczné Zachar Ágnes, Bozány Istvánné, Farkasné Marton Éva, László Péter, Menyhárt Gáborné, Nagy Béláné, Bóta Bettina, Galiné Jakus Ildikó, Jacsjanszki Dóra

A csodafőkötő

Panka és Borcsa vidéken töltötték a nyári szünetet egy Nógrád megyei falucskában, Órhalomban, a kanyargós Ipoly folyó közelében. Itt élt Mamika, a dédnagymamájuk egy régi parasztházban. A lányok a telefonjukat nyomogatták, mikor észrevették, hogy Mamika a lócán¹ ülve pityereg.

- *Mi történt Mamika?- szaladtak hozzá.*
- *Titeket látva elgondolkodtam az életemen. Tudjátok, gyermekként én is ilyen gondtalan voltam, vidáman játszottam, de aztán 16 éves koromban férjhez adtak. Ha akkor megtalálta volna valaki a hiányzó kék gyöngyöket, könnyebb lett volna az életem, még most is boldog lehetnék.*
- *Milyen gyöngyöket? – kérdezte Panka.*
- *A boldogság gyöngyeit, amik a főkötőmről hiányoztak. A gyönyörű gyöngyös főkötő egy lakodalmi fejdísz volt, amit a menyasszony a lagzi éjszakáján viselt először. Képzeljétek, réges - régen öreganyám a tündérkert Hidegkút-forrásnál kimentette a Tündérkirálynőt egy gonosz pók hálójából, ezért hálából kék színű*

boldogságyöngyöket ajándékozott a menyasszonyoknak, amiket felvarrtak a főköttőkre, hogy boldog házasságban éljenek. Az enyém fent van a padlásán a többi régi holmival együtt. Sajnos a három kék gyöngy hiányzik róla, mert egy gonosz boszorka ellopta az esküvőm előtt.

A lányok összenéztek, és már indultak is fel a padlásra a főköttőt megkeresni. Por, pókháló borított mindent. Kíváncsian szétnéztek, de olyan sötét volt, hogy az orrukig sem láttak. Borcsa elővette a mobiltelefonját. Egyszer csak, a sok ismerős, régi tárgy között, egy tulipános ládát² világított meg, amely tele volt régi ruhákkal. Sorra felpróbáltak minden ruhadarabot, ám a főköttőt nem lelték.

- *Hol a főköttő, amiről Mamika beszélt?*
 - *Nincs sehol, de nézd, itt egy esküvői kép! Milyen szomorú a főköttős menyasszony!*
- A kép másik oldalán egy verset találtak:

***„Készülj fel a nagy-nagy útra,
elrepülsz a messzi múltba.
Keresd a gyöngyöt, s ha megtalálod,
megtöröd majd a gonosz átkot.
Ne higgy a fekete boszorkánynak,
fehér tollak az égbe szállnak.
Titkokat őriz magas padlásod,
de mélység rejti az igazságot!”***

Ahogy ezt elolvasták, forgott velük a világ, és csodák csodájára egy udvar közepén találták magukat, ahol nagy volt a sürgés-forgás.

- *Mi ez a sok ember? Hol vagyunk?* - kérdezték álmétkodva.

Az asszonyok tyúkokat pucoltak, az emberek birkát vágtak. Katlanokban rotyogott a sok finomság: húsleves, káposzta. A kemencében sült a lakodalmi örömkalács. Mennyei illatok töltötték be az udvart. A kisgyerekek fogócskáztak, bújócskáztak a pajta környékén, a nagyobb lányok gyöngyöt fűztek.

- *Mit csináltok?* - kérdezte Borcsa a lányoktól.
- *Nyakláncot fűzünk a menyasszonynak.*

A sok fehér gyöngy között egyszer csak a nap megcsillogtatott két különleges, kék fénnel ragyogó gyöngyszemet

- *Figyelj csak, emlékszel, mit olvastunk a versben: „keresd a gyöngyöt”! Nem ez a kéklő az? Lehet, hogy megtaláltuk?*
- *Nekünk adjátok azt a két kéket?* - érdeklődött Panka.
- *Persze, úgymint kilógnak a többi közül.*

Ebben a pillanatban a lábukhoz dörgölőzött egy vörös macska, és meglepetésükre megszólalt:

- *Igazatok van, ezeket a gyöngyöket keresitek! Már vártalak benneteket! Három elveszett boldogság gyöngyből kettőt megtaláltatok, de hol lehet a harmadik?*
- *Hogy is folytatódott a versike?* – kérdezte Borcsa.
- *Volt még benne „fekete boszorkány, fehér tollak”, meg valami mélység* – válaszolt Panka.

- *Mi lehet az a mélység? Gondolkodjunk! Pince, árok, gödör?- és hirtelen megpillantották a kerek kutat³.*
 - *Kúúúúú!* – kiáltotta egyszerre a két lány.
- Ahogy odanéztek, látták, hogy egy fekete ruhás, bibircsókös öregasszony a kút fölé hajolva morgolódik magában.
- *Ugyan mit nézhet? Gyerünk oda!*
- Belenéztek a kútba, s mit ad Isten, a mélyben csillogott a hiányzó gyöngyszem. Megörültek a lányok!
- *Valahogy ki kellene szednünk!* – gondolkodott Panka és Borcsa.
 - *Meg akarjátok szerezni? Soha nem lesz a tiétek!* – rikácsolta a banya
- Abban a pillanatban az öregasszony fehér libává változva a kút sötét mélyébe vetette magát, felkapta a gyöngyöt, és nagy szárnyasuhogással elrepült vele.
- *Ő a gonosz boszorka! Kapjátok el, mert ha elszökik, örökre elveszik a varázsgyöngy!* – kiáltotta a macska.
- S ekkor rájuk tüsszentett egyet és a lányok egy szempillantás alatt beérték a ludat, aki az Újárók-tó vizére szállt le egy tucát liba közé.
- *Úristen! Hogyan találjuk meg, melyik lehet az a 13 közül?* – kérdezte Borcsa. *Majd én segítek, figyeljete!* – a macska se volt rest és felugrott a víz fölé hajló fűzfa ágára.

Tüsszentett még egyet és a libák eszeveszett gágogással elrepültek. Csak egy liba maradt a vízen, aki az ijedségtől fuldokolva csapkodott a szárnyaival a part felé vergődve.

- *Gyorsan kapjátok el!* – kiáltotta a macska.

A lányok rávetették magukat a libára, és a gyöngy kirepült a csőréből.

- *Ne vesztegessétek az időt, mert még éjfél előtt fel kell varrnotok a három gyöngyöt a főkötőre, amit a vőlegényes ház tisztaszobájában⁴ találtok. Te meg gonosz boszorka, varázslatommal örök életedre liba maradsz!*

S ekkor, láss csodát, a macska vörös hajú tündérré változva a vőlegény házához repítette a lányokat, akik gyorsan rávarrták a főkötőre a gyöngyöket. Boldogan néztek egymásra. A menyasszony levette fehér ruháját, és színes brokátselyem menyecske ruhába öltözött. Éjfél ütött az óra, és a tündér a fejére helyezte a rézcsipkével és virágokkal díszített gyöngyös főkötőt.

- *Készítsünk képet az ifjú párral!* – javasolta Panka.

A kép készítésekor a telefon egy nagyot villant, elvakította őket, és hirtelen a Mamika padlásán találták magukat.

- *Mi történt? Hová lettek a többiek?* – néztek szét csodálkozva.
- *Álmodtuk az egészet?*
- *Nem álmodhattuk, mert itt van a fénykép a telómon! Nézd csak!* – mondta Borcsa. Előveszi a telefonját, és megdöbbenve látják, hogy a múltban történt utazásról egy fotó sincs.
- *Na akkor most mi van? Nem értem!* – gondolkodnak a lányok.
- *Menjünk vissza Mamikához és meséljünk el neki mindent, de előbb öltözzünk át!* Levették a régi viseletet, és felnyitották a tulipános ládát. Egyszeriben szemük elé tárult a gyöngyös főkötő.
- *Ez az a főkötő, amire felvarrtuk a gyöngyöket! Akkor mégiscsak igaz lehetett?! Nézd, itt van az esküvői kép is! Vigyük le, mutassuk meg!* – örvendezett Panka. Odalent izgatottan mesélték a történeteket, és dédike a hambiton⁵ ülve hitetlenkedve hallgatta a lányokat, akik megmutatták a képet.
- *Tudjátok, hogy ez én vagyok?* - kérdezte őket Mamika.
- *Az hogy lehet? A másik képen szomorú volt a menyasszony, itt pedig boldog.* – értetlenkedett Panka.

- *Édes Istenem! Visszakerültek a gyöngyök a főkötőre, micsoda boldogság ez nekem. Figyeljétek csak, ezek mintha ti lennétek ott hátul! Megtört az átok! A Tündérkirálynő a ti segítségetekkel csodát tett.*
- *Na látod, igazat mondtunk, tényleg a múltban jártunk! Hoztunk neked még egy meglepetést.*
Azzal a kezébe adták a gyöngyös főkötőt. Mamika örömkönnyeket hullatva mondta:
- *Nagyon köszönöm nektek! Most már ti vigyázzatok rá, becsüljétek meg, mert ez CSODAFŐKÖTŐ!*
TE IS KEDVES OLVASÓ!
KERESD FEL, TALÁLD MEG ÉS LÉGY BOLDOG!

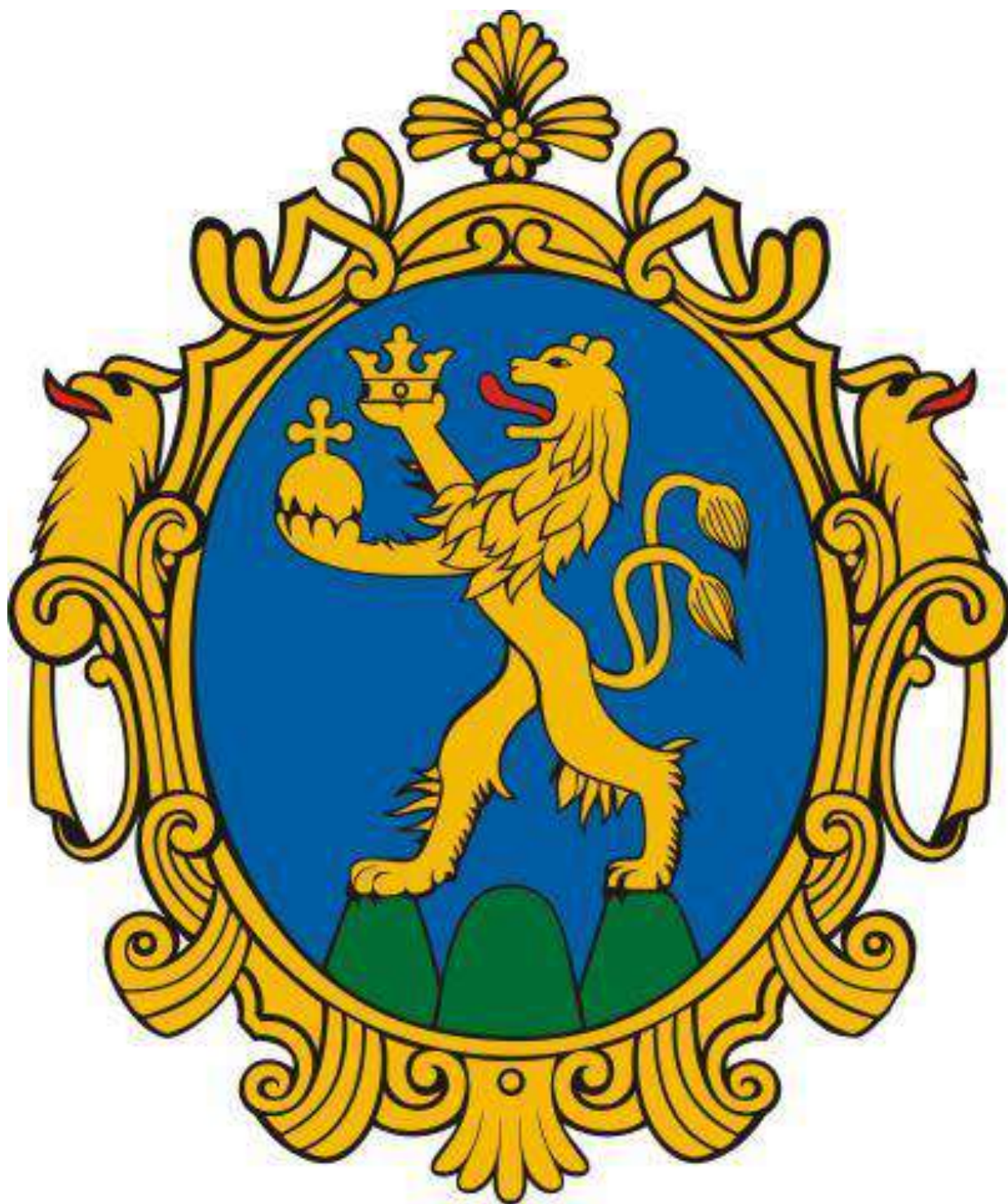
- vége -

Ma már csak egy darab eredeti gyöngyös főkötő található Órhalomban. A több, mint 100 éves főkötő településünk kincse. Nagy érték ez az órhalmiak számára, és nagy öröm, hogy Marton Jánosné Juliska néni nem vált meg tőle, megőrizte az utókornak. Mára már nemcsak az órhalmiaknak, hanem a vármegyének is érték, hiszen 2016-ban a Nógrád Megyei Értéktár Bizottság „Nógrádikum” díjjal jutalmazta az órhalmi gyöngyös főkötőt, amely megtekinthető az Órhalmi Tájházban.

SZÓMAGYARÁZAT

- 1., lóca: fából készült pad; fal mellett elhelyezett, gyakran díszesebb, több személy részére alkalmas ülőbútor.
- 2., tulipános láda: asztalos készítésű tároló bútor, ebben vitte a menyasszony a kelengyét a vőlegény házába, virágos motívumokkal díszítették.
- 3., kerekes kút: A kerekes kútból kötéltre erősített vödörrel húzták fel a friss vizet, hogy abból igyanak, megöntözzék a veteményest és ellássák az állatokat.
- 4., tisztaszoba: parasztházban az az utcára néző szoba, amelyben általában nem szoktak tartózkodni, hanem állandóan tisztán áll, többnyire díszesen berendezett, olyan vendég fogadására, akit különösképpen meg akarnak tisztelni.
- 5., hambit: a lakóház mellé épített, oszlopokkal, pillérekkel alátámasztott fedéllel ellátott folyosó.

Pest vármegye meséi

Acsa meséje

Acsa meséjét lejegyezték és az illusztrációkat készítették: Czeba Georgina,
Danieliszné Lajtos Sára Mária, Bíróné Sári Brigitta, Bíró Zsolt, Alföldi Attila Gergely,
Gyarmatiné Barta Anikó Tünde

A Rózsakút titka

Acsán a Galga-patak völgyében lévő kis faluban áll a Prónay-kastély. Közelében, egy kis házikóban él Terka néni, a falu varrónője, aki valaha a báró és családja ruháit készítette. Kandallója mellett, épp egy pruszlikot hímez unokájának. Anka egy göndör, vörös hajú, barna szemű kíváncsi kislány, aki a szőnyegen ülve áhítattal figyeli Őt.

Nagyi, mesélsz nekem megint azokról az időkről, amikor a kastélyban dolgoztál? — kérte Anka.

Hát persze, drágám. Van egy történetem, amit még sosem meséltem el neked. Ez Ifigénia kisasszonyról és egy csodaszarvasról szól.

Anka szeme elkerekedett. - Csodaszarvas? Ez izgalmasan hangzik!

Terka néni belekezdett a mesébe.

A Galga-patak az ősi mesék titkait hozta magával. Partján télen is gyöngyvirágok nyíltak. A teliholdas éjszakákon az erdő fáinak lombjai között titokzatos, aranyló fények villantak meg. Az emberek azt suttozták, hogy tündérek lámpásai. A falu tele volt csodákkal. Határában az Ecskendi erdőben volt egy varázslatos forrás melynek sohasem fogyott ki a vize. A helyiek Rózsakútnak nevezték. Bár egyetlen rózsabokor sem volt a környéken, a forrás körül mégis, mindig rózsailat lengett, mintha a víz egy láthatatlan kertben lenne.

A Cserháti erdő madarainak éneke különleges dallamoktól zengett.

Az erdő szarvasai is rendkívüli képességekkel bírtak. Az emberek szerint nem csak az erdő urai, hanem a régi mesék őrzői is voltak.

Különleges vezérük egy csillogó szőrű, hófehér bika volt hatalmas agancsokkal. A legenda szerint azokat kereste fel, akik tiszta szívvel és igaz szándékkal jártak az erdőben. Aki találkozott vele, választ kapott szíve rejtett kérdéseire.

Ilyen titkolt kérdésekkel és vágyakkal volt tele a báró lányának, Ifigéniának a szíve is. A jólelkű lány az igaz szerelemre vágyott. Apja azt szerette volna, ha egy gazdag grófhöz megy feleségül, de ő erről hallani sem akart, mert nem érzett iránta semmit.

Szomorúságában sokszor sétált ki az ecskendi rengetegbe vigaszra lelni.

Egyik esti sétája során útja a Rózsakút felé vezetett. A forrás körül szelíden hajlongtak a fák a telihold fényében, mintha titkokat suttoztak volna egymásnak. Lombjaik között megpillantotta a hófehér nemes állatot. Ifigénia döbbsenten állt, és csak nézte. Úgy érezte, hogy a szarvas, aki mozdulatlanul figyelte a lelke mélyébe lát.

Mi bánt téged, leány? — kérdezte a szarvas, és hangjában ott csengett a megértés és a vigasz.

Ifigéniát teljesen megbabonázták a történetek. Tétován megsimította a forrás mohával borított hideg kövét, majd halkán válaszolt: Az apám azt szeretné, hogy hozzámenjek valakihez, akit nem szeretek. Nem tudom, hogy mit tegyek.

Az igaz szerelem ritka kincs – mondta a szarvas - megtalálásához próbatételeken kell átesni. Segíthetek neked, de ehhez három feladatot kell teljesítened. Mindegyik egy ajtót nyit meg a szívedben, melyeket kinyitva a szerelmedhez juthatsz.

Ifigénia kíváncsian, de kissé bizonytalanul kérdezte: Mi lenne ez a három feladat?

Mondom az elsőt, szólt a szarvas:

Ismerd meg az önzetlenséget. Meg kell tanulnod, hogy a legnagyobb ajándék az, amit szíveddel adsz másoknak. Figyelj hazautadon, mert rád talál az első próba.

Ifigénia hazafelé menet elsétált a falu szélén élő 8 gyermekes család, kis, düledező, vályogházikója mellett és nagyon megsajnálta őket.

Éjjel nem tudott aludni. Csak forgolódott az ágyában, a szarvas szavai jártak a gondolataiban, amikor hirtelen eszébe jutottak a gyerekek. Másnap korán felkelt. A konyhában saját kezűleg sütött friss kenyeret, főzött egy nagy fazék levest, készített egy tál gancát és gyümölcsökkel töltötte meg a kosarát. Ezután elindult, és felkereste a szegény családot. A gyermekek könnyes szemmel nézték a friss ételeket. Az édesanyjuk meghatódva mondott köszönetet. Az őszinte öröm és a hála, amit Ifigénia érzett irányukból, melegséggel töltötte el a szívét. A szarvas szavai visszhangoztak fülében: az önzetlen adakozás boldogsága.

Este, amikor visszatért a Rózsakúthoz, a szarvas már várta. Jól tetted, amit tettél — szólt. Most jöhet a következő feladat: ez pedig a segítőkészség, amely nem csupán egy cselekedet, hanem egy belső készítés arra, hogy észrevegyük mások szükségleteit, és támogassuk őket.

Ifigénia hazafelé az ösvény szélén egy apró, törött szárnyú madárkát vett észre, amely kétségbeesetten csipogott. Óvatosan felvette és hazavitte. Otthon bekötözte sérült szárnyát, és puha fészket készített neki egy kosárban. Gondosan etette, így néhány hét múlva erőre kapott. Elérkezett az idő, hogy útjára engedje. A madárka szárnyait kitárta, de nem repült el azonnal. A leány kezén fakadt dalra és olyan varázslatos énekkel hálálta meg a gondoskodást, amelyet még soha nem hallott korábban. Mikor elrepült, Ifigénia mosolyogva nézett utána, szívében az öröm édes érzésével.

Alig várta, hogy ismét találkozhatson a szarvassal. Ő a következő szavakkal fogadta: A segítőkészség erény, amely nemcsak másokat gyógyít, hanem téged is. A segítség nemcsak annak jó, aki kapja, hanem annak is, aki adja. Elérkeztünk az utolsó feladathoz.

Az önzetlenséged és a gondoskodásod már bizonyítottad. Ezúttal a bátorságodra lesz szükség, és hinned kell a csodákban.

Mit kell tennem? — kérdezte Ifigénia.

A Magos hegy tetején van egy különleges fa. Levelei a varázslat kulcsa. Gyűjtsd össze őket, és készíts egy főzetet belőle, amelyet meg kell itatnod velem. Ez megmutatja majd, hogy képes vagy a hited erejével gyógyítani.

Ifigénia nekivágott a sötét erdőnek. Legyőzve félelmét, bátran haladt tovább. Amikor végre elérte a hatalmas fát, akkor látta, hogy az egy kínai páfrányfenyő. Leszedett néhány levelet, majd hazatérve készített belőlük egy illatos varázsfőzetet.

Másnap a szarvas örömmel kortyolta az aranyszínű italt. Abban a pillanatban, ahogy az utolsó csepp is elfogyott a tálból, fényesség ölelte körül a szarvast, mintha a hold és a csillagok fénye egyesült volna. Az alakja lassan halványodni kezdett, míg végül helyén álmai hercege állt.

Köszönöm, Ifigénia – szólalt meg. Az átok, amely szarvassá változtatott, végre megtört. Patay Tibor vagyok a főispán, akit egy gonosz boszorkány varázsolt szarvassá, mert nem akartam őt feleségül venni. Évek óta vártam, hogy valaki szívének tisztaságával megtörje az átkot.

Ifigénia érezte, megtalálta, akit keresett. Egyből egymásba szerettek.

Én is köszönettel tartozom neked — mondta mosolyogva. — Nemcsak rajtad segítetttem, hanem önmagamról is sokat tanultam.

Tibor megfogta a kezét, és mélyen a szemébe nézett:

Minden feladatod teljesítettél, és megmutattad, milyen erős és nemes szívű leány vagy. Légy a feleségem!

Ifigénia könnyek között mondott igent. Nem sokkal később a hír bejárta az egész falut. Esküvőjük fényes ünnepség volt az Acsaújlaki kastélyban, amelyet a báró nászajándékba adott a fiatal párnak.

Patay Tibor és Prónay Ifigénia boldogan éltek, és életük minden napján emlékeztették egymást arra, hogy a szeretet és a bátorság a legnagyobb varázslat. Az utókornak ültettek egy kínai Páfrányfenyőt a Prónay Kastély udvarában, amely a mai napig is ott áll és hirdeti, hogy az önzetlenség, a segítőkészség és a bátorság mekkora kincs.

Nagyi ez valóban megtörtént? — kérdezte Anka, amikor a mese végéhez értek.

Terka néni huncutul mosolygott.

A szeretet csodákra képes! Amikor a rózsakúthoz sétálsz, remélem egyszer majd te is találkozol a csodaszarvasoddal.

Anka szeme felragyogott. - holnap elmegyünk oda nagyi?

Terka néni nevetve bólintott: Hát persze, drágám. De csak akkor, ha segítesz nekem hímezni még egy kicsit.

Így ért véget az este. Anka biztos volt benne, hogy élete legszebb meséjét hallotta és remélte, hogy egy nap majd ő is részese lehet egy hasonló csodának.

Dabas meséje

Dabas meséjét lejegyezték és az illusztrációkat készítették: Csernák Ferencné, Kiss-Gogolák Mariann, Garauszki Katalin, Lantos Józsefné, Szabó József Jánosné, Suhajda Józsefné, Dr. Kun László Károlyné, Csernák Józsefné Faul Éva

Sári Lakodalmas

Egyszer volt, hol nem volt, volt egyszer egy ovis kislány, Katinka volt a neve.

Rendkívül kíváncsi volt!

Mindennek tudni akarta az okát, hogy mi miért történik, mi miért működik, mit, hogyan kell csinálni. De legkedveltebb tevékenysége a babázás volt.

Nagyon sok babája volt már, kicsi és nagy, szőke és barna, pólyás és gördeszkás, és még sorolhatnám. A babák iránti lelkesedését mindenki ismerte a családban, így nem volt meglepő, hogy a Dédije elvitte őt egy gyönyörű kiállításra, Dabas-Sáriba, ahol sok-sok baba volt.

Katinka érdeklődve lépett be az ajtón, és nem is tudott tovább lépni. Csodálatos babákat látott az üveg tárolókban, egyik szebb volt, mint a másik. Az volt bennük a közös, hogy mind, mind népviseletbe voltak öltöztetve. Volt ott köznapi, ünnepi, kisbabának való, munkába járás, templomi öltözetes. És volt egy csodálatos, nagyon kedves baba, aki olyan volt, mintha a dédije lett volna fiatalon. Ő egy menyasszonyi ruhába öltöztetett baba volt.

Katinka leült egy kis padra, és elragadtatva nézte a gyönyörű babát. Elképzelte, milyen lenne, ha ő is ilyen szép ruhába öltözhetne....igazgatná a szoknya ráncait, kötné a karjára

a blúza színes masniját... amikor azt vette észre, hogy a baba megmozdul, és kezével feléje int.

Katinka lassan fel is állt, közelebb ment a babához, aki már nem egy tárlóban, hanem az utcán, a templom előtt állt. Körülöttük sok vidám ember énekelt, szólt a zene, és Katinka babája immár egy fiatalemberrel kézenfogva sétált be a templom ajtaján.

Katinka nem akart hinni a szemének: Mégis, ez hogy történhet meg? Hiszen az már nem egy baba volt, hanem a Dédi, és mellette Papó, mindketten fiatalon.

Valami varázslatos csoda segítségével Katinka részt vehetett Dédiék esküvőjén!

A Fiala Pár kijött a templomból, a fúvós zenekar talp alá valót játszott, a násznép tagjai, fiatalok és öregek táncra perdültek, így ment a vidám menet egészen a sátorig, ahol a lakodalmat tartották.

Katinka figyelmét felkeltette egy fiatalember. Kalapja szalagjában rozmaringot viselt, fekete mellénye, nadrágja, fehér ingje, ragyogó csizmája kellemes benyomást tett a kislányra. Szabad egy táncra? – kérdezte, de már meg is fogta a kislány kezét, és bevitte a táncoló forgatagba. Micsoda nagyszerű élmény! A táncoló lányok, asszonyok ráncolt szoknyái, színes mellényei karikákat színeztek az égre és a földre! Karikázót jártak a fák, körtáncba rendeződtek a felhőcskék, a madárkák pedig az ingecskékből kilazult szalagokkal szálltak szerte széjjel.

Az elfáradt vendégsereg hangos beszélgetéssel fejezte be a mulatozást, a mozgó kemencék felől jövő fenséges ételek illata korgásra készítette a gyomrokat. Megkezdődött a lakodalmi ebéd, amelynek annyi fogása volt, ami megszámlálhatatlan, és úgy látszott, sosem érhet véget. Már csak az ünnepi rétes volt hátra.

Katinka jóllakottan, elálmosodva dőlt el a padon, gondolta, pihen egy kicsit. De ekkor megérezte a frissen sült rétes illatát, amit szerinté csak a Dédi tud jól elkészíteni. Kinyitotta a szemét, és hirtelen nem is tudta, hol van.

A kis padon ült, vele szemben a tárlóban a babák, Dédi egyre csak a saját lakodalmáról mesélt, miközben tartotta a rétest, a lakodalmi rétest, aminek illata és zamata mindig elbűvölte Katinkát.

A varázslat véget ért, ahogy Dédi is a végére ért a lakodalma elmesélésének. Megmutatta Katinkának, milyen szalagos volt a haja kislánként, aztán mit viselt fiatalasszonyként, és most, öreg korában mit vesz fel, ha a templomba megy.

Dédi hangja elhalkult, a tárlóban lévő babát szinte megsimogatta. A rétes elfogyott, a templomi harang megkondult, és figyelmeztette őket az idő múlására.

Katinka elindult a Dédivel, de mielőtt kilépett volna a Babaházból, visszaintett a gyönyörű babának, aki észrevétlenül kacsintott neki egyet.

Amikor hazaért, kis hátizsákjában egy kisebb babát talált, pont olyan csodás ruhába öltözve, mint ahogy az ő múzeumi, kedves babája volt. Egy igazi menyasszony babát rejtett a táskájába Dédi! Nem volt még neki ilyen!

Azonnal nekilátott játszani, az ottoni babákat nászmenetbe állította, kis zongoráján apró ujjacskáival zenélni kezdett, és a menyasszonyi babával az élen lakodalomba indult. Később anyukájának lelkendezve mesélte el a nap minden csodálatos pillanatát.

Remélte, hogy álmában majd lesz a lakodalomnak folytatása, és előkerül majd az a kedves kislegény is, aki táncba szólította a Dédi esküvőjén.

Itt a vége, fuss el véle, kerekedj a párnád közepébe, hallgasd meg, mit mesél a Te Nagyid, Dédid, és álmodj az ő emlékeikkel csodás meséket!

Tápióbicske meséje

Tápióbicske meséjét lejegyezték és az illusztrációkat készítették: Herczegh Róbert
Polgármester, Juhász Barbara, Nagy Anikó, Illés Márta, dr. Szécsényiné Bata Krisztina,
Molnár István, Juhász Erzsébet

A tápióbicskei arany karpánt titka

Egyszer volt, hol nem volt, volt egy kedves kis falu Magyarországon. A falu határában fekvő Kalapos-hegy lankái szelídítették meg a nyugatról érkező erős szeleket, miközben északról a Tápió folyó és a titokzatos mocsárvidék nyújtottak védelmet az itt lakóknak. Volt a falunak egy híres bírása, kinek hűségéhez, becsületességéhez nem férhetett kétség. Maga a király is elismerte érdemeit és rábízta az ország legnagyobb kincsének őrzését. A kincs egy ősi arany karpánt volt, mely olyan hatalommal bírt, hogy az, aki hordta, legyőzhetetlenné vált.

Történt egyszer, hogy nagy veszedelem fenyegette Magyarországot. Idegen hatalmak óriási hadakat küldtek, hogy leigázzák a népet. A király huszárserege és kivételes képességű, bátor katonái hiába küzdöttek hősieken hazájuk szabadságáért, az ellenség olyan nagy számmal érkezett, hogy nem bírtak velük. Elérkezett az idő, hogy az arany karpánt megtalálja viselésére érdemes új gazdáját és annak vezetésével megmentse az országot. Mivel nem viselhette azt bárki, csak különleges ember, a király parancsára a hűséges bíró kihirdette ország-világ előtt, hogy az, kiben egybeforr a hűség és a hit, kinek szíve erős, kitartó és kiállja a kincshez vezető próbákat, az elnyerheti az arany karpánt bizalmát.

Volt egy északi kis falu, ahonnan a hír hallatára útnak indult a kis Jóska, ki már huszárnak is jelentkezett, de mivel gyermek volt még, nem állhatott a katonák közé. Útra kelt nyugatról egy híres bajvívó, akit megelőzött a híre, hiszen úgy tartották, hogy a harcokban sérthetetlen és semmilyen fegyver nem ejthet rajta sebet. A bicskei kis faluból is akadt jelentkező. Sámuel mindenki ismerte. Tudták, gazdagsága mellé jó szív párosul.

Ők hárman egyszerre indultak a falu mocsárvidékére, mert annak közepében volt elrejtve a karpánt. E rejtélyes világot nem volt egyszerű meghódítani, mert aki nem ismerte titkait, könnyen elnyelte a mély. Óvatosan lépkedtek az ingoványos talajon, amikor egy fényes tisztásra értek. Mintha a nap külön csak azt a kis foltot világította volna meg. Három kő hevert ott, rajta három különleges tárgy.

Megálljatok! Íme, az első próbatétel. - szólította meg őket egy titokzatos hang. - Mindenki válasszon egy tárgyat a kövekről. Ami igazán a szíve vágya a három közül, azt elveheti,

másikkal hiába is próbálkozik. Kinek vágya tiszta és méltó az út folytatására, azt továbbengedem, ellenkező esetben útja itt véget ér!

A köveken egy fényes kard, egy arany serleg és egy árva mocsári gólyahír feküdt. Sámuel próbálkozott elsőnek. Bár a szíve más diktált, mégis a kardért fordult, mert egy hősnek a kard dukál. De hiába próbálta elvenni, a kard nem engedett. Ezek után a mocsári gólyahírhez ment, hisz a virág a tisztaság jele, bár a szívében nagyobb volt az arany utáni sóvárgás. Nagy bánatára a virágot sem tudta elvenni. Utoljára maradt az arany serleg, mely könnyedén engedett. A híres bajvívó próbálkozott másodszorra, s ahogy a kard felé nyújtotta a kezét, az úgy pattant a tenyerébe, mintha mindig is ott lett volna. Jóskának a mocsári gólyahír maradt és a kis virág hálásan simult hozzá, ahogy elvette a kőről. - Sámuel, utad itt véget ért, mert a kapzsiság nem egy hős tulajdonsága. Ti ketten folytathatjátok utatokat, és járjatok szerencsével. - azzal a titokzatos hanggal együtt Sámuel is eltűnt a mocsárból.

Ketten maradtak immár, a híres bajvívó és a kis Jóska. Útjuk a mocsár kanyargós ösvényein vezetett tovább, amikor egyszer csak egy harcos toppant eléjük. Maga a nagy Sebő, aki a világ egyik leghíresebb fegyverforgatója volt.

- Megálljatok! Egyikőtök szívében óriási a becsvágy, hogy legyőzzön engem és ő legyen a legnagyobb harcos. Álljon ki ellenem! - állította meg őket.

A kis Jóska büszkén toppant Sebő elé. - Itt vagyok! Bár fegyverem nincs, mégis büszkén küzdök meg veled!

- Bátorságod vitathatatlan, de szívedben nincs dicsvágy. Jobban tiszteled az életet annál, hogy így szerezz magadnak hírnevet. Állj félre kis Jóska!

- Itt vagyok én méltó ellenfélnek. - állt azonnal a bajvívó Jóska helyére. - Most kiderül, kettőnk közül melyik a nagyobb vitéz.

Ádáz küzdelem kezdődött a két férfi között. A híres bajvívó kezében csak úgy csillogott a megszerzett kard és óriási erővel csapott le az ellenfelére. Fegyvereik csörgése verte fel a mocsár csendjét. A párbaj eleinte kiegyenlített volt, erő ellen erő, gyorsaság ellen gyorsaság küzdött. Ám a harc egyre inkább a fortélyos Sebő oldalára billent és végső csapásként kiütötte a híres bajvívó kezéből a kardot, aki ott térdelt lehajtott fejjel, várva az ítéletet. De akkor Sebő megszólalt:

- Nagy volt becsvágyad, mégis elbuktál. Légy szerényebb, segíts az embereknek kivételes erőd segítségével - azzal köddé vált, mintha ott sem lett volna.

Egyedül maradt a kis Jóska a mocsárban, s bizony össze kellett szednie minden bátorságát, hogy folytassa útját. Lassan lépkedett a sűrű homályban, mikor csatazajt hallott. A Tápion átívelő fahídon már az ellenség lovasai vágtattak és tudta, hogy nincs már vesztegetnivaló idő. Kezében a kis viraggal rohant a híd felé, mikor egy gyönyörű sziget jelent meg a mocsár közepén és egy tündöklő mocsári gólyahír emelkedett ki belőle.

- Eljutottál hozzám, félretéve a hiúságot, a félelmet, a kevélységet és a büszkeséget. Ültesd ide mellém a kis virágot, amit a kezeden hoztál és elnyered méltó jutalmad. – szólította meg őt a gólyahír.

Jóska megfogta a kis virágot és óvatosan a másik mellé ültette. Ahogyan a két gyökér összeért, egy gyönyörű arany karpánt emelkedett ki a földből. Jóska azonnal a karjára tette a kincset, ami úgy illett rá, mintha mindig is ott lett volna. Büszkén jelentkezett kincsével a királynál, aki azonnal a magyar sereg élére állította. A katonák hittek a kis hős legyőzhetetlenségében, kinek vezetésével minden csatát megnyertek és kiűzték az ellenséget az országból.

Így lett a kis Jóska és a Tápióbicskei arany karpánt az ország megmentője.

Telki meséje

- Feelsz vagy mersz? – kérdezte Réka Nánditól.
- Felelek!
- Kit húztál az angyalkázásban?
- Hahaha, most azt akarod, hogy kiessek?
- Jóó, akkor jövök én! – kiáltotta Blanka!
- Feelsz vagy mersz?
- Felelek!
- Te kit crusholsz Milán?

Milán szégyellősen elfordult, majd halkán megszólalt:

- Téged...

Nagy nevetés tört ki, de gyorsan el is halkult.

- Oké, akkor most én! – szólalt meg Zalán. -Feelsz vagy mersz, Izi?
- Merek!

A levegő megfagyott, néma csend állt be a ködös őszi estén.

- Oké, ha mersz, akkor menj be az Alsóvölgy utcai boszorkányházba!

Halk morajlás futott át a társaságon: - Húúúúúúú!

- Én bemegyek, nem vagyok olyan betoji mint ti! – válaszolt hetykén Izi

Ezzel elindultak a pagodából az Alsóvölgy utcai szellemház felé. Megérkezve az épület elé meredten álltak. A ház egy vastag falazatú, öreg kőkunyhó, régimódi boltíves, lőrés szerű ablakokkal. Ki tudja mióta áll ott omladozó vakolattal? A szél a félig nyitott rozoga kapuját csapkodta, mire megszólalt cincogó hangon Milán:

- Nem valami barátságos!
- Szerintem nem jó ötlet oda bemenni – szólt aggódva Réka.
- Én nem félek semmitől, ez csak egy elhagyatott ház! – toppantott határozottan Izi.
- De tudod, a falubeliek azt mondják, ez a ház kísértetjárta! – jegyezte meg halkan Blanka.
- Blanka, ne legyél ilyen hiszékeny! Ne higgy el mindent, amit az öregek mondanak- válaszolta Izi, majd nagy levegőt vett és belépett a korhadtt fakapun.
- Látjátok? Nincs itt senki és semmi!
- Ez még nem a feladat! A feladat az volt, hogy a házba menj be! – emelte fel a hangját Zalán.
- Ha ilyen nagy a szád menj be te! - replikázott a lány.
- De nem én vállaltam! Menj be, különben szerelmet kell vallanod a gondnoknak!

Zalán mondatát nagy nevetés követte, a fiatalok elképzelték a jelenetet. Izi megemberelte magát és elindult a bejárati ajtó felé. Lenyomta az öreg nyikorgó kovácsoltvas kilincset, de az ajtó nem nyílt. Hűvös szellő csapta meg az arcát, és egy halk hang azt suttogetta: - Mássz be az ablakon ...

Izi hátrahőkölt, és az ablakra meredt, ami tárva nyitva állt, pedig az előbb mintha csukva lett volna.

- Biztos csak rosszul emlékszem- mondta magában.
- Egy pillanatig hezitált, de társai piszkálódására az ablakhoz lépett.
- Na, Izi? Gábor bácsi már nagyon vár! – mondták hangosan röhögve.

A hang újra megszólalt: Vár rád a titok megfejtése!

Izi összerezte, egyszerre volt izgatott és rémült.

Végül megfogta az ablakpárkányt, felmászott és beugrott a házba. A nevetés egy csapásra elmúlt. Mintha mindenki eltűnt volna. Miután Izi szeme megszokta a benti félhomályt, körülnézett a házban. Meglátott egy ajtót és belépett rajta. Az ajtó a tisztaszobába vezetett. Poros, dohos szag volt a helyiségben. Ahogy körbenézett a szobában, észrevett egy faragott kopott ládát, egy korhadozó ágyat régimódi lepedővel, és a sarokban egy lepellettel letakart nagy tárgyat. Izi odalépett, mert a kíváncsiság nem hagyta nyugodni, lassan kinyújtotta a karját a koszos lepedő felé és egy mozdulattal lerántotta azt. A lepedő mögött egy gyönyörű, faragott, aranyozott keretű tükör állt.

- Milyen gyönyörű darab! – mondta halkon Izi, és észrevette, hogy a lehelete látszik a tükörben.

Közelebb lépett, hogy jobban szemügyre vegye a tükör keretét, de ekkor mintha egy fekete alak suhant volna el a tükörképe mögött.

Izi nem hitt a szemének, megdörzsölte, de mikor újra kinyitotta volna, hezitálni kezdett.

- Semmi baj Izi, ne legyél buta, szellemek nem léteznek, te magad mondtad! – nyugtatta magát.

Ekkor kinyitotta a szemét és a tükörben nem látott semmit.

- Látod, Izi? Nincs itt semmi baj, szellemek nem léteznek.

Még ki sem mondta a mondatot teljesen, amikor megfordult – és abban a pillanatban egy nagy, fekete, lebegő alak jelent meg előtte. Rongyos, szakadt parasztruhában, enyhén félrebiccentett fejjel. Izi úgy megijedt, hogy hatalmasat sikoltott. A gyerekek az Alsóvölgy utca közepén állva rémülten összenéztek és azonnal futásnak eredtek. Egyedül Nándi próbálta maradásra bírni őket, de olyan gyorsan elszaladtak,

hogy nyomuk se maradt. Nándi egy pillanatig gondolkozott, majd beszaladt a kapun és rémülten kiáltott:

- Izii! Ott vagy? Mi történt?

De Izi nem válaszolt.

- Izi! Minden rendben? – kérdezte egyre nagyobb félelemmel a hangjában.

A lány továbbra sem válaszolt, ezért Nándi bemászott a nyitott ablakon. A folyosón éppen rohanó Izibe ütközött. Miután megrázták magukat, Nándi aggódva kérdezte:

- Mi történt, Izi? Miért sikítottál?

Izi meg sem tudott szólalni. Remegő kezét felemelte, és Nándi mögé mutatott. Nándi lassan megfordult, és a lebegő alakra meredt. Az árny fordult egyet a szobában, és meghajolt előttük.

- Adjon Isten, jó estét! – köszöntötte őket illendően.

- De hisz, ez beszél – motyogott Nándi.

- Persze, hogy beszélek, nem vagyok én hal! - morogta sértődötten az alak majd összefonta karját, és lebegve közelebb siklott. Sápadt arcán apró félmosoly jelent meg.

- Álmodunk Nándi? Vagy ez a valóság? – nyögte Izi.

- Segítek kicsit útba igazodni, mivel úgy látom, először van dolgotok kísértettel. Az én nevem Csizmadia Bonifác – mondta meglepően nagy mosollyal az arcán. Hivatalos besorolásom a Kísértetek Kézikönyve szerint: Segítő Szándékú Szellem. Ezzel odabökött az asztalra, amin egy vastag bőrkötésű könyv feküdt.

- Nyissátok csak ki! Leányom, olvasd fel az első mondatot!

Izi halkán silabizálni kezdte a betűket: „A Kísértetek Kézikönyve olvasójának címezve: ha ezt a szöveget olvasod, akkor a jelen lévő Segítő Szándékú Szellem megbízását köteles vagy elvégezni. Ezek a megbízások abban segítik a kézikönyvvel rendelkező szellemet, hogy életükben nem megoldott feladataikat egy vagy több élő ember segítségével véghez vigyék. Ellenkező esetben lelked örök fogságba esik és sosem térhet nyugovóra” – olvasta halkán Izi.

- Akkor mi most menjünk innen! – szólt sietve Nándi.

Bonifác egy dugóhúzó mozdulattal odaröppent a fiú elé, és kedvesen megjegyezte:

- Csak lassan a testtel fiacskám! Az imént olvastátok fel a kézikönyv első mondatát. Innentől nincs visszaút, segítenetek kell teljesíteni a megbízásom.

- Milyen megbízást? – kérdezte gyanakodva Izi.

- Egy több mint 1000 éves titkot kell felszínre hoznunk, aminek én vagyok az őrzője, de lelkem addig nem térhet nyugovóra, amíg meg nem...

- Bocsánat, hogy közbe szólok! Lehetne egy kérdésem? Te egyébként hány éves vagy? – kérdezte Nándi.

- Öhm. Ez a kérdés most váratlanul ért, legalább ezer éve senki nem kérdezte meg tőlem. Őszintén szólva, nem is tudom. Körülbelül ezer és ezeröttszáz között. Nem vagyok mai szellem az biztos – válaszolta Bonifác készségesen.
 - Haha! Pár száz évet simán letagadhatnál – jegyezte meg Nándi, miközben a Kísértetek Kézikönyvét kivette Izi kezéből.
 - Tehát visszatérve a küldetésünkre. Lelkem addig nem térhet nyugovóra, amíg meg nem osztom valakivel a titkot.
 - Mégis miről beszélsz? Milyen titkot? – kérdezték felváltva.
 - Azt nem mondhatom el, ide van írva a kézikönyvbe:
„E nemes titok feltárása szóban nem történhet, a Segítő Szándékú Szellemnek utat kell mutatnia”.
 - És azt, hogy fogod csinálni?
 - Örülök, hogy megkérdezted! A menetrend a következő: Először is elvégzünk egy gyors mágiát, amely visszarepít benneteket ezer évvel azelőttre, éppen mikor Vajk fejedelem megkeresztelkedett. Ott leltek az útra, amely elvezet titeket az igazi titkokhoz. A mágiát ismét elvégezve tudtok visszatérni a világotokba. – Azzal odabökött a könyvben lévő bekezdésre. - Ennyi az egész! Egyszerű, mint az egyszer egy.
- Iziék csak nézték az öreg ráncos szellemet, akinek megjelenése már nem is volt olyan ijesztő amióta kinyitotta a száját.
- Nem örülök... bonyolultnak tűnik! – kezdte el az alkudozást Nándi.
 - Ezer éve várok arra, hogy valaki segítsen! Egy időben még voltak lakói a háznak, de akkoriban még nem tudtam beszélni velük, nem voltam képes kapcsolatot teremteni az emberekkel. Később, amikor már megértettek, mindenki félt tőlem, és azonnal elhagyták a házat, amint észrevették a jelenlétemet. És ez nemzedékek óta így megy. Már senki nem akar beköltözni ebbe a szép házba.
A szellem sóhajtott, foszladozó köpenye meg-meglebbent a láthatatlan fuvallatban. - Már azt hittem, örökre egyedül maradok... de most végre itt vagytok! -nézett rájuk reménykedve.
 - Ugye nem hagytok cserben?
- Izi és Nándi összenéztek. Az egész lehetetlennek tűnt. Utazás a múltba, titkos rejtvények, varázslatok... mégis, ez volt a legizgalmasabb dolog, ami valaha történt velük. Egy darabig egyikük sem szólalt meg, majd Izi lassan elkezdte:
- Ha már idáig eljutottunk, talán nem ártana meghallgatni a teljes tervet... Nándi megrázta a fejét, de egy halvány mosoly kúszott az arcára.
 - Tudtam, hogy ezt fogod mondani.
- A szellem izgatottan összezsápta a kezét.
- Helyes! Akkor nincs vesztegetni való időnk! Először ahogy mondtam, visszarepültök a múltba, Vajk uram megkeresztelése előtt az úr 987. évében. Tudjátok ki volt Vajk?
 - Igen! Szent István, utolsó magyar fejedelmünk és első magyar királyunk. Születési, azaz pogány nevén Vajk.
 - Ejha! Ennek a fiatalembernek nem káposztalé van a fejében! – azzal pördült egyet a levegőben és Izinek tette fel a kérdést -Szerinted mi történhetett Vajk urammal azon a bizonyos napon? Milyen története lehet a Magyar Királyság kialakulásának és ez hogyan kapcsolódik a házhoz?
 - Honnan tudjam én ezt? - kérdezte Izi

- Ne aggódj, majd meglátod a jeleket, nem tudod összetéveszteni semmivel. És most kezdjük el a mágiát! Bonifác különös kézmozdulatokkal készült elő, miközben varázsigét mormolt egyre hangosabban és hangosabban:

*„Varjúláb és hollókörmöd legyél véres tanú,
eztán repíts jó messzire varázslatos kapu,
repíts engem jó messzire,
a múltnak közepibe,
hadd lássak bele lelkemmel a titok mélyibe”*

Hirtelen megjelent egy kapu. A nagy ovális alakú kapu széle színpompásan villogott akár egy karácsonyfa, belül éjfék folyós anyaggal volt kitöltve, körülötte halvány füstfelhő keringett, mint vészjósló cápák a tengerben. A gyerekek csak nézték. Vonakodtak beugrani a bűvös kapuba, ezért Bonifác egy kis lelkesítő szövegbe kezdett:

- Ne aggódjatok! Nem lesz se víz, se csapda a túloldalon! Ahogy átérték a kapun kövessétek a nyomokat!

Amint befejezte a mondatot, egy elegáns mozdulattal hozzásegítette őket az indulás sikerességéhez.

Hirtelen elsötétült minden. Berántotta őket a mélység. Olyan érzésük volt mintha felhők közt suhannának. Egyszerre szédültek és kavargott a gyomruk, aztán éreztek egy rázkódást és a földre zuhantak. Ahogy kinyitották a szemüket elvakította őket a fény. A fákon a madarak hangosan csicseregtek, a nyárinak tűnő langyos szellő pedig halkan játszadozott a fák lombjai között. Minden olyan nyugodt volt. Egy erdő kellős közepén sikerült landolniuk.

- Izi, *A Kísértetek Kézikönyve* szerint napnyugtáig meg kell tudnunk a titkot. Különben itt ragadunk. Örökre.. – mondta Nándi. – Hol kezdjük?
- Akkor siessünk, keressük meg az első nyomot! Azt mondta Bonifác, hogy megismerjük, ha nyomról van szó.

Elindultak az erdőben, nyugati irányt vettek. Egyszer csak csörtetést észleltek a bokrok között. Egy szarvas lép ki a bozótosból, óriási fehér agancssal, hátán pici pöttyökkel. Kimért léptekkel elindul feléjük majd egy karnyújtásnyira tőlük megállt. Cselekedniük kellett.

- Jó napot! Szarvas Úr - kezdett a mondandójába Nándi.
- Nándi te nem vagy komplett! – mosolygott Izi
- El tudná nekünk mondani milyen titkot.. ááá! Ne menjen el Szarvas Úr!

Mire kimondta, a szarvas megfordult és futásnak eredt.

- Fuss! – kiáltotta Izi - Milyen jelre vársz még? Követnünk kell!

A két gyerek gondolkodás nélkül a szarvas után vetette magát. A lombok között cikázva próbálták követni, a gallyak az arcukat súrolták, cipőjük alatt recsegték az ágak. A fehér agancs időnként megcsillant a fák között, mintha mutatná az utat.

- Szerinted... – lihegte Nándi –, miért pont őt kellett követnünk?

- Talán ő vezet el a titokhoz! – kiáltotta vissza Izi.

A szarvas hirtelen megállt egy kis tisztáson, majd lassan odalépett egy különös kinézetű, széles törzsű fához. Egy hatalmas, mélyedés éktelenkedett rajta, mintha valaki régen baltával sújtott volna bele. A szarvas felemelte a fejét, és a gyerekekre szegezte sötét, okos szemeit.

- Itt kell keresnünk valamit – suttogta Izi.

Nándi habozva a fához lépett. Ujjait végigsimította a durva kérgen, de az megakadt.

- Van itt valami! – szólt izgatottan. Belenyúlt a mélyedésbe, és egy apró pergament húzott ki belőle.

A fehér agancsos szarvas eltűnt a sűrű bozótban, de Izi és Nándi már nem is figyelte. Tekintetük a fa odvában talált pergamenre szegeződött.

- Olvasd el! – suttogta Nándi, ahogy Izi kibontotta a megsárgult papírdarabot. A tinta halvány volt, de a betűk határozottak és tiszták:

„Napnyugtakor az Annalaki háznál.

Teréz.”

A két gyerek döbbenetesen nézett egymásra.

Teréz? Ő meg ki lehet? - Kérdezte Izi.

És kihez szólt? – kérdezte Nándi.

Egy pillanatig csak álltak, kezükben a pergamennel, aztán Izi halkán megszólalt:

- Tegyük vissza.

- Mi?! - csodálkozott Nándi.

- Ha visszatesszük, megláthatjuk, ki jön érte. Akkor megtudjuk, hová vezet ez az egész.

Nándi vonakodva, de bólintott. Óvatosan visszacsúsztatták a pergament az odúba, majd elrejtőztek egy sűrűbb bokor mögött. Az idő telt, a madarak halkán csiripeltek a lombok között, a nap láthatóan elmozdult az égen.

Már azt hitték, hiába várakoznak, amikor az ösvény felől léptek zaja hallatszott. A gyerekek visszatartották a lélegzetüket. Egy fiatal férfi tűnt fel a fák között.

- Vajk! – suttogták egyszerre.

Széles vállú volt, hosszú barna haját hátrafogta, egyszerű, de díszes övvel átkötött fejedelmi viseletet hordott. A tekintete komoly volt, ahogy körbepillantott, majd egy határozott mozdulattal kihúzta a pergament a fa odvából. Kinyitotta, végigolvasta, és halvány mosoly látszódott az arcán. Határozott léptekkel indult vissza az erdőn át.

- Utána! – suttogta Izi, és óvatosan a nyomába eredtek.

Az Annalaki ház egy falu határában állt, csendes kis tisztáson. Egy kis gerendaház volt, vékony falakkal és egy gondosan faragott ajtóval. A nap már túlhaladt a zeniten amikor Vajk elérte a házat.

Izi és Nándi a fák takarásából figyelték. Az ajtó kinyílt. Egy fiatal nő állt a küszöbön.

- Ő pedig Teréz! - jelentette ki Nándi.

A verandán jól látszott hosszú, fonott haja és finom vonású arca. Vajk egy pillanatig csak nézte, aztán belépett, és az ajtó becsukódott mögöttük.

- Most mi lesz? – súgta Nándi.
- Hallanunk kell őket! – Izi a ház oldalához kúszott, és egy nyitott ablakon leselkedett. Vajk az asztalnál ült, Teréz pedig előtte állt, összefont karral.

- Nem értem, miért titkolózol. – mondta a fiú, miközben a pergament az asztalra tette. Teréz lesütötte a szemét, majd halkan megszólalt.
- Mert nem nézik jó szemmel a kapcsolatunkat. Vajk elkomorodott.

- Ha rajtam múlna, te lennél a feleségem. De tudod, hogy a dolgok megváltoztak... Teréz keserűen felnevetett, majd elfordult tőle.

- Megváltoztak, igen. Pontosan úgy, ahogyan akartam. Ha nem mondom, hogy a kereszténység mentheti meg az országot... ha nem mondom neked, hogy így lehetsz erős uralkodó... talán még holnap és azután is találkozhatnánk.

Vajk lassan felállt, arca nyugodt volt.

- Amit mondtál, igaz volt. És ezért hálás vagyok neked. De a sorsunkat nem mi irányítjuk. Apám, Géza fejedelem, és a főurak úgy döntöttek, hogy politikai szövetségre van szükségünk a Német-római Birodalommal. A népemet kell szolgálnom. Tudom, hogy csak így maradhatunk meg. Ha nem veszem fel a kereszténységet, ha nem építem fel ezt az országot szilárd alapokra, a külső ellenségek szétmarcangolnak minket.
- Szinte már úgy beszélsz, mint egy király.
- Lehet, hogy egyszer az is leszek.

Teréz keserűen a szemébe nézett. Könnyes lett.

- És ezért kell feleségül vened Gizellát.

Vajk lesütötte a szemét.

- Igen. Bajor Gizellát. Egy keresztény hercegnőt, aki szövetséget hoz magával. Az apám és a főurak is ezt akarják. Ha nem teszem meg, a törzsek fellázadnak, és az országunk elbukik.

Hosszú csend állt be közöttük. A nap már hanyatlott.

Vajk végül megszólalt, hangja halk és komoly volt.

- Nem akarom, hogy feledésbe merüljön ez a szerelem. Ha a nevünk nem élhet tovább együtt... akkor legalább a föld, ahol most állunk, őrizze meg a nyomunkat.

Teréz meglepetten nézett rá.

- Mit akarsz tenni?

Vajk csak mosolygott.

- Elnevezek rólad egy helyet. Egy települést, mely az én földemen áll majd, a király földjén. Az első magyar király telkén.

Teréz szeme elkerekedett.

- Telke! Telki! – mondta nagy mosollyal

Vajk bólintott.

- Így mindig emlékezni fogok rád!

Teréz nem tudta eldönteni, hogy ez vigasztalás vagy fájdalmas emlék lesz számára.

De tudta, hogy Vajk igazat mond. A gyerekek az ablaknál némán hallgatták a beszélgetést.

Majd Izi halkan megszólalt:

- Tehát ezért... ezért hívják Telkit Telkinek! Ez volt a rejtvény, amit meg kellett fejteni?

- És ezért nem lehettek együtt! Teréz maga mutatta meg neki az utat, ami végül elválasztotta őket!

Izi és Nándi átérezték azt, amit a fiatal pár az Annalaki házban átbeszélt. Nagyon sajnálták őket, és kezdték megérteni, milyen áldozatot hozott Vajk. A nap lassan lebukni készült a horizont mögött, arany fénybe vonva az Annalaki házat, miközben a történelem csendben formálódott a falai között.

- Menjünk! A nap le fog menni! -Azzal elrántotta Nándit és futásnak eredtek. Az erdőben egy nagy mogyoró bokor mögé bújtak.

- Gyorsan a kézikönyvet! Olvassuk a verset! – szolt Izi Nándinak aki egészen idáig szorongatta a könyvet.

- Rendben, nyitom, keresem! Itt van, olvasd.

„Varjúláb és hollókörm lettem véres tanú,
eztán repíts jó messzire varázslatos kapu,
repíts engem jó messzire, jelenünk közepibe,
bele láttam lelkemmel a titok mélyibe”

És azon nyomban megnyílt előttük az ovális alakú színpompás kapu. Nándi nem habozott, elkapta Izi kezét.

- Mehetünk?

Izi egy pillanatra még visszaneézett az Annalaki házra, ahol nemrég tanúi voltak egy örök szerelem történetének. Vajk és Teréz története most már az ő emlékeikben is ott élt.

- Mehetünk.

Nándi értette, és együtt léptek át a kapun. Ahogy áthaladtak rajta, ismét az a furcsa, szédítő érzés ragadta el őket, mint amikor először utaztak. Egy pillanatig minden elsötétült, aztán hirtelen újra az elhagyatott házban találták magukat. A szoba csendes volt, mintha semmi sem változott volna. Középen ott lebegett Bonifác, arca szelíd és békés volt.

- Visszatértetek. – mondta elégedetten. – És látom, sikerrel jártatok!

Izi és Nándi egymásra néztek.

- Megértettük a titkot. – mondta halkan Izi. – Megismertük Teréz és Vajk történetét. Tudjuk, miért hozta meg Vajk ezt a döntést, és hogy Teréz bölcsessége és szeretete végül az egész ország sorsát alakította.

- És tudjuk, hogy így lett Telki! A király telke..

Bonifác mélyet sóhajtott, mintha egy súlyos teher gördült volna le róla.

- Most már tudjátok, ezt a titkot őriztem évszázadokon át. Senki sem ismerte az igazságot. Csak a krónikák maradtak meg, a hódítások és háborúk emlékei, de Teréz neve feledésbe merült.

Nándi előrébb lépett.

- És most? Mi lesz veled?

Bonifác halványan elmosolyodott.

- Az én küldetésem véget ért. A titok, amelyet őriztem, most már a tiétek is. És ahogy Teréz szavai irányt mutattak Vajknak, most ti is továbbadhatjátok ezt a történetet, hogy soha többé ne merüljön feledésbe.

Bonifác alakja lassan halványodni kezdett.

- Köszönöm nektek. Most már végre én is megpihenhetek.

A levegőben egy utolsó mosoly villant fel, majd a szellem alakja szertefoszlott. A szoba hirtelen hidegebb lett, a csend mélyebbé vált. Izi és Nándi némán álltak egy pillanatig, majd a fiú megszólalt.

- Azt hiszem... most megmentettük a történelem egy darabját?

Izi helyeselt.

- Nem is akármilyet! Egy egész település neve őrzi Teréz és Vajk szerelmét! Telki..

A lány elgondolkodva nézett maga elé, majd elmosolyodott.

- Gondolod, hogy most már békében nyugodhat?

Nándi elvigyorodott.

- Bonifác? Hát, ha valami biztos, az az, hogy ő már nem fog itt kísérteni. – ezzel eljátszotta ahogy szertefoszlik.

Ezen mindketten nevettek.

- Ideje hazamenni. – mondta Izi.

Kiléptek a régi házból, amely immár csak egy elhagyatott épület volt. A múlt súlya, amely oly sokáig ott lebegett felette, végleg elszállt.

Izi és Nándi megbeszélték, hogy nem mondják el a teljes történetet. Úgysem hinnének nekik. Csak, mint egy régi könyv régi történetére úgy hivatkoztak rá. A történet most már újra él. Él a két gyerek szívében, és minden egyes emberben, aki Telkire lép.

Aki elhiszi, jól teszi, aki nem hiszi, járjon utána.

Tura meséje

Tura meséjét lejegyezték és az illusztrációkat készítették: Bodáné Majoros Henriett, Dolányi Anna, Heine Éva, Maczkó Mária, Rumi Andrea, Seres Tünde, Széphalmi Zoltán, "Földobott kő" Alapítvány

KICSI SANKÓ NAGY ÁLMA

Volt egyszer egy nagyobbacska falu, Tura, ahol a Galga vize szép csendesen kanyarog, s ahol a Kis-Galga és a Nagy-Galga ölelésében állt egy kis polgári kúria. Annak a szomszédságában lakott dédapám, aki apáról-fiúra adta tovább a világhírű filmes és direktor Sára Sándor gyerekkori csínytevéseit.

Valamikor a nagy háború után történt, az Úrnak 1933. esztendejében, annak is Mindenszentek havában, hogy a falu jegyzőjének természetes fiúgyermeké született. De nem sok híja volt, hogy ne a napvilágot, hanem a másvilágot lássa meg! Mivel az édesanyja hosszas vajúdás árán sem tudta még világra hozni, így az orvos megkérdezte az édesapát:

- Pista, feleséged legyen-e vagy gyermeked?
- Leginkább mind a kettő! – felelte az édesapa.

Az orvos és az ügyeskező bábasszony hajnalra kimasszírozta az elkékült csecsemőt az édesanyjából, így mindketten épségben megmenekültek. Szerencsésen teljesült tehát az édesapa kívánsága!

Ennek a nagyobbacska fiúcskának nagyobbacska volt a fejcskéje is, de annyi ész szorult abba a nagy fejbe, a Jóisten úgy megáldotta őt tengernyi talentummal, hogy már akkor látszott nagy dolgokat visz majd végbe. Kérdezte is az izgatott szomszédság Pistát:

- No, lány lett-e vagy gyerek?

- Gyerek lett az a javából! – felelte.

A nagy fejire egy kalapot húztak, de abban a kalapban rejtett annyi csibészesség, hogy nem volt se szeri, se száma. Ahogy cseperedett, kiderült, hogy szüleinek nemcsak a világrajöttét tette emlékezetessé. Sok fejfájást okozott ám az édesapjának. Olyan betyár volt, hogy még a

Vidróczki is megirigyelte volna!

Egyszer a Galgán akkora árvíz támadt, hogy a megduzzadt patak beömlött az udvarokba. A Sára-portán másfél méternyre kezdődött a padlózat, s a kis Sanyika a lépcsőn ülve horgászott. De valahogy nem akartak jönni a halak, ezért máshol kellett zsákmányt keresnie. Gondolta elevez ő az Óperenciás tengerre. Megszerezte a mosóteknőt, abba beleült és lapátolt a kezeivel. Vitte a víz, vitte a sodrásba. Ahogy az édesapja irányította az árvízi mentéseket, hirtelen így szólt neki:

- Pista bácsi, nézze mán, ott jön a fia egy csónakban!

Az áramlat Sanyikát csak vitte egyre beljebb a híd felé, de a híd alatt már alig lehetett átlátni. Éppen csak, hogy le bírta hajtani azt a nagy buksiját. Na, de ha a híd nem is csapta szét a kobakját, megcsapta őt úgy tisztességesen az apja tenyere.

No, de a mi Sanyink nem tanult ebből a históriából, hanem újabb kalandokba keveredett a kutyaütője. Öt éves forma lehetett, amikor kalapját a fejébe csapta és hétmérföldes csizmáját a lábára húzta, majd nyakába vette a világot. Ez a világ akkor a nagyapja házáig tartott. Mire odaért, igencsak megszomjazott. Látva ezt az öregapja, imígyen szólt:

- Sankó fiam, Kóstoljuk meg az újbort!

Térdére ültette, s egyszer a nagyapja húzta meg a poharat, másszor a kisunoka.

- No, elég lesz mán a murciból, hékám! Mer keresztbe áll a csipád és megfordul veled a világ! – mondta az öreg.

Amikor a nagyapja épp a szalmazsákok tömésével foglalatoskodott, Sankó suttyomba meg-húzta a demizsont, mert meg akarta tudni, milyen, amikor feje tetejére áll a világ. No,

nem várt ezzel a tudománnyal a Jóisten, mert haza-felé ballagva a Hugyóka kocsmá előtt begurult az árokba, amit éppen akkor rézsűzték. Egyre-másra próbált felkapaszkodni, de háromszor is visszahuppant. Széles jókedve kerekedett és megtáncol-tatta a kalapját. „Árok, árok, de mély árok, nem gondoltam, hogy így járok” – danolászott Sanyika.

Csupa sárosan és szutykosan sikerült végre kikászálódnia onnét. Érezte, hogy annak nem lesz jó vége, ha így látja meg az édesanyja. Nem elég, hogy odalett a ruhája, de megruházta őt majd az apja is. Ezért inkább visszament a nagyapjához. Láttá az öreg, hogy jön az unoka egy kissé dülöngélve. Az udvaron szellőző szalmazsákokra lefektette, hogy kialudhassa magát. Álmában megjelent neki Noé apánk, akivel elindultak szőlőtőkét ültetni. No, ennek a nedűjéből kortyolgattam én a minap a komámmal, s ittam a jó magyar emberek egészségére.

Hát, ez a Sankó is jó magyar gyereknek gondolta magát, és bizony a magyar az lóra termett, akárki emberfia megmondhatja! Ő is olyan nyalka legény szeretett volna lenni, mint a magyar huszárok, ezért minden vágya az volt, hogy minél hamarabb lóra ülhessen, vagy legalább egy kiscsikóra. A szemben lévő szomszédságban egy parasztgazda lakott a családjával. Zsiga bácsiék olyan tehetősebb fajtából valók voltak, lovakkal, tehenekkel, baromfikkal, s mindenféle apró jószággal. Ahogy Sankó hírért vette, hogy a szomszédban kiscsikó jött a világra, ő már rögvést látni akarta, s már adjuramteremtőm akaródzott neki felülni rá.

- Nem lehet ám erre még felülni, Hékám! Veszélyes vóna! Még kicsi a csikó is, te is kicsi vagy, komám! Várjunk, míg mindketten nagyobbak lesztek! – mondta a szomszéd.

De egy lóra termett ötéves huszárgyereknek nem lehet olyat mondani, hogy várjon. Ekkor a Sanyi kifundálta - és ehhez kellett ám a nagy ravaszság -, hogy az apjának van egy fotográfusainája a vitrinben, azt ő elcseni. Egy életem, egy halálom, akármi lesz, megpróbálom! Így is tett, majd átballagott vele nagy büszkén, s még nagyobb elszántsággal a szomszédba, s azt mondta.

- Itt van ni, ez a fotóappará! Én most mindenkit meg fogok vele örökíteni. Lefényképezem az egész családot, együtt is és külön-külön is. No meg a tehenet, meg a lovat is. No, meg persze a kiscsikót!

A háziak nagyon megörültek, és a kis Sanyi kattingatott bőszén egyre-másra. Amikor már mindent lefényképezett, akkor előadta a saját kívánságát is, hogy őt is kapják már le úgy, hogy ül a csikó hátán. Na, elkészült a kép róla is. Mivel végre felülhetett a csikó hátára, utána hazament, mint aki jól végezte dolgát. Telt-múlt az idő, és a szomszédok egyre-másra kérdezték, hogy mikor lesznek már készen a képek. A Sanyi bezzeg ötölt-hatolt,

hogyan történt, meg az történt, húzta az időt, ahogy lehetett, ki ne derüljön a nagy turpisság, hogy abban a fényképezőgépben még film sem volt. Hogy is lett volna! Időközben az apjának is a fülébe jutott ez a dolog, mert a szomszédok persze őt is faggatták:

- Pista, mikor nézhetjük már meg a képeket, amiket a Sankó gyerek fotografált rólunk? Az apja rögtön tudta, hogy honnan fúj a szél, ezért kérdőre is vonta a fiát:
- Lóvá tette a szomszédokat, csak hogy lóra ülhesse?

Ezután az apja igencsak emberpróbáló büntetéssel tanította móresre a fiát, kiállította a verandára, és megtiltotta neki, hogy megmozduljon. A nyári estében, amikor millió szúnyog támad két oldalról is a Kis-Galga és a Nagy-Galga felől, és csípi, mardossák a kislegény meztelen karját, lábszárát, arcocskáját, miközben nem szabad megmoccannia, valóban kemény lecke ez. De ő csak tűrte huszárosan a megpróbáltatásokat, és egyre csak az járt a fejében, milyen szép is volt hetikén a csikó hátán feszíteni!

No, ezek a mozdulatlanságban fegyelemre megedződött kezek és lábak, ha kellett, akkor viszont nagyon is tudtak mozdulni. A mi Sanyink a táncban is kiragyogott. Nemcsak a képzeletbeli huszármertője illett neki, de a lájbi, a bőgatya és a kalap is olyan fajin vót rajta, hogy minden kislány csak vele akarta ropni a táncot. Így volt ez azon a májusi délutánon a turai Sósberger kastély kertjében, amikor a kis Sándor eljárt az egyezőt, egy jó csárdást, no meg még a bukást is a szíve választottjával. Ezen a híres turai majálison de jó is volt együtt kakasos nyalókázni, seregni a lánchintán, s szerelmi fogadalom mellett egy ajándékba szánt tükrös szívet szorongatva megígérni, hogy egyszer majd itt esküsznek örök hűséget egymásnak.

A mi Sanyink nagy szívében egy másfajta szerelem is helyet köve-telt magának. A mozi! A FILM! A Turai Mozgóban minden héten a Hugyóka kocsmá falára vetített a vándormozis.

Addig ő még ilyen csodát sose látott, hogy a képek mozogni kezdenek, az emberek beszélnek, megelevenednek a ház falán. Hogy ilyet is lehet? Hogy van olyan becsületes mesterség, ami a mozicsinálást jelenti? Megesküdött, hogy ő már bizony filmes lesz, ha addig él is! Szóljon

bármit is az édesapja. Megmutatja neki, hogy őt semmi nem állíthatja meg a világhírnév útján. Büszke lesz rá a családja, egész Tura faluja, de még a magyar haza is! Onnantól minden vasárnap délutánját a Mozgó filmvetítésén töltötte egy székhöz szögezve. S mit ad Isten! Az a Szóts István, akinek a ház falán a nevét olvasta egy híres magyar filmben, egyszer csak Turára látogatott egy fontos megbízással. Filmet forgatott a szorgos magyar parasztokról, s éppen egy segédinasra volt szüksége. A rendező úr a helyi kultúrházban érdeklődött efelől. Jó helyen keresgélt, hisz a mi Sanyink addigra már saját fotószakkört

vezetett a kultúrban, s a feketekamrában hívta elő a turai színjátszó társulat premierjein készült képeket. Sándorunk tehát kapva kapott az alkalmon, hogy itt a nagy lehetőség kitanulnia a szakma minden csínját-bínját, ha a mester fotográfáallványát cipeli.

Úgy éppen tizenhat éves kora tájt egy alkalommal, amint a kályhába készült begyűjtani, mint rendesen, megakadt a szeme egy újsághirdetésen. A gyűrött papírt kisimogatva ezt olvasta: „FIGYELEM! Kedves Fiatalok! A Színház- és Filmművészeti Főiskola várja mindazok jelentkezését, akik szívesen elvégeznék az operatőr vagy a filmrendező szakot. Szakérettségi keretében egyszerre megszerezhető az érettségi és a diploma is. A jelentkezés feltétele 10 db saját készítésű fotó bemutatása a szóbeli felvételi vizsga alkalmával.” Ott a helyem! – döntött Sanyink azonnal. Mivel egyébként sem volt az az egyhelybenülő fajta, így felkerekedett, s felbukkant mindenütt, ahol valamilyen különös téma kínálta magát Turán. Csattogott a gépe a turai piacon, a poros utcán hazahajtott libák nyomában vagy egy éhes mangalica disznó pofájában. Még meg sem száradtak a fotópapírok, gyorsan uborkásüvegbe tette azokat és vonaton robogott velük Budapestre, hisz várta őt a NAGY ÁLMA!

S hogy ez az álom valóra vált, az bizonyos! De arról már dédapám egy másik meséje szól, hogy milyen kalandok árán sikerült büszkévé tennie az apját. Ha azt is hallani szeretnétek, akkor gyertek el Turára annak a régi polgári kúriának a szomszédságába!

VÉGE

Somogy vármegye meséi

Babócsa meséje

Babócsa meséjét lejegyezték és az illusztrációkat készítették: Csörsz Klára, Kovács Ivett, Varga Petra, Kovács Katerina Szimonetta, Bicsár György, Kovács Karolina, Dr. Bogdáné Jávorka Márta Mária

A babócsai nárciszos meséje

Török világ volt egykor az országban, Basákkal, háremhölgyekkel, nagy szomorúságban. Nehéz a sors, de mégis fényt, vigaszt hozott

A gazdag termés és varázslatos, illatozó nárciszos.

A Basa kertjében a ritka csillagos nárcisz virágzott. A kert ékessége a Basa leánya, Szelina volt, az Ő szépségének hírért a falu muzsikuscigánya, Dezső repítette messze földre. A hol vígadó, hol síró hegedűs Szelina szívét elvarázsolta. Gyakran kiszökött a nárciszmezőre a fiúhoz, s táncra perdült. Kecses mozgását tündérek tánca kísérte a virágtenger felett. A fiatalok szerelme mosolyt csalt a falubéliek arcára, minden új dal segített feledni a török okozta bűt. Szorgalmasan dolgoztak az emberek, gazdagodott a vidék, vásárt rendeztek, zörögtek az utakon a megrakott szekerek.

Na, de nem volt ám kedvére a Basának ez a románc, mert a lányát gazdag török hercegnek szánta, nem egy földönfutó cigányzenésznek. Tiltotta a szerelmet, mert a leányt a hajnal és az este is a nárciszmezőn találta. Dezső pedig csak hegedült Szelinának, kinek álmai akkor tündérszárnyon repültek.

A zord apa kegyetlen döntést hozott. Lányát hazaküldte törökhonba, a muzsikusz legényt tömlőccel fenyegette, a falu népét sanyargatta. Végül letaroltatta a nárciszos, és lelakatolt ládáiban a tenger melletti várához küldte az összes virághagymát. Az utolsó találkozáson Dezső eljátszotta Szelina kedves dalát. A lány drágakő medálját adta néki emlékül. Búcsúzóul a földbe rejtettek egy ottfelejtett nárciszhagymát, majd Szelinát hintó vitte messze, messze.

Dezső könnyörögve fordult az ég felé, de már felhők takarták el a napot. Dörgött, villámlott, sűrű eső áztatta a kifosztott földet. A legény akkor elkeseredésében földhöz csapta egyetlen vagyonát, a szépen szóló hegedűt, és haragjában taposta, törte, míg csak szilánkokra nem hullott.

Elhalt a muzsika, elcsendesedett a falu. Szegénység telepedett a vidékre, sóhajok vették át a dal helyét.

Ekkor egy napon megjelent Dezsőnek a jóságos Nárcisztündér, és ekképpen szólt hozzá:

- Szerezz egy hegedűt, de nem akármilyet! Legyen az varázshegedű, amelynek muzsikája visszacsalogatja az életet a faluba. Segítőid lesznek a föld, a víz, a nap, az ég. Keresd meg a megfelelő fát a hegedűhöz!
- Csak ez a három domb van itt a közelben, s rajtuk három kiszáradt fa. -szontyolodott el Dezső.
- Akkor szerezz éltető forrásvizet! – parancsolta a tündér.
- De vízínimfák vigyázzák a forrást! – sopánkodott a legény.

A Nárcisztündér megelégtelte a panaszkodást, s ráparancsolt Dezsőre:

- Cselezd ki a nimfákat és szerezd meg a varázsvizet! Kiszáradt fa tövében kiszáradt kutat keress, ott lakik az Ezermeister Manó, aki készít majd neked hegedűt!

Dezső nem várt tovább, nyomban nekivágott az útjának. Megérkezett a forráshoz, hol a három vízínimfa vigyázta a kristálytisztá vizet. Oda is köszönt nekik, kérlelni kezdte őket, de csak kacagva ringatták a fejüket. Ekkor a legény cselhez folyamodott. Bajuszát szépre pödörte, mosolygott rájuk, kedveskedett nekik, a nimfák így sem engedték a forráshoz. Ekkor egy ravasz gondolata támadt. Szívében fellobban a régi tűz, fülében felcsendült egy dallam, lábában ott lüktetett egy ütem.

- Majd én megmutatom nektek, mi a multság! Nemcsak az a tücsökciripelés, meg a békakuruttyolás. Megtáncoltatlak én benneteket, nem forrás lesz itt, hanem árvíz!

Azzal elkezdte. Először koppintós botolást járt, majd sellős suhanóst mutatott nekik. A nimfák nevetve körvonalazták a mozdulatokat, de a vizet nem adták. Dezső nem volt rest, perdülő csárdásba vitte őket, aztán jött a forгатós. A nimfák kacagtak, forogtak, de a forráshoz még mindig nem engedték.

Akkor a legény szívéből jövő cigánytáncra kerekedett. Láss csodát! A nimfák is követték. Egyszer csak fáradni kezdtek, majd mély álomba merültek. Dezső akkor gyorsan megtöltötte a kulacsát a varázsvízzel és sietetett a kiszáradt fákhoz, amelyek pár cseppjétől rügyet bontottak. A fiú reggel lombos fa alatt ébredt. Tört három ágat, hogy elvigye az Ezermeister Manóhoz a kiszáradt fa melletti kúthoz.

A manó már kalapálgatta a legénynek való hegedűt. Lószőr is volt nála, mintha csak tudta volna, mire van szükség.

Dezső nem kívánta ingyen a munkát, a mellényzsebéből előhúzza a szíve fölé rejtett drágakövet. A Manó szeme felcsillant, majd intett a legénynek:

- Pihenj egyet a fa tövében, mire felébredsz, készen lesz a hegedű.

Egy szemhunyasnyi idő múltán Dezső kézbe kapta a hegedűt. Szaladt vissza a falujába, a titkos helyre, ahol utoljára látta szerelmét. Izgalmában összevissza ugrált kezében a vonó, de aztán rátalált a dallamra. Hirtelen duruzsolást, surrogást hallott, s látta, a Nárcisztündér táncolja körbe az

egyetlen nárcisztövet, s lám, kinyílt a szerelmük virága. A szél nevető gyerekek, vidám asszonyok, dolgos férfiak hangját hozta. Nótaszó hallatszott, Dezső mellé beállt muzsikálni a kontrás, a bőgős. Táncosok ropták a zenére. Lett ezután újra vásár, jöttek mutatványosok, jókedvvel dolgoztak az emberek, és tavasszal ismét tengernyi nárcisz illatozott.

Néha még ma is felcsendül a muzsika a nárcisos felől, ami a bátor cigánylegény és a szép török leány szerelmének emlékét idézi.

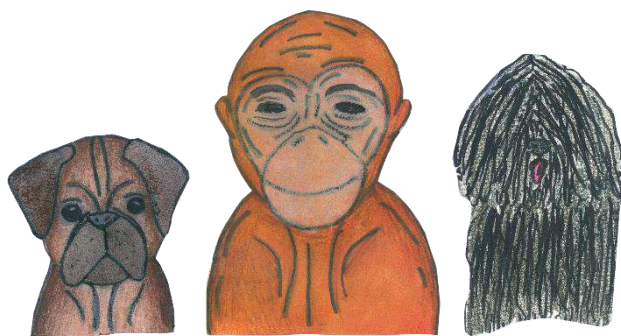
*A török világot messzire fújta sorsunk szele,
Nem hozta őket többé Babócsa földjeire.
Ma Európa szerte csodájára járnak,
A végtelen nárciszmező szép látványának.*

Balatonlelle meséje

Balatonlelle meséjét lejegyezték és az illusztrációkat készítették: Csonka-Fodros Brigitta, Gréczi Krisztina, Harangozó Noémi, Kovács Péter, Nyitrai Flóra, Tárnoki Dóra

Marco a lelle-i orángután (Tanmese egy régi legendában)

FigyeljeteK jó! Ha figyeLteK, mondok egy mesét egy lelle-i köznemesi emberről és egy csintalan vörös orángutánról.

Igen nagyon régen történt ez. Olyan régen, hogy Balatonlellén a legöregebb ember sem emlékszik rá. Neki is az öregapja mesélte. Annak meg az apja. Olyan régen történt.

Történt egyszer, hogy ez a nemesi ember, kit Szalay Imrének hívtak, Ceylonról tartott haza egy papagájokkal, madarakkal, majmokkal és királytigrissel megrakott hajóval. Ekkor látta meg Szalay Imre a vásott, emberi gyermekhez hasonlító orángutánt, Marcót. Szegény

Marcót a társai bántották, ezért a matrózok külön tartották őt a többi állattól. A hajón utazók persze rendszeresen felkeresték az állatot, akik sosem üres kézzel érkeztek hozzá. Imre sokszor meglátogatta az orángutánt, és sok időt töltöttek együtt, sokat szórakoztatták egymást. A nemes ember annyira megszerette az állatot, hogy elhatározta, megvásárolja és hazaviszi új barátját.

A hazaútiK nagyon kalandosra sikeredett, amely tele volt pamutgombolyaggal, hajóáccsal és rendszeresen eldugott tárgyakkal. Ez mind megérne egy külön történetet, de most ha megengeditek, akkor inkább a balatonlelle-i kalandjairól mesélek neKtek.

Mikor Imre és Marco hazaérkeztek az uraság lelle-i birtokára, Hermína, a ház úrnője menten elalélt a jövevény látványától, míg gyermekei örömmel fogadták az új lakót. Szegény állat hamar kikötte találta magát, amit csintalan viselkedésével bosszult meg. Először egy szegény gesztenyefa, majd egy üvegház hatalmas üvegtáblái látták kárát a vásott természetének. A Szalay család onnantól fogva megtanulta, hogy Marcot nem lehet maradásra bírni, ha a kíváncsiságát felkeltette valami. Ez többnyire a kertben található cseresznyefa termése volt, amit képes volt addig enni, amíg megfájdult a hasa. Ilyenkor lefeküdt és a pocakját dörzsölgették. De sosem okult belőle. Ha pedig a cseresznye elfogyott, keresett magának más csemegét! Az uraság szőlőjét találta meg és majd felfalta az összes gyümölcsöt, ami éppen abban az évben termett. Persze ezzel is ugyanúgy járt, mint a cseresznyével.

Barátságát nem csak emberekkel osztotta meg, hanem állatokkal is. Történt ugyanis, hogy egy meleg nyári estén Edy, a mopsz, a Szalay család kis kedvence észrevette, ahogy Bodri, a gulyás kutyája a vörös barátjával játszik egy bokor tövében. Edy féltékenységeben rárontott a két kis barátira hatalmas ugatások és vicsorítások közepette. Bodri annyira megrémült, hogy hazáig szaladt, míg Marco a legközelebbi fa tetejére kapaszkodott fel. Edy győzelmében büszkén csóválta a farkát. De ez az öröm rövid

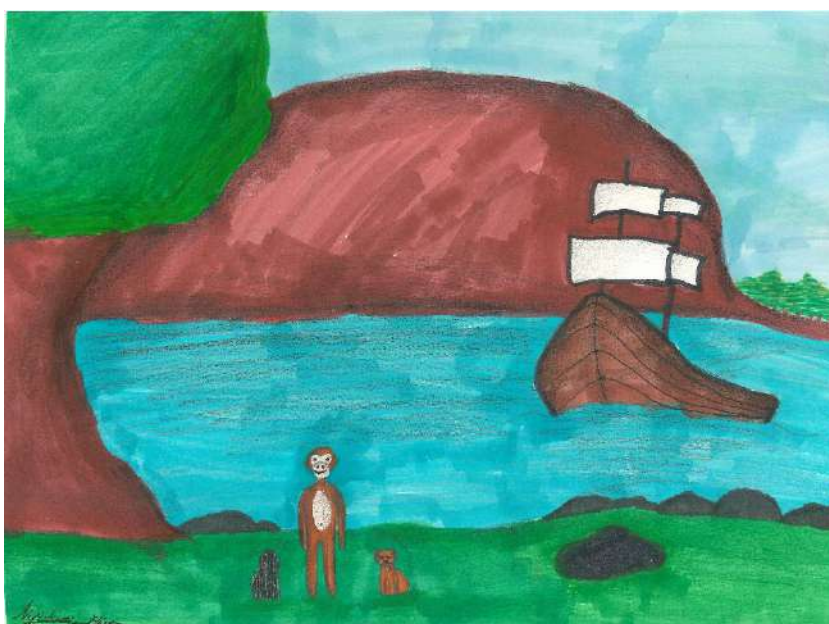
ideig tartott, amikor is rájött, hogy a két állat ezek után nem akar játszani vele, így szomorúan elkullogott.

Telt múlt az idő, Bodri munkája végeztével ismét meglátogatta barátját, aki éppen a kertben felállított faházában aludt. A kiskutya hangos ugatással jelezte az érkezését, mire Marco játszi könnyedséggel nyitotta is karabinerét. A két állat önfeledt játékba kezdett, és egészen a vasútig vitte a kíváncsiságuk. Annyira belemerültek a fogócskázásba, hogy észre sem vették a Boglár felé száguldó mozdonyt. Éles füttyszó szakította meg a játékot, és a két rémült állat futásnak eredt ijedében. Bodri menekülés közben egy mély gödörbe esett. Hiába próbálkozott, nem tudott kimászni belőle. Marco észrevette, hogy barátja nem követi őt, akkor meghallotta Bodri kétségbeesett nyüszítését. Mindjárt a hang felé iramodott, és akkor meglátta a veremben lévő Bodrit. Hiába próbálkozott, hogy kiszabadítsa a kutyát, nem sikerült neki, Marco is belecsúszott és a verem fogságába esett.

Közben másik kis főhősünk Edy elkísérte gazdáját-, Szalay Imrét- a szokásos délutáni fürdőzésére a Balatonba. Edynek ismerős volt a kétségbeesett hang, amit hallott. Elhatározta, hogy közelebb megy és megnézi megint, mit tett a csintalan orángután. Mikor közelebb ért Edy tudta, hogy valami baj történt. A mélyedéshez érve látta is, hogy megérzése nem csapta be. Bodrit és Marcot a gödörben találta, nyakig földesen. Szegény párák annyira kimerültek a sok próbálkozástól, hogy csak az akna alján feküdtek és sírtak. Edy nem gondolkozott sokat, máris szaladt Imréhez segítségért. A kicsi mopsz hangos ugatással jelezte gazdájának, hogy szüksége van rá és a férfi követte a kutyát. Imre már messziről látta a mély lyukat a földben. Amikor letekintett, meglátta a bajba jutott barátokat. Marco abban a pillanatban felnézett Imrére és az orángutánt hatalmas boldogság öntötte el, mikor meglátta megmentőjüket.

Imre mászott is le Bodriért és Marcoért a gödörbe. Amint kiértek a felszínre, nem fukarkodtak a hálájukkal. Bodri ugrándozott, szinte táncolt Szalay Imre lába körül, míg Marco nyakába kapaszkodva ölelgette szeretett gazdáját. Edy messzebről figyelte a történéseket, nem mert közelebb menni hozzájuk. De a két kis megmenekült észrevette őt. Máris szaladtak hozzá, hogy köszönetet mondjanak neki is. Fáradtan, koszosan és új barátokkal tértek haza a kalandorok.

Attól a naptól fogva elválaszthatatlanok lettek. A környéket bejárta a szokatlan barátok híre. Gyerekek és felnőttek beszéltek a majomról, aki vörös üstökösként száguld a fák ágai között, és két kutya barátjáról, akik örömmel követik őt.

Remélem tetszett a történet, amit itt elmeséltem és elhiszitek nekem. De ha nem, menjetek el Balatonlellére a Szalay kúriába. Még most is ott áll a park közepén, mintha megállt volna az idő. Menjetek be az épületbe és kérdezzetek Marcoról, a csintalan orángutánról.

Balatonszabadi meséje

Balatonszabadi meséjét lejegyezték és az illusztrációkat készítették: Kissné Berta Rozália, Teveli Petra, Bertáné Várai Ildikó, Hermecz Erika, Fodor Janka, Homoki Hanna, Szőke Borbála, Behán Zsolna Franciska, Horváth Iza, Sári Zoltánné

A Pusztatorony kincse

Zöld erdőben, zöld mezőben, domboldalban sétált Nagyapó. Vele sétált, ott szaladgált unokája, kis Palkó. Felértek a dombtetőre: megpihenni, uzsonnázni leültek a friss zöld fűbe.

- Ej, milyen szép ez a táj, a Somogyi dombság! – sóhajtott fel Nagyapó. – Napnyugtának ott kéklík a Balaton, körülöttünk zöldell a sok szőlős domb. Csoda-e, hogy a régiek ezt fogadták otthonuknak?

- De Nagyapó, ez csak egy domb! Az otthonunk lejjebb van, Sió mellett, a faluban. – nevetett rá az öregre kis Palkó.

- Kisunokám, kicsi Palkó! Lábunk alatt nem csak egy domb domborodik. A legendás Pusztatorony őrzi itt ősök kincseit.

- Nem hallottam, nem is tudtam, mesélj nekem Nagyapó! Mesélj kincsről és toronyról, mesélj arról, hogyan volt?

Valamikor réges régen, ezredévvel ezelőtt hosszú vándorlás végére érkezett meg néhány ős – körbenézni, megpihenni épp ezen a dombtetőn. Hogy mit láttak? Amit mi is: türkiz tavat tele hallal, sűrű nádaszt madarakkal, tág legelőt, erdőt-mezőt sok vadakkal. Felsóhajtott egy

kisleány: - Ej, milyen szép ez a táj! Lelkem úgy repül fölötte, mint boldog, szabad madár! Összenéztek ott a vének: - Igazat szól ez a lány! Így történt, hogy otthonuk lett ez a táj, neve pedig Zabady volt, mint boldog, szabad madár.

Kis kunyhókat építettek, állatokat legeltettek, szorgoskodtak, imádkoztak, gyermekeknek mesét mondtak, szolganépek sosem voltak. Nemzedékek jöttek-mentek, arany kincseket gyűjtöttek. Összeült a falu népe, s úgy döntöttek: legmagasabb dombtetőre - dicsőség hirdetésére - templomot emeltek. Magas torony nyúlt az égre, nem volt párja e vidéken, messze földről idejártak csodájára minden népek! Fokszabadi szorgos népe több száz évig élt békében.

De jaj nekik, mi ez, ki ez? Sötét felhő közeledett: török szultán nagy serege fölégett minden földet. Por és hamu az egész táj, Fokszabadi elhamvadt már. Felperzselt, üres pusztában Pusztatorony állt magában. Bús őseink bánatukban útnak indultak. Sió nádas mocsarába elbujdokoltak.

Teltek évek, múltak százak, múlt az emlék, múlt a bánat. Falu épült a mocsárból, háztető lett a nádasból, lett iskola, utcák, kertek... Pusztatorony kincseiről már csak legendák keringtek. Jöttek újak, jöttek mások, késő nemzedékek. Legendáknak kíváncsian nyomába eredtek. Jártak-keltek házról házra, régi öregekhez: Hogy volt, mint volt, regéljék el! S mindent lejegyezték. Sokan voltak kételkedők: Ennek sosincs vége? Keresgélnek, kutatgatnak, s nyoma sincs a kincsnek! Falu népe összefogott, ásót és kapát ragadott. Addig ástak, lapátoltak, míg egy szép napon kincs fordult ki ott földből, nem ám kőhalom! Lett akkor nagy hejehuja, öröm, vigalom!

- Nagyapó, ez szép mese volt!
- Nem mese ez gyermek! Sétáljunk le a faluba, várnak ott már minket! Ott benn a falu házában: ott őrzik a kincset!

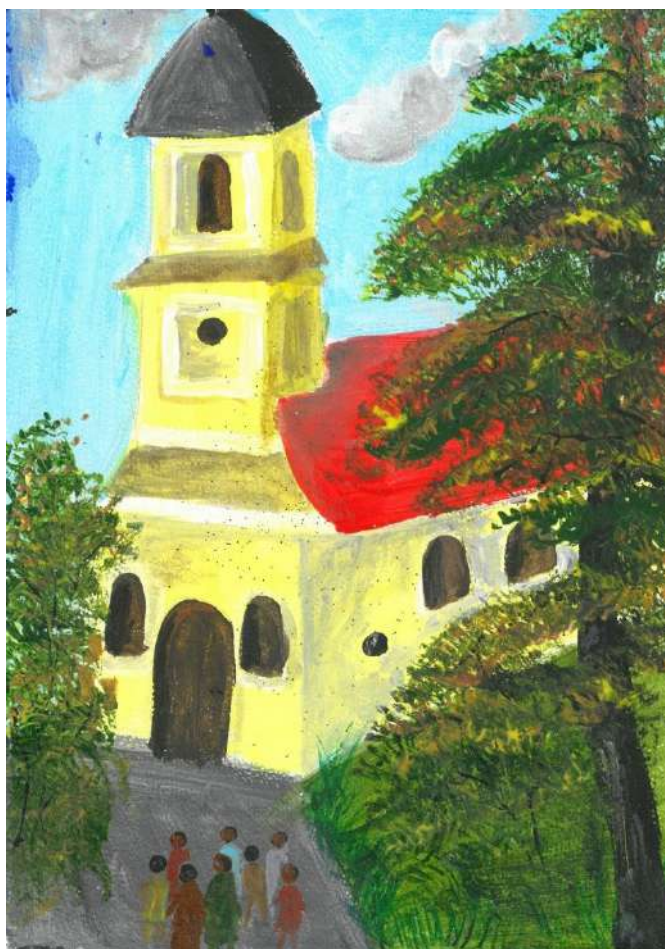
Barcs meséje

Barcs meséjét lejegyezték és az illusztrációkat készítették: Veszner Ádámné, Benked Tiborné, Karsai Tiborné, Szabó Józsefné, Borsosné Kalmár Márta, Kaiser Istvánné, Nagy Sándorné, Gyajáné Pressing Mónika, Bozsányiné B. Zsuzsanna, Dr. Bogdáné Jávorka Márta

A borókabogyó legendája

Volt valahol, a sebes folyású Dráva partján egy Barcs nevű városka. Ebben a városkában élt édesapjával Kremzir grófkisasszony, aki olyan szép volt, hogy hét határba híre ment szépségének.

Meghallotta ezt a vármegyei főszolgabíró, akinek nagyon megtetszett a lány és bármit meg tett volna, hogy feleségül vegye. De amikor megkérte a kezét, esze ágában sem volt hozzá menni az öregecske főszolgabíróhoz. Erre a bíró óriási haragra gerjedt és elhatározta, hogy ha nem lehet az övé, akkor másé se legyen. Így aztán, amikor a városka apraja-nagyja a vasárnapi misén volt, a főszolgabíró ágyúval bele lövetett a templomba. Lett is ám nagy riadalom, de a templom szentjei megvédték a benne lévőket. Az emberek megmenekültek ugyan, de a kisasszony nyakában lévő gyöngysor a hatalmas robbanástól szétszakadt és szemei szétgurultak a vidéken. A leány torkából egy mukk még annyi hang sem jött ki többet. Lett is nagy szomorúság a grófságban.

Kihirdették, hogy azé lesz a leány keze és a fele grófság, aki vissza adja a leány hangját. Jöttek is hetedhét országból, a világ minden tájáról hétp próbás lovagok, kalandorok, de bizony a gyöngyöknek senki sem jutott a nyomára.

Ebben az időben Patkó Bandit a híres somogyi betyárt is éppen Barcs felé vitte az útja. Meghallotta a hírt és úgy döntött, hogy ő bizony megkeresi azokat az elgurult gyöngyszemeket. Ahogy poroszkált jártában, keltében egyszer csak keserves vinnyogás ütötte meg a fülét. Hát, ahogy közelebb ment, egy arany sakált látott meg, akinek egy nyíl vessző állt ki a lábából. Bandi megsajnálta a sakált és kihúzta a nyíl vesszőt.

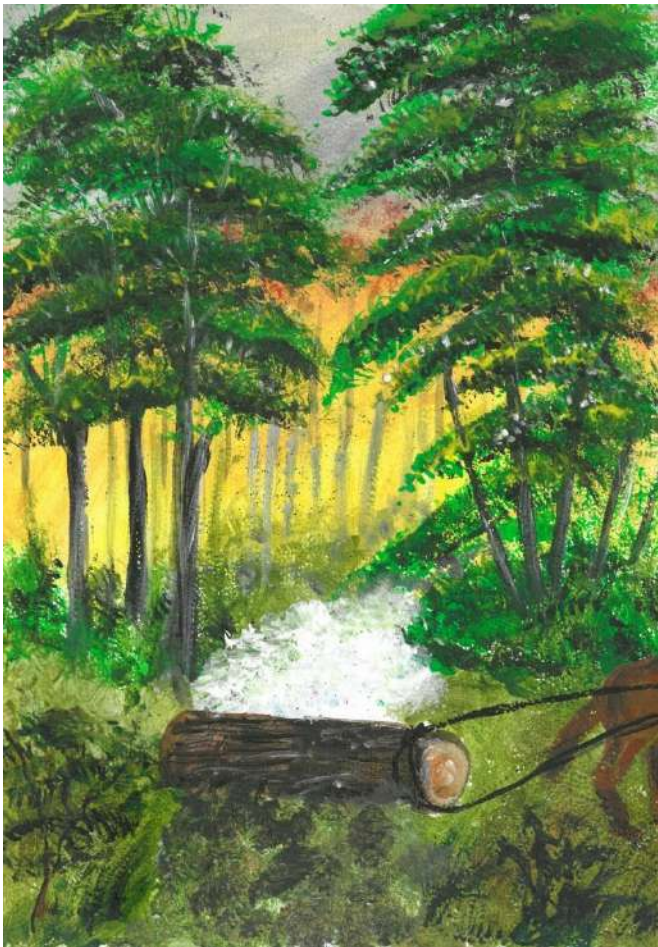
- No, mivel segítettél rajtam, én is segítek rajtad. – mondta a sakál. Adok neked egy arany szőrszálat a bundámból. Ha valamikor melegre lesz szükséged, csak vedd elő és tedd a tűzrakó helyre és nem fogsz fázni.

Megköszönte Bandi a szőrszálat és a bóki erdő felé vette az útját. Ahogy ott mendegélt meglátott egy apókát, aki egy hatalmas farakás tövében üldögélt és egyfolytában bosszankodott.

- Szép jó napot kívánok öregapám! – köszöntötte az öreget Patkó Bandi.
- Neked talán jó ez a nap, de nekem ugyan nem – mondta mérgesen az apó.
- Ugyan min mérgelődik kegyelmed? - kérdezte Bandi.
- Már hogyné mérgelődnék, amikor itt van ez a nagy halom fa, és nem tudom összevágni.
- No, öregapám ezen könnyen segíthetünk. Ezzel előkapja a tarisznyájából az aransakáltól kapott szőrszálat és átnyújtja az öregnek.
- Tegye csak ezt a kandallójába és soha sem fog fázni.

Az öreg megköszönte az ajándékot, majd így szólt:

- Látom Bandi, hogy a szíved a helyén van, hát ide hallgass! Menj el a rigóci erdő kilencedik távához, és szerezz 13 pikkelyt az ottani halaktól. Azokkal menj újhódkor az ősbórák közepébe, és amikor a legnagyobb a sötétség, dobod fel a levegőbe a

csillogó pikkelyeket, és kövesd azok útját. A halpikkelyek arra a borókabokorra fognak ráesni, amelyik az elveszett gyöngyöket rejtő boróka bogyó képében. Akkor aztán gyűjtsd össze a mélykék, hamvas bogyókat és fűzd őket gyöngysorral. Amint hamvas ér hamvashoz, a bogyók újra gyönggyé válnak és a kisasszony is visszanyeri a hangját. Azt azonban, hogy miként tudsz szert tenni a halpénzekre, neked kell kitalálnod - mondta az öreg.

Bandi megköszönte a jó tanácsot és elindult a kilencedik tóhoz. Ám nagy csodálkozására a tóban alig volt víz. Ahogy ott nézelődött, meglátta, hogy a tavat tápláló forrás vizét, egy kidőlt fa zárja el. Nosza, gondolt egyet Bandi visszament a lováért, aminek segítségével kihúzta a rönköt és már csobogott is bele a friss forrásvíz a tóba. A halak nem győztek hálálkodni a jó cselekedetért.

- No, Bandi, kérj tőlünk, amit csak szeretnél! – szólalt meg a pontyok között a legöregebb hal.
- Nincs nekem másra szükségem, mint 13 csillogó halpikkelyre – mondta a betyár.
- Ezen könnyen segíthetünk! Azzal nagyot bucskázva a friss vízben eltűnt az öreg potyka. Kisvártatva ismét felbukkant, uszonyai között 13 csillogó halpikkellyel.

Megköszönte Bandi a pikkelyeket és ment egyenest az ősbörökásba, annak is a kellős közepébe. Ott nem is kellett sokat várnia az újholdra. Amint koromsötét lett az égen, elővette a halpénzeket és feldobta őket olyan magasra, amilyen magasra csak tudta. Amint a pikkelyek felrepültek a levegőbe, elindultak mind egy irányba. Nosza, Bandi sem volt rest! Vágtatott a fénylő pikkelyek nyomában. Azok pedig repültek, repültek, míg egyszer csak megálltak és ráhullottak egyenesen egy boróka bokorra. Akkor Patkó Bandi elővett a tarisnyájából egy zsinórt, amire 13 mélykék hamvas boróka bogyót fűzött fel. Reggel ment is nyomban Kremzir grófhhoz. Ott aztán elővette és átadta a felfűzött nyakláncot. Amint hamvas ért hamvashoz - vagyis a hamvas boróka szemek hozzáérték a grófkisasszony hamvas bőréhez, lássatok csudát, a bogyók rögvest gyöngyökké változtak és a kisasszony is felkacagott a csoda láttán.

Lett is nagy öröm a grófságban. Kremzir gróf állta is a szavát és Patkó Bandinak adta fele grófságát és leánya kezét.

Azóta beszélnek azt Barcs környékén, hogy a boróka nemcsak a belőle készült pálinka zamatát, hanem a csodák erejét is őrzi: aki megízleli, annak hangja csilingelő dallammá válik.

Lengyeltóti meséje

Lengyeltóti meséjét lejegyezték és az illusztrációkat készítették: Mikliánné Kollarics Tünde, Zsombok Lajos, Hömöstreier Péter, Tóthné Varga Szilvia, Jancsekityné Goóz Ágnes, Gábrriel Zsófia, Németh Natália, Kiss Anett, Kissné Lakos Mária

Csalogányos mese

Tótiban, ahol a Szent János patak kanyarogva siet a Balaton felé, ott volt a Lengyel család virágzó uradalma. Ott élt Boldizsár¹ uraság és gyönyörű lánya, Julianna², aki olyan szép volt, hogy a Napra lehetett nézni, de reá nem. A leány szívét mély szomorúság töltötte el, mert vasárnap az esti szürkület után a csalogányok³, akik minden este álomba ringatták csodás trillájukkal, eltűntek a kastély kertjéből. A gróf lánya minden nap szomorúan nézte az erdőt, és vágyakozva hallgatta a csendet. Hogy ne legyen ilyen nyomasztó ez a hallgatás, maga énekelt egy dalocskát esténként: „Madárka, madárka, Csalogány madárka, Elvitted az éneked, elvitted a kedvemet Kék tó mocsarába.” A dal is szomorúan zengett a rózsalugasok közt a kastély álomszép kertjében.

A faluban arról beszéltek, hogy a fülemüléket biztosan Rágnica⁴, a gonosz varázsló rabolta el, aki a sötét erdő mélyén él, és ott tartja fogva őket, mert a gyönyörű énekeket csak magának akarja. Boldizsár gróf elhatározta, hogy megkeresteti a csalogányokat, hogy leánya szemébe újra visszatérjen a ragyogás, de tudta, hogy egyedül nem kép es legyőzni az álnok varázslót. Híre ment a grófkisasszony mérhetetlen szomorúságának. Jelentkeztek is legények, hogy újra mosolyt csaljanak sápadt orcájára. Elsőként Péter, a helyi suszter próbálkozott, aki erős volt, de lusta. Hétmérföldes csizmája is csak fércmunka volt, így a talpa bele is ragadt a sárba. Jött János, a lószerszámkészítő is. Ügyes volt, de nem volt elég bátor. A harmadik volt közülük László, a grófság péklegénye, aki bár nem volt oly erős és ügyes, mint a többiek, de a szíve tele volt bátorsággal és jósággal. A pékségben ő készítette a környék legfinomabb diós patkóját, ami a grófkisasszony kedvence volt.

A három legény útnak indult a legszebben éneklő fakó tollú kismadarak felkutatására. Péter és János hamarosan eltévedtek, de László tovább ment, bízva abban, hogy szerencsével jár. Út közben megállt az ezeréves kőkeresztnél, térde ereszkedett, és áldásért fohászkodott, hogy sikerrel járhasson, és a grófság lakóinak örömet hozhasson. Ahogy haladt, egy gyönyörű tóhoz ért, amelynek kristálytisza vizében a kék ég mosolygott vissza rá. Hát ezért nevezik a helyiek Kék tónak⁵! – nyugtázta magában. A nagy, feneketlen tóhoz érve halk madárcsicsergést vélt hallani. Köztudott volt Tótiban, ha valamilyen akadály került az útjába, már gyerekkorában is énekelni kezdett. Most is így tett: Madár voltam álomban, Fenn az égen daloltam, Olyan dal volt, amit én még, Addig sosem hallottam...

Ahogy dalának a végéhez ért, hirtelen egy unikornis⁶ jelent meg a tó fölött, akinek a szőre fehér volt, mint a hó, és a szemei ragyogtak, mint a csillagok. Az unikornis észrevette a legényt, és megkérdezte tőle:

- Miért vagy szomorú, László?
- Hogyne lennék szomorú, amikor szép szerelmem szívét elemésztí a bánat az eltűnt madárkái éneke után.

Az unikornis szíve megesett a fiún, és így szólt:

- Segítek neked, mert tudom, hogy bátor és jószágos vagy. Pattanj fel!

László egy szempillantás alatt a nyeregben termett, az unikornis pedig egyenesen a gonosz varázsló rejtekhelyére repítette.

- Ki jár erre, ahol a madár sem jár? - döbbsent meg Rágnica.
- László vagyok a péklegény, és azért jöttem, hogy kiszabadítsam a fülemüléket.
- Nem úgy van ez te legény, a kalitka ajtajának átkát csak az igaz szerelem dallama törí meg.

Lászlónak eszébe jutott Juliannája, és annak kedvenc dalocskája. Rázendített: „Madárka, madárka...” Az ismerős dallamok hallatára a fülemülék is trillázni kezdtek. És láss csodát: A kalitka ajtaja kitérult, a csalogányok szabadon visszarepülhettek a grófságba. A varázsló pedig mérgében hideg, fehér köddé vált.

Újra madarénektől lett hangos a kastélykert. Julianna szemei felcsillantak a boldogságtól, amikor meglátta az unikornis hátán a daliás, bátor péklegényt. Rögvest a nyakába borult és a fülébe suttogta:

- Én a Tiéd, Te az enyém...
- Szívem szép szerelme, érted százszor útra kelnék. - válaszolta László. Feldobbant egymásért a szívük annyira, hogy örök hűséget fogadtak egymásnak. A lakodalom hét nap, hét éjjel tartott, még a lengyelországi rokonok⁷ is ott mulattak. A gróf jutalmul istállója

legszebb lovát: Szendét⁸ ajándékozta neki:

- Íme, a leggyorsabb paripám! Még sokra viheti, ugyanúgy, mint az anyja: Kincsem⁹... A tóti szerelmesek azóta is boldogan élnek, az unikornis mindig velük van, hogy vigyázzon rájuk, és emlékeztesse őket arra, hogy a bátorság és a jóság mindig győz a gonosz felett. A csalogányok pedig amint az esti szürkülettel a többi madár elhallgat, rázendítenek. Májusi éjszakákon mintha ezernyi üvegcsengettyű zengene a Szent János patak feletti erdőben, melyet a néhai tót falu¹⁰ lakói Glavicának¹¹, mai tótiak már Csalogánynak neveznek.

A Lengyel urak Tótijában¹² azóta sem akadt olyan ember, akinek ne ülne mosoly az arcára, ha meghallja a mesét és a dalok királyának énekét. Ezért nevezik ma mosolygós kisvárosnak¹³ a várossá lett falut.

Ha nem hiszed, gyere el Lengyeltótiba és járj utána.

SZÓMAGYARÁZAT (kapcsolódás Lengyeltóti városhoz):

¹ Boldizsár: gyakran előforduló, a családon belül öröklődő név a Lengyel családban. A legjelentősebb közülük Tóti Lengyel Boldizsár (fl.1516–1549), hadvezér, a szigligeti vár tulajdonosa, földbirtokos. 1544-ben az úgynevezett fácánosi részen ő építette a fonyódi Alsóvárat. (a mai palánkvár helyén!)

² Julianna: A Lengyel családban a lányok közül az egyik biztosan a Julianna nevet kapta évszázadokon keresztül. Lengyel Julianna Véssey László házastársa.

³ csalogány: másnéven fülemüle vagy bülbül. Jellegtelen, olajbarna színű, vörös farkú madár. A legzeneibben éneklő énekesmadár, a dal királyának is nevezik. Az udvarló hímek hangja májusi éjszakákon zeng. Gégéje négy hangot képes egyidejűleg kiadni, zeneileg tökéletes akkordokat is énekel.

⁴ Rágnica: Az első hivatalos helységnévtár (1873) szerint Rágniczapuszta a hajdani tót falu ún. tartozéktelepülése volt. Az uradalom „nyugdíjas” cselédeinek házai voltak itt. A településrészek nyomon követését a Magyarország történeti statisztikai helységnévtára 12. Somogy megye című kötet rögzíti.

⁵ Kék-tó: A 25 hektáros Rágniczapusztán található tórendszer neve. Egy horgásztó, egy fürdő- csónakázó tó és a forrás. Földi paradicsom a Balatontól 12 km-re Lengyeltótiiban, egy gyönyörű völgyben.

⁶ unikornis: A lengyeltóti Lengyel család címerállata a kék pajzsban zöld mezőn jobbra fordult, felugró egyszarvú volt. Sisakdísz a koronából kinövő pajzs béli egyszarvú. Ma a kisváros címerállata.

⁷ lengyelországi rokonok: A tóti Lengyel család őse minden bizonnyal az Anjouk, vagy legkésőbb Zsigmond királysága alatt hazánkban, illetőleg Zalában és Somogyban megtelepedett egyik jelesebb lengyel nemes volt. Ő és leszármazottjai az érdemeikért előbb Zala és Somogy megyében kaptak a királytól birtokokat.

⁸ Szende: Kincsem egyik leszármazottja, a leghumánusabb magyar főúr, gróf Zichy Béla lova. Kincsem terebélyes családfát hagyott hátra, melyen magyar és nemzetközi nagydíjak és futamok győzteseit találjuk, de egy sem érte el ősanyja kivételes eredményeit.

⁹ Kincsem: a többszörös díjnyertes magyarországi versenyló, a leggyőzhetetlen „csodakanca”. Nevét az örökkévalóság számára a Sárnecky Krisztián által 2007. június 8-án felfedezett 161975 Kincsem nevű kisbolygó őrzi. Legkedvesebb társa egy fekete-fehér nőtény macska, Csalogány volt.

¹⁰ Tót falu: Lengyeltóti neve a „tót” népnévből ered. (Villa Tout, Tót falu) Első ismert lakói a királyi birtok őrzésére idetelepített nyugati keresztény vallást követő délszláv (kraj-horvát) katonák, a tótok voltak, akik egészen a 19. század elejéig jelentős arányát tették ki a település lakosságának.

¹¹ Glavica: a Szent János árok feletti rét és erdő neve. Valamikor hihetetlen sok csalogány költött ott, tavaszi éjjeleken megállás nélkül szólt a csalogányok hangversenye. Ma ezt nevezik Csalogánynak.

¹² Lengyel urak Tótija: A nemes és báró lengyeltóti Lengyel család évszázadokon át a Balatonmellékének tehetős és tekintélyes történelmi családja volt. A család első ismert tagja tóti Lengyel Miklós 1432-ben Marczali Imre (1427-1444) somogyi ispán alispánja volt. Az ő idejében véglegesedhetett a Tóti (Lengyel) birtokközpont körül kialakuló családi birtokszervezet. A családot Lengyel Boldizsár és Fajszy Katalin gyermeke, lengyeltóti Lengyel István (fl. 1567–1581), szigligeti várkapitány, földbirtokos és dalkai Hathalmy Zsófia fia Lengyel Miklós (fl. 1613–1646) pápai lovas kapitány vitte tovább még két évszázadig.

¹³ mosolygós kisváros: „Lengyeltóti olyan mosolygós község (kisváros!), hogy mosolyogni kell, ha az ember a földjére lép! Szolgáljon mintaképpen- mindig két léppel az országos átlag előtt!” 1991. 06. 30-án látogatott el községünkbe Göncz Árpád-köztársasági elnök úr, ezen gondolatok megfogalmazása után javasolta, hogy a település pályázzon a városi címre.

Porrogszentpál meséje

Porrogszentpál meséjét lejegyezték és az illusztrációkat készítették: Szőke Ágnes, Csányi Boglárka, Lancsák Beatrix, Csányi Jázmin, Turi-Horváth János, Hauptman Barnabás, Csányiné Bocskor Gabriella, Csányi Róbert, Nyira Panna, Nyira Pálma, Nyira Zétény, Csapó Ivett, Nyira Gábor, Bódi Csenge, Bódi Bianka, Bódiné Faragó Edina, Bódi Balázs, Lancsák Norbert, Turi Csaba

Porrogszentpál legendája az Ezüstszarvasról

Valahol távoli földön, dombok közt járva kanyargós út vezet Porrogszentpálra. Egy úton át mely hétszer körbe tekeredik egymás után dombról a völgybe. Majd egy patak szeli át az utat, felette híd mi újra egy dombra mutat. De ha az ember egyszer ide felér körös körül gyönyörű látvány tárul elé. Kimagaslik Bükkösdnek dombja, ragyog a sok szántó és mezők vadonja. Száz éves fa köszön a kanyarban, istenem bárcsak ő is mesélni tudna. Elmegyek mellette mert beljebb házak állnak, mi lehet talán része egy régi várnak? Egy piciny falucska rövidke utcája, hol nagymama és nagypapa unokáját várja. Zentéék ők, náluk

nagy a sürgés-forgás, nagymama már két napja a konyhában járkál fel és alá. Nagypapa udvarukat takarítja lesöpri a járdát, így várja Palit, drága kisunokáját. Nagyvárosból érkezik, hol minden csak pompa, ide jön nyaralni e csendes, szerény kis faluba.

Megérkezve szülei őt egy hétre itt is hagyják, nagymama és nagypapa felidézi vele újra régi, szülői múltját. Mikor még Pali apukája volt kicsi, mikor még vele kellett tanulni és játszani.

Eljön az este és Nagymama meséje előtt előkerül egy fényképes doboz, melyet Pali kíváncsian fellapoz. Majd egy régi levélboríték, mit Zente Pálnak címeztek. Kérde hát Pali:

- Ki lehet az kit úgy hívtak, mint engem?

Nagypapa oda hajol és csak annyit mond:

- Ő volt az üknagyapád, aki az utókornak egy történetet őrzött, s itt hagyott.
- Olvassuk el Papa mert kíváncsi vagyok! Talán érteni fogom én is ugyanúgy, mint a nagyok.

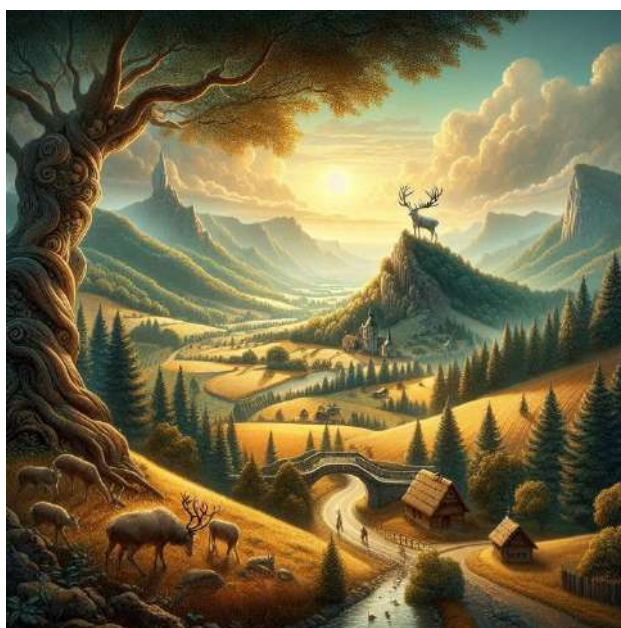
Nagyapa szinte oda sem néz és mesélni kezdi, hisz annyiszor olvasta már, hogy fejből ismeri. Mindent benne szóról szóra mondja, nincs is más ki nála jobban tudja.

„Valamikor régen, mikor itt e földnek csak birtokosa volt, sok-sok állat élt embertől szabadon és vadon. Porroghoz tartozott kicsi birtokunk, ám történt egyszer, hogynagyfény lett, melytől minden átalakult. Élt egy hatalmas szarvas e hármas határban, melyet porrogi vadászok trófeának szántak. Addig üldözték hét görbén, s úton át, míg itt meg nem mentette őt egy nemesi család. Saját erdőjükbe fogadták, hol védte minden fa és minden ág, úgy élt ő sok-sok emberöltőn át. Hatalmas természetével és ezüstösen csillogó szőrével beragyogta a tájat, így lett egyszer csak vége a sötétnek és Kyszentpálnak. Mikor nemesi urunk a

birtokát járta, hintója kereke megsüllyedt az erdei sárban. Húzták a lovak, de mind hiába, csak süllyedtek tovább, végül segítségre vártak. Leszállt az este, az éj sötét lett, ám egy fény jelent meg az erdő sűrűjében, ami egyre csak közeledett. Az Ezüstszarvas kit megmentettek, most viszonzásul a nemesi urat ő menti meg. Kihúzza a sárból és haza vezeti, holdfényében ezüstösen csillogó szőre utat mutat nekik. Lassan a házhoz érnek, már látják a távolban, mikor a nemesi úr mellett a szarvas hirtelen megtorpan. Az uraság leszáll, s megsimítja fénylő szőrét, megköszöni neki, de nem tudja a nevét. Megkérdezi tőle, hogy hogy is hívják, de nem számít válaszra, csak hajtja a kíváncsiság, hogy mitől oly különleges ez az állat, kinek fényessége beragyogja a tájat. Egyszer csak megszólal a szarvas: - Én vagyok Szent Pál földi alakja! Próbára tettelek mikor menekültem, de látom nem csak rangod nemes, hanem vele együtt a szíved.

Ne tartozzék e hely senkihez sem eztán, kedves Nemes úr rendeld el, hogy mostantól legyen a neve Porrogszentpál! Kapja meg nevem és vigyázok rá, az itt élők boldogan éljenek egy életen át. E szavak után eltűnt a szarvas, s a nemes úr csak szótlanul állt majd ment tovább az útja! Mikor felkelt a nap és az erdő felé nézett, hirtelen a dombtetőn újra nagy fény lett. A Ezüstszarvas állt ott vakító fényében, elköszönni nem volt idő azért jött újra el. Meghajolt a nemes úr és intett

kezével egyet, megköszönve azt, hogy végül őt mentette meg. Mire szemét lehunyta és újra kinyitotta, a dombtetőn nem volt már az Ezüstszarvasnak se híre, se hamva.”

Papa, Papa! – szól közbe Pali. Most már értem miért oly jó nálatok itt! Mikor még kisebb voltam hidd el nekem messziről láttam felétek a csillogó eget. Szeretek itt lenni, mert itt olyan jó, minden madár énekel, s bólogat fű, fa és bokor. Kedvesek a házak, benne az emberek, mindenki, aki ide betér valami jóval megy el.

Nagymama most már megszakítja a mesét, ad egy puszit arcomra és az ágyba kísér. Jó éjszakát kíván, de én még gondolkodom, mert egy ilyen történet után, nehéz is lenne mindjárt elaludnom. Mama így szól hozzám az ajtóból visszafordulva: - Palikám holnap az erdőbe sétálunk Nagyapád megmutatja milyen a mi falunk. Aludj egy nagyot, hogy erőd legyen mert holnap este is vár majd egy következő mese. Aztán pedig észre sem veszem, már álmodom is újra az egész történetet. Felijedek és az ablakhoz lépek, nagy világosság szűrődik kintről az éjben. Látom a szarvast, mely ezüstösen csillog, vigyáz ránk most is, ahogy tette akkor. Vissza fekszem, mert már fáradt vagyok, azt hiszem többet láttam ma már, mint a nagyok. Ha egyszer felnövök, ígérem neked ezt a történetet az unokámnak én is elmesélem. Elmondom majd neki milyen jó vidéken, varázslatos az élet egy kis falu erdejében.

Így marad fenn Porrogszentpál legendája, melyet csak egy nagyszülő adhat át igazán egy unokának.

Somogysárd meséje

Somogysárd meséjét lejegyezték és az illusztrációkat készítették: Baksáné Csák Mária, Nagyné Kaiser Livia, László Klaudia Gyöngyi, a Somogysárdi általános iskola tanulói

A csodakastély

Egyszer volt, hol nem volt, élt egyszer egy grófkisasszony a Dél-Dunántúlon az apjával és a mostohájával. A kastély ahol lakott, tele volt rejtelmekkel. A kis grófnőt Mariannácskának hívták. Nagyon szép volt, de hátán egy hatalmas púp éktelenkedett. A kislány emiatt visszahúzódó és félénk volt. Iskolába sem járt, a tanítók mentek hozzá. Nagyon jól tanult. Három nyelven beszélt. Sajnos születésekor meghalt az édesanyja, apja új asszonyt hozott a házhoz, Roxánát, aki gyönyörű volt, valójában azonban Bibircsók volt a gonosz boszorkány, aki a kislány hátára a púpot varázsolta. Minden áron meg akart szabadulni Mariannácskától, hogy ő lehessen a kastély egyedüli úrnője. Senki sem tudta a faluban a nagy titkot, csak Laura szakácsné, aki a kislányt nagyon szerette. Laura egy elvarázsolt tündér volt. A grófnak háromszáz pompás paripája gyönyörködtette a kastély és a falu lakóit. Köztük is leggyorsabb Sziglavi, az arab telivér volt. Ő volt a kislány kedvenc hátaflova. Mariannácskának három barátja is volt. Zoli és Olivér a zsokék, akik híres versenyekre is jártak a gróf lovaival. Legutóbb Pardubicében. Milán a lovásziú különös képességgel rendelkezett. Tudott a lovak nyelvén. Gondolatban beszélgetett velük.

Nagy eseményre készültek a kastélyban. Falkavadászatot rendezett a gróf... Mariannácska szíve megdobbant. De jó lesz! Ő is mehetne a többiekkel. Sziglavi lesz az

első, aki utoléri a rókát. Ő is fel fog öltözni csinosan hófehér ingbe, piros zakóba, fehér szarvasbőr nadrágba, fekete csizmába. Ám Roxána, hallani sem akart erről. Bezárta a kislányt az emeleti hálóba. Nagyon sírt Mariannácska, ám hirtelen kinyílt az erkélyajtó és Laura jelent meg teljes tündéri pompájában. Kezében vadászruhát tartott.

- A mai napon leleplezzük a mostohádat. Meg fog változni az életed. A gyótai erdőben, az öreg tölgy alatt várjatok meg engem és Milánt. Ne mozdulj el Zoli és Olivér mellől!

Közben Milán gondolatban mindegyik lóval beszélt, kérte őket, hogy a verseny hevében ne feledkezzenek meg a kislányról, mert veszély fenyegeti. A lovak nagyon szerették Mariannácskát, és megígérték, hogy figyelni fognak rá. Sziglavi különösen. Hiszen ő felel gazdaasszonykája testi épségéért. Izgatott volt mindenki az indulás előtt. A vadászkutyák nyugtalanul csaholtak, a lovak felemelték a fejüket, a lovasok pedig izgatott lovaik hátán elegánsan vonultak ki a kastély parkjából. Elöl a falkamester ment, utána a gróf és barátai. Mellette a gonosz Roxána. Amikor meglátta a kislányt, hogy ő és társai is velük tartanak, éktelen

haragra gerjedt. Számonkérte a grófot, hogy miért van itt a lánya? Az apa nem válaszolt semmit „Így is jó.” – füstölgött magában a mostoha. „Vissza akartam jönni, és úgy végezni vele fent a hálóban, de így is végrehajtom tervemet” Nemsokára elérték a gyótai erdőt. Az öreg tölgy méltóságteljesen magasodott ki a többi fa közül.

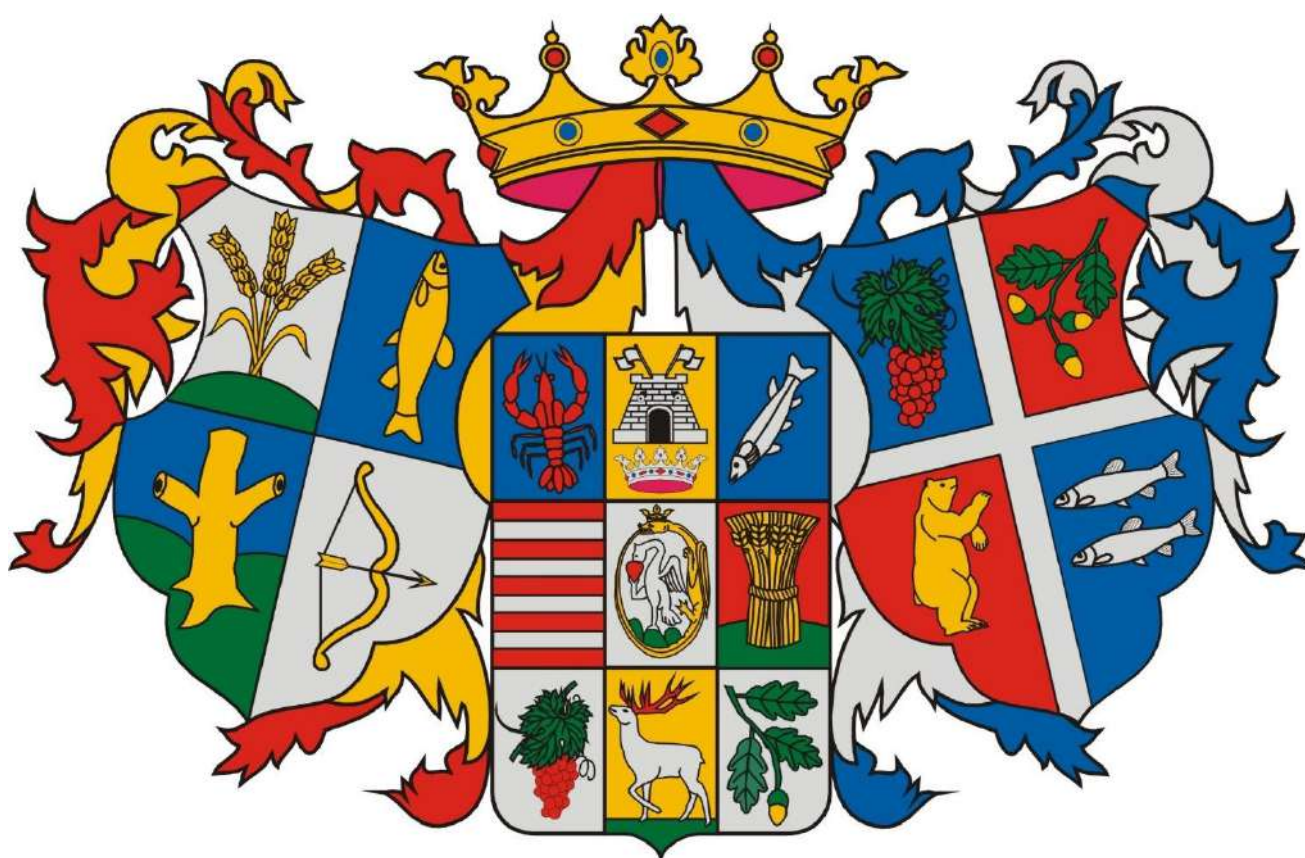
A három kis barát szorosan egymás mellett ügetett. Ekkor egy hangos kiáltás hallatszott. „Ott a róka! Ott a róka! Hajrá, utána! Ki lesz az első, aki utol éri?” Nosza, neki veselkedtek a hajtók és a lovasok, vágattak a vadászebek után. Ezt kihasználta Roxána, hogy mindenki elvágta, megsarkantyúzta lovát és szélesebben vágatott a kislány felé. Közben Laura és Milán is oda érkeztek. Milán abban a pillanatban szólt Sziglavinak, hogy vágat feléjük a boszorkány. A ló két lábra ágaskodott, ahogy Roxána és paripája odaértek. „Kapaszkodj Mariannácska! „Laura tündér a lovak közé vetette magát. Roxána dühében teljes erejéből a kislány arcába sújtott lovaglós ostorával. A gyermek lezuhant Sziglaviról, aki idegességében rátaposott a kislány hátára. És halljatok csodát! A púp leesett

Mariannácska hátáról. Laura tündér pedig odavarázsolta a gonosz mostohára, akinek szépsége eltűnt és teljes valójában látszott boszorkány mivolta. Roxána megszégyenülten

kért bocsánatot a kislánytól, aki nem haragudott rá. Félénken nyújtotta kezét mostohájának, aki lógó orral és csúfosan távozott. Soha többé nem látták. Az öt barát lépésben ment vissza lovaikkal a kastélyba, ahol finomságok tömkelege várta a vadászokat. Estére a gróf és a többiek is megérkeztek. Mindenki hálálkodott Laurának, de a kis barátok tudták, hogy ők együtt vitték végbe a csodát. Holnap legyenek a ti vendégeitek!

Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegye meséi

Mándok meséje

Mándok meséjét lejegyezték és az illusztrációkat készítették: Bakó Gáborné,
Barabás Tiborné, Barkaszi Jánosné, Juhász Lászlóné, Kovács Andrásné, Magyar Béláné,
Majoros Mihályné, Nemes Tiborné, Révész Jánosné, Sajtos Istvánné, Szabó Lászlóné,
Nemes Zsófia

A mándoki ördög

Egyszer volt, hol nem volt, a szőke Tiszán túl, volt egy falu, Mándok. Lakói dolgos, szorgos kezűek voltak. Élt ebben a városban egy család: apa, anya és két fia. Az embert Mihálynak hívták, az anyát Idának, az idősebb fiút Miskának, a fiatalabbat meg Jankónak. Volt egy kis darab földjük, a férfiak ott dolgoztak, Miska, a nagyobbik fiú kéményseprő is volt.

Történt egyszer, hogy későn indultak a mezőre dolgozni. Amikor kiértek a szántóföldre a szekérrel, kifogták a teheneket a járomból, ők meg munkához láttak. Amikor végeztek, már későre járt az idő, és mikor indultak volna haza, a két tehennek hűlt helyét találták; azok már korábban elindultak haza. Mihály meg a két fiú tanakodott, hogy mitévők legyenek.

- Márpedig azt a szekeret haza kell vinni! – mondta az apa.
- De hogyan Édesapám? - kérdezte Miska.
- Hát úgy, hogy ti ketten beálltok a szekér elé, befogjátok magatokat a járomba, oszt hazahúzzátok a szekeret, na meg engem rajta – mondta Mihály, az apa.

Nem tetszett a két fiúnak, de az apjukkal nem ellenkezhetek. Elindultak a ladányi úton hazafelé, közben cigarettára gyújtottak. Nehezen haladtak, vonszolták a szekeret, amikor jött velük szembe egy férfi biciklivel. János volt az, az útkaparó, hazafelé tartott a szomszéd faluba.

Mikor meglátta a sötétben a három fénycsóvát, úgy megijedt, hogy leugrott a bicikliről, hátra hagyta azt, és futott be az erdőbe; csak szaladt és szaladt.

- Ez az ördög meg a csatlósai - kiabálta saját magának János, - még a tehenek is piros szikrát hánynak!
- Hát hova szalad? Vigyázzon kend, még nyakát töri! - kiáltotta felé Mihály.
- Jaj, még beszélni is tud, tán még azt is tudja, hogy ki vagyok - gondolta az útkaparó, és még jobban futott.

Miska feltette a biciklit a szekérre azzal, hogy másnap majd megkeresik a gazdáját. János, a biciklis ember a szomszéd faluban lakott. Volt egy lánya, Kató. Amikor este nagy nehezen hazakecmergett, mondta neki, hogy ő bizony látta az ördögöt. A lány meg csak kinevette. Erre szegény ember úgy begurult, hogy azt kiáltotta:

- Én bizony férjhez adlak az első idejövő emberhez!

Másnap Miska, szekéren a biciklivel, elindult a szomszéd faluba megkeresni az útkaparót. Kérdeztették, így hamar útba is igazították. Meg is találta, hát János igen megörült a megkerült biciklinek.

A legény elmesélte az este történeteket, jót nevettek rajta. Asztalhoz ültek, közben a lány is megjelent, igen csinos volt. Miska és Kató megtetszettek egymásnak. A legény úgy köszönt el, hogy máskor is szeretne eljönni. El is ment, nem egyszer, sokszor. Egymásba szerettek. A fiú nem sokat tétovázott, az apjával megkérte Kató kezét. János, az útkaparó boldogan adta neki a lányát, hiszen Miska dolgos is, eszes is volt. Pont ilyen vőt képzelt magának.

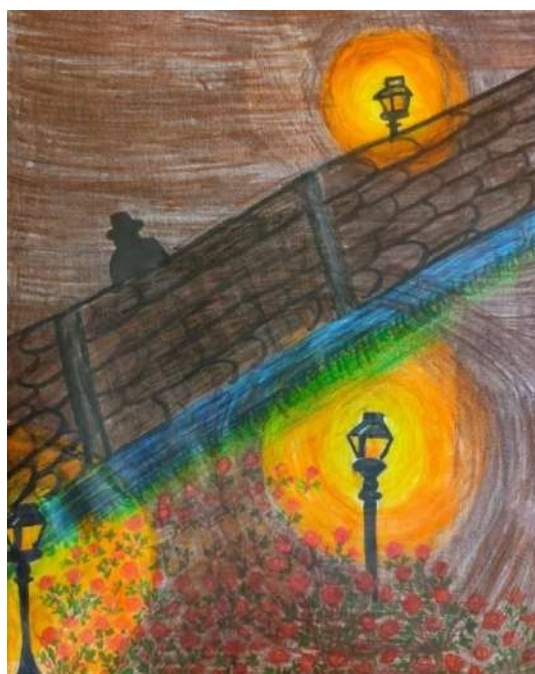
Miska egyik este éppen indult volna a mátkájához, amikor úgy gondolta, vinni kellene a lánynak valamilyen szép virágot. Otthon is volt a ház körül, de csak bűdöske meg mályva.

- Valami szebb kellene - mondta csak úgy, magának. Hát persze, rózsák! - kiáltott fel; ezt az édesanyja épp meghallotta.
- Mit beszélsz, fiam?
- Hát, édesanyám, én viszek Katónak egy csokor rózsát a kastélykertből, ha besötétedik.

Féltette az anyja, mert a falu úgy tartotta, hogy aki a hátsó kapun sötétben megy át, azt megkísérti az ördög.

- Na, majd meglátjuk! – nevetett Miska.

Az időjárás pont kedvezett neki, felhők takarták el az eget s a holdat. Teljes sötétség borított mindent. Felmászott a nagy kúfalra, éppen le akart ugrani a másik oldalon, amikor egy nagy visítást hallott.

- Ott az ördög! - kiáltotta egy rémült szobalány, és már szaladt is be a Forgách kastélyba.

A nagy lármára kijött a kastély ura, a gróf. Ezalatt Miska kikecmergett a vizesárokából, mert amikor a visitást hallotta, úgy megijedt, hogy beleesett.

- Hát öcsém, te mit keresel itt? - kérdezte a gróf a puskáját rátartva.
- Méltóságos úr, én csak egy pár szál rózsát szerettem volna vinni a mátkámnak. Ne büntessen meg, kérem, inkább ingyen kipucolom a kastély összes kéményét. Tudja, kéményseprő vagyok.

A gróf gondolkozott, beleegyezett, hogy holnap reggel Miska jön kéményt takarítani. Úgy is történt, ment és tette a dolgát, de az egyik kandallónál nagyon el volt dugulva a kürtő.

Többször próbálkozott, mire megindult a sok korom lefelé, Miska ott állt alatta, az összes a nyakába zúdult, ebben a pillanatban lépett be a grófnő társalkodónője.

- Az ördög, itt az ördög! – kiáltotta.

A kastélybeliek mind összecsoődtek, és mikor meglátták Miskát, mindannyian nevetésben törtek ki: talpig fekete korom volt, csak a két szeme világított.

- Méltóságos úr engem már háromszor néztek ördögnek, még a jegyesemet is ennek köszönhetem –, és elmesélte a történetét.

- Na, fiam, amiért ilyen jó munkát végeztél, na meg amiért ilyen jól megnevettettél, megjutalmazlak. Eredj, szedjél rózsát, a lakodalomról meg szóljál, adok nektek egy kis nászajándékot. Miska később is segédkezett a Forgách kastélynál, amiért Elza grófnő úgy jutalmazta meg, hogy telket adott neki a település mostani Kanoda részén.

Így esett, hogy a nem létező ördög a fiataloknak szerencsét hozott.

Máriapócs meséje

Máriapócs meséjét lejegyezték és az illusztrációkat készítették: Dávida Józsefné,
Bihari Viktória, Bihariné Tóth Nikoletta, Bíró Jenőné, Ruszinkó Lászlóné, Fekete Jánosné,
Muszák Jánosné, Vonáné Pásztor Éva

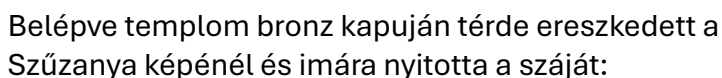
Pócsi csoda: az ellopott bilincs története

Történt egyszer nagyon régen, a Nyírségi homok tengerében az ország keleti szegletében, Máriapócson országunk egyik legkisebb városában, hogy templomot építettek a betelepült bazilita szerzetesek. A kicsiny fatemplom belsejében egy kézzel festett Mária ikont helyeztek el, melyhez a helyiek jártak térdre ereszkedve imádkozni. A kis település híres volt a Könnyező Szűz Mária kegyképről, mely háromszor könnyezett érettük, és ahová sok-sok ember zarándokolt gyógyulásért, vigaszért, mert az emberek számára nemcsak vallási szimbólumot jelentett, hanem a reményt is, hogy a nehéz időkben is van valami, ami segíthet. Azonban egy különös, szomorú történet is kapcsolódott a helyhez. Elmesélem most ti nektek.

Volt egyszer egy fiatal szegény ember, aki öreg szüleivel éldegélt, napszámosként dolgozott a földesúr birtokain.

Napkeltekor már szántotta a földeket és késő este ért haza az egész napos munkából. Nyári hétvégeken, mikor a településen ünnepség volt sokszor mulatott barátaival. Nagyokat táncolt és énekelt megpörgette táncával a fiatal lánykákat, de még a menyecskéket is. Egyik este azonban minden megváltozott. Gyilkosság történt a szomszédos faluban, ahol a szegény ember élt. A szerencsétlen körülmények és a hátrahagyott nyomok arra utaltak, hogy ő követte el a gyilkosságot, de valójában teljesen ártatlan volt. Az ártatlanságát hiába próbálta bizonyítani a tiszteletre méltó bírák előtt, sajnos nem sikerült. Büntetése halál volt. Voltak rosszakarói a faluban, akik szándékosan ráterelték a gyanút. A férfi szegény volt, nem tudott neves embert fogadni a védelmére, ezért elkeseredésében hittet fordult az ártatlansága bizonyításáért a Szűzanyához. A tiszteletreméltó bírától azt kérte utolsó kívánságként, hogy még egyszer elmehessen Pócsra imádkozni. Engedtek is a bírák ennek a kérésnek, és elvitték az elítéltet a templomba, a csodatevő Szűz Máriához. Ekkor olyan dolog történt, amit emberfia el sem tudott képzelni.

Most segíts meg Mária, ó irgalmas Szűzanya!
Keszervét a búnak, bajnak eloszlatni van hatalmad.
Hol már ember nem segíthet, a te erőd nem törik meg.
Hő imáját gyermekidnek nem, te soha nem vetted meg.
Hol a szükség kínja nagy, mutasd meg,
hogy anya vagy!
Most segíts meg Mária, Ó irgalmas Szűzanya.

A kegyképhez való könyörgés sok beteget segített a gyógyulásban, sok idegen jött határon innen és túl zárandokolni a kegykép elé. Egy rablóbanda a kegyképen elhelyezett összes arany és ezüst tárgyat, gyöngyöket elrabolta, de számukra értéktelen, fogadalmi tárgyak és a bilincs megmaradtak.

asszonyt, aki órákig üldögélt a templom fából készült lócáján. Az idős asszony mindennap ellátogatott a templomba, az időt nem sajnálva hosszasan, órákon át imádkozott. A többi templomba járó is felfigyelt rá, hogy biztosan valami nagy bűnt követett el, ha ennyi időt tölt el a hűvös falak között, ahol csak a bazilika ablakain besütő napsugár adott meleget.

börtönbe vetették? És így akart rajta segíteni, hitt az ártatlanságában, csak az Istenszülőhöz tudott könyörögni megbocsátásért. Hitt a csodában, és abban reménykedett, hogy meg is történik és megmenekül a fia, mint sok-sok évvel ezelőtt az a szegény ember, akit ártatlanul ítélték el. Bízott benne, hogy bekopognak hozzá és

megörvendeztetik. Bele sem gondolt, hogy nagy igyekezetében pont ő követett el bűnt. Segíteni akart, de ő maga esett bűnbe.

A templomszolgák nagy ijedelemmel keresték a megkopott bilincset, és rögtön mozgósították a rend őreit. Hős rendőreink felkutatták a nyomokat, kikérdezték az összes embert, akik segítségükre lehettek, de a nyomok sehová sem vezettek. Nem tudták hova tenni az emberek, hogy hová tűnhetett a bilincs, hiszen semmi értéke nem volt, nem volt az se aranyból, még csak nem is ezüsből készült. Mindenki az elloptott bilincset próbálta megtalálni, de annak nyomára a mai napig nem bukkantak.

Csak találgattak a helyiek, de az biztos, hogy az asszony, aki sokáig üldögélt a templomban eltűnt, mint a bilincs, többé soha senki nem látta. Hogy segített e rajta nem tudhatjuk, de hisszük, hogy a Szűzanya megóvta az édesanyát, mert ő is hitt a csodában, a Jó Istenben, a Szűz Máriában. Megóvta, hisz nem látta senki az elkövetést, és nem állította meg tettében sem. Vigasztalást kapott és reményt a hit mellé, hogy egyszer valamikor kiderülhet fia ártatlansága, ahogy az évtizedekkel

ezelőtt is történt. Én így hiszem, aki nem hiszi járjon utána látogasson el a könnyező kegyképhez és mondjon el egy imát ő is.

Nagyhódos meséje

Nagyhódos meséjét lejegyezték és az illusztrációkat készítették: Bányai Melinda, Kelemenné Felleg Edit, Krakkó Adolfné, Krakkó Béláné, Zádorné Balogh Erika, Bocskor Sándor, Járdán Benedek, Vincze Zsolt

A mi Hodosunk

Boldogasszonyanyánk gyönyörű kertjének egyik szegletében, az én szívem kellős közepében volt egyszer egy falu. Az emberek boldogan éltek itt, a folyó gazdag volt halban, a kert bőven termő, az erdő gyönyörű. Az emberek és a folyóban élő hódok békében éltek egymás mellett. A hódok segítettek a fák megmunkálásában, az emberek pedig csak a szükséges halat fogták ki – mindenki elégedett volt. A Rekesz rengetegerdő szálas fáiból sok mindent készítettek. Épültek kis házak s a falu közepén szerényen álló, de tiszteletet parancsoló templom tornya is fából készült. Az emberek minden nap hálát adtak Isten gazdag áldásáért.

A falu malma halkán duruzsolt, bőségesen ontotta a finom fehér lisztet, az életet. A molnár, a felesége és három fia, szorgalmasan dolgozott. Különösen a legkisebb fiú szerette a malom kerekének hangját, a vízcseppek énekét hallgatni. A nyári tikkasztó nagy hőségben sokszor elszökött a munkából, megmártózott a folyóban, és versenyt úszott a

hódokkal. Amikor a szomszéd lány kint volt a folyónál kender áztatni, akkor hiába kereste Ferkót a molnár! A víz tükrében sokszor olvadt össze a fiatalok izzó tekintete. Mi tagadás, megszerették egymást, és néha a kender is tovább ázott a vízben a kelleténél. A szülők megszidták a fiatalokat s Böskét befogták hamus-lugos málét főzni. Történt egyszer, hogy a fiú kiszabadított egy a malom kerekén fennakadt kis hódot a szédítő forgás fogságából. Azt mondta neki a hód:

- Végig egy szőrszálat a bundámból tedd el és ha valahol valami baj ér, ezt a szőrszálat csak vedd a vízbe, én menten ott termek, és segítek rajtad. A kis hód ugyanis a Túrban élő Hódkirály fia volt.

Egy nap az Avas hegy felől nagy fekete felhő kerekedett, a folyó tajtékozva hánytá hullámain és a malomhoz érve megfenyegette a molnárt. Ha egy héten belül nem szerzi meg neki az Esőkirály lányát feleségül, akkor a malom lapátjai örökre szárazon maradnak, mert ő bizony más mederbe folyik tovább. Azonban az Esőkirály leánya, az óceán túlsó partján élt, és csak a csodatévő lilomért nyújtja a kezét bárkinek. Hogyan kereshetnék ők meg ezt a lányt?

Hiába könyörögtek a felbőszült folyónak, az hajlíthatatlan maradt. Igen nekibúsult a molnár és a családja. Mivel nem tudták teljesíteni a kérést, a folyó felbőszült, nekirontott a malomnak és ízzé – porrá törte azt. Ekkor a molnár azt mondta a fiainak. – Nincs mit tenni, én elszegődök béresnek, ti pedig álljatok be katonának. A legkisebb elbúcsúzott szerelmétől, akitől egy préselt virágot kapott. A fiú gondosan a zsebébe rejtette és útnak indult.

Egyik alkalommal a molnár éppen munkájából tartott hazafelé. Fáradt volt nagyon, meglátta a nagy somfát a temető sarkánál, gondolta, megpihen alatta. Igen nagy volt a szomorúsága sóhajtozását hallva, a somfa így szólott a molnárhoz:

- Egyet se búsulj te molnár! Tudom én, miért keseregsz ilyen nagyon!

Én vagyok ennek a falucskának az életadó fája. Boldogasszonyanyánk ültetett el ezen a szent helyen. Csak nem nézhetem, hogy malom nélkül legyetek ti emberek! Hajnalban menj ki a Bikakertbe, a többi az én dolgom!

Szegény molnár azt sem

tudta, álom e vagy valóság, ami vele történt. Hajnalban, ahogy felkelt, azonnal ment a Bikakertbe. Ott aztán a szája is tátva maradt a csodálkozástól: volt ott annyi építőanyag, hogy nagy kőmalmot építhettek belőle. Azonban a népek hiába vitték oda a búzát, a malomkövek közül mindig csak sár pergett ki és a folyó még mindig elkerülte a malmot.

Az embereknek nem volt mit enni, a fák kergét őrölték, abból sült a fekete kenyér. Így telt el 7 szűk esztendő.

Közben a fiúk katona ideje kitelt, a két nagyobb végleg beállt a seregbe, de a kisebbik fiú, aki huszárként szolgált, csak ment, vándorolt a lovával, míg elért a nagy óceánig. Gondolt egyet és meg sem állt Amerikáig. Ott még sosem láttak ilyen délceg, nyalka katonát. Ugyan az Esőkirály lányát nem találta sehol, de megtanította az amerikai katonákat a könnyűlovas huszár harcmódorra. Az ottaniak jó emlékezetükben tarják mai napig és búcsúzóul a nyeregtáskáját megrakták arannyal. Nagyon vágyott már a szülőfalujába, különösen Böskéhez.

A falu határához érve szembe találta magát az elkóborolt folyóval. Hogyan fogok a lovammal átkelni ezen a vízen? Ekkor eszébe jutott a szőrszál, amit a kis hódtól kapott. A vízbe vetette és egy szempillantás alatt a hódok ott teremtek és hidat vertek a háborgó folyó fölé segítségül régen látott barátjuknak. A helybéli emberek innentől csak Huszárgödreként emlegetik a helyet.

Erzsike hűségesen várta kedvesét, s a találkozás örömeire rögvest össze is házasodtak. Az esküvő után a fiatalok lesétáltak a folyó partjára, oda, ahol a szerelmük kezdődött és vízbe vetették a Ferkó zsebében gondosan őrzött préselt virágot. Az pedig lássatok csodát, a vízben újra kivirágzott, s az Esőkirály lánya ezt látva vakító szivárványon ereszkedett le érte. Megbékélt a legyőzött folyó is és nem pergett már sár a malomkövek közül. Messze földről ide jártak örölni az emberek. Sokasodott a falu népe is, később ezért kapta a Nagyhódos nevet.

Nyíribrony meséje

Nyíribrony meséjét lejegyezték és az illusztrációkat készítették: Bohácsné Lengyel
Krisztina, Farkas Katalin, Severnyák Ágnes, Sipos Renáta, Vitális Istvánné

A bába átka

Réges-régen, amikor még az emberek értették az állatok nyelvét, és a jó tündérek köztünk jártak, volt egy kicsiny nyírségi falucska, Ibrony.

Lakói becsületes, szorgos emberek voltak. De nemcsak erről volt ám híres, hanem a falu közepén lévő tóról, amit Bába-kútnak neveztek, ahonnan egy esztendőig éjjelente keserves sírás hallatszott. Meg a Kokasvárról, ahol a világvége kezdődött, mert aki arra tévedt, soha többé nem jött vissza.

A tavacska mellett egy szegényes, de takaros kis házikóban élt egy özvegyasszony lányával, Katicával és Cirmi macskájával. Az asszony leánya szépséges és szorgalmas teremtes volt. Ha énekelni kezdett, csengő hangja még a madarakat is odacsalogatta, akik a vállára szálltak és úgy hallgatták szebbnél szebb dalait. Hamar híre is ment hetedhét határon a csodaszép lánynak.

Féltette is az édesanyja, óvta még a szélétől is. Főleg a bába asszonytól. A bábának nem volt gyermeke és a legenda szerint, minden szép gyermeket születésekor valamilyen átokkal sújtott. Ezért is lakott a falu széli utca legutolsó házában Kukori kakasával. Ha a kakasa hosszan kukorékolt, még a szomszéd faluban is tudták, hogy ármánykodás, boszorkányság van készülőben. A bába asszony, aki a szépséges Katika születésénél is jelen volt, irigységből még csecsemő korában megátkozta. Az átok szerint, ha a leány eléri 18. születésnapját, essen bele a tóba és ott lelje halálát.

Az özvegyasszony akkor nem értette mit mormolt a bába, de érezte, hogy Katicának ártására lehet.

Ezért féltette mindentől és mindenkitől. Ha virágot ment szedni a tó partjára, vagy ha segítségére volt az ökrös szekéren salétromot szállító öreg apónak, aki minden nap megállt a házuk előtt és kért egy pohár vizet a leánytól. Az öreg távozáskor mindig megjegyezte:

- Jó tett helyébe jót várj!

Egy nyári reggelen, Katika 18. születésnapján így szól az édesanyja a lányához.

- Szépséges Katicám! Elmegyek a vásárba, és hozok neked vásárfiát! Ne menj a tó közelébe! - kérte lányát az anya.
- Igen édesanyám! - válaszolta a leány.

Megölelték egymást és az özvegyasszony útnak indult.

A leány kiült Cirmivel az udvarra, de olyan hívogatóan sütött a nap, hogy Katica megfellebbezett az édesanyjának tett ígéretéről.

- Gyere Cirmikém, szedjünk friss virágot! - szólt a cicához.

A cicus vonakodva ugyan, de követte kis gazdáját.

A tó még soha nem volt ilyen szépséges. Szebbnél-szebb virágok pompáztak mindenütt, és hívogatóan csalogatták egyre beljebb Katicát.

- Nézd Cirmi, tavirózsa! – kiáltott és jaj...

Katica elmerült a tóban.

Abban a pillanatban megszólalt a bába kakasa, és égtelen kukorékolásba kezdett.

A faluban, de még hetedhét határon is híre ment, hogy baj történt.

A macska is hiába nyávogott keservesen, gazdáját hívogatva.

A virágok mind elhervadtak, a madarak is odasereglettek és bús csivitelésükkel siratták a leányt.

Az özvegyasszony akkor ért haza a vásárból, amikor a kakas megszólalt.

Szaladt is nyomban keresni Katicát.

Így szólongatta: - Katicám, édes lányom merre vagy? Gyere, meghoztam a vásárfiát születésnapodra!

Csak a macska válaszolt keserves nyávogással. Az asszony sírva szaladt a tóhoz, most értette meg, mit mormolt a bába, a leánya születésekor. Keservesen zokogott és azt ismételte:

- Drága Katicám gyere elő, nézd mit hoztam neked! - kezében egy szép keszkenőt tartott.

Csupán a szél halk susogása felelt.

Attól a naptól kezdve minden éjjel különös síró hang hallatszott a tó felől. Katica édesanyja a síró hangot hallgatva virrasztott esténként a tó mellett. Napra nap, éjre éj, így telt el egy szűk esztendő.

Egyik reggel öregapó állt meg szekerével az özvegyasszony házánál.

- Jó reggelt néném asszony! - köszönt illendően.
- Adj Isten neked is apóka! - válaszolt az asszony.
- Jár-e még a tóhoz éjjelente? - kérdezte az öreg.
- Járok biz én, minden éjjel! - válaszolta szomorúan az özvegy.
- Na akkor nagyon figyeljen rám! Adok kettő hajszálat, és amikor meghallja a síró hangot, rögvést dobja be a tóba mindkettőt!

Elvette az asszony a hajszálakat, nem akarta megsérteni az öregot, de magában azt gondolta, ez is megbolondult, hogy ilyet kér tőle.

Azzal tovább is állt az öregember, de vitte magával az asszony macskáját is.

Eljött az este és az öregasszony elindult a tóhoz. Úgy gondolta, csak teljesíti az öregember kérését.

Amint meghallotta a síró hangot, kételkedve ugyan, de nyomban bedobta a hajszálakat a vízbe. Hát halljatok csudát, a tóból Katica jött elő épen, egészségesen.

Ez idő alatt öregapó sem tétlenkedett, a bába házána! várakozott. A cicát betette az udvarra, hogy ha megszólal a kakas zavarja azt egyenesen a világvége felé. A lármára kiszaladt a házból a bába és futott a kakasa után. Több se kellett az öregnek, gyorsan utánuk eredt és mikor már a bába és kakasa átlépte a Kokasvár határát, nyomban leborította a szekérről a salétromot és lezárta a világvége bejáratát, hogy soha többé ne térhessenek vissza. Így rajta is megtört a bába átka. Hiszen az öregapót is átok sújtotta születése óta. Öregapóból visszaváltozott szép fiatal legénnyé. A cicával felült a szekérre, és illa-berek már az özvegyasszony házána! is volt. Sorstársként sok időt töltöttek együtt

a fiatalok, és mindeközben egymásba szerettek. A legény feleségül vette Katicát és ettől kezdve a szomorúságot öröm váltotta fel, mert a bába többé nem árthatott senkinek. Ez volt a mi mesénk. Őseink hagyták rána, mi elmondtuk néktek, hogy ti is tovább vihessétek!

Tiszadada meséje

*Tiszadada meséjét lejegyezték és az illusztrációkat készítették: Kovács Géza,
Kovácsné Botrágyi Mónika Anikó, Komárominé Rikk Csilla, Vigh Katalin, Bukovics
Józsefné*

Mese a Dadai sárkány hangjáról

Egyszer volt, hol nem volt, de valahol még is volt, sőt ma is van egy Tisza menti falu, a neve Tiszadada. Ezt a falut hajdanán több kanyarral körbe vette a Tisza-folyó. Arról a kanyar részről szól ez a történet, melyet a mai napig Sárkánynak neveznek. Történt egyszer nagyon régen, amikor még a faluban is alig jártak autók, nem hogy a határban, hogy az emberek tehen vagy ló vontatta szekérrel mentek a dolguk után hol a határban, hol a mezőn, vagy épp valamelyik szántóföldön.

Ebben a faluban nagyon sok dolgos ember élt már korábban is, s napjaik nagy részét, kint a határban, a földjeiken töltötték. Így tett a mi szorgos gazdánk is. Hajnalban amikor még alig pitymallott befogta a két tehénkéjét a szekér elé, felpakolta a szerszámokat a derékba és elindult dolgozni a Sárkányba. Induláskor még viasszolt a feleségének:

- Majd délben küldd ki az ebédet a gyerekekkel!
- Jól van, küldöm. Isten áldjon, vigyázz magadra! - szolt a távolodó ura után.

A gazda elindult a szekérrel, a két tehén csendesen ballagott kifelé a határba, taposva a főutca porát. Mire a Sárkányba ért, már egészen megvirradt. A felkelő Nap millió sugara örömtáncot járt, a lány reggeli szélben fodrozódó folyón. Kifogta a teheneket a járomból, a kunyhó oldalához pányvázta hogy legelhessenek, majd elővette a kis fatokmányt, s a

földbe szúrta. Belehelyezte a vasüllőt és a kalapáccsal élesre kalapálta a kaszáját, miközben pipára gyújtva csendesen pőfékelt.

Az éles kasza jól csúszott a harmattól még nedves fűben. Gyűltek a méterek és gyűltek a rendek is. Az idő gyorsan telt, a nap már magasan járt.

11 óra körül a gyerekeket édesanyjuk behívta a nyári konyhába és kezükbe nyomta a kézikosarat:

- Gyerekek! Vigyétek ki az ebédet, az édesapátoknak a Sárkányba!

A gyerekek elindultak, vidáman dalolva haladtak a holtág mellett húzódó hatalmas eperfák árnyai alatt. Az eper már jó feketére érett, s épp hullt a fáról. A finom édes csemegéből be is lakmároztak rendesen. Mire jól laktak, úgy néztek ki, mint aki tintát ittak. Még a fülük hegye is kékes- lilás színű lett. A földút végén jobbra kanyarodtak, majd átkeltek a nyári gáton. S itt kezdődött a csoda.

A lány meleg szélben színes lepkék röpdöstek a levegőben, békák ugráltak a holtág partján, tarka gyíkok szaladgáltak a követ között. A nádist övező hínárosban, apró halak csapata rebbent szét, a vízre épp leszálló szürke gém árnyékának láttán. Egyikőjük a gyík után, a másik a béka után kapott, de azok fürgébbek voltak, mint a gyerekek. Egy széles rétre érve egyikük gyermekláncfűből készített nyakláncsal ékesítette magát, a másik pedig az épp másodvirágzását élő akác, virágzó édes rügyeit csipegette. Észre sem vették, hogy közben elszaladt az idő. Az égen sötét felhők gyülekeztek, vihar közeledett. Hirtelen a szél zúgni kezdett, recsegték a gallyak, törtek az ágak, egyre nagyobb cseppekben hullott az eső. A területet körülölelő Tisza-folyó felerősítette a szél hangját mely úgy zúgott, mint ha sárkány üvöltene a távolban. A gyerekek egymásba kapaszkodtak és egyre jobban szedték a lábukat, míg végre megérkeztek munkában elfáradt, éhes édesapjukhoz.

- Jó, hogy megjöttetek. Gyorsan gyertek be a kunyhóba, mert eláztok a zivatarban.

Az eső még erősebb lett, a szél még jobban feltámadt. Süvöltött-üvöltött amerre csak járt, hol a fák közé rohant, hol a lekaszált fűben táncolt, hol pedig a kunyhó náddal fedett teteje közötti résekbe akart bebújni.

- Édesapám! Be fog jönni a sárkány! – mondta ijedten az egyik reszkető gyerek, miközben mindketten két kézzel kapaszkodtak az édesapjuk karjába.
- Nem sárkány ez gyerekek, nem kell félni! - mondta az édesapjuk. Nem sárkányüvöltés ez, hanem csak a szél hangja. Így hangzik, amikor Kenéz felől fúj, s amíg áttöri magát a Batkai erdő fái között, olyanná válik, mint ha sárkány üvöltene.

De az öregapám mesélt arról, hogy régen élhetett itt egy sárkány, aki kincset őrzött a Dadai partoldalon. Valami igazság csak lehetett benne, mert 1922-ben, apadás utáni partomláskor, a Béres lapos környékén, egy csupornyí ezüstpénzt talált a halász Kovács Józsi bácsi, akinek a hálójába néha óriásméretű ősi állatcsontok is akadtak.

A vihar csendesedett, az elemózsia fogyott, s a történetet hallgatva mire megebédeltek, a nap is újra kisütött, így édesapjuk is befejezhette a félbe maradt kaszálást a gyorsan száradó magas fűben. Eközben a gyerekek mezei virágokból csokornyit szedtek és a megázott part szélén szaladgálva, csillogó kincset kerestek.

Lefelé hanyatlott már a nap. A számos kanyarral övezett folyón tutajosok készültek kikötéshez. Egymás között arról beszélgettek, hogy a reggel már Dadán érte őket, a déli harangszót is itt hallották meg, s mivel már alkonyodik, így az éjjelt is Dadán töltik ma. Édesapjuk hívására a gyerekek hamar a szekérhez szaladtak, gyorsan a derékba pakoltak,

hiszen mindig volt valami, amit a határból haza vihettek. A két gyermek is oda kucorodott, az apjuk pedig indította a teheneket.

Kiérve a Sárkányi erdőből, már a hold fénye vezette haza őket. A gazda egyszer sem szólt a teheneknek hogy merre kanyarodjanak. Ők már nagyon jól ismerték az utat. A gyerekek hazaérve a kemence sutban ültek, főtt krumplit majszoltak és boldogan mesélték el az édesanyjuknak, hogy ma végre hallották a „Sárkány hangját”.

Tolna vármegye meséi

Kapospula meséje

Kapospula meséjét lejegyezték és az illusztrációkat készítették: Berklné Farkas Edit,
Lovas Mihályné Irén, Markovits Edit, Szalai Róbertné, Dr. Ribáné Fülöp Erika, Balláné
Bajnóczi Erzsébet

Szuszog mint a „pulai túró”

Ördögös városi unoka az iskolai szünidőt falun tölti a nagyszülőknél. A falucska Somogy - Tolna - Baranya találkozásánál gyönyörű dombokkal, völgyekkel és rétekkel körbevett részen található. Gyakran sétált nagyapa az unokájával a falu utcáin. Nagyapa gyalogosan az unoka biciklivel.

A fiúcska élvezte a templom előtti dombról le, dombra fel biciklizést.

Az öreg letelepedett a templom előtti padra. Felnézet és tekintetét a Szent Péter- Pál templom tornyára irányította. Milyen sokat játszottunk itt gyerekként.

- Nézd papám! Most nézz ide!

A nagypapa hagyta ezt egy ideig, de aztán a szeme-füle meglegelte a falusi kutyák felháborodott zenebonáját, vagy mert eszébe jutott, hogy a rábízott unokakincset egy darabban kell a nagymama szeme elé állítania, különben még ebédet sem kapnak.

- Gyere csak ide kiskomám, telepedj ide mellém- vetett véget nagyapó a mulatságnak bármennyire is sajnálta.
- Szuszogsz ám, te gyerek, mint a pulai túró!
- Mért nagyapó, Pulában szuszogni szokott a túró?
- Na, míg kicsit kipihened magad - mert így nem állhatunk nagyanád elé – elmesélem, miért mondják, hogy „szuszog, mint a pulai túró...”
- Nekem apám mesélte, amikor akkora forma embergyerek voltam, mint most te.

Élt itt a faluban ott lent a Cigánygödör alatt, a magyar falu elején János gazda meg a felesége a Mári néni. Tehenük is volt vagy három.

Mindenki tudta a faluban, hogy Mári néni készíti a legfinomabb túrókat a faluban, ezt még a Dombóvári nagyságák is elismerték, vásároltak is tőle a piacon.

Gyakran szalasztották a falubeli gazdaasszonyok a gyerekeiket egy kis friss túróért hozzá, hogy pitét, rétest vagy éppen prószát süssenek.

Mári néni a ropogós cseresznyét szerette a világon a legjobban, úgy ette a cseresznyét a fáról szedve, hogy a seregélyek feljelentették őt garázdaságért a község házában a falu bírójánál.

Na, hogy visszatérjek a túróhoz, hát egyszer még annál is jobban neki éhezett Mári néni a cseresznyének, mint máskor. No meg a friss túróból is kóstolgatott már aznap emberesen.

Szavaimat ne keverjem, jól belakott aznap az asszony a friss túróból, ropogós cseresznyéből. Lett is belőle galiba, mert mire gazdura hazaért a szőlőből Mári néni kékülve, zöldülve találta meg nagy nyögdécselés, jajgatás, szuszogás közepette. Olybá tűnt, mint aki már a halálán van. Szegény János bácsi azt se tudta orvost, vagy papot kerítsen. Egyedül hagyni nem merte a szegény párát, akivel kavargott az egész világ – akarom mondani a friss túró meg a cseresznye - a gyomrában, hogy lépni sem tudott a kínoktól.

Doktor nem volt a faluban, legközelebb a szomszédos Attalában székel.

Gondolt egyet gazdura a maga józan paraszti eszével, hátraszaladt az istállóba a talicskáért, bele ültette a jajveszékelő asszonyt, hogy csak úgy lógtak ki a kezei, lábai, mint a kamra rúdról a kolbászok. Világ csúfjára nem akarta az egész falun végigtolni a rakományát, hát gyorsan a ládafiából előkapott egy hófehér abroszt, ezzel takarta le a nagybeteget.

Lecsöndesítette szegény asszonyt és nekidurálta magát gazdura a talicska tolásnak, ami nem volt könnyű feladat, mert Mári néni igen csak testes teremtes volt.

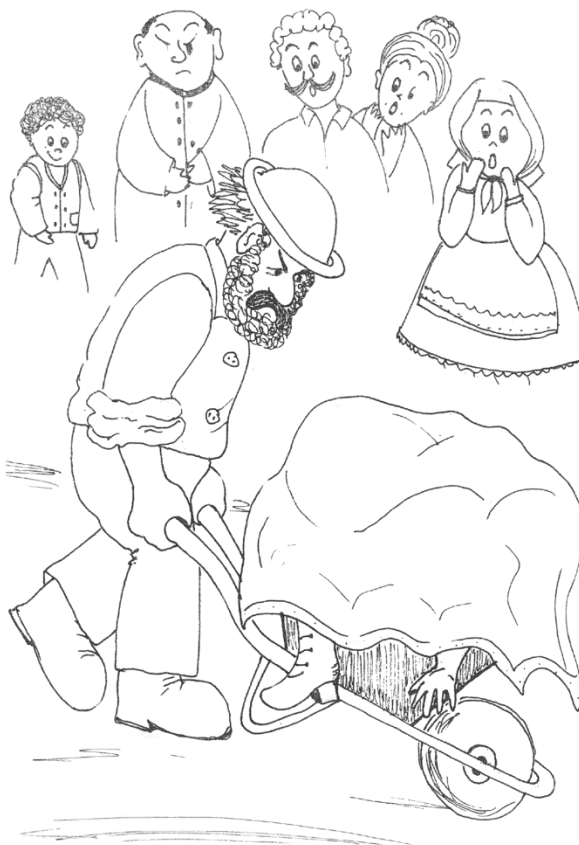
János bácsi a kertek alatt tolta párját. Döcögött a talicska, jajgatott nagyokat az asszonyka.

A templom ajtóból épp akkor lépett ki a templomszolga.

- Adj isten János! Hova- hova ilyen megrakott talicskával?
- Túró-t viszek a doktor úrékhoz, vendégeket várnak!
- De, mintha mocorogna, szuszogna ez a túró!
- Mert még friss! - hebegett, habogott János, s úgy meglódult, mint akit kutyák kergetnek.
- Na, isten áldja! Várnak a doktorék!

Futott János gazda, ahogy csak a lába bírta.

Iskolához érve látja ám, a tanító urat egy csapat gyerek állja körül, ő pedig valami nagyon fontosat magyaráz nekik a világ folyásáról.

A tanító udvarias ember lévén és példát mutatva a diákjainak, jó hangosan köszönt a gazdának.

- Adjon isten szép jó napot! Ej, de megpakolta a talicskáját! Tán segíthetnének a gyerekek!
- Isten őrizz- rémüldözött a gazda- túrót viszek a doktorékhoz, már késésben vagyok, nagyon kell sietnem, de nagyon köszönöm a jólelkűségét tanító uram!
- János bácsi, kaphatunk egy kis kóstolót?- csillant meg a gyermekek szeme, és már lépkedni kezdtek a talicska felé.

Erre szusszant egyet szegény Mári néni a talicskában, meglebbentve sóhajával az abroszt. Kikerekedett a gyermekek szeme, se szólni, se mozdulni nem mertek.

János bácsi meg uzsgyi, futott a talicskával, már ahogy csak bírta.

- Ni csak, szuszogott a túró! - jegyezte meg döbbenetében a tanító úr, és újból magyarázni kezdett az elcsendesedett gyerekseregnek.

Megállás nélkül tolta az asszonyt a doktorék házához a gazda.

A doktor gyorsan kezelésbe vette a szuszogó túró, mindenféle praktikával, jó tanáccsal ellátta az asszonyságot, aki a haza utat már a saját lábán tette meg.

A falubeliek, ahogy mentek hazafelé össze súgtak a hátuk mögött, de a szuszogó túró titkát csak néhány nap múlva tudhatták meg a kíváncsiskodók, a pletykafészek, amely a doktor cselédkonyhájából szivároghatott ki.

A községháza előtt még a kisbíró is kidobolta az esetet a nagy riadalom eloszlatására.

- Hát azóta járja a mondás „szuszog, mint a pulai túró”! – fejezte be a történetet nagyapó.
- Na, de kis unokám mennünk kell, mert a harang a delet üti, nagymama már biztosan vár bennünket az ebéddel.
- Siessünk nagyapó, nagyon megéheztem! Mire hazaérünk mi is szuszogunk majd, mint a pulai túró!

Kismányok meséje

Kismányok meséjét lejegyezték és az illusztrációkat készítették: Orbán Zsanett, Illés Gabriella, Lőrinczné Solymosi Péter, Solymosi Eszter, Becker Tamás, Brigitta, Illés Gabriella

Kádi dédanyám menyasszonyi pártája

Szeptember volt, épphogy elkezdődött az iskola. Talán negyedik osztályos lehettem. Az iskolabusz a szokásos lassú tempójában fordult be Kismányokra. Kismányokra... az én bűvőhelyemre. Mindig azt képzeltem, ha én ide hazajövök, senki nem találhat rám. Hogy miért? Mert Kismányok egy völgyben megbúvó kis falu, körben magas erdők, fák és bokrok. Nincs átmenő forgalom, ide tényleg csak az jön, aki vagy itt lakik vagy dolga van erre. A buszról mindig megcsodálom a régi sváb házakat, ahogy egymás után sorakoznak. Úgy vetítődnek elém a busz ablakán át, mintha egy diafilmet tekernének a szemem előtt. Hazafelé menet a dédszüleim háza útba esett, amikor csak tehettem betértem hozzájuk. Egy apró parasztház, oldalához csatlakozott egy fészker, abban volt a fáskamra és megannyi bújócska rejtekhelye. Ablakai szintén aprócskák, színük már megkopott, de még látszik egykori élénk mézszárga színe. Már vártam az ismerős hangot, a kiskapu nyikorgását. A nyikorgásra kormi, a puli már jelezte az érkezésemet.

Az udvaron éreztem a mennyei illatokat... hmmm, stíriai metélt. Senki sem tudta olyan finoman készíteni, mint a Kati dédi, de mi svábosan Kádinak hívtuk. Örültek nekem, mint mindig. Közös megebédeltünk, majd eljött a játszás ideje. Dédi kérte, hogy a kredencből vegyem elő a sakkot. Mindig szerettem a régi szekrényben kutatni. Levendula illat áradt belőle és telis-tele volt régi kincsekkel. Ahogy kerestem a sakkot, megakadt a szemem valamin. Egy koronához hasonló gyöngyökkel díszített fehér koszorú volt. Hogy védjék az idő nyomától, egy keretezett üveg dobozban volt, kézbe vettem és már szaladtam is vele a dédihez.

- Oma, mi ez a gyönyörű koszorú? - kérdeztem.
- Tudod, Pannim, ennek a koszorúnak története van. Menyasszonyi pártának hívják. Én viseltem, mikor a dédapád feleségül vett. 1958 januárjában történt. Cudar egy idő volt – emlékezett vissza a dédmamám.

- Mesélnél róla, mikor ismertétek meg egymást, hogyan történt a lánykérés és hogy zajlott az esküvő? – kértem izgatottan.
- Annak idején nem mentek olyan egyszerűen a dolgok. Nem adták olyan könnyen az ember lányát akárkinek. Domonkos dédapádat és engem nem egy ágról szakítottak. Ő székely gyökerekkel rendelkezik, én pedig sváb családból származom.
- És ez baj? – kérdeztem.
- Igen, akkoriban problémának számított. Gyere, kuporodj ide mellém a sezlonyra, elmesélem Neked a mi történetünket...

Kezdem a legelején...

A török időkben Kismányokot teljesen elpusztították, nem maradt belőle semmi. Az akkori lakosok a Mecsekbe menekültek. Majd Kismányok területe egy gróf tulajdonába került. Olyan hosszú neve volt ennek a grófnak, mint a vonatfűtő. Graf Claudius Florymundus Mercy de Argenteau volt a becsületes neve. A környéken csak Mercy grófként emlegették. Magam is csak fényképen láttam. Emlékszem nagy, fehér bongyor parókat viselt, tekintete szigorú, mint a hadvezérek többségének, arca pirospozsgás, testtartása peckes. Mercy gróf volt az, aki újraterelítette Kismányokot. Az 1700-as években sváb telepésekkel népesítette be Tolna Vármegye ezen részét. Az én őseim is ekkor érkeztek ide. Apránként építették újra a települést. Erdős dombok voltak míg a szem ellátott. Először a fákat kellett kivágniuk, és terepet rendezni, hogy legyen hova a házaikat felépíteni. Maguk és az állataik itatása végett forrást fúrtak, melyek mai napig két ágba futnak végig a szurdikon át az alsó faluig. A völgyben építkeztek míg az őket körül ölelő dombot egész körbe szőlővel telepítették be. Minden családnak volt saját szőlője. Állatokat neveltek, gabonát és zöldséget termesztettek s ez által jutott a napi betevőre. Azon a dombon, ahol most a nagy fákat látod, ott régen cseresznye és barackfák sorakoztak. S mikor elhullajtották virágaikat, szirmok sokaságával terítették be az utcákat. Egészen 1945-ig szintiszta németajkú evangélikus vallású település volt Kismányok. A második világháborút követően jó pár családot kitelepítettek és helyükre Bukovinai székely katolikusokat telepítettek be. Én és a családom itt maradhattunk, de mivel nem volt annyi üres ház, amennyi székely új lakó, a székely családokat össze költöztették a sváb családokkal.

Így ismertem meg dédapádat, Domonkost. A székely kisfiú, aki beköltözött hozzánk a családjával. Ők laktak a ház elejébe, mi hátul. Megengedték, hogy ott maradjunk. Volt egy szobánk és a kiskonyha. A ház többi része az övék volt. Eleinte nehéz volt, de később megtanultunk együtt élni. Igyekeztek a szüleink ebből előnyt kovácsolni. Míg az egyik édesanya kint volt a mezőn, a másik főzött és vigyázott a gyerekekre. Másnap cseréltek. Domonkos nyolcéves volt én épphogy betöltöttem az ötöt.

- Képzeld csak el Pannikám – ült oda közénk a Domi dédim. Láttam rajta, ahogy elöntik az emlékek. S gondolatban az időben nagyon messze jár.
- Mikor letelepedtünk itt, Kismányokon akkora házat kaptunk, mint amekkorát ott kellett hagynunk Bukovinában. A házhoz egy nagy szőlőskert is tartozott, de Hadikban nem volt szőlőnk, édesapám nem tudta, hogy kell azzal bánni. Jött akkor az öreg Wagner bácsi s megtanította a szőlőtermesztés csínjára- bínjára. Félig magyarul, félig svábul okította Apámat. Ő svábul nem tudott, a Wagner bácsi meg magyarul alig-alig, de csak csak zöld ágra vergődtek valahogy. Megmutatta, hogyan kell metszeni, gondozni a szőlőt és végül, hogyan készül a jó bor.

- A nyelvi különbségekről eszembe jutott egy kedves kis történet. - folytatta Domonkos dédapám.
- A kis erdő szélében az egyes házsám alatt lakott Lizi néni, idős sváb özvegyasszony volt. Minden héten jött anyámhoz tejért. Egy alkalommal panaszosan mesélte: - “Oh, képzeld Anna, 9 csibe hozta róka!
- Anyám - értve a nyelvi csavart - viccesen válaszolta:
- “De jó, Lizi néni, hogy magának hozta, de tőlünk mind elvitte.” - Jót nevetünk ezen azóta is.

Rengeteg közös élményünk volt...

- Egyik kedvenc játékunk volt a sárpistázás. Inkább a fiúk játéka volt ez, de magam is sokszor nyertem benne. - vette át a szót Kádi omi.
- Mi az a sárpista? Összesároztatok egy Pista nevű kisfiút? - kérdeztem csodálkozva.
- Nem, dehogy az volt a játék neve. A nagy eső után megmaradtak a tócsák az út szélén, a földes út porával összekevertük, golyóbist formáztunk belőle. Egy jól hajló mogyoróvesszőre tettük, vállunk mögé emeltük, majd jól elhajítottuk a sárgolyót. Az volt a nyertes, akinek legmesszebbre sikerült elhajítania a sárpistát.

Iskola után kihajtottuk a libákat a libalegelőre és mentünk a livádába játszani. - folytatta a történetet Kádi dédim.

- Sokan voltunk gyerekek. Mindenki jött, nem volt széthúzás.
- Liváda? – Mi az a Liváda? – vágtam közbe?
- A falut körülölelő gyümölcsöskertek. Itt nem volt veteményes, így lehetett játszani, kergetőzni. A délutáni uzsonnát is itt fogyasztottuk el. Mindig volt az évszaknak megfelelő gyümölcs, termés a fákon, bokrokon. Meggy, barack, szilva - ősszel, alma, dió. Rengeteg diófa volt.
- A dióról eszembe jutott valami – szólt közbe Domi dédapám - Szüleink mindig azt mondták, hogy a kártya az ördög bibliája. Nem szabadott játszani, főleg pénzért nem. De mi nagyon szerettünk kártyajátékot játszani. 21-eztünk, lórumoztunk, ultizunk - Verhetetlen voltam ultiban - Mivel dióból sok volt, összegyűjtöttük és az volt a tét. Titokban játszottunk. Volt, aki egy kis zacskó dióval érkezett és egy zsák dióval tért haza. Jó volt később a kalácsba.
- Kismányok híres volt a dió tortájáról – folytatta Kádi omi.

A sváb asszonyok készítették és adták tovább a tudást lányaiknak, unokáiknak. Grillázssal készült, az volt ám a csemege... A székely asszonyok is eltanulták és van, aki mai napig készíti

A libák kihajtása és őrzése a mi feladatunk volt gyerekeké. Iskola után ez volt a dolgunk. Míg a libák legeltek mi játszottunk, beszélgettünk, énekeltünk. Az esti harangszó jelezte a móka végét s ki-kí elindult haza a maga libájával.

Volt egy gulyás két kutyával, s annak egy dolga volt. Minden reggel összeszedte a faluból a fejősteheneket és kihajtotta őket a mezőre. Mikor aztán jött az este minden kapu nyitva állott, s

így a tehenek be tudtak menni abba az udvarba ahol laktak, egy sem tévesztette el hova kell neki menni.

Megismertük egymás ételeit, süteményeit. A kedvencem a székely savanyú krumpliceves és a puliszka. Domonkosnak pedig az aszalt gyümölcszelet, a hutzel. A fenti faluvégiek aszalták a gyümölcsöt s télen mikor nem volt friss gyümölcs aszalt gyümölcsös süteményt készítettek belőle. Ezt a falurészt el is nevezték róla. Úgy hívták Hutzelgasse. Dédpapád és barátai egy húsvét reggelére olyan csínyt eszeltek ki, hogy máig emlegetik a Kismányokiak. Kauffmann bácsi lovaskocsiját felhúzták a szomszéd ház tetejére. Ott csúfokodott húsvét hajnalán. Rossz vicc volt, de így történt.

Minden vasárnap szépen felöltözve a templomban azért imádkoztunk, hogy innét ne kelljen elmennünk. A plébánián szolgáló nővérek igen sokat segítettek a székely betelepített népnek. Etelka és Annuska, két tiszta lélek, óvták, tanították és segítették azokat, akiknek szükségük volt rá.

Etelka testvér nem sokkal halála előtt ezeket a szavakat mondta:

- "Együtt éltük velük a dolgozós hétköznapiakat és a sok szép ünnepet. A környéken híressé vált az a karácsonyi székely pásztorjáték, amit megszerveztünk és máig megrendezésre kerül. Szívesen sétáltam, jártam a Mecsek oldalába kialakított keresztutat velük és értük. Úgy érzem sikerült megélnem Alapító atya vízióját, hogy éljünk az egyszerű emberek között, velük küzdve, őket szeretve, tanítva, nemesítve. Minden nap imádkozom Kismányokért és a székelyekért."
- A szálla mindig is ott volt a szívünkben hiszen elvették az otthonainkat, ezt veszteségként éltük meg, de igyekeztünk békében élni együtt - mesélt tovább Kádi Omi

Az aratást is közösen terveztük meg és hajtottuk végbe. Nagyszüleim úgy tartották, hogy amikor szél fú a tarló fölött, nincs messze az ősz. Hajnalban mentünk ki a földekre és késő este tértünk haza. Az ügyes kaszás a még álló gabonának fektette a levágott növényt, eztán jöttek a marokszedő asszonyok és mi gyerekek. Kiterítettük a kévekötelet s az asszonyok kévébe kötötték a gabonát. A kévekötelnek való sást kint gyűjtöttük a

patakparton. Az is egy napi munka volt, de nekünk az volt akkoriban a szórakozás. A cséplésre váró kévéket asztalra gyűjtötték össze fent a szérűskertben. Mikor megszáradt, jöhetett a cséplőgép... A jó öreg Hoffer traktor hajtotta cséplőgép. Máig emlékszem a hangjára.

A kormányosa éppen a hangjáról kapta a nevét. Pupus Menyhárt. Anyámék mindig csak így emlegették, de igazából az egész falu így nevezte Őt. A cséplést a cséplősgazda vezényelte. Ő tartotta számon kinek mennyi gabona jár, s a vitás helyzetekben is Ő döntött.

Nagy esemény és nagy munka volt a szőlő szüret. Ahogy növegettünk, annál több feladatot kaptunk. Óriási izgalommal vártuk a szüreti bált. A bálterem díszlete egy szőlőskertet ábrázolt, közepén a szőlőskorona lógott, melynek szőlőjét a tánc közben le lehetett lopni. Mi, fiatalok táncoltunk, a szüleink körben ültek s vigyáztak ránk, vagy inkább szemmel tartottak.

Ahogy az idő múlt, mi cseperedtünk és a barátságból szerelem lett. A verandán ülve estig beszélgettünk, ittuk egymás szavait.

Aztán egyszer édesapám szóvá tette:

- „Már megint mit susmusoltok ti ott ketten? Ideje lesz, hogy már ne üldögélhessetek csak úgy bárhol, bármikor. Még a végén a szájára vesz benneteket a falu.”

- Ez a megjegyzés után titokban tartottuk, nem vertük nagydobra. Hisz mindketten tudtuk, hogy a szüleink nem támogatnák. A jó viszony rovására ment volna. Mindkettőnknek már megvolt a kiszemelt párja a maga vallásához és népcsoportjához mérten. De mi együtt

nőttünk fel, ismertük egymást, mint a rosszpénzt. A közösen megélt élmények összekovácsoltak bennünket.

- Apám onnantól fogva már szemmel tartott minket, mintha érezte volna. Ahol csak lehetett szét választottak, nem beszélhettünk már oly sokat esténként a verandán. Egy reggel apám közölte, hogy eszünkbe ne jusson szerelembe esni, mert sosem támogatná.
- Titokban találkoztunk fent a hegyen s öleltük egymást a hársfasor alatt. A fák nem árultak el, nem vágta közbe, meghallgattak. Megosztottuk velük titkainkat s a terveinket.
- Tudod mit Katka - szólt dédapád- szombaton a disznóvágás után megszökünk. Csak Ő hívott Katkának. S ahogy ezt mondta, abban annyi szeretet volt, hogy elég volt egész életünkre.
- Akkoriban a disznóvágás nagy dolog volt. A család apraja nagyja összegyűlt. Mozgalmas nap volt. Estére a szomszédok is bekopogtak és vidáman kurjongatva, kosárral a karjukon táncoltak, és kértek hurkát, kolbászt a háziaktól. Miután

megkapták távoztak. Ez volt a hurka táncolás. A jó disznótor, a mulatozás akár egészen hajnalig is eltartott, ezért tudtuk, hogy itt az alkalom, észrevétlenül elszökhetünk. Kiosontunk a kiskapun, szívünkben nagy volt a fájdalom. Elindultunk hát a falu határa felé.

- Hideg, zord idő volt. Így a nagy pataknál bebújtunk a híd alá, vártuk, hogy pirkadjon. Reggel, mikor tovább indultunk volna megcsúsztam és a vízbe estem. Ő kihúzott, kabátjával bebugyolált, hogy meg ne fázzak. Végül úgy döntöttünk, visszajövünk a faluba a szüleinkhez. Dédapád a karjaiban cipelt egészen hazáig. A szüleink az udvaron álltak, látszott rajtuk a félelem és az aggodalom.

Mikor megláttak minket, anyám rohant a takaróért, Anna néni, dédapád édesanyja azonnal galamblevest tett oda. Édesapáink pedig raporta hívtak bennünket. A nagy ijedtség után, fejünket átmosva, áldomást ittak és elfogadták

szerelmünket.

Meg is kezdték szervezni az esküvőnk. Az asszonyok a készítőben hetekig sütöttek, kacsát, tyúkot vágtak és pucoltak a nagy napra. Felkérték a falu zenészeit, ők húzták a talpalávalót. Édesanyám a környék legjobb varró asszonya volt. Mind ki új ruhára vágyott vég szám hordta neki az anyagot az új ruhákhoz. Bár édesanyám mindenre megtanított engem is, természetesen a menyasszonyi ruhámat Ő varrta nekem.

A lakodalmi előkészületek a két háznál eltérőek voltak, de egyformán fontos volt a hitük. Az evangélikus templomban esküdtünk meg dédpapáddal, mert akkor még csak ott kaptunk rá engedélyt. A szokás úgy tartotta, hogy ha a házasságból lány gyermek születik az anyja vallását kapja, s ha fiúgyermek az apjáét. Végül egybekelhattünk Isten színe előtt. Azt mondták, ahol van két tányér s két kanál, ott mindig lesz csörgedelem. Nálunk is volt, hogy ne lett volna. De azóta is itt vagyunk, kissé öregesen, egymás kezét fogva.

- Ezt a menyasszonyi pártát viseltem akkor, amit most a kezedben tartasz, drága Pannikám - fejezte be meséjét Kádi omi.
- Szépen éltünk. Szeretetben, békességben. Gyermekeink születtek, unokáink, majd dédunokánk, Te Pannim. Sok hasonló történet és mese van még a tarsolyomban, de későre jár, indulnod kell haza. Édesanyád vár. Mára elég volt ennyi a meséből, legközelebb folytatom - zárta sorait Katka dédmamám.

Ha kíváncsi vagy, hogyan fest most, ez a völgyben megbúvó kis zsákfalú, látogass el a Mecsek lábához, és láss csodát! Panni

Sárszentlőrinc meséje

Sárszentlőrinc meséjét lejegyezték és az illusztrációkat készítették: Pesti Csabáné,
Bániczki Klára, Juhász Gábor, Boda Ildikó, Nagy Zoltán, Szűsz Jánosné, Nagy Judit

Lőrinc, a gólya meséje: Sárszentlőrinc temploma

Sárszentlőrinc ma is a Sió-Sárvíz mellett terül el.

A falu felett körözött évszázadok óta Lőrinc a kortalan gólya. A legenda szerint nem csupán madár volt, hanem időutazóként ott volt minden nagy eseménynél a település életében. Néha maga is formálta a történelem menetét. Olykor, mikor igazán belemelegedik a régmúlt idézésébe, még azt is állítja magáról, hogy ő volt a település névadója. A gólya most is ott ült a templom tornyán, és onnan figyelte, hogyan fordul ki sarkából a világ Sárszentlőrincen.

Történetünk egyik hőse a falu evangélikus papja - Pásztor Péter- aki hatalmas hitével és szelíd szavaival tartotta össze a nyáját. Az emberek tisztelték és szerették őt. Ám viharfelhők gyülekeztek a falu és temploma felett.

Rőt-Palásti Ödön püspök, a környék rettegett katolikus ura kijelentette:

- Sárszentlőrinc temploma a katolikus egyházé lesz! Ez a hely méltóbb egy püspöki keresztnek, mint egy paraszti papnak! – harsogta.

Útnak indult katonáival, hogy elűzze Pétert és híveit, és elfoglalja a templomot. Lőrinc mindezt látta, sőt hallotta is, hiszen rokonlátogatóban volt arrafelé. Éppen korgó gyomrát próbálta megtölteni az út mellett szép számban kuruttyoló békák figyelmetlenebb tagjaival. Tudta, éhség ide vagy oda, neki kell hamarabb a falujába visszaérni. Érezte nagy megpróbáltatás vár a lelkipásztorra és gyülekezetére.

Péter amint megneszelte, hogy Rőt-Palásti Ödön és hajdúi közelednek, összehívta híveit, hogy kitaláljanak valamit. A falu népe kétségbeesett a hír hallatán, összevissza rohángáltak, fogták a fejüket, nem tudták mitévők legyenek. Nem győzte kapkodni a fejét a gólya is. Vizi Péter és Vizi Pál - a helyi földbirtokos testvérpár - akik a falu patrónusai voltak, azt javasolták Péternek, meneküljön el a közeli szigetre, vigye a templom kulcsait is, hogy ne tudjanak bemenni a templomba.

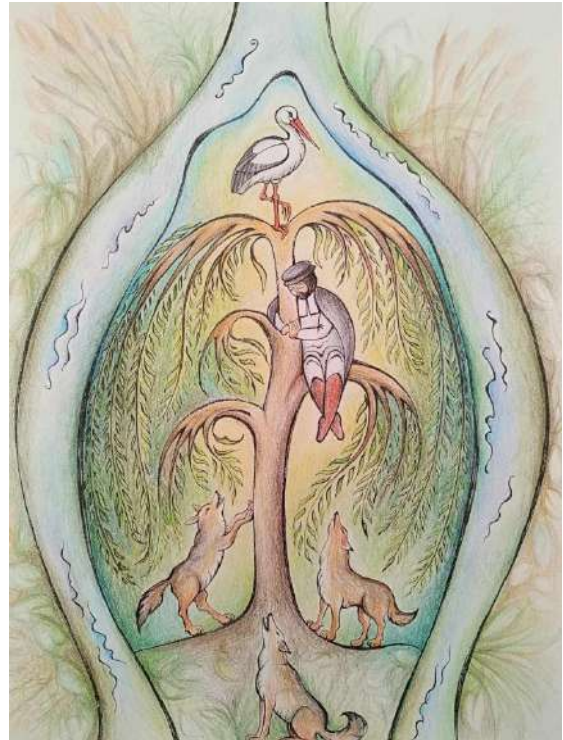
- A sziget veszélyes hely, tele van toportyánokkal! Az avatatlan szemek nem találják meg benne a biztonságos gyalogösvényt sem! – figyelmeztette őket a borvirágos orrú harangozó, aki most is egy icce borral hadonászott.

Csóválta a madár is a fejét, hiszen a nádas tele volt farkasokkal, félelmetes hely volt még neki is.

Péternek nem maradt választása, magához vette a templom kulcsait, és gyors léptekkel elindult a harangozója után, aki gyerekkora óta úgy ismerte a mocsarat, mint a tenyerét. Titokban Lőrinc is követte őket a magasból, nehogy baj érje a menekülőket. A nád olyan magas volt, hogy elrejtette a papot üldözői elől, de nem volt egyedül. Éjszaka sárga szemek villantak meg a sás levelei között: nádi farkasok gyülekeztek körülötte. Péter egy hatalmas fűzfára mászott és ott vészelté át az éjszakát. A farkasok vonítása egybeolvadt a mocsár neszeivel. A lekipásztör erős hitébe kapaszkodott, egész éjjel imádkozott.

Lőrinc, hogy erőt öntsön belé, oda szállt.

- Ne félj Péter, megmentőid úton vannak! Tarts ki, mert a hited erősebb, mint bármelyik kard! – szólt mély, bölcs hangon.

Péterben békeesség áradt szét szavaitól. Megnyugodott.

A harc még nem ért véget! A püspök és katonái már a templom ajtaja előtt álltak. Vizi Péter és Vizi Pál kivont szablyával, hátuk mögött a falu népével óvták a templomot.

Rőt-Palásti Ödön püspök dölyfösen a tömeg elé lépett és így szólt:

- Márpedig Mária be akar menni a templomba! – mutatott rá egy Mária szoborra- így ez a templom is katolikussá válik! Punktum!
- Ha Mária be akar menni a templomba, ő mehet! Ebben megegyezhetünk! – kacsintott egymásra Péter és Pál.
- Na akkor induljatok és vigyétek a szobrot a templomba! – parancsolt hajdúinak a püspök.
- Ohó, nem erről volt szó! – emelték fel szablyáikat a testvérek – A szobor mehet, de közületek senki emberfia, nem lépheti át a templomunk küszöbét!

Ekkor már a falusiak is felbátorodtak, és egymást kézen fogva élőláncot alkottak a templom körül.

A püspök dühöngött a nép elszántsága láttán, de belátta, saját csapdájába esett, és így nem győzheti le a hitüket és összetartásukat.

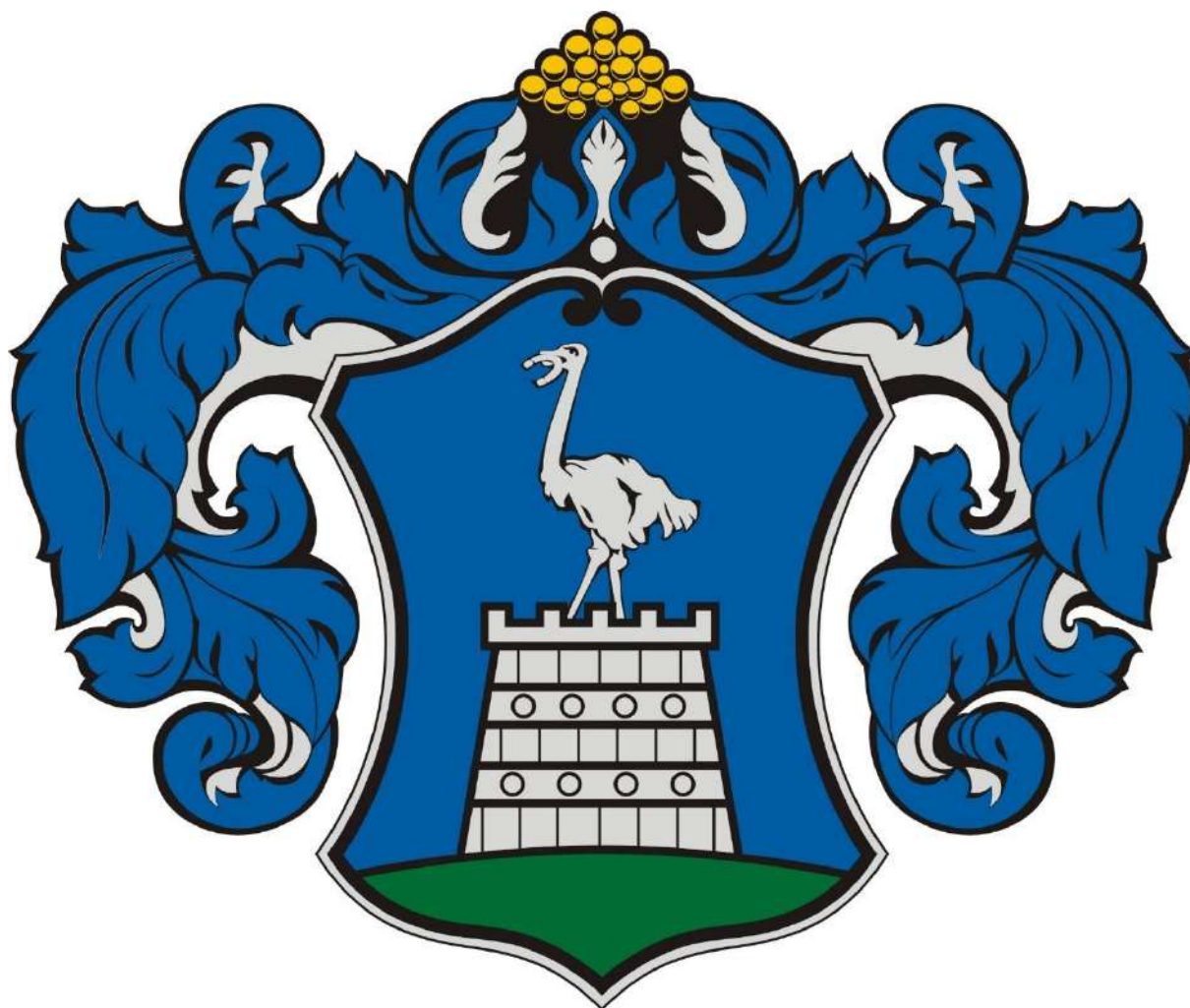
- Legyen hát, maradjon a templom a tiétek, de ne feledjétek, még visszatérek! – morogta, s nagy dérrel-dúrral elvonult katonáival.

A falusiak ujjongásba törtek ki és énekszó mellett az öreg borvirágos orrú harangozó vezetésével vonultak a papjukért a szigetre. Örömmel hozták vissza Pétert a templom kulcsaival együtt. Ezt a helyet azóta is PAP-szigetnek hívják.

A hívek összefogása és Péter hite megmentette szeretett templomukat. Tudták történetük része lett az idő végtelen szövetének.

Lőrinc azóta is hűségesen ott köröz a falu felett, vigyázva, figyelve a lakóira, nehogy a püspök visszatérjen és beváltsa ígéretét.

Vas vármegye meséi

Csipkerek meséje

Csipkerek meséjét lejegyezték és az illusztrációkat készítették: Benkő Józsefné, Jáka Lajosné, László Tamásné, Lérátné Hosszú Eszter, Dókáné Léber Katalin, Ekker Imréné, Dóka Erzsébet, Kreiter Erzsébet, Kovács Beatrix

Kungyorné meséje

Történt valamikor réges-régen, dímbes-dombos, csipkebokrokkal körülölelt kicsi faluban, ahol a mesénket még az öreghegyi 500 éves szelídgesztenye fa levelei is suttozták.

Az itt élők többnyire földművelő, állattartó szorgalmas dolgos emberek voltak. Akadt azonban bőven iparos ember is. Szinte minden mesterség megtalálható volt. Dolgoztak: ácsok, kőművesek, kádár, cipész, kútásó, szabó, de a falu szélén még

téglaégető mester is! Télen aztán, mikor már megszűnt a kinti munka, a megtermelt javakat dolgozták fel. Így volt ez a kacsáról, libáról lemellesztett toll fosztásával is, amit vánkosba, dunyhába töltöttek, jó meleg takarónak. Szorgos asszonykezek végezték a tollfosztást házról-házra járva. Volt azonban egy nagyon lusta, dologtalan asszony, aki csak a munka végi áldomás miatt járt a fosztóba, na meg a nóta kedvéért, mert azt nagyon szerette. Mondogatták is neki gyakran:

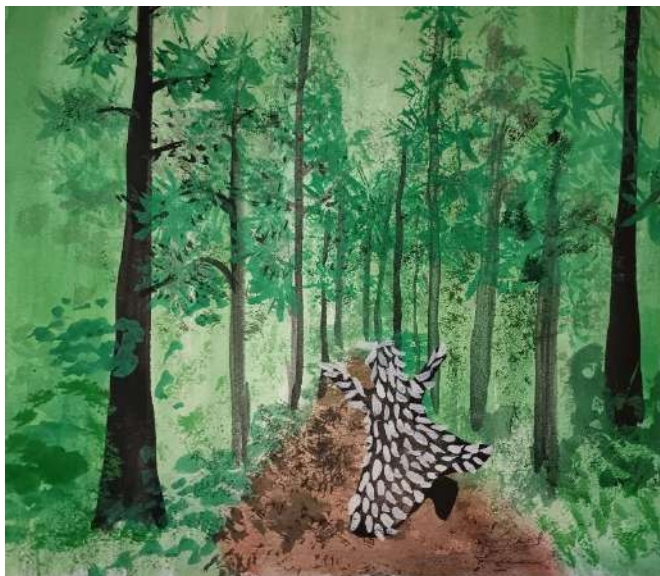
- Te Kungyorné – mert hogy így hívták az asszonyt – meglásd, egyszer elvisz a tollas ördög, ha ilyen lusta vagy!

Ő rá sem hederített, csak nevetett rajta. Na, gondolták, meg kellene valahogy tréfálni, hátha megváltozik, és nem lesz ilyen lusta. Hozzálátak a munkához, de Kungyorné csak tessék-lássék végezte. Amikor aztán eljött az ebéd ideje, igencsak fűgén ült az asztalhoz. Gyorsan megette az ételt, és így szólt:

- No, amíg ti esztek, én addig egyet bölintok! – Fel sem ébredt uzsonnáig.
- Hát ti még mindig esztek? – kérdezte tőlük.
- Hát én akkor tovább szundítok! – el is aludt nyomban.

Estére kelve az asszonyok látták, hogy Kungyorné még mindig alszik, úgy gondolták, most jött el az ideje a tréfának. Hoztak mézet, azzal bekenték a ruháját, és a tollal jól beszórták, ami ráragadt. Eloltották a lámpát, és hazamentek, de még útba ejtették az asszony urát, és elmondták neki, mi is történt. Nagy sokára felébredt végre Kungyorné, de aztán meg is rémült attól, amit látott.

- Jaj Istenem, hol vagyok? Ki vagyok, mi vagyok, talán már nem is a Kungyorné vagyok?
- Így töprengett. – Biztos akkor a tollas ördög vagyok!

Ijedtében felugrott, és meg sem állt hazáig. A házhoz érve látta az ablakon keresztül, hogy az ura éppen asztalnál ülve vacsorázik, és bekopogott.

- Kungyor uram, itthon van a Kungyorné? – kérdezte.

Kungyor úr felismerte felesége hangját, és elgondolkodott, mit is mondjon, mert ő is meg akarta leckéztetni, ezért így szólt:

- Itthon, itthon, éppen vacsorázik! – felelte Kungyor úr.

Az asszony hosszan elgondolkodott, miért is mondta ezt a férje, majd újra próbálkozott:

- Kungyor uram, itthon van a Kungyorné?
- Itthon, itthon, már le is feküdt! – mondta Kungyor úr kisvártatva
- Jaj, Istenem, ki vagyok, mi vagyok, már biztos, hogy a tollas ördög vagyok!

Nagy bánatában aztán elindult, egyenesen a Hidegkút felé, ahonnan nótaszót hallott. Ott az erdő szélén, ahol a kis patak csörgedezett a Kutyor tövében, 7 zsvány tanyázott. A tűz körül ültek, káposztát főztek, amit a közeli kertészetből loptak. Kungyorné minden bátorságát összeszedve közelebb ment hozzájuk, és félve leült közéjük, mert már igencsak fázott, és éhes is volt. A zsványok nagyon meglepődtek, miféle szerzet keveredett közbük, az asszony egyből nótázni kezdett velük. Amikor a hangulat a tetőfokára hágott, így szólt hozzájuk:

- Jó lenne a káposztába egy kis hús is, nem gondoljátok?

A zsványok elindultak malacot lopni. Útközben meghallották a harangszót, amit égi jelnek gondoltak. A templom felé vették az irányt, hogy a pap elűzze a területükről a tollas ördögöt. Az esti mise után, éppen kijött a pap a Szent Anna templomból.

- Jaj, plébános úr, jöjjön gyorsan, mert megjelent a tollas ördög az erdő szélén! Meg kellene szentelni, hogy eltűnjön!

A pap azonban így válaszolt:

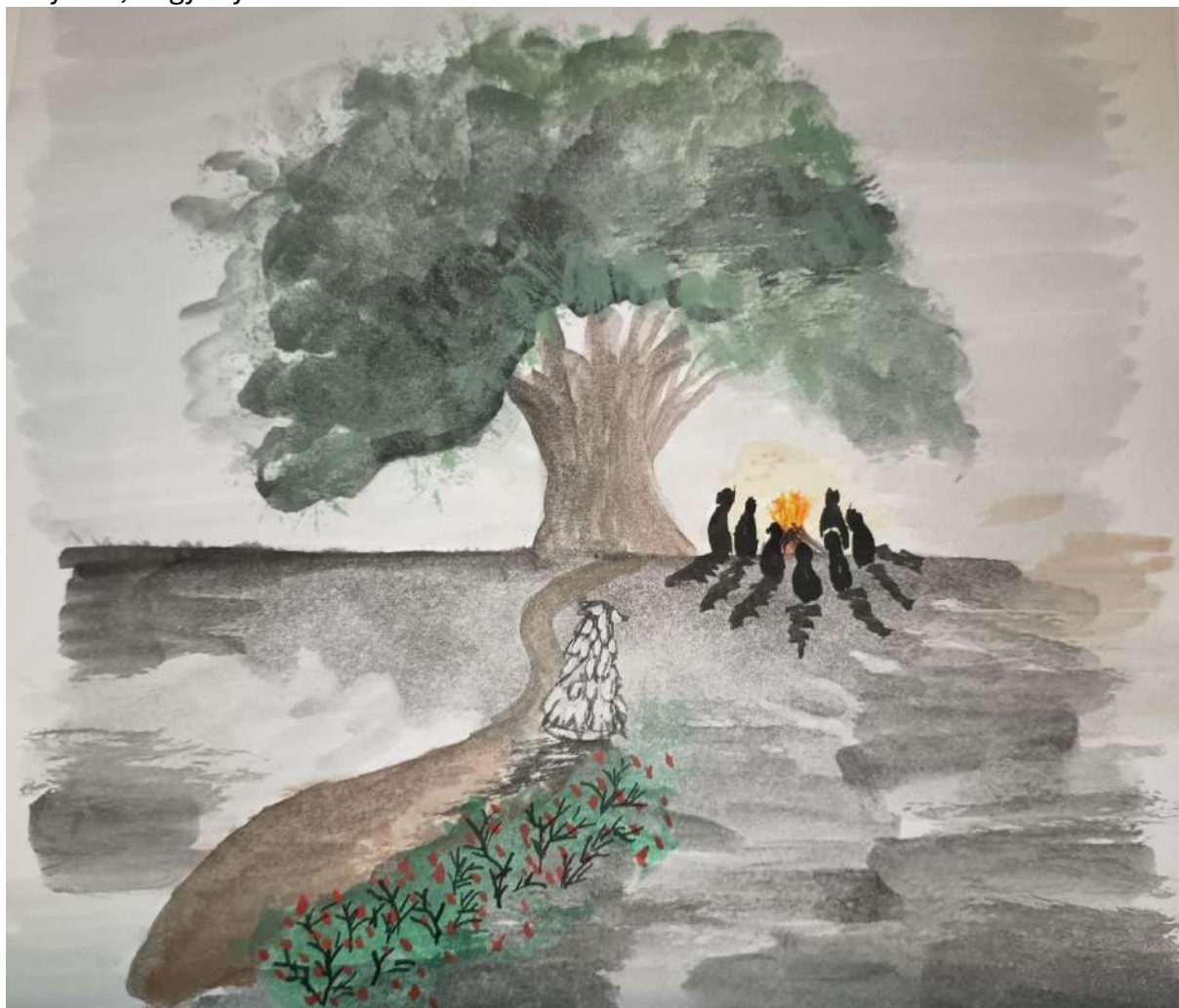
- Én bizony el nem megyek, ha csak zsákban el nem visztek!

Be is dugták gyorsan a zsványok a zsákba, és már vitték is. Mikor aztán odaértek a tűzhöz, Kungyorné örömeiben felugrott (azt hitte malacot loptak a zsványok), és elkiáltotta magát:

- Hozzatok csak, hozzatok, jó lesz a farka töve a káposztába!

A zsiványok megijedtek, hogy meg akarja enni a papot, és utána ők lesznek a következők. Eldobták a zsákot, és futásnak eredtek.

Kinyílt a zsák szája, a pap ahogy meglátta a furcsa alakot, egyből elhitte, hogy a tollas ördög áll előtte. Ekkor rémült csak meg igazán, és a zsványok után eredt. Kungyorné ezt látva végső elkeseredésében, elhitte magáról, hogy ő a tollas ördög, és világgá szaladt. Azt, hogy így esett, vagy sem, nem tudjuk, de ezt a történetet generációkon át mesélték anyáink, nagyanyáink.

Lócs meséje

Lócs meséjét lejegyezték és az illusztrációkat készítették: Horváth Ildikó, Buús Judit,
Reichardt Nikolett, Varga Katalin, Lanczkorné Nagy Erika, Vámos Amanda

Lócs legendája

Egyszer volt, hol nem volt ott, ahol a Pós-patak vize ezüstösen csillogott a holdfényben, élt egy vándorló szláv nép. Erdőn-mezőn járták a világot, élmüket halászták, vadászták, mígnem egy őszi napon elérkeztek egy gyönyörű vidékre, ahol a patak partján sűrű erdő terpeszkedett.

A népet egy bátor és bölcs vezér, Lovci vezette. Ő volt a legügyesebb vadász, a legerősebb harcos, és az ő szava volt a törvény. Amikor meglátta a csendesen csörgedező patakot és a fölé magasodó hatalmas fákat, tudta, hogy itt lesz az otthonuk.

- Ideje tábort vernünk, fivéreim! – szolt a népéhez. – Mielőtt a tél ránk köszönt, kunyhókat kell építenünk, hogy meleg otthonunk legyen a zord időben. Útközben talált két apró magot, amelyeket kíváncsian forgatott ujjai között. Nem tudta, miféle magok ezek, de a szíve azt súgta, hogy hatalmas, erős fák nőnek majd belőlük. A patak partján elültette őket, és egy-egy ágat tűzött melléjük, hogy emlékezzen: itt gyökerezik népe új otthona. Az emberek letelepedtek, kunyhókat építettek, és a települést vezérük tiszteletére Lócsnak nevezték el.

Az idő telt-múlt, a magocskákból csodaszép, délceg nyárfák nőttek, és közöttük Lovci egy erős hidat épített, amely összekötötte Alsó- és Felső-Lócsot. A patak bőven adott halat és friss vizet, az erdő pedig rőzsét és vadat, így a falu népe boldogan élt. Egy hideg téli napon, amikor a szél sivított a kunyhók között, Lovci és társai vadászni indultak. Az Urak mezején egy csodálatos, hatalmas szarvas bukkant fel előttük. Ez nem volt akármilyen vad: bundája fényesen ragyogott, és agancsa olyan dicsőséges volt, mintha maga az ég ajándéka lett volna. Lovci és emberei üldözőbe vették, keresztül-kasul dülökön, árkon-bokron, mígnem az Erdő alján, egy vadrózsza bokorban találtak rá. Ott ejtették el, és a rózsabokrot is magukkal hozták, hogy emlékezzenek erre a különleges napra.

Ahogy teltek az évek, a nyárfák egyre magasabbra nőttek, a vadrózsák pedig illatos,

színpompás bokrokká cseperedtek. A falu virágzott, de az erdő fogyatkozni kezdett. Egy napon az egyik fivér azt javasolta:

- Vágjuk ki ezeket a daliás nyárfákat, lesz belőlük tűzifa, és a telet könnyebben átvészelhetjük!

Ám Lovci szeme villámokat szórt.

- Csak a testemen át! Ezek a fák jelölik népem otthonát, itt van a múltunk és a jövőnk! Amíg élek, senki sem érintheti őket!

És így is lett. Lovci kitartott, ám amikor elérkezett a következő tél, a nagy vezér ereje elfogyott. A tavasz már nem hozta vissza közéjük. Az emberek a falu határában temették el, talán éppen a Nagyhalom dombja alatt. A neve azonban fennmaradt, és a nyárfák továbbra is hűségesen vigyáztak a falura.

Évszázadok teltek el, mígnem Lovci halálának hétszázadik évfordulóján egy csillag ragyogott fel az égen. Oly fényes volt, hogy a rózsabokrok mélyén alvó tündérek is felébresztette. A tündérek csodálkozva látták, hogy a hajdani vadrózsák elhervadtak, és bánatukban éjjel meglátogatták a falu első emberét. Rózsavízzel hintették meg álmát, és reggel, amikor a falu vezetője felébredt, összehívta az embereket, hogy elmondja nekik a tündérek üzenetét. A hetedik napon csoda történt: minden ház előtt illatos rózsák nyíltak, sárga, fehér, rózsaszín, bordó és cirmos virágok pompáztak mindenütt. Az emberek örömmel gyűjtötték be a szirmokat, és rózsalekvárt, rózsaszörpöt, rózsavizet készítettek belőle. Csodájára jártak hetedhét országból, jó hírért vitték Lócsnak, így vannak már lakói a világ minden tájáról.

Így lett Lócs a rózsák és a nyárfák védelmezője, ahol az élet ma is virágzik, s ahol a tündérek vigyáznak arra, hogy a múlt emlékei soha ne halványuljanak el.

Pankasz meséje

Pankasz meséjét lejegyezték és az illusztrációkat készítették: Bóza Judit, Horváth Csaba, Horváth Csabáné, Horváth Ketrin Virág, Kovács Jenőné, Ráncsikné Tuboly Katalin

A pankaszi harangláb és a varázsvas titka

Egyszer volt, hol nem volt, az Őrség szívében, ahol a dombok lágy hullámain erdők és rétek színezik, állt egy aprócska falu, Pankasz.

A faluban élt egy kovács, akit mindenki csak Vaskezű Mártonnak hívott. Nem azért nevezték így, mert durva lett volna a keze, hanem mert munkái olyan erősek és tartósak voltak, hogy még a dombok szellemei is csodájára jártak. Márton nemcsak ügyes, hanem szívélyes ember is volt, ha valakinek eltörött a szerszáma, vagy új patkóra volt szüksége, mindig segített.

Márton kovácsműhelye nem volt nagy, de annál különlegesebb. A falu szélén állt egy dombtetőn, és a kürtőjéből felszálló füst naplementekor mindig aranyfényben tündökölt. A műhely közepén állt egy hatalmas üllő, amely a falu egyik régi legendájából származott: azt mondták, hogy az üllőt az első pankaszi kovács egy meteorköből formálta, amely az égből hullott le.

Egy napon a pataokban rákiszáló gyerekek különös emberre lettek figyelmesek. Sötét köpenybe burkolódzó alak közeledett feléjük, a kovácsműhelyt kereste. A gyerekek úgy megijedtek, hogy még a kirákszott rákokat is a patakba visszadobták. Egy kisfiú futott a kovácsot figyelmeztetni a furcsa idegen érkezéséről. Márton épp zárta volna be a műhelyt, mikor az idegen megállt az ajtó előtt, arcát nem lehetett látni a csuklya alatt.

- Kovács! – szólalt meg mély, reszelős hangon.
- Mit szeretne kovácsoltatni? – kérdezte.
- Egy kardot! Olyat, ami soha nem törik el, és minden akadályt legyőz.

Márton bólintott.

- Megcsinálom, ha megvan hozzá a megfelelő alapanyag.

Ekkor az idegen egy apró zsákot vett elő a köpenye alól, amiben feketevas volt. Ez a varázsvas, a világ egyik legértékesebb fémje volt.

Ahogy Márton munkához látott, érezte, hogy ez nem egyszerű fém. Három nap és három éjjel dolgozott megállás nélkül, amire elkészült vele. Az idegen már az ajtóban állt.

- Kiváló munka, kovács – mondta, és már nyúlt is a kard felé.

De ahogy megérintette a markolatot, a kard hirtelen felizzott.

- Mit tettél? – kiáltotta haragosan

Márton nyugodtan állt.

- Nem én, hanem a varázsvas.

Az idegen egy pillanatra még ott állt, aztán sziszegve eltűnt a sötétben. Márton nem tudta, mit tegyen a karddal. Túl erős volt ahhoz, hogy csak úgy a műhelyben álljon. Hazafelé tartott, mikor meghallotta a pankaszi zenészek muzsikáját, akik egy nagy, öreg tölgyfa alatt zenéltek. Úgy tartották, hogy a fa ősi védelmezője a falunak és majdnem minden éjszaka hálájuk jeléül a fának zenéltek. Márton csatlakozott hozzájuk, leült és az esti holdfény alatt hallgatta a muzsikaszót.

Másnap nagy vihar tombolt, az öreg tölgyet gyökerestől kicsavarta a szél. A falusiak szíve megtelt aggodalommal: most mi fogja védelmezni a falut, az öreg tölgy nincs többé. Mártonnak eszébe ötlött egy gondolat.

- Építsünk haranglábat, ez a fa hosszú századokon át megállja a helyét az időjárás próbái között, a harang megöntéséhez, ott van a kard a műhelyemben, amit varázsvasból kovácsoltam, így meglesz a megfelelő hely számára – javasolta a Kovács.

Igy is történt, másnap az egész falu munkához látott. Az építkezés során különleges dolog történt. Bár a munka nehéz volt, minden napra jutott valami csoda: ha egy oszlop nehezen állt volna be a helyére, másnapra már magától szilárdan állt; ha a szerszámok eltörtek, reggelre újak jelentek meg a helyükön. Mindenki tudta, hogy az öreg tölgy vigyáz rájuk, hogy minél előbb haranglábként őrizze a falut. Végre elkészült és eljött az ideje, hogy megáldják és felavassák.

A falu népe izgatottan készült a nagy napra, hamis esküvőt is rendeztek. Az asszonyok színes szalagokkal díszítettek fel egy tölgyrönköt, a gyermekek virágfüzéreket fontak, amelyeket a harangláb oszlopaira akasztottak, és mindenki a legszebb ruhát vette fel. Az egész falu olyan szép volt, mintha egy mesekönyv lapjairól másolták volna.

Az emberek örömujjongásban törtek ki, a gyerekek kacagtak, és táncra perdültek, a zenészek muzsikáltak, és az egész falu ünneplésbe kezdett. Aznap este nagy lakomát rendeztek a harangláb alatt, és mindenki megosztotta egymással a kenyerét, borát és történeteit. Ahogy leszállt az este megszólalt a harang, és a harangláb is mintha táncra perdült volna. Örültek, hogy más formában, tovább vigyázhatnak a falura. De itt nem ért véget a mese. A harang hangja varázslatos erővel bír: aki szomorúan hallgatja, az boldog lesz tőle. Így lett a pankaszi harangláb nemcsak a falu védelmezője, hanem a közösség összetartásának és szeretetének szimbóluma.

A harangja pedig nemcsak a falu szimbóluma lett, hanem egy varázslatos történet hírnöke is. Ha egyszer arra jársz, állj meg alatta, hallgasd meg – talán meghallod benne a kard halk zengését is.

Itt a vége, fuss el véle!

Vashosszúfalú meséje

Vashosszúfalú meséjét lejegyezték és az illusztrációkat készítették: Antal Balázs, Czeglédi Lászlóné, Doroszi Judit, Doroszi László, Kormos Kira, Nagyné Koltai Edit, Rajki Lászlóné, Varga Ferencné

Isten kútja: Vashosszúfalú csodája

Históriánk a magyar történelem azon réges-régi, zivataros századaiban gyökerezik, amikor országunkat a török is fosztogatta, a földesúr is nyúzta. Vashosszúfalú, egy kis település Vas vármegye lápos vidékén, a törökdúlás és a földesurak zsarnoksága elől menekülő, szorgalmas paraszti közösség munkájából született meg. A falu sorsát azonban meghatározta a Haragosi család, főként Gáspár, a helyi földesúr személye (kinek őseit még Halagosinak hívták), de neve és természete már Haragosiként égett a lakosság emlékezetébe.

Haragosi Gáspár, ahogy a neve is sejteti, nem volt éppen békés természetű ember. Hogy haragvó hajlama a nevéből fakadt-e, vagy csupán a Teremtő szeszélyéből lett ilyen, azt ma már senki sem tudná biztosan megmondani. A falu népe azonban hamar megtanulta, hogy Haragosi úr kedvében járni nem könnyű feladat. Kemény kézzel uralkodott birtokán, és ha úgy érezte, hogy valaki ellene vétett, arra haragja megállíthatatlan viharoként sújtott le.

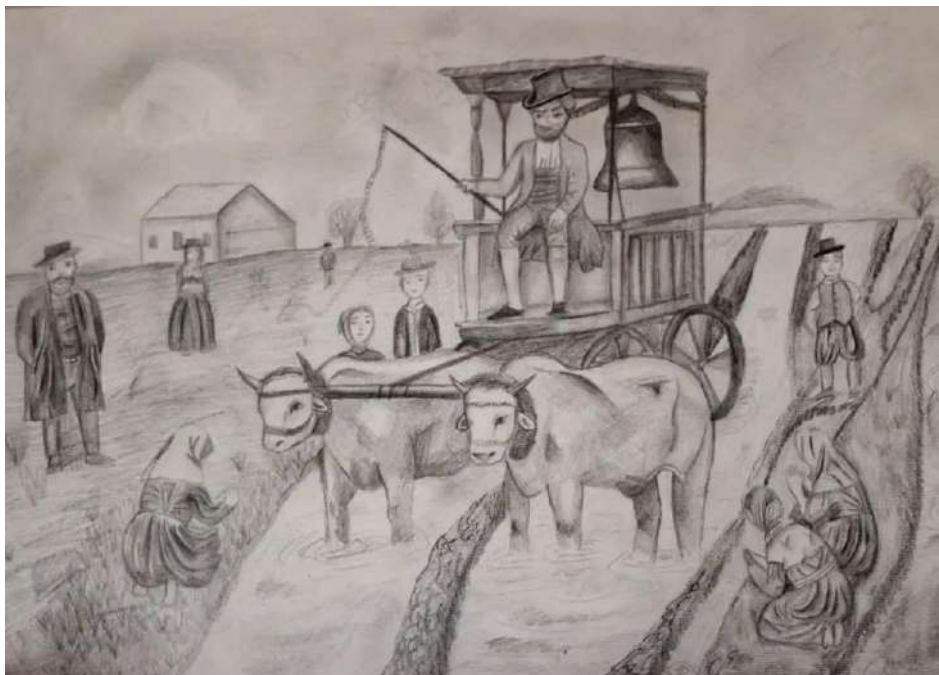
Történt egyszer, hogy Haragosi Gáspár úgy határozott, hogy palánkvárának védelmét meg kell erősítenie. Egyre gyakrabban érkeztek hírek a törökök előrenyomulásáról és fosztogatásairól, és Haragosi úr tudta, hogy a túléléshez erő kell, és az erő legjobb eszköze egy mindent elsöprő ágyú.

Csak hogy az elkészítése nem egyszerű feladat, különösen olyan időben, amikor a falu népe szegénységben tengődött. Haragosi azonban eltökélt volt, így egyszercsak villámként hasított belé a gondolat: a közeli Szent Ódorfa leromlott templomának harangjai tökéletes alapanyagot szolgáltatnának az ágyúöntéshez. „Mit ér egy harang, ha nincsen, aki imádkozzon?” – morfondírozott magában. „De ha ágyút készítek belőle, az nemcsak engem, de a népemet is megvédeheti!” – győzködte magát, bár ez utóbbi gondolat talán csak ürügy volt önmaga megnyugtatósára.

Másnap reggel, ahogy felkelt a nap, Haragosi úr összegyűjtötte embereit, és utasította őket, hogy induljanak Szent Ódorfa elhagyatott templomához. A harangok rézből készültek, masszívak és súlyosak voltak, tökéletes alapanyagoknak tűntek egy ágyúhoz. Az emberek közül sokan nem nézték jó szemmel a dolgot. A harangot mindig szent tárgyként tisztelték, és bár a templom már régen nem szolgált vallási célokat, a harangok érintetlenek maradtak, mintegy őrizve az egykori szentséget.

A falu idősebb asszonyai suttogni kezdtek, hogy rossz ómen lesz abból, ha a harangokat ágyúvá olvasztják. Egyikük, aki a legbátrabb volt, még Haragosi úr elé is állt, és figyelmeztette: „Uram, a harang hangja az égietek hívja, ha pedig elhallgat, az átkot hozhat rád és mindenre, amit birtokolsz!” Haragosi azonban csak nevetett, és így válaszolt: „Ha az égiek valamit tenni akarnának, már rég megtehették volna. A harang most nem szól, hát inkább védjen minket!”

Haragosi úr makacs eltökéltsége nem ismert határt, és jobbágysai tiltakozása, valamint az

asszonyok panasza sem tudta eltéríteni tervétől. Hat erős ökröt fogatott be szekérébe, és nagy zajjal nekivágott Szent Ódorfa romos templomának. Az út göröngyös volt, és az ökrök aligha akartak haladni – mintha maguk is érezték volna, hogy szentségtelen munkára fogták

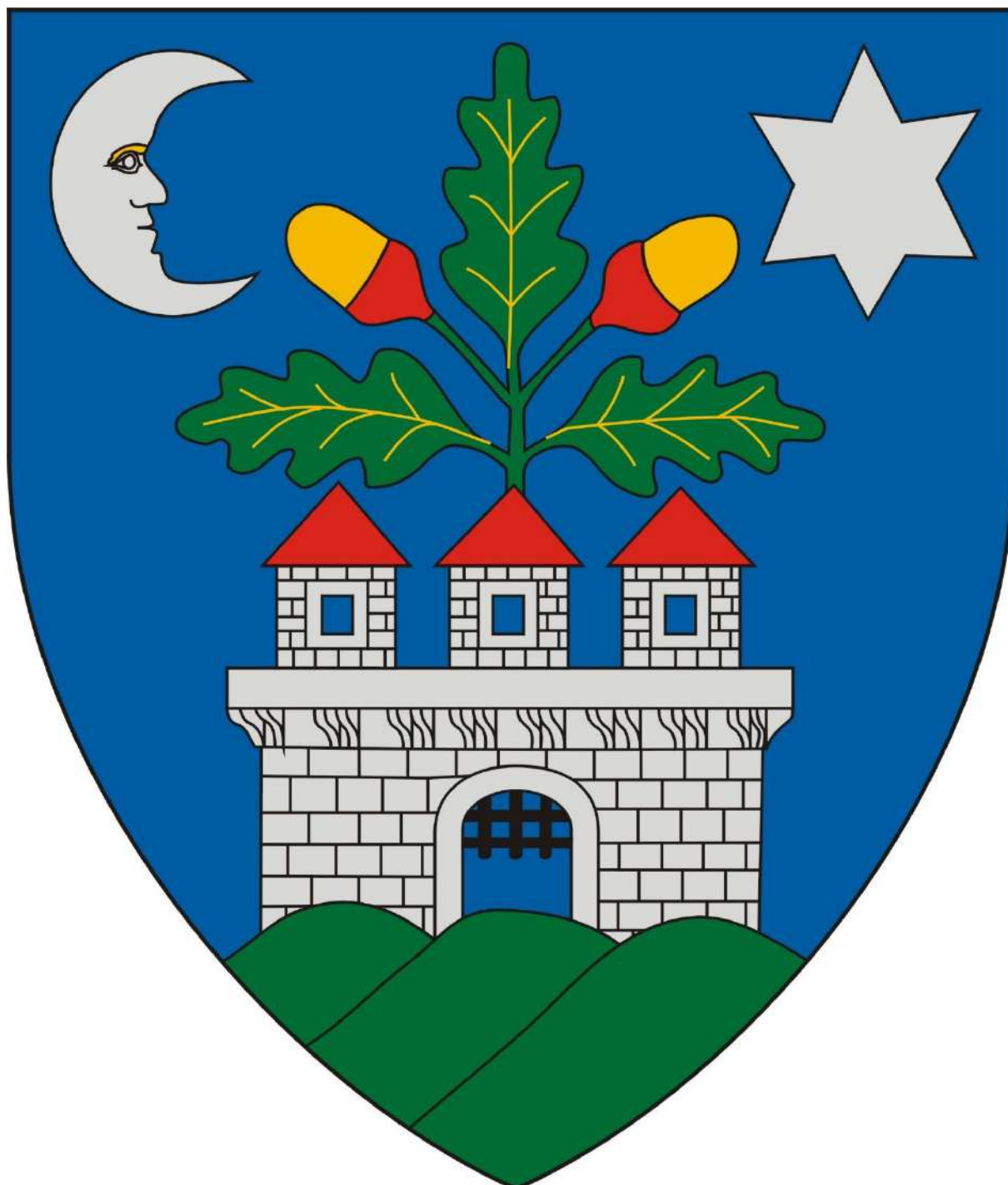
őket. Haragosi azonban nem tűrte a késlekedést; ostorával csattogtatva hajtotta az állatokat előre, mígnem végre elérték a templomot.

A harang leemelése nem volt könnyű feladat. Izmos férfiak verejtékezve, közös erővel emelték fel a hatalmas, tömör rézharangot. Mikor végre a szekérre került, Haragosi úr diadalittasan indult vissza Vashosszúfaluba. Az út azonban hosszú és nehéz volt. Ahogy elérték a falu határát, a szekér egy mélyebb, süppedős szakaszra érkezett. A göröngyös föld nem bírta el a hatalmas harang súlyát, és a szekér mélyen besüppedt a sárba. Az ökrök megfeszítették minden erejüket, de hiába: minél jobban húzták, annál mélyebbre merült a szekér.

Haragosi úr dühkitörése zengte be a határt. Dühös szitkokkal illette a jobbágysait, amiért nem tudják kihúzni a szekeret. Az emberek hiába próbálták, minden erőfeszítésük hiábavalónak bizonyult. Ekkor csoda történt. A mélyből, ahol a harang már szinte teljesen elsüllyedt, váratlanul tiszta, friss forrásvíz tört fel. Az emberek megálltak munkájukban, és ámulattal figyelték, ahogy a víz egyre bőségesebben árad.

A jobbágysok hálát adtak a Teremtőnek, amiért közbelépett, és így vetett véget a szentségtelen tervnek. Az asszonyok hálaimeit mondtak, míg Haragosi úr döbbenten nézte a történéseket. Megérezte, hogy a harangot soha nem lett volna szabad elhozni a templomból, és a forrás megjelenése az égiek ítélete az ő vakmerő tette felett. A forrást, mely azóta is ott csörgedezik, a falu népe „Isten kútjának” nevezte el. A tiszta vizet évszázadokon át használták, és története nemzedékről nemzedékre szállt, emlékeztetve mindenkit arra, hogy a szent dolgokat tisztelni kell, és az emberi gőg sosem győzedelmeskedhet a Teremtő akarata felett. Azt mondják, aki a forrás vizéből iszik, megtisztul, lelke békére talál. A forrás azóta is egy áldás, amely a falusiak számára örök ajándékként maradt hátra a múltból.

Veszprém vármegye meséi

Bakonyszücs meséje

Bakonyszücs meséjét lejegyezték és az illusztrációkat készítették: Babics Imre, Feczko Péterné, Fódi Istvánné, Fódi Judit, Hasprainé Turi Anikó, Majerné Fódi Katalin, Schandl Melinda, Takács Csomai Zsófia, Takács Nándor

Savanyú Jóska fokosa

Akkoriban, mikor a vonatfütytyöt még csak hírből ismerték a vadregényes Bakonyban, betyárok és szegénylegények csaptak ki a sűrű erdőből, hogy kifosszák a gyanútlan utazókat. Közülük a leghíresebb s legkegyetlenebb Savanyú Jóska volt, méltó utóda a legendás Sobri Jóskának. Gyakran látogatta falunkat, Szücsöt, mivel bandájának két tagja idevalósi volt. A két fiú apja olyan foglalkozást űzött, amiről réges-régen, még a török hódoltság előtt a falu a nevét kapta: prémfeldolgozó, szücs volt. Reggeltől estig békésen varrogatta a kucsmákat, bundákat, rossz időben kicsiny műhelyében dolgozott, jó időben háza tornácán. Legkisebb fia, az aranyfürtös Jankó nem akarta követni a fivére példáját. No, amikor ezt megtudta Savanyú Jóska, éktelen haragra gerjedt. A banda rejtekhelyén, egy napsütötte tisztáson bort kortyolgatott, mikor a két fiú megjött a válasszal.

- Micsoda? – kiáltott akkorát, hogy a madarak felrebbentek a fákról. – Majd én móresre tanítom!

Lóra pattant és beügetett Szücsre, mögötte a két legénnyel. Mikor odaért a portához, lováról leszállva kackiásan besétált az udvarra. Jankó az édesapjával éppen a műhely előtt üldögélt s egy gyönyörű rókaprém kucsmán sorjázta az öltést. Szelíden felnézett, mikor Savanyú Jóska csípőre tett kézzel megállt előtte és ráordított:

- Hallod-e, te kese nyúlgerinc? Hát nem akarsz harcolni a szegények oldalán az igazságért?

Jankó emelt fejjel válaszolt:

- Maga azért harcol, hogy tele legyen az erszénye meg a hasa.
- Azt a nemjőjét, még pimaszkodik is a gyáva!
- Ha maga mondja.

No, erre aztán Savanyú Jóska előkapta fokosát a bőrvéből, és iszonyú erővel belevágta a műhely szemöldökfájába.

- Három napot kapsz, hogy meggondold magad! Ha letelik, újra eljövök, és ha akkor is nemet mondasz, kihúzom a fokosom innen és apró darabokra szabdallak vele! Ezt pedig elveszem!

Azzal elvette a kucsmát Jankótól és hetykén a fejébe csapta, majd dérral-dúrral távozott, de egymaga, mert volt még egy kis dolga.

A temető után húzódott meg apró kunyhóival a cigánysor, ott lakott a szépséges, boszorkány hírében álló Felhő Mári. Épp stercet sütött, mikor nagy felfordulás támadt a kunyhó körül. A padláson felébredt, vészjóslóan huhogni kezdett a bagoly, a szelíd holló rémülten csapkodott szárnyaival az ablakpárkányon, a fekete macska villámgyorsan felkapaszkodott az eperfára, de még a sarokban kenyérmorzsát majszoló kisegér is rémülten beszaladt a lyukba.

- Bizony – mondta Mári az állatoknak –, nagyon rossz ember közeleg.

Feltűnt az utca elején a betyár. Leszállt a lováról, majd így szólt:

- Hallottam szépségedről, de ne húzzuk a szót. Leszel-e a mátkám?
- Nem én! Gonosz lelkű férfi vagy, Savanyú Jóska. Az állataim már akkor megéreztek, mikor még nem is láttak.

Szó szót követett, győzködte Márit a betyár, de hiába, így ellovagolt. Elérkezett a határidő utolsó napja. Hajnalban Felhő Mári a falu túlsó határában álló, még az Árpád-korban épített Kálváriához ment, mivel a közelében varázsgomba nőtt. A mohos kőfalak tövében ott kuporgott az elkeseredett Jankó is. Mári leült a búslakodó fiú mellé, aki elmesélte neki, hogy betyárnak akarja vinni őt Savanyú Jóska, ám ha nemet mond, akkor megöli. Mári hosszan elgondolkozott, aztán így szólt:

- Figyelj, Jankó! Ha ma eljön Savanyú Jóska, kérj tőle tíz nap haladékot, hogy az alatt megtanulj lőni, meg a fokossal bántani.

Délután Savanyú Jóska pökhendi vigyorral hallgatta a fiú kérlelő szavait, mígnem beleegyezett. Ezután meglátogatta Felhő Márit is.

- No, Felhő Mári, hozzám jössz hát feleségül?
- Jó, de adj tíz napot, hogy elrendezzem az állataim sorsát.
- Úgy legyen, szépségem.

Ekkor Felhő Mári Savanyú Jóska felé nyújtott egy itallal teli bögrét.

- Mielőtt elmégy, idd meg ezt!

Savanyú Jóska szó nélkül felhajtotta, majd ellovagolt.

Miután letelt a tíz nap, Savanyú Jóska ismét megjelent a faluban, de úgy nézett ki, mint egy kísértet. A kupában ugyanis varázssital volt, ami rettenetes álmatlanságot okozott. Imbolyogva lovagolt Felhő Márihoz, aki már a kunyhója előtt várta.

- Mit tettél velem, Mári? Nem tudok aludni.
- Tettem rád egy kis varázslatot.
- Vedd le rólam, kérlek!

- Vágd ki azt a nyárfát, és vágj a törzséből egy teknőt, abban el tudsz majd aludni.

Sötétedésig Jankó elkészült munkájával, Mári pedig beletette a betyár szűrét, párnának meg egy kiszikkadt cipőt. A betyár kábán beroskadt a teknőbe, s menten elaludt. Ezt látván rejtekéből előbújva Jankó megfogta a teknő egyik végét, Mári a másikat, s levitték a falu halastavához, melyet a csörgedező Csángota-ér táplált. Hajnalodott, mikor a tóba lökték, az pedig csendesen úszott a tükörsima vízén. Hát látják, hogy felbukkan egy óriási hal és bekapja!

A két fiatal arcát aranyfénybe vonta a felkelő nap, végül kézen fogva hazatértek.

Ám az a hal idővel ki is köphette a teknőt, mert felröppentek pletykák, hogy a betyárt egy Amerikába tartó hajó fedélzetén látták, mások a tótvázsonyi patikában.

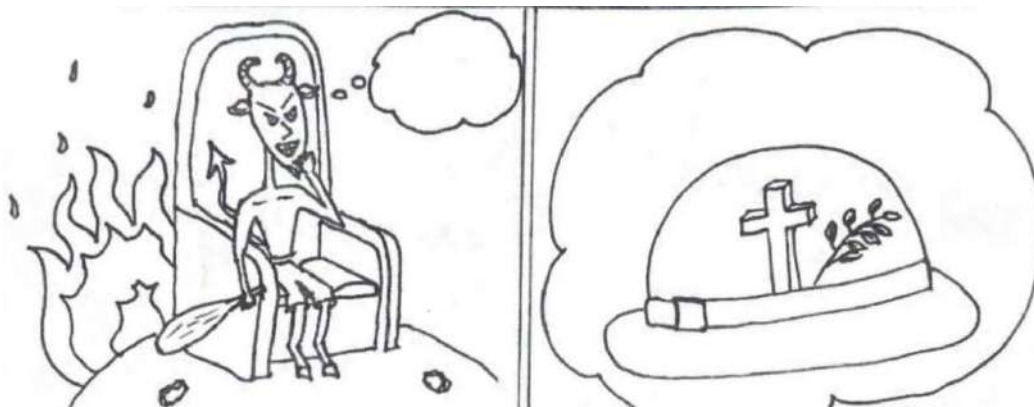
Azóta akárhány gyermek, immár Bakonyszücsön, felmegy a házuk padlására, Savanyú Jóska fokosát keresi, hátha ő lesz az, aki megtalálja.

Karakószörcsők meséje

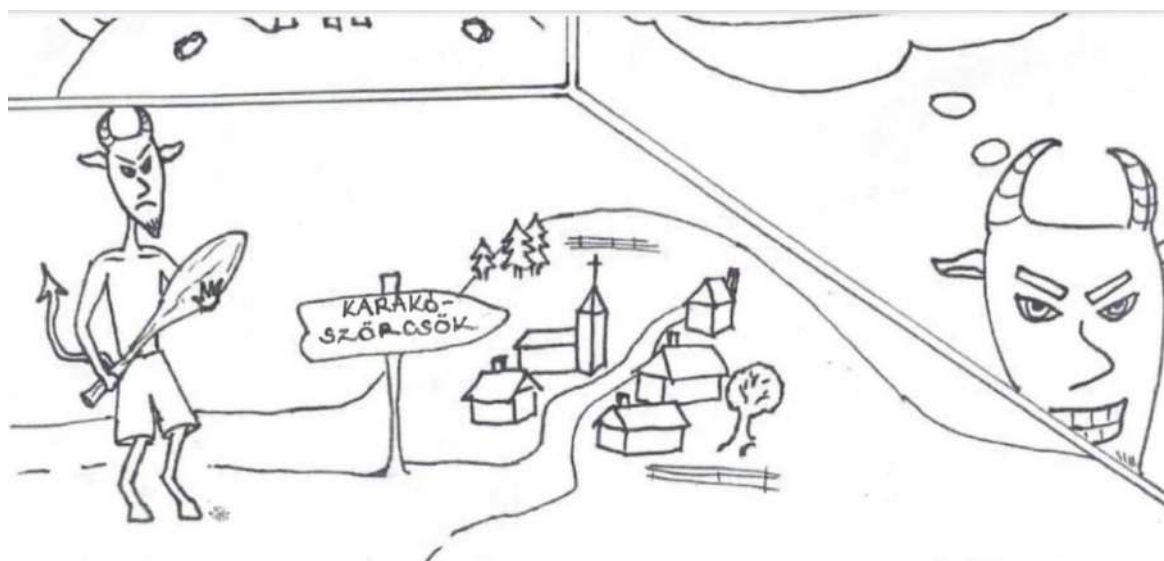
Karakószörcsők meséjét lejegyezték és az illusztrációkat készítették: Bakos Csabáné, Farkasné Tóth Bettina, Hári Sándorné, Honvédő Eszter, Honvédő Szandra, Honvédőné Szalay Tímea, Kovács Boglárka, Sebesfi – Sipos Barnabás

A karakószörcsői gyászos emlékezetű görbafa

Egyszer az ördög meglegelte, hogy bár szerint ő sokkal okosabbnak teremtetett, mégis a Jóistent többre becsülik nála az emberek. Fondorlatos agyával kieszelte, hogy ha álruhát ölt, akkor biztosan őt is imádni fogják. Útra kelt hát, hogy megkeresse Isten kalapját és azt felvéve megtévessze az embereket valódi mivoltáról.

Járt-kelt a hatalmas ördög, majdhogynem az egész világot végig settenkedte, de Isten kalapját sehol sem találta. Egyszer aztán mégis olyan messzire ment, hogy még Karakószörcsőköt is bejárta. No, ott aztán micsoda öröme kerekedett! Meglelte végre Isten ottfelejtett kalapját. Lehajolt gyorsan, hogy felvegye. Feszegette, húzogatta, piszkálgatta jobbra-balra, de a kalap – amit a helyiek Somlónak becéznek – egy hangyányit sem mozdult. Az ördög mérgében ugrált, toporzékolt, üvöltött. Hatalmas patanyomaiban Karakószörcsőkön azonnal kis tavak születtek a semmiből. Erejétől még egy patak is kibukott a föld mélyéről, amit aztán Hunyornak kereszteltek később.

Mérgében fogta világjáró botját és a falu kellős közepén a földbe döfte a görbefát. A falucska azonnal kettészakadt és a benne élőkre rászállt az ördög évezredes átka, ezért a falu megátkozott lakói ettől a naptól kezdve mind azt hitték magukról, hogy sokkal okosabbak mindenkinél. Az egyből így lett kettő, Szeg-Szörcsök és Karakó-Szörcsök. S a benne élők egységéből és összetartásából így lett ellenségeskedés, irigység. Szegen úgy hitték, nekik osztotta a Jóisten a legtöbb észet, és ezzel persze így voltak Karakón is. Sok-sok viszály, bonyodalom történt meg velük az átok miatt. Az ördög görbefája alatt, ami a határt jelentette a két falurész között, többen is megverettettek, akik a határt megpróbálták átlépni. Külön templomot és külön kocsmát is építettek.

Egyszer aztán mégis megcsillant a remény szikrája, hogy megtörettetik az ördög átka. Nem is máshogy, hanem az Isten adta szerelem szerivel. A Karakó-szörcsői daliás huszárlégény, Galagonyás Jóska szerelembe esett Szegszörcsök legszebb virágszálával, Szegi Rózsával. Mivel az átok miatt tiltották őket egymástól, így harangszókor a görbefa két oldaláról vetettek vágyakozó szerelmes pillantásokat egymásra.

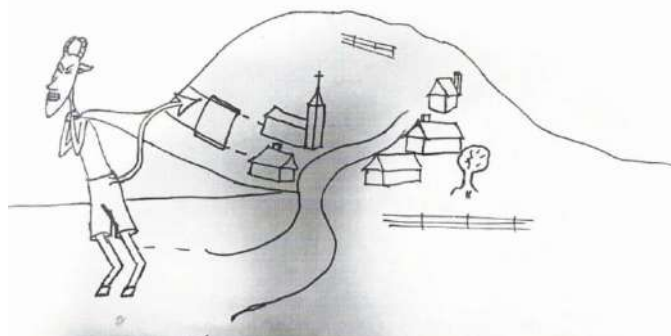
A Jóisten 1809. évében nagy baj leselkedett a falura, ugyanis franciák dúlták a környéket. Március idusán harangszókor Galagonyás Jóska lova hátán vad vágtaival közelített a görbefa felé, ahol kedvese várta. A huszár azonban nem érkezett meg, csak lova jelezte kedvesének a bajt. Rózsa életében először átlépte a határt, hogy szerelme megmentésére siessen, akire a földön fekvé talált rá.

A huszár, mint előőr, franciákkal találkozáván, megverekedett. Vívás közben a francia a huszár oldalába szúrta a kardját, de Jóska ügyes vágással legyőzte és Szörcsőkre sietett, hogy megmentse szerelmét és figyelmeztesse kicsiny faluját a veszély érkezére. Az ördög átka azonban erősebbnek bizonyult, mint Jóska szándéka, miszerint Karakó- és Szegszörcsök összefogásával elkerülhetik az ellenség betörését. Rózsa határszegése ugyanis azonnali világra szóló bonyodalmat keltett, mindenki csak a saját igazával volt elfoglalva, ami alatt a franciák Szörcsököt észrevétlenül megszállták. Itt igen garázdák voltak. Nyolcszáz emberre követeltek enni, innivalót s mivel a nép rögtön elő nem állította, dulakodtak, a házakat szanaszét szaggatták; azok udvarán tüzet raktak; a kocsmáros borát részint ingyen elhordák részint kifolyatták. A templomot felnyitván, az egyházi ruhákat magukra öntvén, az oltárról leszedett gyertyákat meggyújtották és este, mint a komédiások, a nép botrányára az utcán jártak-keltek.

Másnap virradóra semmi nem maradt épen a kis falucskából, csupán a gyászos emlékeztető görbefa. Örök emlékeztetőül a falu népének, hogy az álruhába bújtatott „igazság” mögül soha nem a béke arca fog rájuk mosolyogni.

Rózsa és Jóska igaz szerelme megtörte a rontást. Együtt elhagyták a falut és Isten ottfelejtett kalapján talán még ma is boldogan élnek, ha meg nem haltak.

De hogy a falucska lakói le tudták-e küzdeni az ördög átkát, annak mindenki maga járjon utána a világ közepén, Karakószörcsökön.

Köveskál meséje

Köveskál meséjét lejegyezték és az illusztrációkat készítették: Csonka Alexandra, Csonka Sándor, Györffy Szabolcs, Györffyné Jahnke Gizella, József Andrea, Szász Virág, Szép Andrea

Köveskáli törökverők

Mióta az ember szőlőt nemesít és bort készít, mandulafát ültet, és házai falát csipkézi, a Balaton-felvidéken fekvő Káli-medence ad otthont a bár kicsi, de annál hősiebb falunak, Köveskálnak. A falu története kishíján megszakadt, mikor a mindent leigázó török veszedelem elért a vidékre közel ötszáz évvel ezelőtt.

A falusiak hallották elrettentő hírét az óriási seregnek, tudták, hogy kő kövön nem marad, ha megtámadják őket a törökök. Összeült hát a falu tanácsa, és megegyeztek abban, hogy fegyveres harc helyett csak az eszükkel győzhetik le a fenyegető ellenséget.

Három bátor köveskáli jelentkezett szólásra. Elsőnek Köves Kálmán kapott szót:

- Tisztelt Tanács! A veszélyre való tekintettel felajánlom segítségemet, és a csodahordómat, hogy megállítsuk a gaz törököt!

Felhördült a falu, hiszen abban a hordóban volt mindig a legfinomabb káli bor. Ez a hordó soha ki nem fogyott és egy sor szőlőt sem kellett kapálni hozzá. A Köves család régi hagyatéka volt. A családi legendárium szerint egyszer a Fekete hegy boszorkánya adta hálája jeléül a Köves családnak azzal a feltétellel, hogy csak a köveskáliak ihatnak belőle, mert ha más ízleli meg ezt a csodás nedűt, másnap éjjelre örökre kiapad a hordó. Sajnálták a falusiak, hogy nem lesz többé a finom borból, de falu sem lesz, ha nem állítják meg a törököket! Elfogadták hát a felajánlást.

Másodiknak Mosó Mariskát hallgatták meg. A Mosó családot is a Fekete hegy boszorkánya ajándékozta meg, több generációval ezelőtt. Egy csodadézsájuk volt, amit sosem kellett tölteni, mindig tele volt roppanós savanyú káposztával. Sohasem volt túl sós vagy éppen sótlan. A felajánlást hallva bizony a falu népe hangosan sóhajtozni kezdett, mert tudták, hogy csak akkor nem törik meg a dézsá varázsa, ha mértékkel és igazságosan osztják el minden évben a káposztát a Karácsonyi vacsorákhoz. De tudomásul vették, hogy ha jön a török, minden eszközt be kell vetniük.

Harmadiknak Mézes Márton nyújtotta a kezét, ő a csodaméhkását kínálta fel. Mitől volt ez csodaméhkás? Ebben a méhkásban élt a Fekete hegy boszorkánya, aki a csodahordót adta a Köves családnak, a csodadézsát a Mosó családnak, és hogy el tudjon menekülni, icipici méhkirálynővé változott. Amikor csak elkezdett énekelni, a környéken virágport gyűjtő méhek meghallották énekét, és elfeledve saját királynőjüket, csatlakoztak hozzá. Nem volt nagyobb ez a kas sem a többi méhkasnál, mégis minden érkező méh elfért benne.

Nem is tudták, hány méh él a kasban: ezer, százezer vagy talán millió? De azt tudták, hogy nagyon finom és nagyon sok mézet adtak. Karácsonykor minden köveskáli ebből a mézből sütötte a mézeskalácsot úgy, hogy még húsvétkor is azt ropogtatták.

Megállapodtak hát, hogy e három bátor embert küldik az óriási sereg ellen. Másnap este megérkeztek a törökök, élükön a hírhedt Fekete Törökkel. Elébe toppant rögtön Köves Kálmán:

- Tiszteletre méltó hadvezér, jöjj, légy vendégünk, biztosan megfáradtál hosszú utadon.

Elcsodálkozott erre Fekete Török, de úgy gondolta, talán már az egész magyar földön tudják róla, hogy milyen rettenthetetlen, erőskezű vezető ő, így elfogadta a meghívást. A pincébe érve Kálmán kitöltötte az első pohár bort.

A Fekete Török nézegette, szagolgatta, majd így szólt:

- Én még ilyen csodaszép aranyszínű italt sosem láttam, add csak ide az egész hordót Kálmán!

Ezzel felkapta a hordót és sorra töltött minden katonájának. Egyik pohár követte a másikat, míg végül már az egész sereg mámorosan dülöngélt. Ezt a pillanatot várta Mosó Mariska. Ahogy a katonák kitámolyogtak a pincéből kikapta a dézsa csapját íziben. A dézsából ömölni kezdett a csúszós káposztalé. A megrészegült sereg nem bír megállni a lábán. Ekkor lépett elő Mézes Márton. Megrázta a méhkast és kizúdult a hatalmas, zümmögő méhsereg. A megriadt törökök fejvesztve menekültek, míg végül egy szakadékhoz értek. Ott, ahol ma a Török-ugrató áll, a méhek úgy összeceptek minden katonát, hogy azok rémületükben a meredély szélére hátráltak. Fekete Török utolsó ordítását elnyelte a szél, ahogy katonáival együtt lezuhant a mélységbe. Mikor elcsendesült a kaptár, kirepült a méhkirálynő és visszaváltozott boszorkánnyá, majd így szólt a köveskáliaiakhoz.

- Bátorságotok és a jó szívetek nem változott az elmúlt háromszáz évben sem. Ezért úgy döntöttem, hogy használjátok és osszátok meg továbbra is a faluval a csodahordó, a csodadézsa és a csodaméhkas kincsét. Én viszont Márton, ha nem bánod, visszaköltözöm a méhkasba, annyira megszerettem a méheimet.

Márton természetesen nem bánta, így a boszorkány huss, vissza is változott méhkirálynővé, és a méhei örömmel fogadták.

Így esett, hogy Köveskálán még mindig finom a bor, nagyszerű a lakodalmi töltött káposzta, és nem lehet megunni a mézes krémet, valamint lehet, hogy a házak, a kerítések és a kutak kőből vannak, de a köveskáliaiak szíve biztosan nem.

Sóly meséje

Sóly meséjét lejegyezték és az illusztrációkat készítették: Ignéczy Zsóka, Ispán Krisztina, Kovács-Árvai Ágnes, Kovácsné Makra Edina, Martinkó Mátyásné, Rékai Erzsébet, Rékai Julianna, Szabó Zsuzsanna, Szabóné Velegi Rózsa

A sólyi mese

Egyszer volt, hol nem volt, ott, ahol a Bakonyerdő véget ért és a kopár dombokon csak árvalányhaj ringott, volt egy kis falu a Séd partján. Itt szűkösen, de szeretetben élt négy gyermekükkel a Betereg család. A legidősebb fiú örökölte a gazdaságot, a két középső lányka lassan eladó sorba került, a legkisebb fiúnak, Karcsinak azonban magának kellett boldogulnia. Szülei katonának, papnak vagy tudósnek szánták. Egy napon, így szólt édesanyjához:

- Holnap reggel útra kelek szerencsét próbálni.
Édesanyja másnap útravalót csomagolt, majd a padlásra ment. Egy félreeső zugban ládát nyitott fel, amiből régi, családi örökségből való kopott könyvet vett elő. Úgy hallotta, a kötet a legtisztább szívűt megsegíti. Kislánként titokban lapozgatta, s mikor férjhez ment, édesapja hozományként neki adta. Amikor Karcsi útnak indult, édesanyja így szólt:

- Fiam, vidd magaddal ezt a könyvet, vigyázz rá! A világ tudását őrzi, forgasd figyelemmel, szerencsét hoz majd!

A szülők fájó szívvel engedték útjára gyermeküket. Karcsi mendegélt, majd egy patak parton megpihent. Ahogy a vizet nézte, hívogató fényességre lett figyelmes. Követni kezdte.

Csakhamar egy régi római kőhídhöz ért, ahol egy görnyedt aggastyán jajveszékelt.

- Mi a baj Kendnek? - kérdezte.

- Jaj fiam, a derekam nagyon fáj, alig bírok mozdulni! Légy jó, keresd meg a füvesasszonyt és kérj nekem valamit a fájdalmamra! Karcsi útnak indult, hamarosan rátalált

az asszonyra, akinek minden bajra volt orvossága.

A fiú a gyógyító füvekkel tért vissza a hídhöz. Az ember hálával köszönte meg a segítségét, mélyen az ifjú szemébe nézett és így szólt:

- Keresd a malmot! - azzal elbicegett.

Karcsi folytatta útját, hamarosan elérte a malmot. Bent asszonyok, férfiak serényen dolgoztak, hatalmas gépek zakatoltak.

- Mit állsz ott, te gyerek, segíts! - szólította meg egyikük.

Karcsi nem ijedt meg a munkától, azonnal nekilátott a tucatnyi papírköteg pakolásának. Alig egy fertályórát dolgozott, amikor a munka végére értek. A férfi így szólt:

- Amiért segítettél, kapsz egy papírlapot, őrizd meg!

A fiatal vándor eltette az ajándékot és folytatta útját. Hamarosan egy dombra lett figyelmes, így hát afelé kanyarodott. Léptében egy, a szőlőtőkék árnyékában pihenő vincellérre lett figyelmes.

- Adjon Isten, öregapám! - köszöntötte. Az öreg mosolyogva nézett rá.
- De jó, hogy jöttél, fiam! Vidd el ezt a pakkot az uraságnak, már várja.

Karcsi bólintott, és átvette a csomagot.

- Fogd a farkósbotomat, - mondta a férfi, - jó hasznát veheted még!

Karcsi elindult, léptei árkon, bokron át vezették. Egyszer csak egy hatalmas farkas ugrott elé.

- Hová mész, te legény? – kérdezte az ordas. A bátor fiú nem futamodott meg. Erősen szorítva a farkósbotot, így felelt:
- Megyek az orrom után! A farkas nem tárgított:
- Miért nem mész másik irányba?
- Erre visz az utam - válaszolta Karcsi.
- Nem tetszik ez nekem, te fiú! Fordulj meg és menj vissza oda, ahonnan jöttél, mert ha nem, felfallak! – kiáltotta vicsorogva a farkas.

Karcsi nem habozott, a farkósbottal háromszor odacsapott az ordasnak, mire az fájdalmasan felvonyított és úgy elmenekült, hogy csak úgy porzott utána az út. Az ifjú folytatta útját és hamarosan egy kúriához ért. Verandáján pocakos, nagybajszú úr állott, hosszú pipáját szívta. Karcsi megállt előtte, letette a csomagot. Az uraság elégedetten intett.

- Na, gyere, pihenj egy kicsit! – mondta. Kíváncsi volt a fiúra, hosszan faggatta, végül Karcsi felállt, és így szólt:
- Most már mennem kell.
- Hova sietsz, fiam?
- Szerencsét próbálok! – válaszolta és már indult volna.
- Gyere csak ide! – szólt a nagybajszú és előhúzott a zsebéből egy hatalmas kulcsot.
- Ez a templom bejáratának a kulcsa. Siess, hogy a déli harangszó előtt odaérrj, odabent megleled a jövőd titkát. Ne késlekedj!

Karcsi gyorsan szedte a lábát. Remegő kézzel nyitotta ki az óriási ajtót. A félhomályban egy idős asszony ült. Karcsi felismerte a füvesasszony ráncos kezét. Tekintetét kedvesen a fiúra emelte és így szólt:

- Jó vagy és tiszta lelkű. Bátorságod az oroszláné, az eszed vág, mint a borotva. Segítettél, ahol tudtál, bátor voltál, amikor kellett. A tarisznyádban lapul egy könyv, amit édesanyádtól kaptál. Lapjai nem akármilyen papírból készültek. Megvan-e még a papírlap, amit a papírmalomban kaptál?

Karcsi bólintott.

- No, akkor tedd ki az Úr asztalára a könyvedet!

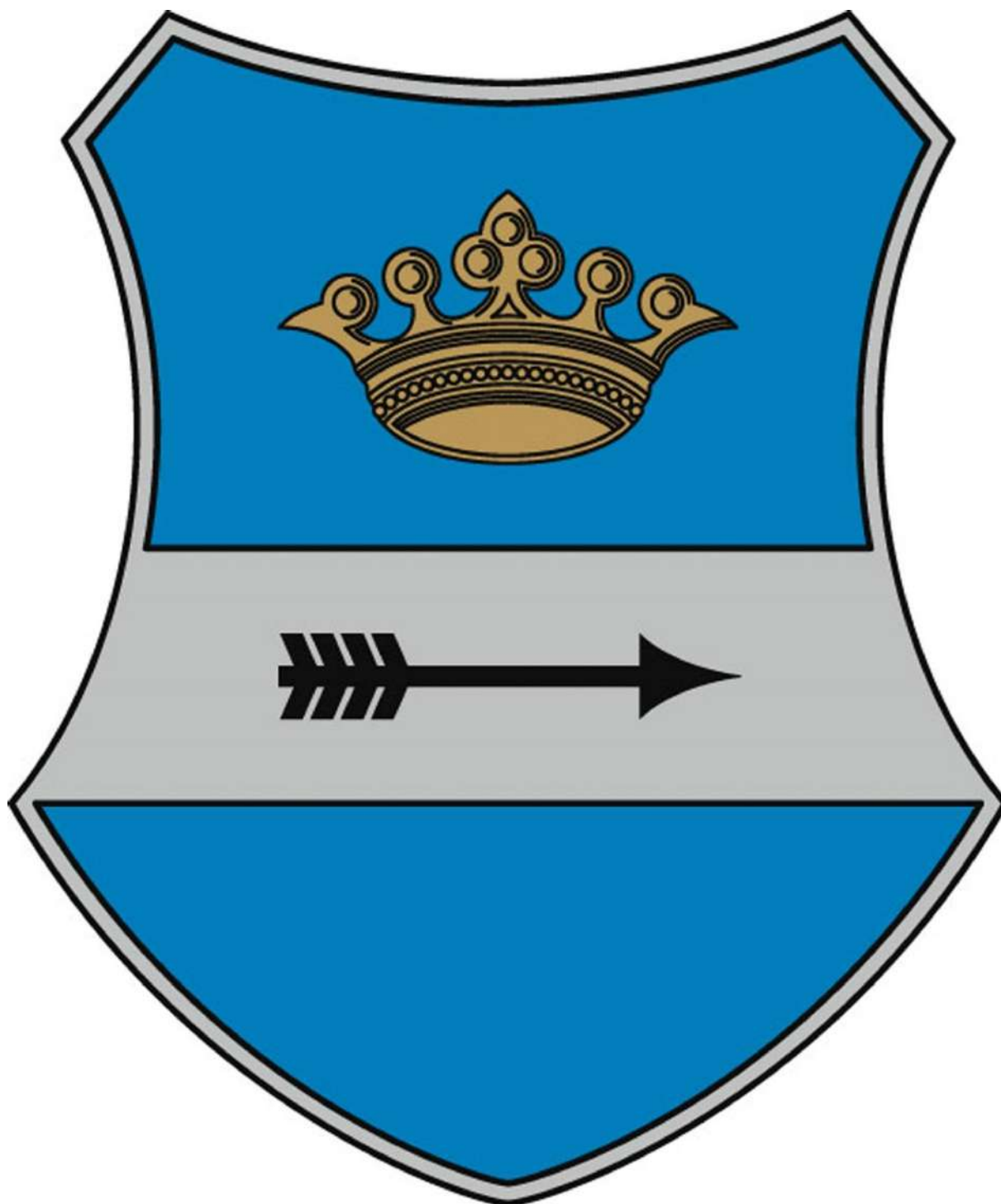
Amint a könyv a helyére került, az magától kinyílt. Benne színes, mives képek egy gyermek életútjáról meséltek, aki szegényen indult és elismert tudósként tért vissza a szülői házba.

- Most vedd elő a papírlapot a tarisznyádból!

Karcsi szót fogadott és amit azon látott szívének legnagyobb vágya volt! A papírlap már nem volt üres, a sikeres gimnáziumi felvételi értesítője állt rajta! Behunyta szemét, magához szorította az édesanyjától kapott könyvet, tudta, hogy a jövője a kezében van. A titokzatos könyv lapjai sok örömet tartogattak az ifjú felfedező számára. A megszerzett tudás elismertséget hozott neki, bejárta a Földtekét, de sosem feledte honnan származik, ahogy szüleit sem, akik útjára indították!

Zala vármegye meséi

Kehidakustány meséje

Kehidakustány meséjét lejegyezték és az illusztrációkat készítették: Gellért Erzsébet, Gergely János, Kacsirek Sylwia, Sándorné Kovács Nikolett

A kustányi boszorkány

A Fecskés gödrön innen, a Papucshegyen túl volt egy kis falu, ahol az emberek békességben, szeretetben éltek.

Az egyik fiatal legény, Pista, egy közeli faluból hozott magának feleséget, Örsét, aki igencsak megbabonázta újdonsült férje szívét.

Az ifjú asszony nagyon kedves, barátságos volt mindenkivel, mégis-mégis a mosolyában valami titokzatosság rejlett.

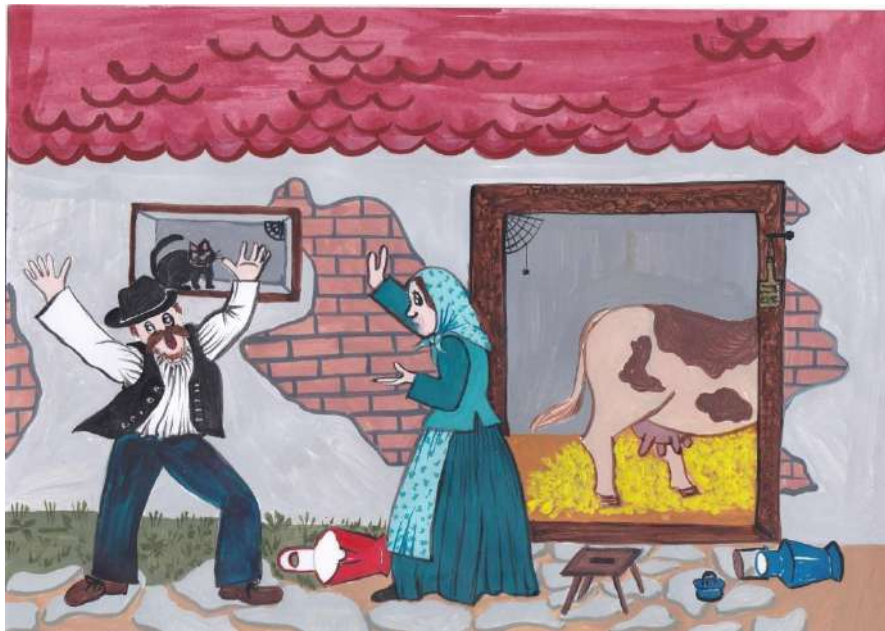
Az fiatalasszonyt hamar befogadta a falu népe.

- Ez a menyecske fog még nekünk meglepetést okozni! – bajuszát pödörgetve mormogta maga elé az egyik bölcs öregember.
- Lehet, hogy igazad van édes uram! – válaszolta felesége.

Telt múlt az idő, s egyre több olyan furcsa dolog történt, amivel az emberek eddig nem találkoztak. Egyre többen gondolták, lehet, hogy az öregnek mégis igaza lesz?

Az egyik háznál hirtelen elapadt a tehénke teje.

- Este még egy vödörnyi tejet adott a tehénkém, most meg egy csepp nem sok, még annyit sem tudok fejni tőle! – kétségbe esve kiabálta kapujában állva egyik módos gazda felesége.

- Olyan tehenet még nem látott a világ, hogy egy csöpp tejet sem adott volna! – hitetlenkedett a szomszédasszony.
- Ez valami boszorkányság lehet! – elkeseredve válaszolta a gazda felesége.

A faluban már többen suttozták, hogy a sok különleges eset azóta történik, amióta Örszse köztük van.

Mivel a falunak nem lett újabb lakója, az emberek egyre gyanakvóbban tekintettek rá.

- Vajon van-e köze az esetekhez? – tanakodott a nép.

A szomszédasszonyuk gondolt egyet, ő bizony ennek utána jár, s bekopogott Pista és Örzse házába.

- Adjon Isten jó napot! - köszöntötte volna a ház népét, de nem jött válasz, így hát belépett a takaros kis házba, s torkán akadt a szó, egy varázslat kellős közepében találta magát. Mit látott?

Örzsét a konyhában az ajtó mögötti sarokban fejszékén ülve látta. A szögre felakasztott törölköző két csücskét húzogatta, mintha tehenet fejne. Csodák csodájára a tej meg csak úgy locsogott az ölébe tartott tejes zséterbe.

Ennek aztán gyorsan híre ment, hogy tényleg Örzse a boszorkány, s így lopja el a módos gazda tehenének tejét. A hír egyre csak terjedt, míg a falu szélén élő hét gyerekes szegény asszony fülébe is eljutott. Akkor ő összehívta a népet, és elmondta, hogy egy titokzatos jótevője minden reggelre csurig tölti frissen fejt tejjel az ágasfára kitett tejeskannáját, hogy a gyerekek ne éhesen induljanak iskolába.

- Emberek, nem gondoljátok, hogy ennek köze lehet az esethez?

Idecitálták a boszorkányt is.

- Örzse, miért fejtet el a gazda tehenének tejét?! – vonták kérdőre a falubeliek.

A tetten ért menyecske szégyenkezve, lehajtott fejjel mondta:

- Engem a Jóisten nem áldott meg gyermekkel, de láttam és nagyon sajnáltam, hogy a falu szélén élő szegény asszony mennyit küzd a mindennapi megélhetésért, hogy a porontyait fel tudja nevelni. Így próbáltam segíteni neki. – válaszolta a népnek.
- Ugye, ugye, megmondtam, én már a szeme állásából is láttam, hogy ő egy titokzatos

fehérnép. – szolt a bölcs öregember. Megbocsátott Örzsének a falu népe, ettől a naptól nem kellett neki boszorkány módra tejet szerezni, mert a gazdag embernek sem volt kőből a szíve, minden reggel egy kanna tejjel lepte meg a szegény asszony családját. Így volt, nem így volt, szerinted ez igaz volt?

Kerkateskánd meséje

Kerkateskánd meséjét lejegyezték és az illusztrációkat készítették: Balogh-Czupi Katalin, Czupi Lászlóné, Horváth Csilla, Kocsis Krisztina, Kovácsévics Ibolya, Zentai Ferenc

Faluházasság

Történt egyszer régen, a Zalai-dombság egyik szegletében, amire az öreg harangláb is jól emlékezik.

Két aprócska falucska úgy gondolta, hogy ők bizony egybekelnek. De hogy a falucskák mellett vidáman futó kis Kerka-patak se maradjon ki az egyezségből, felvették a Kerkateskánd nevet.

A faluk népe elgyalogolt a templomba. A két falu menyecskéi, mint a pávák vonultak a miseúton, hogy a pap hivatalossá tegye a frigyet.

Ennek örömeire összegyűlt a falu apraja nagyja, és akkora vígasság kerekedett, hogy száz faluban híre ment.

A lakodalmon a messze földön híres Teskándi-hegyi nedűvel koccintottak. De az ég is áldását adta a frigyre, mert óriási vihar kerekedett, felhőszakadás, dörgés, villámlás.

Futott a falu villámhárítója, Józsi bácsi, de még ő se tudta megmenteni a helyzetet, mert még észbe sem kaptak a falu lakói, bizony a patak medre megtelt, elöntötte a falu alacsonyabban fekvő területeit.

A nagy hanyatt-homlok rohanás közben, apró malacka visített a vödörben, ahogy sodorta az ár. A gyerekek ámulva figyelték. Közben, mint a szélvész Pista bácsi érkezett egy szénaboglya tetején utazva az árral, kalapját lengetve kiabált, hogy valaki segítse ki már szorult helyzetéből.

Futott mindenki, kötelekkel, meg egyebekkel, hogy kimentsék a jóembert és a jószágot. Így esett meg, hogy két, kis falu, összeboronálásuk első napján összefogással pecsételte meg az egybekelést.

Így volt nem így volt, nem égből pottyant mese volt, de mivel olyan régen történt, már csak az öreg harangláb emlékezik rája.

Nagyrécse meséje

Nagyrécse meséjét lejegyezték és az illusztrációkat készítették: Nagy Imréné, Balogh Lajosné, Szalai Rebeka, Kanizsai Lotti, Salamon Lászlóné

A kanászból lett báró

Történt egyszer, hogy a törökök betörték Kanizsára, s fosztogatták a környéket is. Körbejárták a területet, s ami ép volt rombolni kezdték. Ám a szultán szemfüles volt, rátalált egy alagútra, amely mélyen a föld alatt húzódott. Pej lovát fához kötötte, majd kíváncsian járta az ismeretlen lyukat. Mikor a végéhez ért, egy erdő közepén találta magát. Érdeklődve bandukolt, majd hallott két erős férfihangot. Ijedtében három óriás tölgy közelébe sietett, s elbújt. Vadászok voltak. Felfigyeltek egy fa reccsenésre, gondolván egy szép vad bújik majd elő. Éppen, hogy elindultak a zaj után, tizenhárom vaddisznó rohant ki a bokorból. Nem gondoltak semmit, úgy szedték utánuk a lábukat, mint a támadó vad áldozata után.

A szultán letörölte homlokáról a verejtéket, s tovább indult. Észrevett egy gyönyörű, fából faragott táblát, melyen Nagyrécse – Cseri erdő felirat állt. Így tudta meg, hogy hol is van. Inkey, a kanász, állatait legeltette az erdő szélén, s rábukkant a feszült törökre. Otthagytott csapot-papot és elindult a bíróhoz. Ennek hallatára a bíró kihirdette, hogy aki meglesi és megöli a törököt, bárói címet és egy nap alatt lóval bejárható birtokot kap jutalmul. Eztán a piciny faluban minden ember útnak indult valamilyen kemény, éles tárggyal a kezükben, mellyel véget vethetnek a szultán életének. Egyedül a bátor kanász tudta, merre induljon, hol leli meg a törököt. Épphogy a mezőre kiért, megpillantotta őt, aki a patakból próbált inni, de a vízhez nem találta a lejáratot.

Inkeynél volt egy kulacs, s cselesen odalopakodott a szomszéd emberhez. A szultán meglátta, hogy valaki közeledik feléje, a lábait egyből szedni kezdte. A kanász ravaszán magához csalta őt, ígéretet tett, hogy nem szól róla senkinek. Kihasználva a helyzetet, csalfán levezette a vizet kívánót a patakhoz, s a bőrből készült kulacsot tölteni kezdték. Mikor a török nem nézett fel, Inkey fürgén előkapta övéből az eltett fokost, s egy nagy lendülettel elválasztotta fejét a testétől. A fejet egy karóra szúrta, s mielőtt elindult volna, nyelvét kivágta. Eltette tarisznyájába, s a fejet otthagya elballagott, terelve állatait. Eközben visszatért a vadász, aki megpillantotta a karóra szúrt fejet. Zihálva sietett a bíróhoz, hogy megmutassa neki és megkapja méltó jutalmát.

A bíró háza előtt már csoportosult a falu népe. A bíró hátratett kézzel, türelmetlenül járkált körbe-körbe. Arra várt, hogy valaki a tömegből kilépjen és felmutassa a fejet. Így is történt. Kilépett a tömegből egy kanizsai főnemes, aki a vadászatból tért vissza. Ahogy egyre közelebb ért, mindenki láthatta, hogy egyik kezében egy karóra tűzött fej van. A bíró színe elé járult, a tömeg felé fordult és felmutatta a fejet. Az emberek csodálkozva nézték. A tömegre hamar csend ült és megkönnyebbülés. A bíró meglepődve kezet rázott vele, majd átnyújtotta neki a tulajdonosi papírt és a címet. Amint kezébe vette, a tömegből egy erős hang kiáltott fel.

- Áldja Isten az Urakat! Bíró Uram, nézze már meg benne van-e a török fejébe a nyelve!

A bíró odalépett a már szürkült fejhez, s állára ráfogva, kinyitotta a száját.

Meglepődött, mert akárhogyan nézte, s kereste, a nyelv nem volt benne. A magabiztos kanász tarisznyájához nyúlva elővette a nyelvet, s hirtelen csend lett.

A bíró arcára döbbenet ült, nem gondolta volna, hogy valaki be meri csapni. Rögvest kihirdette ítéletét, hogy csalás történt, majd két erős férfi kísért a vadászt a tömlőcig. Inkeyre busás jutalom várt, melyet át is nyújtott a bíró. Nem sokkal később Inkey báró lett, s a falu összefogásával kastély épült a birtokra, melyben Inkey báró boldogan élt haláláig.

Halála után egy másik családhoz került a kastély, majd Ők a falura hagyták. Így lett Nagyrécse település éke, az ősi fákkal körülvett Inkey kastély, mely ma már a közösség kulturális központja.

Szentgyörgyvölgy meséje

Szentgyörgyvölgy meséjét lejegyezték és az illusztrációkat készítették: Balkai Viktória, Németh Gabriella, Némethné Simon Beáta, Török Zoltán, Horváth Rita

Sárkány mese a tündérek lábnyomán

Hetés, Göcsej és az Őrség találkozásánál van egy kis zalai falu, melynek neve Szentgyörgyvölgy. A falu azon részén, amelyet a két templom is körbe ölel, élt két testvér, akik jó időben nagyon szerettek a szabadban játszani. A lányok naphosszat kémlelték a kerítésük tövében az eget és a távoli legelőket, réteket. Egy napsütéses délutánon a testvérpár valami különös dolgot vett észre a falu szélén csörgedező Szentgyörgyvölgyipatak mentén. A völgyben százszám nőttek a mocsári növények és minden élénken zöldellt: de éppen a kellős közepén észrevettek egy nagy fekete foltot, ahol élettelen kórók lógatták elszáradt virágaikat.

A kíváncsi lányok azonnal a házba szaladtak, ahol épp akkorra készült el a kukoricamálé. Miközben nekiálltak az ételnek, izgatottan mesélte el a két kicsi az aznapi felfedezésüket és érdeklődve faggatták édesanyjukat a fekete foltról és annak keletkezéséről. Anyuka az uzsonna befejeztével ölébe fektette lányait és mesélni kezdte azt a történetet, amit ő még a dédnagymamájától hallott.

Valamikor réges-régen ezen a vidéken élt a híres-neves Szent György lovag, vele egy időben azonban a faluszéli kis tóka szomszédságában tanyázott egy veszedelmes és emberevő sárkány is. Mérgező leheletével úgy megrontotta a levegőt, hogy a falubeliek

közül sokan életüket vesztették. A lakók úgy döntöttek, hogy felajánlanak minden nap két bárányt, hogy a rettenetes szörny éhségét csillapítsák és távol tartsák őt a falutól. Egy napon azonban már nem tudták teljesíteni a sárkány kívánságát, így sorshúzással egy-egy embert küldtek a tóka partjára. Amikor a falu vezetőjének lánya került volna sorra, a férfi könyörögve kérte a népet, hogy kegyelmezzon a lánynak; ők azonban csupán nyolc napnyi haladékot adtak neki. A nyolcadik nap reggelén, amikor a fiatal lány keservesen sírt a tóka partján, éppen arra lovagolt Szent György, aki azonnal a segítségére sietett. A nemes lovag kivont lándzsájával bátran vágatott a sziszegő sárkány felé és egy suhintással vérét ontotta, majd fejét vette a gonosz szörnyetegnek. Mérgező vére előntötte a tóka partját és annak környékét; mélyen beleivódva a föld legmélyebb rétegeibe is. Zöldellő növény sem akkor, sem azóta nem nőtt azon a helyen. A környező lápvidéken élő tündérek szerettek volna megemlékezni a jótéteményről, így a lábnyomukon keletkezett tókák víztükrén, a sárkány minden jajdulása nyomán egy tündérliliom bontja szirmait a mai napig. A falu népe pedig ezüsttel, arannyal akarta megköszönni a lovag tettét. A nemes György azonban Isten nevében szétszította azt a szegények között, akik hálából két templomot is emeltettek a völgy két oldalára; egy református és egy katolikus templom is épült a kicsi faluban. Utóbbi oltárképével állít emléket Szent György hőstettének, melyet még ma is megcsodálhatunk.

A két kislány elbűvölve hallgatta és zárta jó szívébe a történetet, hogy születendő gyermekeiknek majd ők is átadhassák a falu meséjét.

Emlékezz hát te is, s ha nem hiszed járj utána! Csodáld meg Szentgyörgyvölgy egyik szeréhez, Kógyárhoz vezető út mentén, a Békás tóban nyíló tavirózsákat és a fekete foltot, ahol zöld növény soha nem nő már.

Vonyarcvashegy meséje

Vonyarcvashegy meséjét lejegyezték és az illusztrációkat készítették: Bartokos Tamás, Bartokos Tóth Kata, Horváth Tüttő Katalin, Kósa Tamás, Kósáné Szakony Ágnes, Osvald Bálint, Pali Róbert, Sás Károly

A vonyarcvashegyi királyság

Élt egyszer a Balaton nyugati szegletében egy öreg király. Pompázatos palotája ott díszelgett a vonyarci hegy oldalában. Volt ennek a királynak egy meseszép leánya, akit a szélől is óvott. Úgy rejtegette, hogy senkit nem engedett be a kastélyba, a lányát pedig soha nem eresztette ki nappal, csakis az éjszaka leple alatt hagyhatta el otthonát. A leányt így nem láthatta senki, csak csodaszép hangját hallották, mert ő bánatában minden hajnalban ott énekelt a palota tornyában.

A kiráylány híre eljutott a szomszédos vashegyi királyságba is, ahol az ifjú herceg elhatározta, hogy ő addig nem nyugszik, amíg meg nem láthatja a gyönyörű hangú leányt. A balatoni visszhangban felerősödő éneket követve egészen a Szent Mihály-hegyig jutott, ahol egy bölcs remetével találkozott. A remete megígérte, hogy segít neki bejutni a palotába, ha bebizonyítja tisztességét és jó szándékát:

- Menj le a Balaton partjára, találsz ott egy öreg halászt, segíts neki kihúzni a hálóját! - kérte a remete.

A herceg lement a partra, meg is találta a halászt, és segített neki a partra húzni a hálót. Cserébe kapott tőle egy fehér kutyát és egy sípot.

Másodjára a remete azt mondta a hercegnek:

- Menj fel a szőlőhegyre, találsz ott egy öreg szőlősgazdát, segíts neki kihordani a szőlővesszőket!

A herceg a hegyen megtalálta a gazdát, és segített kihordani a vesszőket úgy, ahogy a remete meghagyta neki. Tőle egy vörös kutyát és egy kereplőt kapott.

Harmadjára a remete azt kérte a hercegtől:

- Menj be az erdőbe, találsz ott egy öreg favágót, segíts neki összevágni a fáját!

A herceg bement az erdőbe és segített a favágónak is. Egy barna kutya és egy ostor lett a jutalma.

Mivel kiállta a próbákat, a remete végül így szólt:

- Jó cselekedeteidért cserébe elárulom, úgy juthatsz be a palotába, ha pásztornak öltöazol, mert a király éppen juhász keres hatalmas nyájához.

Az ifjú így is tett. Három kutyájával együtt be is engedték a kastélyba, és amikor a torony ablakában éneklő királyleány tekintete találkozott a hercegével, rögtön egymásba szerettek. Feltűnt ez a királynak is, és megbízta hadnagyát, hogy tartsa szemmel a szerelmeseket. A herceg immár pásztorként vigyázta a király háromszáz birkáját, de nem tudta elfeledni szerelmét, ezért ismét

segítséget kért a remetétől. Ő azt tanácsolta, hogy minden teliholdkor itasson meg egy-egy kutyát a környék forrásaiból, és várjon türelemmel. A királylánynak pedig megüzente a balatoni visszhanggal, hogy holdtöltekor álljon ki a palota elé és várjon ott addig, amíg egy szelíd állat megjelenik. Az első teliholdkor a fehér kutya ivott a Balaton vizéből, majd hattyúvá változott, elrepült a palotához, és az éj leple alatt elvezette a leányt a herceghez. A második alkalommal a vörös kutya a Fűz kútból ivott, és rókává változva segítette a szerelmesek találkozását a szőlőhegyen. Végül a barna kutya a Szent Miklós-forrás vizétől szarvassá változva vezette el a királylányt a vonyarci erdőben megbújó herceghez. A hadnagy kileste és jelentette a királynak a titkos találkozásokat, aki éktelen haragra gerjedt. Katonáinak megparancsolta, hogy a nyáját kergessék szét, így a juhász nem tud majd elszámolni a birkákkal, és tömlöcbe vethetik. A gonosz tervet meghallva a leány a visszhang segítségével dalban üzent meg szerelmének a rá leselkedő veszélyt, aki a hatalmas nyáját háromfelé osztotta, és minden kutyájára rábízott száz-száz birkát. Meghagyta nekik, hogy őrizzék a juhokat rendületlenül, ha pedig meghallják a hívását, az állatokat azonnal tereljék hozzá.

Jöttek is a katonák és szétkergették a birkákat úgy, ahogy a király parancsolta, a pásztornak öltözött herceget pedig egészen a Szent Mihály-hegyig üldözték.

- Hol vannak az uraság birkái?
- kérdezték a katonák.

Az ifjú pásztor erre megfújta a halásztól kapott sípot, és nem telt bele egy perc, jött is a száz birka és a fehér kutya a Balaton-part felől.

- No, de juhász, hol a többi birka?

Erre az ifjú kerepelt egyet a szőlősgazdától kapott kereplővel, és jött is a másik száz birka a vashegyi szőlők felől a vörös kutyával.

- Jól van fiú, de hol van a maradék száz birka?

A legény erre pattintott egyet a favágótól kapott ostonnal, és a harmadik nyáj is megérkezett rögvest a vonyarci erdő felől. Megszámolták és láss csodát, a barna kutya is száz birkával tért vissza. Mivel mind a háromszáz birka megkerült, a katonák nem tudták a pásztort tömlőbe vetni, így visszatértek a palotába. A juhász megüzente a királynak, hogy felmond a szolgálatból, és maga viszi vissza a birkáit. Másnap reggel magára öltötte hercegi ruháját, s úgy terelte vissza a nyáját a palotához. Nagy volt a meglepetés, amikor meglátták a juhászt hercegi ruhában, koronával a fején, karddal az oldalán. Az öreg király nagyon meglepődött, és haragját feledve rögtön áldását adta a házasságra, szégyenében pedig odaadta minden birtokát és az összes vagyonát az ifjú párnak.

Így született meg a két fiatal szerelméből és a két szomszédos királyság egyesüléséből a Balaton egyik legragyogóbb ékköve, Vonyarcvashegy.